Farkas Edith
jött, szólott és gyújtott

Örökségünk

Olvasókönyv a Szociális Missziótársulat karizmájához

Örökségünk

Olvasókönyv
a Szociális Missziótársulat karizmájához

Farkas Edith jött, szólott és gyújtott

ÖRÖKSÉGÜNK

Olvasókönyv a Szociális Missziótársulat karizmájához

ÖSSZEÁLLÍTOTTA:
BEÖTHY ZSUZSANNA CECÍLIA SM

Szociális Missziótársulat – Kairosz Kiadó
Budapest, 2020

© Szociális Missziótársulat, 2020
© Kairosz Kiadó, 2020

A szöveget gondozta: Szilágyi Ágnes
A borítótervet készítette: Őri Kiss István

ISBN: 978 963 514 037 4

A kiadásért felel a Kairosz Kiadó vezetője
1134 Budapest, Apály u. 2/B.
www.kairosz.hu

Nyomdai előkészítés: Németh Ilona
Nyomdai kivitelezés: Séd Kft.
www.sednyomda.hu
Felelős vezető: Dránovits Anna

Tartalom

Előszó 9
Bevezető 11

A Jézushoz vezetés karizmája 15
Gróf Pálffy Pálné Károlyi Geraldine grófnő 16
Farkas Edith és a Katolikus Nővédő Egyesület 19
A Katolikus Nővédő Egyesületben folyó patronázsmunka jellemző vonásai 21

Az ébreszteni tudás karizmája 23
Korányi Sarolta 24
A pécsi patronázs, 1908. 26
A Szociális Missziótársulat megalakulása 27
Farkas Edith, a rendkívüli jellem 28
A Szociális Missziótársulat szellemisége 29

Az életre keltés karizmája 31
Alapító és közösség a történelem fényében 32
Történelmi háttér 34
Ipari forradalmak 34
A Rerum Novarum enciklika 35
A nőkérdés a 19–20. század fordulóján 37
Farkas Edith, a Szociális Missziótársulat alapító főnöknője 41
Prohászka Ottokár és a Szociális Missziótársulat 45
Az istengyermekség jegye 46
Prohászka püspök lelkigyakorlatainak és konferenciáinak hatása 47
Prohászka Ottokár és a Szociális Missziótársulat kapcsolatának fontos eseményei időrendben 48
A szeretet el nem vész 50
Püspök atyánk távozása, ezt követő események 53
Ottokár hadiárvaház … 56

A lélekkel teltség karizmája 61
A Szentlélek és közösségünk 62
A Szentlélek keresztsége 63

A szociális hivatás karizmája 73
A Szociális Missziótársulat rövid krónikája 74
1908. november 19. 74
A társulat külső és belső fejlődése 77
A társulat első éveiben végzett munka 82
A külső missziós munka fejlődése és kibontakozása 85
Társulatunk belső életének fejlődése 89
A háború szörnyű viharában 93
Anyánk útépítő karizmája 95
Farkas Edith hitvallása 98
A Szociális Missziótársulat élete és működése az alapítástól a feloszlatásig 99
1908–1920 100
Két világháború között (1920–1944) 103
A német megszállástól a rendek feloszlatásáig (1944–1949) 105
A Szociális Missziótársulat intézményei, missziós házai és tevékenységei 107
Az országos szervezet felépítése (1908–1950) 108
A Szociális Missziótársulat története a szerzetesrendek magyarországi megszüntetése után 109
Megfogyva bár, de törve nem (1949–1989) 109
A magyarországi szerzetesrendek működésének betiltása utáni idők egy névtelen szentje 110
Az újrakezdés után (1989–2019) 111
A Szociális Missziótársulat általános főnöknői 113
A Szociális Missziótársulat nővérei 1990. 01. 01. (újrainduláskor élő nővérek) 114
Intézményeink 115
A Szociális Missziótársulat kültagsága 135

A hősiesség karizmája 139
Jól tedd, amit teszel!Boér Margit Judit szociális nővér élete 140
Ki volt Hildegard nővér? 140
Néhány életrajzi adat Judit nővérről 141
Emlékezés Boér Judit nővérünkre és clevelandi tevékenységére 141
Amit életéből elmondott 141
Ahol először találkoztam Judittal 144
Érkezése, első otthonunk, munkánk, 1922–23 147
Csoportfoglalkoztatás, 1922–23 151
Szabályzat 158
A clevelandi helyzet 162
A Mapleside úton 169
East Boulevard, 1932–1933. Judit hazautazása 177
Montreal, 1933. február–március 180
Vissza Amerikába 181
Összefoglalás 184

A segítő misszió karizmája 189
Egy élet Isten és a haza szolgálatában 190
Dr. Kopasz Ilona Irma SM nővér rövid életrajza 190
A társulat kórházmissziója 191
Szolgálni, ahol kell – Amerika 192

A rendkívüli tettek karizmája 197
Ostromnapló 198
Szerzetesnővérek a halálkatlanban 1944. március 19-től 1946. február 16-ig 198

A Krisztus áldozatával való egység karizmája 203
Farkas Edith szellemiségének liturgikus irányzata 204
A Szociális Missziótársulat és az Eucharisztia 207
Az élő ember és szíve 207
Jézus Szíve, a Szűzanya méhében a Szentlélektől alkotott szív 208
A Szentlélek és a krisztusi szív 209

Prohászka Ottokár: Az élet kenyere ... 210
A Szent Szív tisztelete Prohászka Ottokárnál ... 211
Farkas Edith Jézus Szíve-tisztelete ... 212

Az önátadás karizmája ... 215
Farkas Edith tanításai a Szociális Missziótársulat kültagjainak, önkénteseinek ... 216
Az elvekről ... 217
Tanítások programunkról, szokásainkról, szabályainkról, fegyelmünkről ... 218

A hűség karizmája ... 223
Egység, hűség, fegyelem ... 224
Minket Isten szeretete hívott itt egybe ... 227

Záró gondolatok ... 229
Ajánlott irodalom ... 233

Előszó

Aki kezébe veszi ezt a kiadványt, úgy tekintsen rá, mint egy olvasókönyvre. Dokumentumok, visszaemlékezések, méltatások szemelvényeinek közlésén, nővérek, segítők, pártfogók portréin keresztül szeretnénk bemutatni és közkinccsé tenni azt az értéket, amely a Szociális Missziótársulat sajátja, és amelyet alapvetően karizmája és a közösség hordoz. Elsősorban alapító anyánk, Farkas Edith – mint szerzetesi közösség alapítására Istentől kiválasztott személy – gondolkodását, célkitűzéseit, tanításait szeretnénk kiemelni, majd a hozzá csatlakozóknak, őket támogatóknak a Szentlélektől kapott ajándékai gazdagságát. Ezek összessége adta meg a missziótársulatnak lelkek megmentésére irányuló karizmáját.

Nem történelmi művet olvas az érdeklődő. Tehát az események, történések nem kronologikus sorrendben követik egymást, bár van egy időbeli íve a leírtaknak: a megalakulástól a jelen időkig igyekeztünk bemutatni közösségünk működését, tagjainak, munkatársainak életét. Minden itt közölt eseményen rajta van az adott történelmi korszak lenyomata: a társadalmi igények és megvalósításuk lehetőségeinek gazdagsága vagy éppenséggel akadályozottsága. Például két társulattörténetet olvashatunk dióhéjban. Az egyik inkább művein keresztül mutatja be a missziótársulatot, a másik a nővérközösség oldaláról, külső-belső életünk alakulásának eseményein keresztül.

Minden közösség egyénekből tevődik össze. Farkas Edith szemében nagyon fontos volt az individuum, minden tag egyéni jelentősége. Ugyanakkor a közösség hordozza az egyént, segítheti vagy akadályozhatja tagjai identitásának kibontakozását, fejlődését. A jó közösség kritériuma az alapítói elgondolásban az egység, hűség, fegyelem. Erre is láthatunk példákat, ideális megoldásokat az egyes olvasmányokban.

Közösségünk alapvető megtartó ereje, dinamizmusa és jövőképe Istenkapcsolatában rejlik. Az egész olvasmánysorozaton átvonul Farkas Edith imádságos életszemlélete, *Lelki iskolájá*nak mély tanításai a Szentírásról

mint szociális-missziós munkájának alapdokumentumáról, valamint az imaélet jelentőségéről. Kiemelten hozzuk Prohászka Ottokár közösségünkre ható eukarisztikus kultúrájának és Jézus Szíve-tiszteletének hatásait.

Remélhetően a kötet olvasmányai jól megvilágítják a Szociális Misszió-társulatnak műveiben és tagjaiban fellelhető, működő és követésre méltó értékeit.

Itt szeretném megjegyezni, hogy az egész feldolgozás folyamán (amely egy több éve tartó folyamat) szinte önkéntelenül – mintegy automatikusan – ráhangolódtam az olvasott irodalmak mondanivalójára, mert aktuális kérdéseink egyéni és közösségi vonatkozásban eligazíthatnak bennünket mind belső szerzetesi életünkben, mind külső munkánkban. Így a szerkesztés folyamán szinte kéz a kézben jártam a hozott szöveg íróival. Közel kerültek hozzám. Úgy tudom ezt jellemezni, hogy ez az egész kiadvány valamiképpen írás az írásban.

Budapest, 2019. november, Advent első vasárnapján

Beöthy Zs. Cecília SM nővér
irattáros, szerkesztő, a válogatás összegyűjtője

Bevezető

A Szociális Missziótársulat megalakulásának 110. évébe lépett. A Wimmer Anzelm által 1942-ben megjelent, Farkas Edithről és életművéről szóló kiadványon kívül nincs, az érdeklődőknek nem áll rendelkezésére egy olyan összefoglaló mű, amely a mában és a jövőben gondolkodva mutatná be ezt a témát.

Száztíz év elteltével talán magától értetődő a kérdésfelvetés: Vajon mi az, ami ma és a jövőben is követhető egy-egy személyben és életműben? A választ maga Farkas Edith adja meg számunkra, mert azt vallotta, hogy akkor sikeres egy emberélet, ha megvalósítja Isten tervrajzát személyéről és küldetéséről. Ő általános vélemény szerint karizmatikus ember volt, azaz Szentlélektől megragadott. Összeállításunkban azt szeretnénk bemutatni, hogy miképpen, kik által alakult ki a saját, majd a Szociális Missziótársulat karizmája, az a Szentlélektől adományozott sajátosság, amely életadó volt, és az lehet a jövőben is.

Farkas Edithnek és társainak Szentlélektől kapott ajándékai, nevezetesen sajátos erényei, képességei beépültek a Szociális Missziótársulat „lélekmentő" szolgálatába. Alapító anyánk személyének az a nagy belső lelki ereje és hatása, mellyel képes volt másokat irányítani és jó irányban befolyásolni, alkalmassá tette őt társak vonzására és a kor szükségleteire adott válaszképp egy szeretetmű megalapítására, működtetésére.

Farkas Edith Istentől küldött, vezetői képességgel megáldott nő volt. Az ehhez szükséges bölcsességét, okosságát, széles körben kifejtett tanításainak mondanivalóját építő jelleggel árasztotta, ahol csak megfordult. „Életemben a *principium vitae* (éltető erő) maga a Szentlélek" – vallotta. Szikszón – a társulat első letelepedési helyén – a nővéreknek adott tanításaiban a „megújhodás a Szentlélekben" téma mellett beszélt a „Szentlélek keresztség"-ről és arról, hogy a „pünkösdi lélek" lelkes lélek. Mindenki, aki közelebbről ismerte, tudta, hogy sokat imádkozott, és még többet elmélkedett. Az apostoli munkája során adódó akadályok felett – amelyekkel kívül

és belül találkozott – ezeknek a karizmatikus erőknek a segítségével győzedelmeskedett ő maga és közösségünk.

Az Egyház sok életmegnyilvánulását elsősorban az evangélium készséges hirdetésével szolgálta és terjesztette. Ő volt a „bibliás nagyasszony" (Gárdonyi Géza). Vallotta, hogy egy Szentírással a kezében és annak korszerű egyházi magyarázatával az egész szociális misszió vállalható. Megkapta a „nyelvek adományát", amennyiben ő ez alatt azt a képességet értette, hogy egy ember tudjon a másik ember „nyelvén" szólni (megérteni a másikat, békét, szeretetet, örömet nyújtani szavaival, tetteivel).

A kegyelmi élet jelenségei voltak ezek a megnyilvánulások. A Szociális Missziótársulat létrejöttében minden csatlakozónak meg volt a maga szerepe. Sokan rendelkeztek a hit mélyebb megismertetéséhez szükséges bölcsességgel és tudással. Ez fontos volt a hit terjesztéséhez szükséges meggyőző beszédekhez. A csatlakozók rendelkeztek azzal a segítőkészséggel és vezetőképességgel, amely szükséges volt a közösség szolgálatához. Birtokosai voltak a jótékonyság, az irgalmasság, buzdítás és tanítás adományának is.

A sok elköteleződő nő karizmájának mozgósítása eredményezte egy olyan közösség létrejöttét, amely hitelessége által a magyar egyház és társadalom életében egyfajta újdonságot, sajátos aktivitást hozott. Ezt foglalta össze és mutatta be a Szociális Missziótársulat szervezete: beltagsága (mely az első konszekrált – azaz megszentelt – életformában működő szociális munkásnők közössége), kültagsága, valamint az önkéntesekből alakult országos szervezete, mely – mint nőmozgalom – a magyarországi laikus apostolkodás kezdetét jelentette.

A karizmatikus jelleg rendalapítónkban és az őt követőkben „megkövetelte az Úr iránti hűséget, a Lélek iránti tanulékonyságot, a dolgokra okosan figyelő lelkületet, mely észreveszi az idők jeleit; az Egyházhoz tartozás akaratát; a szent hierarchia iránti engedelmességet; a kezdeményezés bátorságát, az állhatatos odaadást, az alázatot az ellenkezés közepette"[1].

A szociális missziós karizma megvalósításának történetében jelentkező kihívásokra adott válaszok jelezték az összefüggést a karizma és a körülmények alakulása, valamint a lelki szenvedés mint kereszt között. Ezen keresztül igazolódik a valódi hivatás megléte.

---

[1] Vö. *Magyar Katolikus Lexikon*: karizma (http://lexikon.katolikus.hu/K/karizma.html)

A Szociális Missziótársulatot saját ajándékai segítették a kibontakozásban, a közösségi kivirágzásában, és reményt jelenthetnek az állandóan megújuló folyamatos tanúságtétel kihívásaiban.

A karizma mai általános elismerésének és helyes használatának vágya számunkra 110 év múltán egy nagy kérdést jelent: mennyiben szolgálják egymást a társulati eszme és az intézményes munka mint az Egyház és a magyar társadalom szükséglete? A Farkas Edith által hirdetett „győzedelmes" missziós nővéri küldetésünk próbájának fogjuk fel, hogy a közösségünkben megvalósuló hit és szeretet tapasztalható és vonzó módon igazolja-e Isten kegyelmének győzelmét; valamint, hogy sugárzik-e eszkatologikus jellegű közösségi létünk, hogy így az üdvösség hatékony jele maradjon? Ha a kegyelem lendületének kifejezői tudunk lenni, akkor jelezni tudjuk, hogy a világ teljességre törekvésében ma is van helye a vértanúságnak, a lemondó életnek, a tisztaságnak, szegénységnek, engedelmességnek. Mert Farkas Edith mondta: „Aki mindenét, egész életét, összes tehetségét fogadalmakkal Isten szolgálatába állítja, egészen elégő áldozat az."

110 év elteltével a mai kor igényét szeretnénk megélni karizmánk életre váltásával, a végsőkig hűséges, kitartó, lendületes szerzetesi élet bemutatásával. Közvetlen és tudatos kapcsolatot akarunk fenntartani a Szentlélekkel, aki természetfölötti hatással tud lenni mind az egyén, mind a közösség életére. Ebből a célból mondjuk minden napunk kezdetén ma is ősi fohászunkat Nagy Szent Gertrúddal: „Mindent Jézus Szentséges Szívében és a Szentlélek Úristen ereje által."

1936-ban nővéreink *Revertimini ad fontes* címmel adták közre a Farkas Edith liturgikus irányzatát bemutató összefoglaló írásukat, amelynek lényege: „Vissza a forrásokhoz!" Ez a liturgia (szentmise, zsolozsma) életre váltásának szükségességét hangsúlyozza (X. Pius pápa 1903-ban megjelent *Motu Proprió*ja alapján). Amikor most a 2020-as Nemzetközi Eucharisztikus Kongresszusra készülünk, különleges jelentőséget kap életünkben alapító anyánk reformtörekvése a liturgia megélése terén. „Ha sokat dolgozunk, többet kell imádkoznunk! Szociális munkánk emiatt nem húzza a rövidebbet. Sőt egészen csodálatos, hogy egész figyelmünket és időnket lekötő és sokirányú tevékenységünk dacára korsónkból az olaj nem fogy ki. Csak azt a lázasan és ötletszerűen tevékenykedő, szabályokkal és megkötöttségekkel szemben türelmetlen, világias szellemet nyomja el a liturgia, azt az ösztönös, a közösségből kirívó, kivételeket igénylő önkifejtőzést,

mely a közösség megszentelődését annyira hátráltatja. Az erőskezű irányítás, az állandóan ellenőrzött fegyelem, a jelentős munkateljesítmény megkívánása elsőrendű keretet adnak a közös életnek, ahol az egyén szerepe magának naponkénti szent odaajándékozása a szentmisében Istennek. Napközben pedig az engedelmesség kívánta munkakörnek."[2]

Amikor tehát jelen kiadványunkban szeretnénk bemutatni Farkas Edith és közösségünk törekvéseit egy korszakokat átívelő szociális missziós karizma életre váltásában, hisszük, hogy ma is igaz, amit Prohászka Ottokár mondott. *„Manus Dei, nihil aluid",* az Úr teremtő és áldó és segítő és atyai keze s semmi egyéb – ez a Szociális Misszió megteremtésének s ugyancsak fönnmaradásának s áldott munkásságának, nemkülönben boldogulásának titka. Ez a kéz segítette az alapító főnöknőt, hogy szervezze és formálja, hogy nevelje s természetfölötti szociális tartalommal megtöltse. Nélküle Szociális Missziótársulat nincs; de hogy általa van, azt az Isten tette… (A sok kegy, a sokféle segítség s a körülmények kedvező játéka) az Isten kezének remeklésére mutat. Ez az isteni kéz fogja támogatni a Szociális Missziót – reméljük és kérjük – ezentúl is, hogy továbbra is legyen s teljesítse nagy hivatását.[3]

A kézirat összeállítójának, Beöthy Cecíliának értékelő gondolatai végigvonulnak az íráson. Ennek alapja az a 20 éves levéltárosi tevékenység, amely a Szociális Missziótársulatban az ő feladata. Azt kutatja, hogy a társulat karizmája mennyiben lehet életképes és vonzó a mai emberek számára is.

A világban különböző életpályákon élő és arra készülő személyek diplomamunkájához és egy doktori disszertációhoz is segítséget nyújtottunk irattári anyagaink rendelkezésre bocsátásával. Az ő kutatómunkájuk is segítette az olvasókönyv összeállítóját abban, hogy két évtized átolvasott dokumentumai és szerzetesi életének tapasztalatai alapján megközelítően hiteles vonalvezetést és tisztánlátást biztosíthasson a könyv olvasóinak.

Simon Anna Gabriella SM
a Szociális Missziótársulat általános főnöknője

---

[2] *Revertimini ad fontes.* Szociális Missziótársulat, 1936.

[3] *A 20 éves Szociális Missziótársulat, 1908–1928.* Szociális Missziótársulat Irodalmi Bizottság, 1928.

A Jézushoz vezetés karizmája

„Ha Isten nem vezet hozzá, aligha létesülhetett volna a mi társulatunk" – írta Farkas Edith gróf Pálffy Pálné Károlyi Geraldine grófnőről[1], akinek minden tevékenységét a lélekmentés gondolata vezérelte. Érthető tehát, hogy a Szociális Missziótársulat is erre a célkitűzésre alakult. Karizmája volt a tetteiből sugárzó vonzerő, melynek alapja a grófnő erős hite és bizalma abban, hogy a jó győzedelmeskedik minden egyes lélekben, az elbukottakéban éppúgy, mint a köznapi kötelességek alatt roskadozó és nyögő gyengék lelkében, ha van, aki Jézus Szentséges Szívéhez vezesse őket.

[1] Farkas Edith: In excelsis. *Keresztény Nő,* 1. évf. 1. szám, 1915.

Gróf Pálffy Pálné
Károlyi Geraldine grófnő

Gróf Zichy Sarolta írása

A lélekmentés volt minden tevékenységének titkos rugója, s a szeretet kis műveiről ő maga említi: „ha csak egy lelket sikerült Istennek megmentenem, úgy nem sajnálok semmi velejáró fáradságot és áldozatot". Nagy lelki örökséget jelent istenfélő szülők vezetése alatt nevelkedhetni. Nemcsak termékeny talaj az erkölcsi megizmosodásra, de rendszerint az ilyen utód maga is lelki erőforrássá lesz, sokak gyámola, ösztönzője, példaképe.

Gróf Pálffy Pálné élettörténete is ezt igazolja. Édesanyját nyolcéves korában elvesztette. Méltó lánya gróf Károlyi Istvánnak a tevékeny hazaszeretetben, a buzgó vallásosságban és a nemzedékekre kiható társadalmi alkotásokban.

A szabadságharc idején alig 12 éves. Két bátyja, Ede és Sándor az apja szervezte huszárezreddel elmegy az ország déli határát védeni. A kislányt Pest bombázása elől Fótra viszik. Apja nemsokára Ausztria foglya lesz, Sándor bátyja és későbbi férje, ki Klapka oldalán harcol, külföldre menekül. Apja ugyan váltságdíj fejében szabadlábra kerül, de a család tartózkodási helyéül Bécset jelölik ki, hol az osztrák főúri világ a rebelliseket kerüli. Nagy megpróbáltatások ezek az alig serdülő lány kedélyére, de hatásosan részt vesznek nemes egyénisége kialakításában.

Midőn 18 éves korában gróf Pálffy Pál nőül veszi, zavartalanul boldog házasélet 11 termékeny éve következik. Hitvesét a porosz–osztrák háború évében veszti el. Ekkor már hetedik gyermekét szüli. Az özvegy nem enged rokonai unszolásának, hogy a bécsi nagy Pálffy-palotába telepedjék, gyermekeit a magyar hazának neveli. Ezért Pesten építtet házat. Nemcsak mágnások fordulnak meg nála, hanem apja példájára ő is megnyitja termeit a politika, a művészet, a társadalom kiválóságainak.

1881-ben súlyos betegség megtöri testét, hogy lelki nagysága annál inkább tündököljön. Az ő életének csillaga a Boldogságos Szűz mint Patrona Hungariae. Több mágnás asszony élén Zichy Józsefné alapította a Kné-

zits utcai Hasonszervi Kórházat (a mai Szövetkezetek Kórházát) és a Szent Vince-nővérekre bízta, kiknek ez első állomásuk önfeláldozó magyar kórházi működésükben. Zichy grófnétól a vezetés gondjait Pálffyné veszi át. E helyen lesz a magyar katolikus nővédelmi munka első apostolává.

Ugyanis 1893-ban a gyári munkásnők egy csoportját májusi ájtatosságra a Knézits utcai kórház kápolnájába gyűjti. Megalakítja számukra a vasárnapi leánykört. Patroneszeket toboroz. Megalakul a Katolikus Munkásnőket Védő Egyesület, majd 1897-ben az első katolikus munkásnőotthon. 1898-ban Prohászka püspök az ő palotájában tartja első konferenciáját.

1849-ben őfelsége I. Ferenc József az 1848-as szabadságharcban tanúsított tettei miatt letartóztatott, majd szabadon engedett gróf Károlyi István váltságdíját jótékony célra kívánja fordítani, és kiengesztelődése jeléül felszólította Károlyit, határozná meg az összeg rendeltetését, aki a Jézus Társaság hazánkba való visszatelepedését segíti ezen összeggel. Midőn már épül a Jézus Szíve temploma, és lánya a jezsuita atyák megélhetése biztosításán buzgólkodik, akkor értesül csak Pálffy grófné nagy örömmel apja addig e titokban maradt tettéről. A többi szerzetnek is lelkes támogatója. Kezére jár a Szent Ferenc-rendnek, hogy magyar rendházaikban visszaállíthassák az eredeti szabályokat. A domonkosok, karmeliták, lazaristák Budapesten való megtelepedését előmozdítja, hogy így lehetővé váljanak a fővárosi népmissziók. A hitélet emelését célzó minden ötletet, kezdeményezést érdeklődése és támogatása kísér. Az egyik győri karmelita atyáé az eszme, hogy belsőleg szerzetes életet élő női vallásos társulat alakuljon, de amelyet szociális munkájában, a világi társadalomnak felötlő szerzetesi öltözet nem gátol. A társulat kiképezné tagjait, elhelyezné önálló munkakörbe, állásba, ahol példával, buzdítással a vallásosság szellemét terjesztenék. A tagok éves szabadságukat az anyaházban töltenék, hogy újabb nemes ösztönzésekkel telítődjenek. A grófné talált is lelkes vállalkozókra, kik hozzákezdtek e terv megvalósításához. Ámde édes Üdvözítőnk szeretete csakhamar elszakította világi kötelékeiket: többségük belépett a karmelita apácák közé. A megmaradtak később újra tömörültek a Szociális Missziótársulatba.

Farkas Edithnek kezére járt az egyetemi hallgatónők Szent Margit Köre[2] megalakításában is, melynek védnöke lett. Az Országos Katolikus Patro-

[2] 1906-ban alakult, hivatalos nevén: Katolikus Egyetemi és Főiskolai Nőhallgatók Szent Margit Köre.

nage Egyesület, a Katolikus Háziasszonyok Országos Szövetsége, a Katolikus Tisztviselőnők és Kereskedelmi Alkalmazottak Országos Szövetsége az ő törekvéseinek folytatói. Az erkölcsi fogyatékosok Szeretet Háza, a Vasúti és Fogházmisszió, az Anyák Köre szintén az ő emlékét őrzik.

A világháború kitörése után egy hadikórház élén találjuk. Egyúttal nekilát, hogy megalapozza a hadiárvákat védő és nevelő intézményt.

Aki a szabadságharcban mint anyátlan kis árva apjáért, testvéreiért remeg, a königgrätzi csata évében várandósan jut özvegységre, azt a világháborút követő összeomlás megpróbáltatásaitól mennyei Atyánk irgalma élete alkonyán megkímélte. 1915. március 15-én visszaadta lelkét teremtőjének. Az Oltáriszentség mindennapi imádásából merítette gróf Pálffy Pálné törékeny teste az erőt a közéleti működés fáradalmaihoz. Lelkeken igyekezett segíteni. Az volt az óhajtása, hogy a Máriák – a lelki életet élők – kezet nyújtsanak a Mártáknak, mondván: segítségedre jövünk, Márta, hogy neked is részed lehessen a jobbik részben, te is leülhess közénk az Úr lábaihoz, hallgathasd az Ő szavát. Tele volt erős hittel, bizalommal, hogy a jó győzedelmeskedhetik minden egyes lélekben, az elbukottakében csakúgy, mint a köznapi kötelességek alatt roskadozó és nyögő gyengék lelkében, ha van, aki Jézus Urunk Szentséges Szívéhez vezesse őket.

Megértve a keresztény katolikus egyház szellemét, nem tömegekre igyekezett hatni, hanem az egyének jellemére, mert a nemzet minden egyes tagjának erkölcsileg egészségesnek, épnek, lélekben élőnek kell lennie, hogy hazánk naggyá lehessen.

Bízott nemzete jövőjében és méltón, mert Pálffy Pálnéhoz hasonló nagy lelkeket ad ezentúl is a Mindenható, ha Krisztus Urunkat ismerjük el a világi életben is Uralkodónknak.

Nagyjaink emlékét legbiztosabban úgy őrizzük meg a jövő nemzedék számára értékül, ha hozzájárulunk, hogy alkotásaik fennmaradjanak, virágozzanak és árasszák alapítójuk istenes lelkületét.

Forrás: Gróf Zichy Sarolta: *Gróf Pálffy Pálné Károlyi Geraldine grófnő.* Kézirat. Szociális Missziótársulat irattára

Farkas Edith és a Katolikus Nővédő Egyesület

A válogatás összeállítójának írása

Farkas Edith, bár tanárnői végzettsége volt, rövid ideig tanított, mert a Katolikus Nővédő Egyesület elnöke felszólította, hogy menjen át egészen a katolikus egyesületi életbe. Mivel már 18 éves kora óta az Erzsébet jótékony Nőegyletben és a Katolikus Nővédő Egyesületben dolgozott, ez a tanári pályánál homogénebbnek tűnő tevékenység megnyerő volt számára, így elfogadta Pálffy Pálné grófnő hívását. A grófnő halála után így nyilatkozott: „Pálffy grófnőt mindvégig nagyon szerettem, és halálát családján kívül talán kevesen gyászolták meg annyira, mint én."

Milyen kezdeményezés volt a Katolikus Nővédő Egylet, majd a Katolikus Nővédő Egyesület, milyen szerepe volt ebben Pálffy grófnőnek?[3]

A *Magyar Katolikus Lexikon*hoz[4] fordulunk a Nővédő Egyesület bemutatásához.

Országos Katolikus Nővédő Egylet, *Katolikus Nővédő Egyesület, Bp., 1896–1946. júl. 20.*: a kenyérkereső nők valláserkölcsének fejlesztésére, szellemi és anyagi támogatására, az életben szükséges önállóság képzésére alapított egyesület.

1914: célját a főváros és környéki 13 katolikus leánykör segítette: I. Attila úti, I. Fehérvári úti, II. Toldi Ferenc u., III. Miklós téri, VI. Erdő-teleki, VII. Dembinszki u., VIII. Csobánc u., VIII. Rökk Szilárd u., X. Százados u., X. Rezső téri, X. Kőbányai, Újpesti, Rákosszentmihályi katolikus leánykörök. Taglétszámuk kb. 1200 (14–20 éves varró-, munkás- és cselédlányok). Az alkoholizmus és a népbetegségek elleni előadásokkal, társasjátékokkal, karénekkel, tánccal, kirándulásokkal, színielőadásokkal foglalkoztatták őket. – Keretébe tartozott a Katolikus Anyák Köre, a Katolikus Munkásnő Otthona, a Hermina Otthon, valamint vidéki fiókegyesületek: a Kalocsai

[3] Farkas Edith: In exelsis. *Keresztény nő,* 1. évf. 1. szám, 1915.

[4] Magyar Katolikus Lexikon: Országos Nővédő Egylet (http://lexikon.katolikus.hu/O/Orsz%C3%A1gos%20Katolikus%20N%C5%91v%C3%A9d%C5%91%20Egylet.html)

Patronage, a Kassai Katolikus Nővédő Egylet, a Kispesti Katolikus Leánykör, a Nagyváradi Nővédő Egyesület, a Nyitrai Nővédő Egyesület, a Pápai Nővédő Egyesület, a Pozsonyi Patronage, a Pozsony-récsei Patronage, a Rákosligeti Nővédő Egyesület, a Szabadkai Első Nőegylet, a Szabadkai Katolikus Nővédő Egyesület, a Székesfehérvári Nővédő Egyesület, a Szombathelyi Katolikus Leányvédő Patronage, a Temesvári Patronage. 14 vidéki egyesület 23 vasárnap délutáni leánykört tartott fönn kb. 3200 fő számára. A Szegedi Katolikus Nővédő Egyesületnek volt napközi otthona, leányotthona, fogházmissziója, nővédelmi irodája és jótékonysági szakosztálya, mely a szegedi templomok Szent Antal-perselyébe tett adományokat kezelte. – A Központi Iroda (IV. Ferenciek tere 7.) irányításával működött a Patronesse Testület, a fölszentelt Munkásnők Otthona (IX. Bokréta u. 3.), a fővárosi kerületi leánykörök és anyák körei, a hadiárva propagandát végző és a hősi sírokat gondozó Patronage Osztály. Alapító elnöke gr. Pálffy Pálné.

1928: elnöke gr. Zichy Rafaelné, alelnöke Balásné Bolgár Ilona, gr. Zichy Gabriella (az Anyák Körei osztályvezetője), gr. Pálffy Anna, gr. Bethlen Irma (a Leánykörök vezetője); titkárok: Hajnalné Nyárády Mária, Pataky Alice, Schaad Paula. Részlegei: az Anyák Köre a fiatal keresztény anyák katolikus szellemű vezetése, erkölcsi támogatása. – Budapesten 17 körhöz 1246 család tartozott 3062 gyermekkel. 229 hitoktató összejövetelt, 167 ismeretterjesztő, 120 orvosi, 57 vetített képes előadást tartottak, 110 anyának adtak babakelengyét; a 12 leánykört vasárnap du. 680 iskolából látogatták.

1946. VII. 20.: a Budapesti Katolikus Leánykörök Szövetségét (mely valószínű oldalági utódszervezete) a belügyminisztérium az 1938:17. tc.-re, az 529/1945. ME. és a 7330/1946. ME. sz. rendeletre hivatkozva föloszlatta.

Forrás: *Katholikus Nők Lapja* (1926–33)

A Katolikus Nővédő Egyesületben folyó patronázsmunka jellemző vonásai

Báthory Nándorné írása

A Katolikus Nővédő Egyesület (leánykörök, munkásnőotthon, üdülőtelep) oly szűk körben és oly csendben dolgozott, hogy soha semmi életjelt nem adott a nagy nyilvánosság előtt. Az elnöknő, Pálffy Pálné Károlyi Geraldine grófnő kerülte a nyilvánosságot, valósággal irtózott tőle. Az egyesület működését, a patroneszek képzését, összetartását nagy hatással vezette Farkas Edith, aki akkor még nem alapította meg a Szociális Missziótársulatot, így hatalmas szervezőerejét, szuggesztív lényét mind e munkára fordította. Megragadott az az ókeresztényi testvériség, amely a működő patroneszeket összekötötte. Úgy szerették egymást, oly fegyelmezett lelkűek voltak, hogy valósággal külön típust, a patronesz típusát alakították ki a fővárosban.

Forrás: özv. Báthory Nándorné: *A lángész tüzében,* Szent István Társulat, Budapest, 1928.

Az ébreszteni tudás karizmája

Különböző eredetű méltatások közlésével itt szeretnénk néhány jellemző vonást kiemelni, mely Farkas Edithre és az általa összehozott patroneszgárdára, majd a megalapított Szociális Misszió-társulatra, illetve a missziós nővérekre vonatkozik az ébreszteni tudás karizmájának kibontakoztatásában.

Korányi Sarolta

Balázs Benedicta írása

Korányi Sarolta (1868–1935), a Katolikus Munkásnő Egyesületek életre hívója, egyike volt az elsőknek, aki észrevette, felismerte a szociáldemokráciában s az azt követő feminizmusban a nőt, a gyermeket s a családot fenyegető veszedelmet. Ugyanígy meglátta a liberális kor törvényhozásának akkor még csak kevesek által felismert romboló munkáját, amely Isten, a család és a „házi tűzhely" ellen tör. Anélkül, hogy arra különösebben törekedett volna, ébresztője lett sokaknak, egyháziaknak és világiaknak, férfiaknak és nőknek a katolikus szociális igazságok megismerésében, amelyeket a pápai körlevelek, főleg pedig a *Rerum Novarum* hirdetett. Így lett Korányi Sarolta a női lélek krisztusi felszabadításának apostola. A dolgozó nő állt legközelebb lelkéhez. Egész élete a munkásnők lelkének megszentelésére, testi, szellemi, családi és anyagi jólétüknek egyéni, egyesületi, szövetségi és törvényhozási úton való megalapozásában telt el.

Hivatásának alakulására nagy hatást gyakorolt a Katolikus Nővédő Egyesület, melyet gróf Pálffy Pálné hozott létre, és Prohászka Ottokár esztergomi spirituális állt mellette, akinek lelki vezetése alatt a magyar katolikus nőmozgalom úttörői megindultak. Pálffy grófnő környezetében nagyszerű gárda alakult ki, melynek oszlopai Stoffer Mária, Madarassy Erzsébet, Elmann Anna és a hozzájuk csatlakozó Korányi Sarolta voltak. A többekkel együtt egy kezdeményezésre várt, hogy valamilyen lélekmentő akció rendelkezésére bocsássák magukat. Pálffyné szalonjában megismerték a bécsi munkásnő patroneszeket, és ennek alapján nálunk is megindult a katolikus nők szociális munkája.

Az 1896-ban megalakult Katolikus Nővédő Egyesület szárnyai alá vett minden szociális katolikus kezdeményezést. Ennek egyik következménye, hogy a patronázsokban folyó fiatal munkáslányok gondozása áldásos volt, másrészt nevelt egy gárdát a művelt osztályokhoz tartozó nőkből, amely gárda pár év múlva megalapozta a magyarországi szociális munkát. Első lé-

pés volt a szervezett vasárnap délutáni leánypatronázs munka. Az ott megjelenő munkáslányok körülményeik miatt a Jóistenről keveset tudtak.

Korányi Sarolta rájött, hogy csak karitatív munkával a munkásnőkérdés meg nem oldható. Tanulmányozta a külföldi helyzetet a munkáskérdés és a szociális törvényhozás területén. Figyelemmel kísérte, hogy mit tesz az Egyház Németországban a munkásságért.

Pálffy grófnén kívül sokat érintkezett Farkas Edithtel, Ernszt Sándorral, Giesswein Sándorral, Huszár Károllyal, akik tanácsokkal látták el a katolikus alapon való szociális szervezkedés tervének végrehajtásához.

Mint az Országos Katolikus Nővédő Egyesület egyik alelnöke, munkáját szívvel-lélekkel végezte, és az ügyvezető elnöknek, Farkas Edithnek a céljaival teljes mértékben azonosuló munkatársa volt. Ilyen vezetéssel a „nővédelem", a „lélekmentés magasztos eszméje" a főváros és az ország katolikus arisztokratáinak szalonjaiban otthonossá kezdett lenni. Főleg pedig meghódította a főváros katolikus tanárnőinek és tanítónőinek élgárdáját.

Ebből az időszakból való az a gyönyörű ima is, amelyet Sarolta nagyon szeretett, és amelyet mindennap térdre borulva intézett a Mindenhatóhoz. De imádkozták vele együtt mind a patroneszek. Évtizedekig nem tudták, kinek szívéből lángolt ki ez az ima. Amikor 1942. március 24-én az Úristen Farkas Edith főnökasszonyt, a Szociális Missziótársulat alapítóját magához hívta, az ő emlékképecskéjéről tudták meg szerzőjét: „Ó, Istenem, engedd, hogy ma, akárcsak egy tettemmel is, egy lélek megmentéséhez hozzájáruljak. Hogy akárcsak egy vétket is megakadályozhassak. Hogy lássam, mi a bűn, hogy lássam oly színben, mint Te kívánod, hogy lássam elfogultság nélkül, és hogy buzgón kívánjam a vétket elhárítani. Add malasztodat, Uram, hogy a lélekmentés magasztos eszméjét példám és befolyásom által mások szívében is felgyújtsam. Ámen."

Forrás: S. Balázs Benedicta: *Korányi Sarolta, 1868–1935.* Szentlélek Szövetség, Budapest, 1943.

A pécsi patronázs, 1908

A Katolikus Nővédő egyesület 1907–08. évi beszámolója

A pécsi patronázs jelentésének közleményében a következőket olvashatjuk: „Amikor visszaemlékezünk egy letűnt év eseményeire, és a múlt homályából előhívjuk azokat a helyzeteket, körülményeket, melyek a patronázst a kezdet kezdetétől egy éven keresztül életképessé tették, először is az alapvető motívumok reflexiói ragadják meg varázshatalommal lelkünket, s jelenné válnak előttünk újból a múltnak azon pillanatai, melyekben Farkas Edith körünkben időzött. E pillanatoknak jellemzésére a cézári szavak ily módosítással tolulnak ajkaimra: *Farkas Edith jött, szólott és gyújtott*. Igen, szavai nyomán kézből kézbe, lélekből lélekbe pattant e tenni, cselekedni vágyás izzó szikrája, s egy hatalmasan felcsapó lángba olvadt össze a teremtő akaraterő és az alázatos önátadás. Egyszerre, mint mikor a tavaszi fuvalom leheletére előbújik a kikelet virága, úgy kezdett egyszerre élni, virágozni a patronázs megtestesült eszméje a karitatív tevékenység termőföldjén. Akadtak lelkek, akik megértették a nőmentési ügy e legeredményesebben ható ágának fontosságát, szükségességét; hamarosan együtt volt a 12 hölgyből álló patroneszgárda. Azon nehéz feladat teljesítését vállalták ők magukra, hogy az anyagelvűségbe süllyedt korszellem mételyező légkörében védelmet nyújtanak annak a lelki és anyagi szegény lánynak, kinek kora ifjúságát is oly sanyarúvá teszi mostoha sorsa. A hiányzókért való folytonos küzdelmében már csírájában elcsenevészik az a kevés erkölcsi készlete, melyet az iskolai oktatás rövid heti két órájában hitoktatójától nyer."

Forrás: A Katolikus Nővédő Egyesület 1907–08. évi beszámolója

A Szociális Missziótársulat megalakulása

Rosa von Wense írása

Farkas Edith felismerte egy problémakör égető kérdését (a karitásszal foglalkozók szakszerű, hivatásszerű, elméleti és gyakorlati képzésének és szervezésének megoldását az Egyház szociális, karitatív szolgálatában), és megoldást is talált erre. A jelzett problémakör részeként a leányvédelem, a munkásnő-szervezkedés, név szerint fogházmisszió, foglyok védelme és a lányok gondos nevelése – mint a Szociális Missziótársulat induló célkitűzése – megvalósult.

A missziótársulatnak volt vezető eszméje, ehhez megfelelő belső szervezete, jól körvonalazott munkaterülete, jövőre vonatkozó tervei (a modern követelmények magaslatán álló szociális és karitatív misszió). Induláskor ez a fiatalkorúak bíróságának megszervezését, a közjóléti neveléshez pedagógiailag képzett és erkölcsileg magas színvonalon álló erők bevetését jelentette, akik hivatásszerűen vették át a rendőri asszisztens: a hivatalos pártfogó vagy probation officer (szabadlábra helyezettek felügyeletével megbízott rendőrtiszt) szerepét, a javítóintézetek és hasonló intézmények vezetését.

Farkas Edith eredményes munkájához és közösségének formálódásához fontos volt Prohászka Ottokár lelki vezetői működése, a társulat megalakulását megelőző időkben tartott prédikációi, konferencia- és lelkigyakorlatos beszédei, melyekkel országszerte lelkesíteni tudta a laikusok széles táborát a cselekvő keresztény szeretetre, a szociális feladatok elvégzésére. A Katolikus Nővédő Egyesület hölgyei – a patroneszek – részére a püspök éveken át exhortációkat[1] és évente lelkigyakorlatokat tartott, hogy tevékenységük lelkileg egyre jobban elmélyüljön. A különösen buzgó patroneszek egyik csoportjából létrejött Szociális Missziótársulat tagjai folyamatosan szoros összeköttetésben álltak Prohászka püspökkel.

Az első tagokat a közös élet és a szociális-karitatív munkák hivatásszerű gyakorlása lelkesítette.

[1] Exhortáció: az ifjúság számára istentiszteleten kívül mondott, vallásos életre buzdító beszéd – a szerk.

Farkas Edith tekintete tovább terjedt. A fogházmisszió és a Katolikus Segítő Egyesület mint a szociális működés egyik ága tetterejét és főleg lelki buzgóságát nem elégítette ki. Élenjáró szempont volt számára egyik elve, amely szerint a szociális tevékenység egész vonalán csak jóakarattal – szaktudás és hivatásszerű gyakorlat nélkül – nem lehet teljes értékű eredményt elérni. Ezért célozta meg egy vallásos bázison szervezett, alaposan képzett közösség által a szociális tevékenység táguló lehetőségeit."

Forrás: Rosa von Wense: *A Szociális Missziótársulat Magyarországon.* Charitas, 1911, különlenyomat, a Szociális Missziótársulat irattári anyaga.

Farkas Edith, a rendkívüli jellem

Friedrich Wilhelm Foerster írása

Friedrich Wilhelm Foerster (1869–1966) német nevelő, oktató, pacifista és filozófus volt. Munkái elsősorban az etika fejlődésével foglalkoztak az oktatás, a szexológia, a politika és a nemzetközi jog területén. Foerster a Szociális Missziótársulatot egy sajátos, magyar energiára és szervezőerőre jellemző vállalkozásnak tartja. Véleménye szerint a társulat az egyházi kultúrtevékenység alapelveihez híven a legrégibb és leginkább bevált hagyományokat a legmodernebb módszerekkel és feladatokkal hozta kapcsolatba, mely mozgékony, és egyben a vallásba van beerősítve. Farkas Edith kerülni akarta mind a specializálódást, mind az elforgácsolódást, mintegy egyetemes, központi gyűjtőállomása akart lenni mindazoknak a tevékenységeknek, melyeknek mindegyike neki egyúttal „klinikául" szolgált munkaerőinek kiképzésére.

„A missziós nővérek sokszor egész rendkívüli jellemek; feladatukat azzal az abszolút odaadással és aszketikus energiával fogják meg, melyből a szentek teremnek" – írja Foerster. „Mind egy-egy úttörő a maga területén. Fő dolognak tekintik a gyakorlati tanulást a legkülönbözőbb szociális munkaterületeken." (…) „A Szociális Missziótársulat erős, egyetemes korszükségletből nőtt ki, de egyúttal egészen alapítónője és főnöknője, Farkas

Edith asszony erősen prononszírozott[2] egyéniségének műve. E nagy tehetségű és tetterős nőnek lelkében már régen élt a vágy a szociális munkának pedagógiai és vallási mélyítésére, mindenekelőtt pedig a szerzetesi hagyományok fegyelmező szigorában értékes iskolát ismert fel mindazok számára, akik egy kaotikus világ áldozatait akarják segítségben és gondozásban részesíteni. Egész főnöknői tevékenységét az a meggyőződés hatja át, hogy a szociális működésre való lelki előkészülésnek alapvető jelentősége van; fáradhatatlanul rajta van, hogy a szociális tevékenység alanyi feltételeiről tartott egészen személyes megbeszélésekben és allokúciókban[3] nővéreinek szellemi színvonalát fenntartsa. Elkövetkezik az idő, amikor a külföld is észreveszi sajátos tevékenységét."

Forrás: Fridrich Wilhelm Foersternek a *Hochland* c. folyóirat 1916. februári számában megjelent cikke különlenyomatban jelent meg magyar nyelven az *Alkotmány* c. napilapban, a Tárca rovatban – közli: dr. Shütz Antal.

A Szociális Missziótársulat szellemisége

Lepold Antal írása

Farkas Edith azért választotta Szent Benedeket a Szociális Missziótársulat szellemi atyjává, mert Szent Benedek a keresztény tökéletességre épít mint alapra, és ez a szociális munka kimeríthetetlen erőforrása és az örök jutalom biztosítéka is. Farkas Edith lelkiségében tehát első szempont, hogy a tagok megerősödjenek az Isten iránti szeretetben, vagyis akaratának teljesítésében. Ehhez közre kell működni az Isten által kínált kegyelemmel, melynek eszközei az imádság, az önmegtagadás, az áldozat, a szentségek. Ezeken kívül a belső tagok különleges kegyelmi eszköze a fogadalmakkal történő elköteleződés az evangéliumi tanácsokhoz, valamint a közös élet és a házirend. Ezen az alapon építkezik tovább a Szociális Missziótársulat, tudva, hogy az embereket a közös mennyei

[2] Prononszírozott: kifejezett, határozott
[3] Allokúció: megszólítás, valakihez intézett ünnepi beszéd

Atya iránti szeretetből mint testvért kell szeretni, és értük testvéri érzéssel kell dolgozni. A nagy szociális munkatér bemutatásával a missziótársulat tagjai ráirányítják a figyelmet a sok tennivalóra a bűn legyőzésében, a szegénység és szenvedés enyhítésében. És ha ezen a téren tehetségünk szerint dolgozunk, akkor mutatjuk meg, hogy igazán szeretjük Istent, mert szeretjük felebarátunkat. Ez a tény a jövőbeni munkatér biztosítéka, mert „ameddig a szeretet parancsa a világban végrehajtva nincs, addig az Istent szerető lelkeknek mindig lesz működési terük. És ez a munka tartani fog az idők végezetéig. Akik ebben a munkában részt vesznek, a maguk értékét a felebaráti szeretet nagyságával mérik, s ez a mérték mindig kicsinyeknek fogja őket feltüntetni, ha a végzett munkát arányba állítják a feladatok mérhetetlen tömegével."

A Szociális Missziótársulatra jellemző a korszerű alkalmazkodás, a korral való megértés keresése.

Farkas Edith felismerte, hogy korának szociális karaktere van. Ezért alapított olyan szerzetet, amelynek célja a bűnözés megakadályozása, a bűnösöket megjavító, a szegénységet és a társadalmi visszásságokat enyhítő, a szenvedőket vigasztaló munka. Ezért a hagyományok iránti tejes tisztelettel olyan érintkezési formát talált a világgal, amelyben könnyebben férkőzhet a lelkekhez.

A Szociális Missziótársulat szellemiségéhez tartozik, hogy céljainak megvalósítása érdekében kültagságot és szövetségeseket is vont maga köré. „Nem vár a társulat minden kültagjától feltűnő nagy szociális tetteket, csak állandó szociális jóindulatot és szakadatlan munkakészséget." Ha a saját családjába beviszi a missziótársulat szellemét, ha a hozzátartozók és körülötte levők körében gyakorolja a szeretet parancsát, eleget tesz kültagsági kötelességének. „Aki egy léleknek megviszi a megváltás, a megnyugvás kegyelmét, a legnehezebb munkát végezte." „A fő, hogy a tagokban folyton éljen a bensőséges kegyelmi forrásokból táplálkozó munkakészség. Ezért szakadatlanul fönn kell tartaniuk a társulat belső tagjaival és egymással a szoros kapcsolatot."

Nagyon fontos, hogy mindenkiben fölébredjen a saját foglalkozása társadalmi fontosságának és kötelességeinek öntudata és a hivatása körében történő tökéletesedés vágya. Ezáltal az egész emberiséggel való szolidaritás érzése is kifejlődik. Ami a legfontosabb: A missziótársulat tagjai igazságot és szeretetet visznek a társadalomba.

Legfőbb erényüknek tekintik a Szent Benedek által annyira hangsúlyozott „stabilitást", a kitartó állhatatosságot.

Forrás: *A Keresztény Nő*, Katholikus Egyesületi Lap, III. évf. 2., 3., 4. szám, 1917.

Az életre keltés karizmája

A Szociális Missziótársulat működését már megalakulásától kezdve figyelemmel követték. Számos elemzés és méltatás született a társulatnak és főnöknőjének, Farkas Edithnek munkásságáról.

A Szociális Missziótársulat irattára jó néhány olyan dokumentumot őriz, amelyek a nővérek hősies munkájáról tesznek tanúbizonyságot. A következőkben egy olyan összeállítás következik e dokumentumokból, melynek minden darabja egyúttal egy bensőséges, személyes megjegyzésekkel ellátott feldolgozás. Bár a dokumentumok tartalma sokszor átfedi egymást, mégis szükséges ezek „ismétlése", mivel mindegyik más-más szempont alapján íródott.

Mi pedig, az utókor érdeklődő olvasói újra és újra rácsodálkozhatunk arra a mélységre és magasságra, arra a bensőségességre, ugyanakkor kifelé fordulásra, amely közösségünket mindig is jellemezte.

Alapító és közösség a történelem fényében

A válogatás összállítójának írása

Farkas Edith (1877–1942) kortársa volt Lisieux-i Szent Teréznek (1873–1897) és Hildegard Burjannak (1883–1933, családanya, politikus, rendalapító: Caritas Socialis, 1919) , akit 2012. január 29-én a Katolikus Egyház Boldoggá avatott. Két szenttel élt egy időben egy olyan nő, akire ezt mondták: *Bibliás Főnöknő, Nagyasszony*! Bár a Szociális Missziótársulat Leányifjúsága (OMI) márványtáblát tervezett elhelyezni szülőháza falára a Budai Várban, de az a II. világháború miatt nem történt meg. Csak 2015-ben került emléktábla a Szociális Missziótársulat anyaházának falára Farkas Edith alakjával, rajta a felirattal: „FARKAS EDITH (1877–1942) A SZOCIÁLIS MISSZIÓTÁRSULAT MEGALAPÍTÓJA EBBEN A SZERZETESI ANYAHÁZBAN ÉLT ÉS MUNKÁLKODOTT SOK EZER RÁSZORULT JAVÁRA ÉS ÖRÖMÉRE 1913-TÓL HALÁLÁIG."

Ha valaki ennek a könyvnek címlapján olvassa: Farkas Edith Jött, szólott és gyújtott, önkéntelenül felmerülhet benne a kérdés, hogy mire alapozza társulatunk ezt a megállapítást? Milyen eszmét követett Farkas Edith, milyen evangelizációs erő jellemezte a Szociális Missziótársulat alapítóját, mi volt a küldetése, és mit hagyott örökségül követőire? Érkezésével, majd a magyar társadalomhoz intézett szavaival valóban időtállóan lángot gyújtott a magyar nők szívében – a segítségre szorulókban és a segíteni akarókban? Mennyire lehetnek hasznosak és elkötelezettséget ébresztőek ma is célkitűzései, irányelvei, a missziótársulat karizmája a gyermek-, nő- és családvédelemben? Valóban érvényes ma is belső szerzetesi életünkre, hogy „egy a szükséges"[1], külső munkánkra pedig az, hogy amit egynek teszünk, a legkisebbnek embertársaink közül, azt Istennek tesszük?[2]

Sem alapító anyánk alakját, sem életművét nem akarjuk idealizálni. Nem volna értelme, mert már Farkas Edith életében voltak, akik megkérdője-

[1] Vö. Lk 10,38–42
[2] Vö. Mt 25,40

lezték néhány tettét, annak jogosultságát, követhetőségét. A valaha virágzó közösség pedig, amelyet alapított, ma már messze nem olyan „nagy", mint volt „fénykorában" (ha a nagyságot és fényt csupán a mindennapok realitásában gondolkodva, emberi logikával mérjük). Ha tehát vázlatosan szeretnénk e mű lapjain bemutatni az érdeklődő olvasónak, hogy mit tartunk időtállónak és követésre méltónak Farkas Edith személyiségéből és munkájából, valamint a 110 éves Szociális Missziótársulat karizmájából, akkor le kell egyszerűsíteni a mondanivalót, a végső következtetésre koncentrálva, bármilyen terjedelmes a történet.

A terjedelmet illetően az irattárunkban őrzött és rendszerezett nagy mennyiségű adat már maga is sokatmondó. A 25 éve fennálló missziótársulatról készült egyik tanulmányban ez a statisztika olvasható:

„A Szociális Missziótársulat ma (1933-ban) 120 társegyesülettel rendelkezik Magyarországon, melyek az alapítás óta eltelt negyed század folyamán több mint hatezer konferenciát és szociális előadást, több mint 1000 lelkigyakorlatot és tanfolyamot tartottak. A misszió irattára kb. 1 millió segélyt és vigaszt kérő levelet tárol, melyekből az örök emberi regény a szükség és fájdalom rajzolódik ki; ugyancsak több mint félmillió a nővérek által kikutatott, átvizsgált és lehetőségekhez képest elintézett szegényügyprobléma. Megközelítőleg 70 000 beteglátogatás vigaszt és enyhülést adott a szenvedőknek; egy intenzív gyermekvédelmi akció 50 000 városi gyermeket juttatott Isten szabad ege alá. A pénz- és természetbeni segítségben részesülők száma 2 millió fölött van."

A magyarországi szerzetesrendek megszűnése előtti közvetlen időszakban az önkénteseinket tömörítő Országos Szervezetünkben a több ezer tagot számláló 450 missziós egység a tagok lakóhelyén vállalt szociális és karitatív tevékenységet. Befolyása volt az ifjúkori bűnözés megelőzésében, ifjúsági mozgalmak szervezésében, családszolgáltatásokban, börtön- és kórházmisszióban, gyári dolgozókkal való foglalkozásban, hajléktalan menhelyek fejlesztésében.

A beltagok, vagyis a szerzetesnővérek működtették a missziós házakat, és intézményeket. Húsz intézményben dolgoztak 21 településen (fővárosban és vidéken). Munkájukat leány-javítóintézetben, ellátatlan és elhagyott lányok otthonában, plébániákon, az Országos Szervezet Központi Irodájában, leányárvaházakban, iskolákban, fogházakban, települési munkában, alkalmazási szolgálatban, ápolói iskolában, idősek otthonaiban, dolgozó

lányok otthonában, népjóléti munkában, fiúárvaházban, lábadozóotthonban, vakok intézetében és fogyatékos gyermekek intézetében végezték.

Amikor 1950-ben bekövetkezett a magyarországi szerzetesi közösségek megszüntetése, a nővérek nálunk is egyik napról a másikra mehettek, ahova akartak, illetve ahova tudtak.

Történelmi háttér

A válogatás összeállítójának írása

Ipari forradalmak

Farkas Edith születését megelőzte az első ipari forradalom[3] (1769–1850), melynek hatása Nagy-Britanniából kiindulva átterjedt Észak-Amerika egyes régióiba, Németországba, Németalföldre. A korábbi időkre jellemző volt a mezőgazdaság dominanciája. Ez háttérbe szorult, amikor Angliában elkezdett erősödni az ipar. A gépesítés forradalmi változásokat eredményezett. Kialakultak a pénzpiacok, megindult a tőkefelhalmozás, ekkor zajlott a tudományos forradalom.

A második ipari forradalom[4] idejében (1870/71–1914) előretört a szolgáltatóipar, megindult az urbanizáció, a tudományok és művészetek modernizációja.

Az ipari forradalmak (modernizáció) hatásai: az újságok és könyvek terjesztése (nyomtatás) révén növekedett a műveltség és a tömegek politikai részvétele. Az Egyesült Államokban megszületett az általános választójog. Modern politikai pártok alakultak. A népességnek az a része, amely már nem tudott munkát találni a mezőgazdaságban, a városokba kényszerült, hogy az újonnan épült gyárakban keressen munkát. A tömeges városba költözés alacsony életszínvonallal járt: Hosszúvá váltak a munkanapok, elmaradtak a mezőgazdaságban megszokott időnkénti szünetek. A munkahelyi élet elkülönült az otthoni élettől. A nemi szerepek átalakultak a hagyomá-

[3] Részletesen lásd: http://hu.wikipedia.org/wiki/Ipari_forradalom (2019. 12. 03.)

[4] lásd: http://hu.wikipedia.org/wiki/M%C3%A1sodik_ipari_forradalom (2019. 11. 16.)

nyos családmodellel együtt. Az ipari munkások alacsony munkabérei nem voltak elegendők a férfiak családfenntartó tevékenységéhez, a nőknek is munkába kellett állniuk. Hamarosan megjelent a gyermekmunka is. A nők és gyermekek alacsonyabb munkabérért dolgoztak. Megjelent a középosztály, a polgárság.

Az Osztrák–Magyar Monarchia a második ipari forradalom hatására ebben az időben élte meg saját ipari forradalmát (élelmiszeripar, vasúti gépgyártás, elektromos berendezések gyártása).

Magyarországon 8-10 család birtokolta az összes termőföld egyharmadát. A népesség 66%-át tette ki a parasztság, a maradék középbirtokos és dzsentri. Megjelent a burzsoázia is a tőkekezelők és bankárok személyében. Kezdett kialakulni a modern középosztály a vállalkozókból, értelmiségiekből és politikusokból. A gépek megjelentek a földeken is. A vegyipar megjelenésével a műtrágya is használatba került. Az ipari proletariátus csak munkájának áruba bocsátásából élhetett meg. A nyomorúságos életkörülmények között tengődő munkások és családjuk kiszolgáltatottak voltak. Helyzetük javításáért eleinte szétszórtan, később egyre inkább összefogva társadalmi harcot indítottak. A munkásokat tömörítő szakszervezetek és a vezetésükkel zajló politikai mozgalmak állandó fenyegetést jelentettek a vagyonos osztály számára.

A Rerum Novarum enciklika

A korra, amelyben Farkas Edith született, az is jellemző, hogy Európa a vallástalanság egyik legsötétebb korszakát élte át. Bár az egyház egyik legjelentősebb pápája, *XIII. Leo* (1810–1903) célul tűzte ki az egyház és a kultúra összhangba hozását, ez a törekvése nem sikerült. A hit és a tudomány ellentéte állt fenn, a társadalom felső rétegeiben az egyre nagyobb profitra törekvés volt a jellemző, a proletariátus körében pedig a harcos ateizmus vált uralkodó érzületté.

A *Rerum Novarum* („Az új dolgok") kezdetű enciklika, melyet XIII. Leó pápa 1891-ben adott ki, az első szociális pápai körlevél, melynek fő témája a munkáskérdés. A gyors iparosodás korszakában a munkások tragikus helyzetére hívta fel a figyelmet.

„Az első és második ipari forradalom következtében kialakult modern nagyüzemi gyáripar egy új társadalmi osztályt alakított ki: az ipari proletariátust, azaz munkásosztályt. Mivel a munkások számbeli növekedését nem kísérte az anyagi és szellemi színvonal emelkedése, sőt kizsákmányolásuk és a vele járó társadalmi igazságtalanságok fokozódtak, egyre mélyebb szakadék alakult ki köztük és a tőkés munkaadók között. A szociális kérdés a kor legégetőbb kérdésévé vált.

A társadalmi igazságosság biztosításáért küzdő kereszténységszocialista mozgalom a 19. század második felében bontakozott ki. A mozgalom – Karl Marx (1818–1883), valamint egyes katolikus gondolkodók ideáival szemben, kik a társadalmi szerkezetet akarták megváltoztatni – a kapitalizmus talaján maradva kereste a munkáskérdés megoldását. A mozgalom elindításában jelentős szerepet játszó *Wilhelm Emmanuel Ketteler* (1811–1877) mainzi püspök az újkori gazdasági helyzetet részben karitatív tevékenységgel, részben szociális törvényhozás segítségével akarta megoldani. Eszménye egy olyan ideális társadalom volt, amelyben az erkölcs talaján álló keresztény szervezetek együttműködései által a gazdasági életben nem engedik érvényesülni a profitéhség és a haszonhajhászás törvényeit.

Ketteler munkássága és más kezdeményezések következtében Európa legtöbb iparilag fejlett országában kísérletek történtek a szociális kérdés keresztény elképzelés szerinti megoldására."[5]

Franciaországban 1873-ban létrejött a munkások katolikus körének műve. Németországban és Rómában szakszervezetek létesültek. 1884-ben Svájcban megalakult a Fribourgi Unió, melynek irányelve volt, hogy a társadalmi problémákat csak katolikus szellemben lehet kielégítően megoldani.

A *Rerum Novarum* bevezető része az aktuális szociális kérdés lényegét tisztázza, ami a kizsákmányolás megszüntetése és a munkások jogainak biztosítása.[6]

A *Rerum Novarum* szerint az egyház feladata:

- Az igazságot és szeretetet hirdető tanításával fogékonnyá teszi az embereket a társadalmi problémák iránt.
- Az egyesek tulajdonában levő vagyonból kötelezettségek erednek, ezek karitatív indíttatásúak.

---

[5] http://hu.wikipedia.org/wiki/Rerum_novarum (2019. 06. 04.)

[6] http://hu.wikipedia.org/wiki/Rerum_novarum nyomán (2019. 06. 04.)

- A kereszténység erkölcsi felfogásával áthatott légkörben engesztelődhet ki szegény és gazdag, mert így a testvéri szeretet fogja összekapcsolni őket.
- Az egyház olyan intézmények felállítása és támogatása révén is gondoskodik a szegények jólétéről, amelyeket alkalmasnak ítél sorsuk enyhítésére.

Az államnak is vannak szociális kötelezettségei. Legfontosabb, hogy az állam a „közösség és az egyének jólétét szolgálja". Az államnak támogatni kell mindazt, ami a munkások helyzetén bármiképpen is lendít (lakás, ruházat, táplálkozás, egészségügyi ellátás).

A munkásságot önsegélyezésre szólítja fel (egyesületek).[7]

A nőkérdés a 19–20. század fordulóján

Az 1848-as forradalmak után német nyelvterületen három irányban indult el a nőmozgalom, amelynek célja a nők egyenjogúságának biztosítása. A politikai csoport a nők választójogát akarta kiharcolni, a kulturális irányzat az egyetemeket akarta megnyitni a nők előtt. A harmadik, a szociális megmozdulás általában a dolgozó nők érdekeit igyekezett érvényre juttatni.

Egyes katolikus hívők véleménye szerint a 19. században egyre jobban terjedő *karitász* (emberszeretet, jótékonyság) szellemében alakult női egyesületek gazdag munkateret nyújtottak a nőknek, hogy Istenért és az Egyházért munkálkodjanak. A különféle jótékonysági egyesületekben és intézményekben nem volt hiány, áldozatos munkatársak is mindig jelentkeztek. Ekkor alakultak ki olyan aktív egyesületek, mint a Szent Erzsébet és Szent Vince Kör, evangélikus részről a Menhely és a Belföldi Misszió.

Azonban ez a tisztán karitatív, jótékonyságra alapított segítőmunka sok messzebbre tekintő egyházi vezetőt és világi hívőt már nem elégített ki. Az egyre súlyosbodó szociális kérdés megoldása számos katolikus vezetőnek okozott gondot, nyugtalanságot. Ilyen volt a már említett Ketteler püspök, aki társaival már szociális reformot hirdetett, és ezzel előkészítette XIII. Leó pápa szociális enciklikájához a talajt.

---

[7] http://hu.wikipedia.org/wiki/Rerum_novarum nyomán (2019. 06. 04.)

Svédországban az 1880-as évek közepén megalakult a svéd nők szövetsége városokban és vidéken. Megtanították a lányokat politikai és gazdasági kérdésekről vitákat folytatni. Alkalmuk nyílt a német Centrumpárt munkájával, politikai és szociális célkitűzéseivel megismerkedni.

A 19. század második felére sokan hagyták el a falvakat, és kerestek munkalehetőséget a városokban. Sok tapasztalatlan fiatal lány, aki háztartási alkalmazottként akart munkát vállalni, veszélybe és méltatlan helyzetbe került, mivel támasz nélkül állt.

Evangélikus részről 1877-ben alakult Genfben egy egyesület, amely ezekkel a fiatal lányokkal már a vasútállomáson törődött. Tagjai 1889-ben már Münchenben is, négy évvel később pedig 14 bajor városban működtek. *Cyprian Fröhlich* bajor kapucinus atya, aki már létrehozott és kiépített egy „szeretetművet" árva és erkölcsileg veszélyeztetett gyermekek számára, indítást merített a kezdeményezésből, hogy munkatársakat keressen a katolikus leányvédelem megszervezésére.

1895-ben, Münchenben, *Lorenz Werthmann* megalapította a Caritas Verband für das Katholische Deutschland (A Katolikus Németország Caritas Szövetsége) szervezetet.

Szintén 1895-ben állították fel a világ első katolikus pályaudvari misszióját Münchenben. A szolgálattevők az érkező lányok elé siettek, felajánlották segítségüket, az első éjszakára leányotthonba kísérték őket, és megpróbáltak nekik állást szerezni.

1900-ban *a Leányvédelmi Egyesületek Nemzetközi Kongresszusán,* Párizsban már előadás is elhangzott a müncheni vállalkozás alapelveiről.[8]

Elisabeth Gnauck-Kühne (1850–1917) volt az, akiben felmerült a gondolat, hogy a nyomort nem elég enyhíteni, hanem létrejöttét kell megakadályozni. Az 1890-es évek kezdetén számos kiadványban tárgyalta a különböző asszonykérdéseket. Minden szellemi eszközzel segített azoknak a Rajna menti asszonyoknak, akik az általános nőmozgalom értékeit keresztény alapon akarták tettekre váltani. Eddigi leányvédelmi munkássága alapján meghívták Kölnbe a 33 éves Amman asszonyt is a Katolikus Nőszövetség megalapításához (1903. november 16.).

A kölni kezdet fellelkesítette *Ellen Amman*t (1870–1932), hogy 1904-ben Münchenben is megalakuljon a Katolikus Nőszövetség, mégpedig kari-

[8] Löffler Mária: *Ellen Amman, Közöttünk éltek.* Prugg Verlag, 1984, 157–170 o.

tatív, szociális és tudományos részleggel. Segítségével alakult meg 1911-ben a bajorországi Nőszövetség. A segítőtársak képzésében felismerte, hogy az ún. „szociális szemináriumok" jelentik a jövő iskoláját, és először 1912-ben egy egyéves, 1916-tól kezdve kétéves gondozónőképző iskolát indított el. Ő maga is előadásokat tartott benne. Ez a szociális-karitatív munkára előkészítő iskola egyedülálló volt abban az időben Németországban, és indítást adott több hasonló intézmény létesítésére.

„A nőkérdés itt van, akár kellemes nekünk, akár kellemetlen. És nő nélkül a nőkérdést nem lehet megoldani, a katolikus nő nélkül nem lehet és nem szabad megoldani" – hangoztatta Ellen Amman.

1916-ban létrejött egy öttagú csoport, tagjai egészen Istennek szentelték magukat, és embertársaik szolgálatára akartak élni. A csoport 1919-ben Ellen Ammant választotta vezetőjévé; ezt a tisztséget más munkái mellett haláláig megtartotta és viselte. 1919-ben a Bajor Néppárt képviselője lett. A parlamentben a közegészségügy, az ifjúsági és általános ügyek, valamint a népjóléti kérdések részlegét kapta meg. Felelősnek érezte magát a politikai élet összességéért, és egyéb kérdésekben is állást foglalt.[9]

Hildegard Burjan (1883–1933) Németországban született, 1899-től Svájcban élt, majd 1907-ben férjével Berlinbe, 1909-ben Bécsbe költöztek. Bécsben kapcsolódott be a nőmozgalmakba. „A 20. század tragédiákkal terhes, vajúdó világának égető szociális kérdéseire adott gyógyírt egy magyar mérnök felesége, a német származású Burjan Hildegard asszony a szomszédos Ausztriában" – írták róla a visszaemlékezők. Erősen hatottak rá a *Rerum Novarum* kezdetű enciklika gondolatai.

Életének első 25 éve a keresés, megtérés ideje, második 25 életéve a munka, a szolgálat, az alkotás (a szociális munka és a karitász) ideje volt. Ezt követte a politikai elkötelezettség. Az 1919–1920-as években keresztényszocialista országgyűlési képviselő volt. A „parlament lelkiismeretének" nevezték. „Ő eddig a világban az első boldoggá avatott női képviselő, akit az ellenzék is tisztelt" – mondta róla Bécsben Christoph Schönborn bíboros. Kiállt a nők jogaiért, a választójogokért, megszavazta a cselédtörvényt, megalapította a Szociális Segély Egyesületet. Célja volt „a bajok gyökereit orvosolni". Erre talált társakat, segítőket. Azután teljesen a szociális gondoknak szentelte életét, az általa 1919-ben alapított Caritas Socialis női

[9] Uo.

apostolkodó társulat nővérközösségének élén. A társulat 1936-ban nyert egyházi jóváhagyást, és 1961-től pápai jogú közösséggé vált.

„Észrevenni a szociális gondokat, és azonnal tenni ellene." Ez a gondolat vezérelte.[10]

Magyarországon a 19. század végén a keresztény szociális érzés katekizmusának tekinthető *Rerum Novarum* enciklika szellemisége mindenekelőtt Prohászka Ottokárt (1858–1927) érintette meg, aki megértette hazája szükségleteit, a szegénység okait, és azokat a nyomorúságos körülményeket, melyek emberek százezreit Amerikába űzték. Megértette az emberek között tapasztalható vallási közömbösséget is. 1894-ben jelent meg írása: Mi az a szociális kérdés? címmel a *Magyar Sion* c. folyóiratban. Ettől az időtől kezdve egészen haláláig elsődleges célja az volt, hogy a kiváltságos középosztályban, és különösen a magyar parlament tagjaiban felébressze a felelősséget. Kijelentette: „Csak azt akarjuk, amit XIII. Leó. Vele együtt állítjuk, hogy a proletariátusnak emberi méltósága szerint joga van az élethez, otthonhoz és családi élethez. Azoknak, akik nagy anyagi javakkal rendelkeznek, áldozatot kell hozniuk."[11]

Az individualizmus túlhajtásainak légkörében még nem kapott lábra az a közszellem, amely a főúri luxust és a polgári kényelmet fel tudja áldozni a felebarát megsegítésére. De a Nyugatról támadt újjászületés szele hozzánk is eljutott. A századfordulón és a 20. század első évtizedeiben kibontakozó magyar katolikus megújhodásnak nagyhatású szelleme volt az ország középpontjában *Prohászka Ottokár*, Erdélyben *Majláth Gusztáv* gyulafehérvári és a Felvidéken *Fischer-Colbrie Ágoston* kassai püspök.

„Míg külföldön régóta virágzó egyesületek és otthonok állnak fenn a munkásnők védelmére és támogatására, addig ezzel nálunk senki sem törődött, amíg 1896-ban megvetettük alapjait azon egyesületnek, mely ma Nővédő Egyesület címen működik.

Egyesületünk kezdetben a Katholikus Munkásnők Védegylete nevet viselte. Midőn később úgy a munkás-, mint a műveltebb osztályokból mind több foglalkozást, állást kereső nő csoportosult köréje, szükségesnek látszott a keretet tágítani, és benne különböző szakosztályokat létesíteni önálló működési körrel és szervezettel. Így adtuk az egésznek a Katholikus

[10] http://www.karitaszkozpont.hu/download/adasido2evf1szam.pdf

[11] Modern szegénység és az evangélium. In: *Prohászka Ottokár Összegyűjtött Munkái* Sajtó alá rendezte: Schütz Antal, XXII. Kötet, Szent István Társulat, Budapest, 1929.

Nővédő Egyesület címet. Ez idő szerint egyesületünk hat szakosztályra oszlik, melyek a következők: Munkásnőket védő egyesület (patronage); Védő egyesület elárusítónők és üzleti alkalmazottak számára (patronage); Otthonok; Cselédeket védő egyesület; Katolikus Munkásnők Egyesülete, Újpest-Rákospalotai Szent Erzsébet Jótékonysági Egyesület."[12]

Budán 1898 májusában létesült az első patronage 12 védenccel a Kapucinus téri elemi iskolában. Az első kerületben 1902. január havában nyílt meg egy patronage Farkas Edith vezetésével.

Forrás: Kortárs beszámoló az 1960-as évekből egy névtelenségét megőrző alapító missziós nővértől. Kézirat, Szociális Missziótársulat irattára.

Farkas Edith, a Szociális Missziótársulat alapító főnöknője

Slachta Margit írása

Hazánkban ma a nő- és családvédelem terén nagy egyházi nőszervezeteket látunk működni, melyeknek tagjai hivatásuk tudatában vállalják a karitatív és szociális munkát életfeladatuknak. De önkéntes, világi hölgyeket és lányokat is látunk mind szakszerűbben vezetett és mind számosabb szervezetek élén a testvériség szent törvényét érvényesíteni, nem beszélve az államnak és városnak szociálpolitikai programjáról, mely a kormányzatnak mind nagyobb gondja és gondoskodásának tárgyát képezi.

Egy megindult lavinánál nehéz megállapítani, még nehezebb felismerni, hogy az első kis görgeteg miként nő hatalmas, magával ragadó erővé. Nehéz nyomon követni, hogy város, állam, társadalom miként fogtak lángot egy lobogó szövétneken, miként keltett gondolat gondolatot, hogyan indított meg terv terveket. Nem is kísérlem meg ennek a nyomozásnak munkáját. Egy tényt kívánok csak megörökíteni és ezen megemlékezést egy hálás borostyánággal övezni, azt, hogy hazánkban a világi munkatereken dolgo-

[12] Katholikus Nővédő Egyesület jelentése, 1899–1903.

zó fogadalmas, modern nőszervezetek életre keltése Farkas Edith főnökasszony nevéhez fűződik, hogy ő volt ennek a gondolatnak úttörője és a missziótársulat e gondolatának első valósítója.

Ebben fejeződik ki összefoglalva az ő hivatása, ez a magyar katolikus kultúrtörténelem lapjain az ő jelentősége.

Farkas Edith 1877. február 16-án született Budapesten, régi nemesi családból. Édesatyja Farkas Jenő miniszteri tanácsos volt. Édesanyja Kuncze Mária. Szüleinek egyetlen gyermeke.

Alig végezte el középiskoláit, már felébredt szívében a vágy, hogy a szegényeket személyesen szolgálja. Ezért már akkor tagja lett a Szent Erzsébet Egyesületnek és látogatója a szegényeknek. A karitásznak ez az érzése mindjobban elmélyült benne, és hivatástudatban kezdett kibontakozni. Egyelőre nem öltött konkrét alakot, de valószínűleg azt keresve határozta el a fiatal lány, hogy az ő korának szokása ellenére továbbtanul. A soproni Szent Orsolya-rendi intézetben szerezte meg magánúton a tanítónői, majd a tanárnői oklevelet.

Ennek gyakorlati hasznát csak rövid ideig látta a tanítói pályán. Pálffy grófnénak, a magyar katolikus egyesületi élet első megindítójának korán feltűnt a nagy tehetségekkel megáldott, szép megjelenésű fiatal tanárnő, és saját munkaterületén, az Országos Katolikus Nővédő Egyesületben ajánlott fel neki működési teret. Farkas Edith erre a meghívásra igennel felelt, és így lett a Nővédő Egyesületnek 1906-ban az ügyvezető elnöke. Teljes odaadással intézte a Nővédő Egyesület ügyeit, mely gyorsan fejlődésnek indult. Ezen ügy érdekében utazta be hűséges barátnőjével, Stoffer Micivel az országot.

A gondolat ismertetése, vidéki fiókok létesítése agitációt, eszmeismertetést kívánt, és bár hajlamai kezdettől fogva a magányba vonzották, a nyilvánosságot, az emberek tömegét ösztönösen kerülte, lelke egész melegével a szeretett feladat teljesítése érdekében a nagy nyilvánosság elé lépett. A mai kor asszonyainak és leányainak ez nem mond annyit, mint amit jelentett a főnökasszony idejében. Először az ő személyében, aztán a missziós nővérek nyomán megszokták az előadó-, a szónok nőt. De akkoriban ez teljesen új jelenség volt, mondhatjuk, a nőmozgalom haladásának egyik újabb állomása.

Áldásos munkásságának további folytatásaképpen életre hívta Balogh Jenő igazságügyminiszterrel a Katolikus Női Patronázs Egyesületet, majd Korányi Saroltával együtt a Katolikus Tisztviselőnők és Női Kereskedelmi Alkalmazottak Országos Szövetségét, végül páter Buttykai Antal támogatása és védnöksége mellett, Rabolt Margittal a Katolikus Lányok Országos Szö-

vetségét. Munkássága így közvetve már széles körben éreztette a magyar női társadalomban hatását, és minél több hozzáértő kezet kívánt. Ez a kibontakozás tette szükségessé a női munkásnak azt a típusát, amely magánéletéről lemondva, világi céljait és gondjait kikapcsolva, megfelelő ismeretekkel ellátva szenteli minden erejét a szociális munkának. Így született meg lelkében a fogadalmas szociális munkás eszméje. Ez volt a missziótársulat szükségességének alapja.

Terveinek megvalósításában és az első kikezdéseknél a főnökasszony tanácsadója, lelki támasza és nagylelkű támogatója Kanter Károly prelátus, a királyi vár plébánosa, Prohászka Ottokár püspök, akkoriban esztergomi spirituális, özv. gróf Pálffy Pálné, a Nővédő nemes lelkű alapítója és Foerster Frigyes Vilmos zürichi egyetemi tanár, a nagy morál- és szociálpedagógus volt.

A missziótársulat gondolata 1908. november 19-én, Szent Erzsébet ünnepén valósult meg, amikor az első nővérjelöltek bevonultak az Elnök utca 4. szám alatt lévő otthonba, amely a fogházból kikerült fiatal lányoknak adott hajlékot.

A missziótársulat innen indult útjára, hogy minél több érdeklődőt vonzzon a szerzetesi életformák közt megvalósuló szociális hivatás számára. A főnökasszonynak a Gondviselés nagy segítőket küldött Fischer-Colbrie kassai püspök, dr. Mázy Engelbert OSB, akkori kassai tankerületi főigazgató és Balogh Jenő igazságügyminiszter személyében.

A missziótársulat a maga életformáit és kereteit természetesen még nem alakíthatta ki, hanem csak kereste. Az első forma után, amely a világi élettől alig különbözött, a főnökasszony dr. Mázy Engelbert OSB első lelki igazgató hatására, aki Szent Benedek hűséges fia volt, a bencés alapokat fogadta el a missziótársulat lelki épülete számára. A nővérek a Benedek-rendi regula szellemében élték belső életüket és dolgoztak a társadalom krisztusi újjászületésén. A kék fátyolos missziós nővér rövid idő alatt közfogalommá lett, és a társulat gyors fejlődésnek indult. A nővérek lángoló lelkesedéssel szívták magukba főnöknő anyánk gondolatait, és alakították magukban az eléjük állított ideált.

A főnöknő anya azonban úgy érezte, hogy még nem találta meg azt a típust, melyet keresett, és a társulat tizenötödik évében, 1923-ban új szabályzatot adott neki, és az egész elgondolásban gyökeres változásokat eszközölt. Ez a körülmény vezetett az 1923-ban történt kettéágazásra, melynél azok, akik a régihez ragaszkodtak, a Szociális Testvérek Társaságába tömörültek,

megtartva a bencés irányzatot, akik pedig az újat magukévá tudták tenni, azok a Jézus társasági atyák vezetésével és jezsuita szabályzat alapján a missziótársulatban folytatták működésüket.

Az 1923-as eseményeket lényegükben kifejezve így mondhatjuk: az addig egy keretbe foglalt gondolattömeg differenciálódott, és két keretbe helyezkedett el. A missziótársulat kiemelte az egész körből a karitatív és szociális munkát, a Szociális Testvérek Társasága ezeknek rétegződésén túlmenően főleg a mozgalmi, eszmeszolgálati és állampolgári jellegét akarja kidomborítani. Ezekhez kapcsolódott az idők folyamán a külföldre szakadt magyarság szolgálata.

A missziótársulat is gazdagodott egy újabb programmal és jelleggel. A főnökasszony az új irányzat kipróbálása nyomán 1931-ben visszatalált a bencés területre, és beuroni hatás alatt találkozott a bencés liturgia szépségével, melynek művelését a társulati programba bekapcsolta.

Legrégibb leányai velem együtt tudják, hogy ebben találta meg igazi énjét, és hogy a bencés szellemre, annak fölséges istentiszteleti módjára, felemelő korális énekére, nemes formák között kifejeződő egész lelki életére, beleértve a zsolozsmaimákat, reagált az ő lelke énjének legmélyén legjobban.

Életének első szakasza tele van a Bibliával, ezért is nevezte őt egy alkalommal Gárdonyi a „bibliás főnöknőnek", életének befejező szakaszát betöltik a korális misék és zsolozsma klasszikus dallamai.

Az 1931. év újabb szabályzata a bencés szellem és a liturgikus élet ápolását örökítette át lelki családjára, a társulatra.

Gondolatainak terjesztését tollal és rádió útján is szolgálta a főnökasszony. A szociális és karitatív munka ismertetésére már 1911-ben megírta a Szociális Missziótársulat rövid ismertetőjét, 1912-ben a *Hivatalos Pártfogó*t, 1924-ben kiadta a *Missziós Útravaló*kat, s 1925-ben a *Szociális Missziótársulat Kültagjainak Kézikönyvé*t. 1928 óta minden hó első szombatján Missziós Üzenetek címen a rádióban tartott előadásokat.

Nagyméretű munkássága mind egyházi, mind világi részről nagy elismerésre talált. 1907-ben kapta meg Ferenc József királytól az *„Alapítványi Hölgy"* címet, 1911-ben X. Pius pápától a *Pro Ecclesia et Pontificaae érdemkeresztet*, 1918-ban a háború alatt IV. Károly királytól a *Polgári Hadi Érdemkeresztet*, 1933-ban pedig Horthy Miklós kormányzótól a *Magyar Érdemrend Tiszti Keresztjét*.

Kitüntetéseiről így nyilatkozott: „A kitüntetéseknek mindig örvendtem, és azokat mindig becsültem, mert tudtam, hogy az adományozók főleg alapításomat, a Szociális Missziótársulatot akarják kitüntetni. Legszívesebben azonban csak egy keresztet hordottam: a Szociális Missziótársulat kék keresztjét."[13]

Élete utolsó éveiben hosszan tartó betegséggel látogatta meg őt az Úristen, amely keresztet ő teljes készséggel viselte. Laetare vasárnapján még részt vett az Egyház liturgikus örömében, és a Fekete vasárnap utáni kedd reggelén csöndben, halálküzdelem nélkül lehunyta örök álomra szemét, hogy lelke sok fárasztó munkái után megpihenhessen az Úristen boldogító szeretetében.

Forrás: Slachta Margit: Farkas Edith, a Szociális Missziótársulat alapító főnöknője. (Nekrológ Farkas Edith halálára –†1942. március 25.) *Lélek Szava,* 1942. május

Prohászka Ottokár és a Szociális Missziótársulat

A válogatás összeállítójának írása

Farkas Edith 22 éves volt, amikor megismerhette Prohászka Ottokárt a püspöknek egy prédikációján lelkébe világító szellemisége alapján. Ő határozta meg társulatunk küldetését is: „Neve megmondja programját és szellemét: küldetés, nemcsak társadalmi küldetés, hanem küldetés a társadalomhoz. Küldetést foglaltunk le a magunk számára a szenvedő, elmaradt s bűnben senyvedő társadalomhoz. (…) E társulatot nemcsak az idők szükséglete s vívódása, hanem elsősorban ezek megértése és megérzése hívta létre – az a szeretet, mely gondolatot ad, az a szeretet, mely nemcsak szenved és sír, hanem meglát és intézkedik."

Sokakkal együtt mi is szeretnénk, ha új magyar szentként mihamarabb oltárainkon tisztelhetnénk Prohászka Ottokárt. Naponta imádkozunk ezért. Mindemellett hisszük, hogy nekünk is szól annak a kis emlékképnek

[13] Wimmer Anzelm: Farkas Edith és életműve, Budapest, 1944.

a szövege, melyet még 1927-ben, sírjának első felkeresése alkalmából kapott az az ötszáz nővér, aki részt vett a sírlátogatáson: *„Míg a földön éltem, nálatok voltam Istené. Amióta hazatértem, Istennél vagyok a tiétek."*

Számunkra ez a legfontosabb: hisszük és reméljük, hogy Magyarország apostola és tanítója ma is közbenjár Istennél az általa annyira tisztelt és megbecsült Szociális Missziótársulatért.

Prohászka Ottokár, a magyar nép tanítója és apostola a missziótársulat számára a *homo caritatis*, a szeretet embere volt. A 110 éves közösségben ma is naponta imádkozzuk püspök atyánk hitvallását:

„Hiszek a Szent Szívben, és szeretetében.
Hiszek a lelkeknek szent közösségében,
Hiszek a szeretet végső győzelmében."

Farkas Edith az alábbiakban foglalta össze Prohászka püspök kimagasló jelentőségét a Missziótársulat életében:

„Azt, hogy milyen kincse volt a katholikus anyaszentegyháznak, az egész kereszténységnek, a keresztény kultúrának, magyar hazánknak, a vajúdó, új utakat kereső társadalomnak, azt megírták róla a legavatottabb tollal, elmondták, elsírták a legzengőbb szóval, *de mi volt ő nekünk?! Gondviselőnk, pártfogónk, őrangyalunk, napunk, kincsünk, mindenünk, Atyánk volt."*[14]

Az istengyermekség jegye

„…anyai szemeim mintegy egyszerre meglátták 20 éves gyermekemet, a missziótársulatot, és ha most végignézek ezen a gyermeken, az első érzésem a hála a jó Isten iránt, aki megengedte, hogy felnőjön, és ennyi jót tegyen. Azonban nem tudom a gyász érzetét elnyomni: milyen más lenne ez a születésnap, ha körünkben volna a szerető édes Atya, akinek ez a gyermek 20 éven át volt gondja, öröme.

Merengve nézem a 20 éves gyermek homlokát: rajta van-e az apajegy? – és azt kell mondanom: igen. Mert mint a régi németek mondája szerint az istenek származottjainak szeméből kiolvasható volt a Wotan-gyermekség, úgy az elfogulatlan bíráló meglátja a missziótársulat homlokán az Is-

[14] *Keresztény Nő.* A Szociális Missziótársulat kiadványa, Budapest, 1927.

ten-gyermekség jegyét, melyet elsősorban boldog emlékű püspök atya lehelt homlokára és nevelt tudattá."[15]

„Az 1899. évben történt életem egyik legnagyobb eseménye, a püspök atyánkkal való találkozás. A spirituális úr prédikációja, melyet az Oltáregyesület meghívására tartott (Budapesten, az angolkisasszonyok templomában), óriási hatással volt rám. Nemsokára felutaztam Esztergomba, ahol őt személyesen megismertem. Hogy találkozásunkból mi minden fakadt pl. a lelkigyakorlatos mozgalom terén, azt megírtam *Missziós útravalók* című könyvemben, abból idézek: »A Szociális Missziótársulat azzal a püspökkel, akiről Mihályffy Ákos oly találón mondja, hogy többet tett a magyar katolicizmusért, mint egész szerzetesrendek«, a lelkigyakorlatos mozgalomból régóta veszi ki részét."[16]

Prohászka püspök lelkigyakorlatainak és konferenciáinak hatása

„Püspök atyánk a társulat fennállása óta évenként lelkigyakorlatokat és havi konferenciákat tartott a tagoknak. Eleinte különböző helyeken, utóbb rendszeresen, az Egyetemi-templomban. A konferenciák mindegyike mint felejthetetlen emlék él a missziós tagok szívében.

Ennek a templomnak szószékéről hallgatták a Szociális Missziótársulat tagjai kilenc éven keresztül a nagy püspököt. Ezen a szószéken kapott agyvérzést 1927. április 1-jén. Az oltár felé fordulva utolsó szavai ezek voltak: »Íme, az Isten Báránya, aki elveszi a világ bűneit!«

Szelleme közöttünk él, és elárvult szívünkre bízza utolsó lelkigyakorlatos mottóját: »A lelket ki ne oltsátok!« Ez év április 4–5–6-ára volt kitűzve a jubiláris 25-ik lelkigyakorlat. Ki mondhatná, hogy ez a lelkigyakorlat elmaradt? Soha némaság beszédesebb nem volt, soha némaság nagyobb tettekre nem serkentett, soha becsukott szem befelé nézésre még így nem tanított, soha összekulcsolt kéz még így nem markolt, soha kihűlt szív ily

---

[15] Farkas Edith: *A húsz éves Szociális Missziótársulat. 1908–1928.* Szociális Missziótársulat Irodalmi Bizottság, 1928. – részlet

[16] Farkas Edit: *Képes önéletrajz*. Kézirat, 1925, Szociális Missziótársulat irattára

tüzesen belénk nem égette Krisztus ígéretét: »Légy hű mindhalálig, és Én neked adom az élet koronáját.«"[17]

Prohászka Ottokár és a Szociális Missziótársulat kapcsolatának fontos eseményei időrendben

Püspök atyánknak a társulathoz való vonatkozásában így alakul működése:

Főnöknő anyánk 1904-ben nyeri őt meg a patroneszkonferenciákra.

1904–1905-ben egyházi felügyelőnek kéri fel Várossi Gyula kalocsai érsekkel együtt. Ez évben lelkigyakorlatokat tart a Knézits utcában.

1910-ben kezdi meg konferenciáit a missziós tagok, illetve akkori elnevezés szerint „szeretetszövetségi tagok" számára, és a társulat védnöke lesz.

1912-ben kezdi szeretetszövetségi körleveleit.

Az *Értesítő* első számában, 1913-ban, Prohászka püspök 30 éves írói jubileumán Némethy Ernő ezt mondta: „Az őt ünneplő társadalmi szervezetek között részt kérünk mi is: kinek nemcsak eszmei irányítónk, de melengető napunk, atyánk is: a Szociális Missziótársulat."

A Szociális Missziótársulat önkéntes tagjaiból létrehozott országos szervezetünk 1913. évi közgyűlésén Csernoch hercegprímás üdvözli az Egyház új hajtását, a Szociális Missziótársulatot, mely „egészen modern és új kezdeményezés az Egyházban, mely az Egyház egyik legnagyobb fiának, a nagynevű székesfehérvári püspök úrnak szellemét viseli magán, ezzel a nagy örökséggel indul útjára, és Szociális Missziótársulatnak nevezi magát."

Püspök atyánk az *Értesítő* második évfolyamában így magyarázza a Szociális Misszió elnevezést: „Így lép fel új igények kielégítésére a Szociális Missziótársulat. Neve megmondja programját és szellemét: küldetés, nemcsak társadalmi küldetés, hanem küldetés a társadalomhoz." „Ezzel rámutattam az alapra, melyre missziótársulatunkkal ráálltunk. Küldetést foglaltunk le a magunk számára a szenvedő, elmaradt s bűnben senyvedő társadalomhoz, de küldetést, melyet kettős erkölcsi lélekkel fogunk meg. Megfogjuk azzal a lélekkel, mely e küldetésre erényből s nem ösztönökből,

[17] Farkas Edith: *A húsz éves Szociális Missziótársulat. 1908–1928.* Szociális Missziótársulat Irodalmi Bizottság, 1928 – részlet

krisztusi szellemmel s a folytonos munka szeretetével indul ki, mely a legfőbb ideáloktól sugalmazott lélekkel akarja szolgálni a társadalmat." (Közgyűlés, 1912.)

Az 1912. novemberi Értesítőben írja püspök atyánk: „Nem belétek beszélni, rátok erőszakolni, hanem bennetek felkelteni azt a bennetek pihenő erőt. Ismét csak ott vagyok azoknál a belőlem fakadó forrásoknál, melyekre Krisztus utal. Bensőséges kapcsolatban lenni a Szentlélekkel."

Még javában dúlt a világháború, mikor főnökasszonyunknak a kegyelem azt súgta, hogy létesítsen a háború árvái számára hajlékot kegyelmes püspök atyánk nagy nevével, 60. születésnapjára meglepetésül, egyházmegyéje területén. A csobánkai misszióstelep azóta egyik legkedvesebb üdülőhelye volt.

A pilisi hegyek között a régi pálosok szellemét érezte. Magányos sétáit az Oszoly körül végezte. Boldog volt, hogy a nemzet kegyelete ennyi árvának az ő nevével adott otthont és alapító anyánk leányaiban szerető gondoskodókat, Krisztus szeretetéből élő anyákat.

A hajléktalan, kivert embereket, ahol csak tehette, pártfogásába vette, s ezek érdekében beszél a zalaegerszegi szervezet 10 éves jubileumán: „Ha nem építünk az éhezőknek lakást, építünk magunknak börtönt, építünk magunknak sírt. Ez minden szociális mozgalomnak rettenetes hatalma, mozgató ereje. Ha Magyarországnak szolgálni akarunk, akkor a szociális gondolatot kell érvényesíteni minél szélesebb körben. Magyarországot szociális érzésekből teremtsük meg, a magyar társadalmat szociális intézményekkel segítsük."

A Szociális Missziótársulat Országos Szervezetének 1915. évi közgyűlésén pedig a nőmozgalomról nyilatkozik. „Mindjobban érezzük, hogy a szaporodó feladatok megoldására egyre több erőre s magának a komplikált munkának a lebonyolításában több rendszerességre, céltudatosságra s hivatalosan beállított akcióra van szükség. A katolikus nővédelem kiemelkedett a katolikus patronázsok ifjúsági kereteiből, s a társadalom széles rétegeire terjeszkedett ki. Kinőtt, mint fa a virágcserépből, melyben gyökerei többé el nem férnek. Ennek a munkának a végzésére az egész magyar társadalomban ébreszteni s nevelni kellett a szociális érzést, és sokoldalúan szervezni a társadalmi kooperációt. Ennek egy vigasztaló s elismerésre méltó szimptómája azok a szociális kurzusok, melyeket a nagyméltóságú püspöki kar

a katolikus tanítónőképzőkben szervezett, s melyeket fényes eredménnyel tart meg a lelkes és nagy műveltségű Korányi Sarolta. De végre is ennek az egész katolikus nőmozgalomnak s társadalmi fejlődésnek a legértékesebb s egyedülálló tünete és vívmánya maga a Szociális Missziótársulat megalapítása. E társulatot nemcsak az idők szükséglete s vívódása, hanem elsősorban ezek megértése s megérzése hívta létre – az a szeretet, mely gondolatot ad; az a szeretet, mely nemcsak szenved és sír, hanem meglát és intézkedik."

Az országos szervezet 1917. évi kongresszusán ezeket mondta:

„Akarunk dolgozni, magunkat elméletileg és gyakorlatilag képezni, akarunk tért foglalni, tömörülni és szervezkedni, hogy jól igazított s szervezett munkálkodással ügyünket győzelemre vigyük."

Horváth Sándor dominikánus atya azt írja püspök atyánkról, hogy túlságosan jóvá, túlságosan gyakorlativá és életté tette az igazságot. Az igazság alakuljon át életté, legyen minden embernek éltető és mozgató tényezőjévé. Ez volt Prohászka alapgondolata.

Az élőszó, az egyéniség varázserejével, az írott gondolat szétröpítésével szolgálta boldog emlékű püspök atyánk a szociális szeretet gondolatát, melyek jó talajra hullva Magyarországon a szociális érzéket felébresztette és fejlesztette, és amely sok-sok női lélekben a gyakorlati felebaráti szeretet munkájában fejlődött ki. Ezek mind püspök atyánk szociális apostolkodásának művei, amelyek életét követik.

Az imádás csendes óráiban Istennek magát teljesen odaajándékozó Prohászka az apostolkodás buzgóságában is *homo caritatis*, az isteni és a felebaráti szeretetnek embere volt. Ez a szeretet táplálta imaéletét, szociális működését, és tette teljessé, telítetté, mindent összhangba olvasztóvá életét.

Ebbe az Istenből kiinduló, Isten országáért küzdő szeretetbe bele tudta kapcsolni nemcsak magát, a lelkeket, hanem az egész mindenséget is.

1917-ben, a *Keresztény Nő*ben ezt olvassuk tőle: „Érezzük, hogy ez a jelen arra való, hogy megsemmisüljön, vagyis hogy más jövő legyen belőle. De amikor ezt érezzük, érezzük egyszersmind azt is, hogy van nemcsak a földön, de a szellemi világban is valami ősrégi, maradandó, hajthatatlan, eredeti, mindig erős, mindig ifjú hatalom, s ez az erő a szeretet, a krisztusi, a lelki szeretet, amelyről az apostol azt mondja: *caritas nunquam deficit* – a szeretet el nem vész! Nekem hinnem kell a szeretetben, és aki hisz a szeretetben, az hisz a győzelmes jóban.

És meddig bízzunk ebben a »*caritas nunquam deficiensben*«? Ebben az el nem múló szeretetben? Megint az apostol mondja: a szeretet soha meg nem szűnik, habár a jövendölések véget érnek, a nyelvek megszűnnek, vagy a tudomány elenyészik. Ha kultúrátok elmúlik, ha nevezetességeitek elvesznek, ha valami csodálatos emberiség fog évmilliók elteltével a földön lakni, bízzatok, a szeretet nem vész el."

Ez a szeretet lobog a haza iránti érzelmeiben is: „De engem nemcsak Krisztus vére tüzel, engem egy más vérnek a tüze is melegít (nemzetemnek vére). Ez a két vér, ennek a két vérnek a szeretete az én indulatom, szenvedélyem, szent tüzem, nagy hitem, bizalmam. Szeretnék mindenkit ezzel a szent tűzzel megkeresztelni, ezzel a talentumos vérrel, mely új vérszerződést köt – nem szablyák villanásával, hanem az irgalmas szeretet szociális munkájában. Ha ilyen lelkület lesz bennünk, akkor győzünk, ha így fogunk élni, akkor leszünk, leszünk sokan, különbek, mint akik eddig voltunk, csak ez a szeretet ki ne aludjék szívünkből. Szívemben ég a haza iránti szeretet, de ezzel be nem érem, ezen felül krisztusi szeretet után törekszem, mely ki nem hal, meg nem fogyatkozhat, mely legyőzi a világot. Istenem, tüzelj fel minket, gyújts fel minket szereteteddel! És ha így szeretünk, akkor élünk, leszünk, győzünk."

1918 decemberében mondja: „De aki élni akar, annak e külső világ változásait úgy kell elszenvednie, hogy a lelke töretlenül lépjen át az új világba. Abban az új miliőben úgy kell munkához látni, hogy az elváltozott világba átültesse a változást nem tűrő örök erőket s erőforrásokat."

1918-ban, püspök atyánk születése napján Csernoch hercegprímás szájából halljuk: „Midőn Prohászka püspök 60. születésnapját üli, méltán ünnepel az ő szellemének virága: a Szociális Missziótársulat."

1920-ban a pálosokkal helyezi egy vonalba a Szociális Missziótársulatot, mert magyar, keresztény, aszketikus és a tökéletesedés talaján áll. „A magyar géniusz a Pilis vidékén gondolt, s nem is gondolt sokat, hanem megérezte, hogy mi kell a magyar kereszténységnek, most újra gondolt, s megérezte, hogy mi kell a mai társadalomnak, és azt a női szívet, amely oly sokféleképpen volt beállítva a társadalmi életbe, megpróbálta új módon áldásossá tenni."

1926. szeptember 16-án a Szociális Missziótársulat Központi Anyaházának szentelésénél mondta püspök atyánk: „Ezt a házat igazán az Isten építette. Ha az embernek a Szociális Missziótársulat iránt kétségei lennének,

hogy fog-e sokáig létezni, és Isten építette-e ezt a házat, azt gondolnám, ha megfontolja, milyen reménytelenségen és a modern világ meg nem értésével és az erőforrások milyen elégtelenségéből épült fel, azt kell mondanom, hogy Isten építette. Nemcsak Ő építette, hanem miért építette? Nagy célokért, a nagy misszióért, melyet Ő nekem adott, aki az Ő orgánuma vagyok.

Továbbá az Úr Isten azért építette, hogy én itt megnyugodjam. Az alapító főnöknő ezt a házat azért építette, hogy lelkünknek megnyugvása, erőnknek forrása, összetartozandóságunknak szimbóluma, eucharisztikus házunk a nagy szeretetnek tűzhelyes háza legyen. Ezért adósok akarunk lenni, olyan adósok, akik folyton fizetnek, akik sohasem törlesztenek. Ez az igazi nagy kegyelem! Szent hivatásunkat tüzesen átélni! Tetézi a jó Isten az ő jótéteményeit, de tetézzük mi is szeretettel, megadással, bizalommal, összetartozandósággal. A mi adósságunk, a mi boldogságunk: Minél jobban érezzük az adósságot, annál boldogabbak leszünk. (…)

Ez az intézmény magában véve oly eredeti s tőről metszett alakulat, mely gyakorlati érzékkel párosulva, krisztusi érzések lángjában csapott föl a magyar égre. *Manus Dei, nihil aliud:* az Úr teremtő és áldó, segítő és atyai keze, semmi egyéb! – ez a Szociális Missziótársulat megteremtésének s fennmaradásának titka. Ez a kéz segítette a mélyen tisztelt alapító főnöknőt, hogy a Szociális Missziótársulatot megalapítsa, ez a kéz segítette, hogy szervezze és formálja, hogy nevelje, és szociális tartalommal megtöltse. Nélküle a Szociális Missziótársulat nincs, de hogy általa van, azt az Isten tette."

A szociális érzület nemcsak külső aktivitás, hanem képesség a nagy igazságok befogadására. Ezt a képességet bámuljuk összes műveiben, naplóiban. Az egyetemes szeretet, az Isten és a felebarát szolgálata, értékelése, a természettel való kozmikus kapcsolat a betetőzése és legcsodálatraméltóbb telítettsége a szeretet emberének, a *homo caritatis*nak.

Ezt a mindent magába ölelő szeretetet látjuk kidomborítva egyik szabad versén:

„A Mindenség érzelmeivel.
Mennyi szeretet ömlik el a tavaszon,
mikor a tél merevsége lazul.
Ébrednek titokzatos erői
s mindenütt új élet fakad…
És az érzések, szent szenvedélyek,
minő túláradása a boldogok csarnokában,

az egek magasságában, hol a folyó rohama
felvidámítja az Isten városát.
A teremtésnek mindezt a lendülését,
reszketését magunkba kell ölelnünk,
magunkba kell szívnunk,
magunkba olvasztanunk, megélnünk…
És szeretetünket, imádásunkat
'Ex affectu universitatis'
a világegyetem minden teremtményének
érzelmeivel vinni az Úr elé."

És hogy a mindent át fogó szeretetnek ezt a határtalan mértékét nem csak maga akarta élvezni s megtartani, arra szép példa az egyik missziós nővérnek írt néhány sora: „Szeressünk mindent, mi van, de szeressünk mindent jól, mindenben az Istent; gyönyörködjünk a Mindenségben, mint fátyolon áttetsző arcán. Kiáltsuk: Mutasd meg arcodat! Látlak s égek!"

Prohászka érti az égi udvar nyelvét, hisz sokat időzik ott, maga is adorátor, az ő lelkén is átrezeg a „*motus creaturas in Deum*" – a teremtmény Istenbe lendülése.

Prohászka úgy indult élete útjára, mint az óriás a versenyfutásra, és úgy fejezte be, mint hős.

Forrás: Dr. Kopasz Irma S.M. : *Homo caritatis.* Szemelvények drága Püspökatyánk írásaiból. 1937. Kézirat, Szociális Missziótársulat irattára

Püspök atyánk távozása, ezt követő események

„A mi jóságos atyánk itt lakott utoljára nálunk, Központi Székházunkban, s szinte mámoros volt lelkünk attól a sok gyönyörűségtől, melyet fenséges lénye kiváltott belőlünk. Talán még soha nem adta magát ennyire, ilyen bőkezűséggel, ilyen teljességgel."[18]

[18] *Keresztény Nő,* 1927. áprilisi szám

Utolsó szentbeszédében a Krisztina körút 127. sz. alatti missziós kápolnában, vasárnap reggel az Evangélium felolvasása után többek közt ezt mondta:

„Kérem, itt van egy ember, akinek öt árpakenyere van. No, ez igazán nagy segítség! Ott vannak az emberek úgy ezrével, és itt öt kis kenyér és két hal. És ott az Úr Jézus, aki nemcsak kenyeret akar adni – hiszen ezek mind csak jelek –, hanem aki az emberek szívét fel akarja emelni ahhoz a nagy csodához, ami az élet. A csodatevőhöz, aki az Isten, a Gondviselőhöz, aki nekünk kenyeret ad, és a nagy szeretethez, mely, mint a tűz, a parázsban sugárzik felénk, és melegíteni akar."

Püspök atyánk halála után alapító anyánk fáradságot nem kímélve összegyűjtött mindent, amit Ottokár püspökről a napilapok, folyóiratok írtak, és a *Magyarország gyásza* című kötetben adta ki. Ugyanakkor felkérte Brisits Frigyes ciszterci rendbeli tanárt, hogy a magyar társadalom neves embereitől megjelent tanulmányokat és méltatásokat rendezze sajtó alá. Ez az impozáns mű *Prohászka* cím alatt jelent meg. Farkas Edith megértve és átérezve, hogy mélyebb kegyelettel nem szolgálhatja a nagy püspök szándékait, mint hogy ha irataiból az általa imakönyvnek szánt anyagot összegyűjti és kiadja, Brisits Frigyes és Janovich Lea missziós nővér közreműködésével sajtó alá rendezte, és 1927 karácsonyára megjelentette *A Szentlélek h*árfája című Prohászka-imakönyvet[19]. Ezt a Szent István Társulattal közös kiadásban – immár tizedszer – 2008 pünkösdjére ismét kiadtuk.

Alapító anyánk ezenkívül összegyűjtötte az összes fényképet, melyek Ottokár püspökre vonatkoztak – gyermekkorától kezdve haláláig –, és ezekből összeállított egy 150 képet tartalmazó diapozitív-sorozatot. Szöveget írt hozzá, és *A magyar nemzet világító f*áklyája címen a magyar társadalom rendelkezésére bocsátotta.

Október 10-ét, püspök atyánk születésnapját a társulat minden intézménye, szervezete, családi ünnepélyének tekinti. Áldozócsütörtökön, az Úr Mennybemenetelének ünnepén a Szociális Missziótársulat tagjai évről évre ellátogattak a székesfehérvári kriptába. 1927-ben ötszázan, 1928-ban már ezren indultak oda különvonattal.

Püspök atyánk halálakor a Szociális Missziótársulat beltagságból, kültagságból és az országos szervezet tagjait képező önkéntesekből állt. A szociális--

[19] *Szentlélek hárfája.* Szociális Missziótársulat – Szent István Társulat, Budapest. 2008.

karitatív tevékenységet egyrészt szakosztályokba szervezetten végeztük, másrészt intézményeinkben.

Volt Központi Népgondozó Szakosztály, Központi Fogházmissziós Szakosztály és Központi Patronázs Iroda, ahol a fiatalkorú bűnözők felkutatása, jobb útra terelése és elhelyezése volt a cél. A Szociális Iskolában folyt a tagok szociális képzése. Budapesti szervezetünk a főváros összes kerületében egyházközségenként Szociális Szakosztályokat állított be, és ezek keretében sokoldalú népművelő, népgondozó, gyermek- és ifjúságvédelmi munkát fejtett ki. A következő intézményeink voltak: Központi Szeminárium, ahol alapító főnöknőnk, Farkas Edith, a nővérek és a novíciák laktak. A nővérek itt dolgoztak, és itt volt a noviciátus.

Az Ottokár Hadiárvaház Csobánkán az árva gyermekek gondozásán és nevelésén kívül Gazdasági Nőiskolát tartott fenn.

A Bethánia Szeretetház Szikszón árvákat nevelt és őket házi-, gazdasági és ipari munkákra képezte.

Budapesten a Városmajorban Misszióházat tartottunk fenn, ez volt az első népgondozó settlementünk. Misszióház volt Balatonbogláron is. Amerikában, Clevelandben, Ohio állam területén anyaház és népgondozó settlement működött.

A Központi Szeminárium fenntartási költségeihez hozzájárultak a miszsziós bolt, a felsőruha-varroda, a fehérnemű-varroda, a kötöde és a szövöde.

Forrás: Dr. Kopasz Irma SM: *Homo caritatis.* Szemelvények drága Püspökatyánk írásaiból. 1937. Kézirat, Szociális Missziótársulat irattára

Ottokár hadiárvaház

Grasselly Ilona Norberta SM nővér írása

Az Ottokár Hadiárvaház létesítésének gondolata valószínűleg Rákosi Jenőé volt. Ez a terv országos mozgalommá szélesült, s az adományok összegéből vették meg alapítóink Pomáz–Csobánka határában a 45 kat. holdnyi kis birtokot.

A valamikor remekül berendezett, ún. Margitligeti Szanatórium tragikus halállal halt tulajdonosa, dr. Martin Sándor után gazdátlanul, kifosztottan állt 10 éven át! Ezt a 14 épületből álló intézetet kellett egy év alatt rendbe hoznunk, hogy 1918. október 10-én Prohászka püspök atyánk 60. születésnapján rendeltetésének átadhassuk.

A birtok belterületét 12 hold park fenyvessel, platánossal, régebben 1000 rózsatővel beültetett kert foglalta el, de termésre szánt földje itt nem volt. A szántóföldet a dobogókői Kiskovácsi tanya mellett egy kis „sziget" jelentette, Teleki gróf uradalmától körülvéve. Beruházásra pénzünk nem maradt.

És mégis! Mintha valami különös áldás áradt volt itt mindenre és mindenkire… Már fölkerült a tornyos főépület homlokára:

OTTOKÁR HADIÁRVAHÁZ

Nem is volt itt elhanyagolva semmi, nem volt itt árva senki… Itt mindenki fiatal, telve bizalommal, atyánk jeligéjének kétszeres átélésével: nemcsak „míg élek remélek" – hanem „amíg remélek, élek"! Mindenki telve a fészekrakás buzgalmával, találékonyságával…

A tavasszal kiköltöztetett noviciátus csupa tűz! A nővérek mindegyike vállalkozó szellem.

A Németvölgyi úti kis Bethánia Gyermekotthonunk növendékei a tágas, gyönyörű telepen aranyosan, mindig vidáman, mindenütt ott lábatlankodtak.

Angela házfőnök-nővérnek sikerült a Dera patak mentén, a tőszomszédságunkban 2 ¼ kat. holdat megvennie: már megvan a konyhakert! Norfolki-forgóval be is osztva, be is vetve áprilisban.

A környék legkitűnőbb orvosának, dr. vitéz Tiszolczynak szívügye az árvák egészsége. A főszolgabíró, Almássy Sándor mindenben segítőnk. Alkalmazottaink, a kertészek és gépészek, mintha családunk tagjai volnának.

Pomáz legjobb gazdája, Metzger János naponként tárgyal velünk. Ő szánt-vet olyan odaadással, mintha a saját földjén dolgozna, de kellene

állandó férfisegítség a gazdaságban! Novénát kezdtünk, s már a novéna alatt megáll a konyhaudvarnál két orosz fogoly. Munkát, otthont kérnek. Az egyik traktorerejű gazdalegény, a másik művelt (családja után szomorkodó), kitűnő asztalos. Hozzá is kezd a nagykápolna imazsámolyos székeinek készítéséhez a gyorsan berendezett asztalosműhelyben (a Nefelejcs villában). Ő készíti a szép, nagy szentélyajtót (összecsukható szárnyaival), hogy már a 10-i ünnepély alatt a szentély zárható legyen, mert a 25x10 méteres kápolna sekrestyéje ugyanolyan, mint a szentély, tehát ezen az oldalon lesz a szónokok, szereplők, vendégek helye.

A katonaságtól nagyon jó lovakat kaptunk „kölcsön" (az egyik neve Holló). Az orosz legény a kocsisunk. Azt gondolom: onnan is szerzett nekik abrakot, ahol semmi sem volt.

Czettler Jenő a legszebb pecsenyemalacnak valót küldte el: ez lett az őse a későbbi években, az országos viszonylatban is elsőrendű, törzskönyvezett sertésállományunknak.

A szanatóriumi, régi napozóudvar ugyan baromfiteleppé aláztatik, de októberre tele van ajándéktörzsek nemzedékével… Kecskemétről kaptuk Grasselli Miklós nagybátyámtól. A telep vízmedencés kútjának törött szárnyú szélmotorját ingyen javítja meg Cleton főmérnöke, sőt az ő találmányával modernizálja is: viharban önmagát csukja a szárny, s így nem törhet össze. Az egész telepet ellátó vízvezeték rendben van!

Elismeréssel, jóváhagyással megérkezik a Földművelési Minisztériumtól tantervünk a hadiárva gazdalányok kiképzésére az októberben megnyitandó gazdasági iskolánk számára. Szaktanítókat kaptunk.

Sűrűn érkeznek a hadiárvák: teljesen berendezett, szép, fehér hálószobák, jó kályhák, kedves, nagy ebédlő, nappali, iskolaterem várja a 80 leánykát! – Hogy a szeretetről ne is szóljak. (Ha mindezt nem láttam volna, el sem hinném.)

Itt talán nincs gond? Árny sincs? De van árny is, de fényes árny.

Püspök atyánk egyik legkedvesebb követője, Beatrix nővérünk nagybeteg. 19 éves korában már főnöknője a székesfehérvári Szent István díszteremben rögtönzött hadikórháznak. Éjjel-nappal helytállott. Minden haldoklónak ő fogta le a szemét. A kórteremből Csobánkára hozta őt kedves főnöknő anyánk gyógyulni. Ő volt a mi szüntelen imádkozó, szent halállal elpihenő közbenjárónk itt is, odaát is. Összekulcsolt két kezével ki tudja, mennyit lendített árvaházunk ügyén!? De kellett is! Angela házfőnök

nővérünket nagyobb tételű beszerzések idején ott éri az éjfél az asztalnál, az üres pénzes fiókba könyökölve… De egyszer csak ráeszmél: az üres Wertheim páncélszekrény belső ajtajára rá kell tennünk Jézus Szíve képét. Azóta ez a szekrény nem üres!

Így közeledtünk október 10-e felé. Anyaházi nővéreink is kijöttek segíteni. Gyönyörű élményünk volt a köztünk hol itt, hol ott feltűnő püspök atyánk vagy főnöknő anyánk ezüstös feje, szépséges arca, biztató, elismerő szava…

A nagy kápolna frissen festett, finom hamvasszürke fala, a ragyogó fehér székek, a püspöklila virágdíszben álló oltár mintha tudatosan hódolt volna minden örömök, jubileumok örök szerzőjének: a Szentséges Úr Jézusnak.

Kertészünk még mindig hordta a finom fátyolvirágokat az ünnepi díszbe öltözött sekrestyébe, püspök atya leleplezésre váró portréja elé.

Ökrös szekerünk hozta az erdőből a lombot a kápolna homlokzatára.

A telefon jelzi Almássy főszolgabíró üzenetét: holnap 60 fogat áll rendelkezésre a vendégek részére.

A filmező nem győzi a szépséges vidék, park, teraszok fölvételre kínálkozó részeit sorra venni. És mindenütt ott van az átszellemült Némethy Ernő főtisztelendő úr is, püspök atyánk leghívebb tanítványa, az Ottokár Árvaház bizottságának lelke, oszlopa.

Estére minden a helyén, ünnepi díszben… És mindenki holtfáradtan, de hajnalra föltámadottan. Késő este jut eszünkbe: az ünnepélyhez vezető tér, a nagy kápolna fűtere nincs elgereblyézve.

Amikor reggel szentmisére megyünk, ámulva állunk meg: az egész fűtérség befedve a nagy platánok aranyszínű, lehullott leveleivel. Ezt a szépséget nem tudtuk volna elgondolni. Ezen az aranymozaikon lépkedett a megérkező rengeteg vendég, szinte áhítattal a kápolna felé.

És mintha már többé felhő sem tornyosulna árvaházunk fölé, az azóta is minden októberben megcsodált olaszkék égbolt ragyogott reánk.

Délután mindenki a villa elé vonult. A rendezőbizottság: Némethy főtisztelendő úr, a pomázi, a csobánkai plébános urak, Maller Rudolf, Czettler Jenő és a többiek atyánk mögött csoportosulnak. Várjuk a HÉV-vel (helyiérdekű vonattal) egyszerre érkező vendégeket. Amikor a gyönyörű jegenyefasorban feltűnik az első hintó, kápolnánk kis tornyából repesőn száll eléjük a harangszó.

Most érkezik Zichy Gyula érsek úr! Megindultan öleli át atyánkat.

A fogatok hozzák Nagy-Magyarország minden részéből atyánk követőit, tisztelőit. Püspök atyánk és főnöknő anyánk vezetik át a vendégeket a kápolnába, ahonnan eléjük zeng énekkarunk lelkes éneke. A szűnni nem akaró ünneplés után a vendégek átvonulnak a Dera-patak menti nővérebédlőbe, ahol kedves főnöknő anyánk várja őket elragadó vendégszeretettel. Majd sorra veszik a telep látnivalóit: az internátust ennek két teraszával, a gyermekebédlőt, a konyhákat, a kamrákat, a gazdasági udvarokat stb.

Ezalatt a szentély szárnyas ajtaja föltárult, s a kivilágított kápolna litániára *és Te Deum*ra várja a lelkes vendégsereget.

Csillagos este van, mire az utolsó hintó kigördül a villa elől, püspök atyánk és kedves főnöknő anyánk kísér ki minden távozót.

Az ünnep másnapján így szólt püspök atyánk az akkori általános helyettes nővérhez: „Az én legnagyobb örömöm az, hogy látom a társulatban a szeretetet, az összetartás, az egyet akarás nagy erejét…" A főépület előtti, széles úton jöttek le, a villa felé haladva, majd atyánk megállt, és súlyos-komolyan így folytatta: „Etelka! Ha angyal alakjában jelenne is meg önök között valaki, hogy megtörje ezt az egységet: űzzék ki maguk közül!"

Az internátus előcsarnokában, a bejárónál szép márványtábla van elhelyezve, melyre áldott emlékű püspök atyánk szavait vésték:

„Magaménak tekintem Őket."

Köszönjük Istenünknek, hogy ilyen atyát adott nekünk!
Így lettünk az Övéi és Ő a mienk.
1918. október 10.

A lélekkel teltség karizmája

Mivel minden misszió a Szentlélek műve, fontos rálátnunk arra, hogy a huszadik század elején, Magyarországon létrejött szeretetmű alapítója hogyan adta át magát a Lélek alkotó, formáló és beteljesítő művének. Miből vagy kiktől tudhatjuk meg ezt a tényt?

Farkas Edith a kegyelem első forrásának a Szentírást jelölte meg. Talán az ebből rá sugárzó fényt fedezte fel már alapító anyánk 15 éves korában készült fényképén Prohászka Ottokár, amikor célkitűzésként jelölte meg számára, hogy a lélekkel telítődésre törekedjen, ha mozgatni szeretné a világot.

A Szentlélek és közösségünk

A válogatás összeállítójának írása

A Szociális Missziótársulat (Megszentelt Élet Intézménye) 110 éves. Nagy múltú szerzetesrendekkel összehasonlítva ez kis kornak mondható. A hála jeléül alapító anyánk és elődeink iránt, akik a Szentlélek indítását követve ez idő alatt sok magyar ember hasznára folytatták lélekmentő tevékenységüket, szeretnénk számot adni a társulatunk múltjáról és jelenéről a karizma és a közösség mint két tartóoszlop köré tömörítve a lényeget, kiemelve a Szentlélek megszentelő tevékenységét.

1908–2019: olyan időintervallumot jelöl, amely alatt óriási történelmi változások zajlottak le, magukkal hozva a régi formák, szokások és szükségletek megváltozását. Két világháború, a szegénység, az erkölcsi válsághelyzetek hívták éltre társulatunkat és kísérték múltunkat. Minden kor megteremti a számára legszükségesebb közösségeket, célt és arculatot alakítva ki bennük. A Szociális Missziótársulat a szükséghelyzetből kiemelte a nő-, gyermek- és családvédelmet. Az első, konszekrált életformában élő szociális munkásnők közösségét alapította meg Farkas Edith, majd az önkéntesek széles táborát bevonva a laikus apostolkodást indította nővértársaival együtt.

Ennek a közösségnek válhattak tagjaivá azok a nők, akik a rendszerváltozást követve léptek be a missziótársulatba, és ma még sok feladatot ellátva dolgozhatnak. Valamennyien középkorúak voltak, és úgy érezték, hogy egy megdolgozott élet maradék erejét és vágyait Isten közvetlen szolgálatában szeretnék hasznosítani, beteljesíteni. Ezek a személyek a maguk fiatalságában nem lehettek szerzetesek, nem tapasztalhatták meg ezt az életformát. Már kialakult személyiséggel, szokásokkal lettek a társulat tagjai. Két tudnivaló azonban birtokukban volt: egy karizmát (központi eszmét) akartak követni szoros lelki közösségben egymással.

Így indult be szerzetesi életünk 1990 tájékán (ki előbb, ki később lépve be). Együtt élő közösséget 2001-től alakíthattunk ki, amikor a rendszerváltozást követő idők harmadik elöljárója, Mogyorósi Erzsébet Józsa nővér meghalt, és Budapesten már létrejött a rendi központ.

Lassan húsz év távlatából mérhetjük fel, hogy mi vonzott bennünket ide és mi tartott meg. Hogyan vált szerzetesi életünk központjává a karizma szolgálata és a közösségi élet?

Természetes, hogy nehézségek voltak és vannak. Az adott történelmi helyzet lehetőségei nem biztosították számunkra a szokásos képzést, probációkat. Mély vízbe kellett lépnünk. A havi lelki napokon eleinte Solymos Szilveszter OSB atya igyekezett bevezetni bennünket bencés szabályzatunk és a zsolozsmázás alapvető tudnivalóiba. Józsa nővér pedig elmondta nekünk a saját szerzetesi életének minden szépségét, melyek felülmúlták a habitus hiánya szomorú éveinek nehézségeit. Mindjárt ismeretségünk kezdetén megkaptuk *Farkas Edith lelki iskolájá*nak öt kötetét, és aztán nagy bizalommal a Szentlélek oktató-nevelő tevékenységében az elöljáróság engedte, hogy segítségével és a mi odaszánásunkkal alakuljon bennünk a lelkiség és minden szükséges ismeret, amely később a közös életben megélt probációkon érlelődött tovább.

Oly sok, sikerekkel és kudarcokkal tarkított év után elmondhatjuk, hogy Farkas Edith tanításai és a szociális missziós karizma ma is korszerű, élhető, szükséges és vonzó lehet.

Ha néha megtorpanunk, ellankadunk, elbizonytalanodunk, újból és újból erőt meríthetünk alapítónk tanításaiból. Bemutatkozásunk elején tekintsük át, mi a legelevenebb, a legnagyobb hatású ezekben a tanításokban.

A Szentlélek keresztsége

Farkas Edith válaszai a most lélekben hozzá intézett kérdéseinkre

A Szociális Missziótársulat születésnapja 1908. november 19-én volt. Már a következő évben első anyaházunk és működési központunk helyén (Szikszón) a nővéreknek Szentlélek-konferenciákat tartott Farkas Edith.[1]

- *Miért olyan fontos minden kor minden embere és tevékenysége számára a Szentlélek?*

[1] Forrás: *Farkas Edith lelki iskolája,* II. kötet

Korunk általános és legnagyobb szükséglete a lelki megújulás. Ez mindig a Szentlélek eljövetelének a következménye. Az első pünkösd első gyümölcse a megújulás volt. Először is megújultak az apostolok, utána az első háromezer egy napon.[2]

A megújulásnak és a lélekmentésnek közös gyökere: hogy meg legyünk keresztelve a Szentlélekkel. „Veszitek majd a reátok lejövő Szentléleknek az erejét",[3] vigasztalja Krisztus apostolait mennybemenetele előtt.

- *Mi a Szentlélekkel való megkeresztelés? Miben áll az?*

A Szentlélek keresztsége a Szentléleknek azokat a kegyelmeit fejleszti ki, amelyeket a hívők a bérmálás szentségében nyernek.

Igazi, mély bűnbánattal arra kell törekedni, hogy elhagyjuk mindazt, ami eddig hátráltatta bennünk a Szentlélek kegyelmének teljes érvényesülését. A teljes önátadás Istennek hozza ránk a Szentlélek keresztségét. Kérve kell kérnünk a mennyei Atyát, és megkapjuk a Lelket. Erős, mély hittel, nagy vágyakozással és kitartással kell imádkoznunk, mert ezt a kegyelmet mindenáron el kell nyernünk. Ha ezeket megtettük, akkor biztosra vehetjük, hogy Isten kegyelméből elnyerjük a Szentlélek keresztségét, hogy a pünkösdi tűz már reánk is szállott. Ettől kezdve apostoli lelkek, misszionáriusok vagyunk.

Életünk minden fordulatánál, működésünk minden nagyobb eseményénél meg kell ismételnünk, amit most szívvel és lélekkel teszünk: hogy szükség szerint újból és újból részesüljünk a Szentlélek keresztségében. Ez biztosítja ugyanis, hogy az apostolokhoz hasonlóan bátrabban, örömmel teljesebben és cselekedeteink, valamint beszédünk helyességét illetően biztos tudatossággal tudjunk élni. Így formálódik ki bennünk a Lélek stílusa, melyet küzdelemre kész komolyság jellemez.

A Szentlélek stílusát jellemzi még bennünk a józan és észszerű lelkesedni tudás Krisztusért, az Evangéliumért, saját küldetésünkért. Egyetlenegy lélek, mely forró szívét és nagy energiáját Isten szolgálatába állítja, sokat érhet el azáltal, hogy lelkesedése megmozgatja szellemi képességeit, bátor lesz, és a cselekvés embere, példája sok embert megmozgat. A szükséges jó-

[2] Vö. ApCsel 2,41
[3] ApCsel 1,8

zanság magában foglalja a tűrés és szenvedés képességét is, és együtt jár az alázatossággal és az alapossággal is. Ezeket kérjük a Szentlélektől, hogy kitartással és sikerrel működhessünk Isten nagyobb dicsőségére.

Így lehetünk forró tűz és égő láng. Élesztő, amely átformálja az anyagot.

Ha megkaptuk a Szentlelket és megvizsgáljuk: engedelmeskedünk-e a Lélek szavának, vegyük fontolóra:

- *Meghallom- e a Megváltó szavát bárhol és bármikor? Meghallom-e és van-e érzékem a kegyelem minden gyengéd indításához, és örömmel követem-e a Szentlélek sugallatát?*

- *Beszélek-e eleget házam népével, ismerőseimmel, rokonaimmal, a vezetésemre bízottakkal arról az „Egy"-ről, ami szükséges?*

- *Közlöm-e eléggé a kegyelem sugallatait embertestvéreimmel?*

- *Útjaim valóban missziós utak-e mindig, bárhova megyek, bármilyen ügyben járok el?*

A fenti feladatok egy hitvallás részei, melynek alapja hitünk gyakorlatilag és pozitívan abban, hogy az Úr Jézus ma is él s ma is csodákat művel. A legnagyobb csodák közé tartozik ugyanis az, hogy ma is oly sok lélek megújul az Ő kegyelemhatásától, és annyi szív teljesen megváltozik.

A Szentlélek mint a megtérés és megújulás lelke

Lelki iskolájának V. kötetében is külön fejezetet szentel ennek. „Mily fölségesen találó Szent Lukácsnak ide vonatkozó megjegyzése: »…és te magad egykoron megtérvén, fogj hozzá testvéred megerősítéséhez«"[4]. Különben a Szentlélek Úristen nem adja magát neked és nem engedi, hogy Őt másoknak közvetítsd. Ha meg nem tértek, romlott só lesztek, és akkor hogyan tudtok másokat megerősíteni?! Még nem láttunk eredménnyel

[4] Lk 22,32

missziókodni a kegyelem állapotában nem levő, a Szentlélekkel be nem töltött lelket.

Ne legyen közöttünk senki sem, akire a Szentírás szava illik – tanítja Farkas Edith: „… bár hideg vagy forró volnál… de mivel langyos vagy…" „Ha világi vagy és férjhez mentél, légy igazi feleség. És ha Istennek adtad életedet, akkor légy ott egészen Istené. Ha langyos vagy, vagyis ha missziós nővér vagy és mégis világias vagy, ha megtűröd magadban a jellemtelenségeket, akkor bekövetkezik az az állapot, amit az Írás úgy fejez ki, hogy »kivetlek… «. Nem kellesz, mert »se hús, se hal nem vagy« (ismert olasz közmondás). Az ilyen jellegtelenséggel soha nincs a Szentlélek Úristen."

Edith anyánk azt is mondja, hogy egy-egy lelkigyakorlat nagyon jó alkalom a folyamatos megújulásra *(morum conversio)*, mert az ott töltött idő a kegyelem ideje. Isten kínálja a kegyelmet. A lelkigyakorlat a lámpás és az útbaigazítás szerepét viheti. Bizonyos órák: a reggeli elmélkedés, a lelkiolvasás, a lelkiismeret-vizsgálat, a szentségimádás is fontos eseménnyé válhat megújulásunk folyamatában. Ilyenkor alkalom nyílik arra, hogy tisztázzuk a lelkünk helyzetét, amely akár zavaros is lehet. Rendet kell teremteni lelkünkben. A káosz, a zűrzavar mindig nyugtalanít, és semmiféle nyugtalanság nincs Isten akarata szerint. Az Isten mindig és mindenben a nyugodtságot, a tisztázott helyzeteket szereti. Minden káosznál az a fő, hogy a tengely körül tudjon megcsendesedni. Gondoljuk át, melyik az a fő hibánk, amely eddig hátráltatta teljes megújulásunkat. Vagy nagy egyszerűséggel tömörítsük egybe hibáinkat, és ezek megszüntetésén dolgozzunk. Fontos tudnunk, hogy a Szentlélek szelleme elleni vétségnek egy furcsa neme a le nem kötött idegesség vagy mindenféle képzelődéseknek tényekként való elfogadása, mert ezek akadályozzák a Szentlélek szabad járását. Az ilyen lelkülettel együtt jár, hogy sohasem „egységesek", minduntalan új és új eszméik, ötleteik vannak… nem tudnak „megülepedni", lehiggadni. Aki csak ideges (szabad akaratának birtokában van), az megnyugodhat és teljesen meg is gyógyulhat a Szentlélek Úristen szanatóriumában. Imádkozzunk, hogy átmenjünk a megújulás folyamatán. És akkor Isten Lelke szent életet „teremt" bennünk, amely egységet és tudatos jóságot eredményez bennünk. Isten az erő Istene, és azt akarja, hogy mi erősödjünk és gyógyuljunk. A mi megújulásunk magával hozza, illetve felszítja bennünk újból és újból az igazi szociális érzéket: „minekünk kettős utunk van, az egyik befele vezet a

megpróbáltatásokon át a tisztuláshoz, a másik kifelé irányít: ez az együttműködés a világgal" (vagyis az apostoli munka).

Van-e egy közösségnek az őt éltető szellemre vonatkozóan nyilvánvalóbb és szembeötlőbb bizonyítéka, mint a ragyogó, boldog szemek, boldog arcok, egészséges, boldog személyek? Ez mindig a tagokat eltöltő kegyelemnek a jele. A megújult személyek egységes, jó, emelkedett és boldogok emberek. Missziós munkánkban nagyon fontos, hogy az emberek már a külsőnkön eluralkodó nyugodtság, egyöntetűség és öröm által bizalmat nyerjenek.

1913 elején Farkas Edith így figyelmezteti nővéreit:

Ne feledjük: ha valakiben nagyon dolgozik az Isten kegyelme, az annyira vonzóvá válik, hogy a lelkek úgy csoportosulnak köréje, mint ahogy a legyek ellepik a mézet. „Mézesebb", kiédesedettebb lelkekké kell válnunk, mélyebb lelkülettel kell bírnunk, hogy vonzani tudjunk.

Szentlélek és életszentség

1913 májusában ezt a célt jelöli meg:

Célul kell kitűzni az életszentséget. Hogyan tudunk majd ennek megfelelni? A magunk erejével? – Nem! – Csakis a Szentlélek kegyelmét remélve és abban alázatosan bízva merjük ezt a nagy-nagy, felelősségteljes elhatározást megtenni. De ugyanakkor örömmel, nem aggodalmaskodva, annak ellenére, hogy tudatában kell lennünk gyarlóságunknak. Úgy legyünk alázatosak, hogy természetes emberi gyarlóságainkat sebeknek tekintjük, melyeket kezelünk, bekötözünk, de aztán elfordulunk tőlük, hogy tovább haladjunk kitűzött célunk felé. „Nekem szentnek kell lenni… és én az akarok lenni!" – ez az elhatározás a Szentlélekből fakad: ez legyen a mi erőforrásunk.

Le kell tennünk saját aggodalmainkat és gondjainkat, csak akkor fogunk másokat vonzani. Nekünk pedig vonzanunk kell! Csak megnyugodott, Istennek átadott, Benne megerősödött, kiérett, kiédesedett lelkülettel lehet megnyerni a világot, az embereket.

Tudnod kell, hogy az Úristen, a Szentlélek: béke és öröm, amint a Szentírás mondja.[5] Teljes béke és teljes öröm…

[5] Róm 15,33

Életünk legyen hálaadás, *Te Deum* azért a kegyelemért, hogy levetettük a régi embert.

Alapító anyánk a Szentlélek működéséhez köti vágyát a nővérekkel kapcsolatban: „Szentek legyetek …”, hangsúlyozva, hogy az előrehaladásra való törekvés, állandó küzdelem már önmagában véve az életszentség egyik jele. Lisieux-i Szent Teréz intelmével kéri a nővéreket: „Ó, legyetek szentek ti, akik a Szentlélek templomain dolgoztok!” Meg is magyarázza, mit ért ezen: „A Szentlélek temploma tudvalevőleg az ember. Azok pl., akik betegeket ápolnak, a Szentlélek templomát gondozzák. Legyetek szentek ti, akik e templom felépítésén, gyógyításán dolgoztok a szociális misszióban.”

„Ha én előbb megszentelem magamat, akkor a Szentlélek templomait is szentül fogom érinteni, akár testileg, akár lelkileg …”

*Farkas Edith lelki iskolájá*nak V. kötetében még megemlíti, hogy nagyon fontos számunkra érzékeinknek és kiemelten érzelmeinknek fegyelmezése. Egyeseknek ugyanis sokat kell bajlódniuk a kedélyhullámokkal, a hangulatukkal, zsémbes nehézségeikkel. Ezeket a bajokat alaposan ki kell gyógyítani.

Erőforrásunk alapító anyánk útmutatásának követésében a gyönyörű buzdítás: „És ha feltesszük a nagy kérdést: honnan lesz nekem minderre erőm? – A Szentlélek Úristen adja meg neked a kellő pillanatban, órában és fordulatban, ha érdemessé teszed magad reá azzal, hogy állandóan résen vagy.” „A mi koronánk nem annyira a mi mindennapi pontos, nyugodt életünkből kapja fényét, hanem inkább attól, hogy egy előre nem látott eseménnyel szemben vagy nehéz helyzetben megálljuk-e a helyünket. Azért mindegyikünk ostromolja a Szentlélek Úristent, hogy legyen velünk, amikor az előre nem látott kísértés megjelenik, nehogy »kidobjon a nyeregből« …”

A Szentlélek és a misszió

1916-ban Farkas Edith felteszi a kérdést nővéreinek:
Tekintsünk körül: nincs-e környezetünkben valaki, akiért valamit tehetnénk? Meglátom-e az emberek arcán a szenvedő vonást, a fáradságot, a megterheltséget? Majd az Úr Jézussal kérdezzük meg tőle: Hogyan, mivel enyhíthetnélek meg téged, te szegény lélek? Mit tehetnék érted? Azt is kérjük a Szentlélek Úristentől, hogy növelje bennünk a missziós érzéket. – Ad-

jon szemet, hogy megismerjük az emberek sajátos szenvedéseit és igényeit, és tudjunk velük úgy beszélni, ahogy Krisztus tudott az ő nyelvükön szólni. Mert a legnagyobb segítség az, ha egy fáradt lelket Krisztus szellemében megenyhítünk. Az emberek az alamizsnát csak anyagi segítségre értelmezik, pedig mennyire kell a lelki alamizsna sok gazdag embernek! Égjen bennetek a vágy, hogy lelki kenyeret (is) szeljetek és adjatok az éhező tömegnek.

Buzgón óhajtsuk a Szentlélek vételét, Aki megtanít arra, hogy a lélek hogyan nyilvánítsa óhajait Isten előtt (imádság), és nekünk hinnünk kell, hogy ez az óhajnyilvánítás felszáll az égbe.

A Szentlélek és az öröm

Anyánk fontosnak tartja, hogy örvendezni tudjunk a Szentlélek vigasztalásának igazi érzelemmel. Hangsúlyozza, hogy amilyen drága a szív meghatódottsága, amilyen kegyelem a könnyek adománya, olyan visszataszító mindaz, ami a külsőségekben kimerülő vallásosság fogalmához tartozik. Az ilyen vallásosság teljesen megbízhatatlan, nem valóban megújult, hanem felületes, könnyű fajsúlyú, hazug, nem igaz lélekből jövő.

Kérjük a Szentlelket mi is arra, amire Farkas Edith adott tanácsot nővéreinknek, vagyis hogy mindenkivel, akivel küldetésünk összehoz, az „ő nyelvén" tudjunk beszélni. Szerinte, aki pl. nem tud idegesekkel, gondterheltekkel bánni, esetleg hisztériázókat megnyugtatni, az még nem egészen alkalmas a lélekmentésre. Feljebb állók felé fontos, hogy a rábízottak őszintén fel tudják előttük tárni a szívüket és így megkönnyebbülhessenek, de az is fontos, hogy az elöljáró úgy találja el a rábízottak nyelvén való szólást – egyéniségük és működési területük figyelembevételével és az engedelmesség keretein belül lehetőleg minél több szabadságot hagyva nekik az önállóságra –, hogy azok lehetőleg ne túlzott tehernek vegyék rendelkezéseit.

Mi is feltehetjük magunknak azokat a kérdéseket, melyeket Farkas Edith fontosnak tartott:

- *Eléggé kíméletesek vagyunk-e akár felfelé, akár lefelé?*
- *A mi munkakörünkben nem nyomunk el senkit?*
- *Megbeszéljük-e eléggé testvériesen munkatársainkkal a terheket?*
- *Munkatársaink merik-e nekünk megmondani, ha valami fáj nekik?*

- *Viszont: vagyunk-e mi eléggé őszinték ahhoz, hogy megmondjuk, ha nekünk ez vagy az nagyon nehéz?*
- *Gyakoroljuk-e az alázatosságot ebben a formában?*
- *Vagy némán akarunk szenvedni?! De vigyázzunk, mert az ilyesfajta „hősies némaság" többnyire kevélység – mondja anyánk. A szentekre jellemző nyíltszívűség nem tévesztendő össze azzal a siránkozó, gyenge, erénytelen eljárással, amely, ha elöljárója valamiben nem enged vagy nem a kedve szerint tesz, tele van panasszal és megbántottsággal* – figyelmeztet Edith.

További tanításaiban alapítónk megjegyzi, hogy a Szentlélek az apostolokat bátorsággal, örömmel, bölcsességgel „szerelte fel". Megszabadultak a félelemtől, a kételytől. A Szentírás oly gyakran mondja: „Ne félj!" Mily gyönyörű bátorítás! Mert tagadhatatlan – mondja Farkas Edith –, hogy gyakran félünk. „Ne félj, csak higgy, légy hű … és elnyered az élet koronáját."

A szerzetesélet nagy titka: az embert a Szentlélek felvilágosította, hogy számára nagyobb boldogság ezt az életet élni, mint azt, ami a világban van. A boldogság utáni vágyat ugyanis az Isten adta, és senki nem lép azért szerzetbe, hogy a boldogságról lemondjon. És mivel a boldogságnak leghatalmasabb pillére az erő, ezért kerülni kell mindazt, ami ezt az erőt csökkentheti bennünk. „Miért adnak a jó szellemű szerzetekben oly sokat a fegyelemre, pontosságra és mindenre, ami a szerzetesjellemet kialakítja?" – kérdi Edith. „Mert mindez nélkülözhetetlen kelléke az igazi boldogságnak …" – válaszolja meg a kérdést anyánk.

Az istenkapcsolat elsőbbsége, az egyén szerepe, a közösség fontossága

Mivel a Szentírás szerint minden imánkban a Szentlélek sóhajtozik, alapítóanyánk számára a munka mellett nagyon hangsúlyos a nővérek és a közösség imaélete. Ha teljes mélységben meg akarjuk érteni közösségünk szellemiségének lényegét, nagyon fontos Farkas Edith tanítása az imaélet jelentőségéről. Lelki iskolájának III. kötetében pl. Illés próféta imaerejének bemutatására egy fejezetet szán[6].

[6] Vö. 1Kir 17–19

Azt mondja a prófétáról, hogy „hatalmas lélek" volt. Miért? Indokolásul Farkas Edith azt mondta, hogy „amikor a királyt felkereste, az országban mindenütt nagy szárazság volt". Nem akármilyen mértékű. – „Ha a próféták ilyen rettenetes csapás idején imádkoztak, az Úr adott esőt. És a próféták tudták, hogy azért adta, mert ők kérték …" A király megalázkodva kérte Illést, hogy menjen el palotájába és ott „esdje ki nekik Isten irgalmát". „A próféta ehelyett a sivatagba ment, mert az Úr oda hívta őt", és ott egymagában élte szigorú, imádságos életét. Nem tudta, miért kell ott lennie, de hallotta Isten szavát, és oda ment, ahova az Úr hívta. „Ott végül a próféta maga sem tudta, mit tegyen, mert egy holló ugyan táplálta, de a vizet adó patak kiszáradt." De azért csak maradt. Az ínség azonban annyira lelkére nehezedett, hogy már-már kételkedni kezdett az isteni Gondviselésben. „Elképzelhetjük, hogy lélekben hogyan tusakodott, hogyan imádkozott világosságért, és a kételytől való szabadulásért!" „Az Úr erre ismét megszólalt, és prófétáját Száreftába küldte… Illés ugyan nem tudta, hogy miként lesz ott majd, de hallotta a hívást, és ment." A város kapujában egy özvegyasszonnyal találkozott, és vizet kért tőle. Azután kenyeret, de azt már nem tudott neki adni az asszony, mert nem volt neki sem. Sütésre való liszt is csak annyi, ami egy sütésnyi volt, fiának és neki elég. Akkor megint egy belső sugallat nyomán Illés biztatta az asszonyt: „Engem az Úr küldött ide. Csak süss kenyeret, liszt lesz elég." A liszt nem fogyott ki, az özvegy még a környéket is ellátta. Illés rájött, hogy azért kellett a sivatagban a pataknak kiszáradni, hogy ő ide jöjjön, ennél az asszonynál „csodát műveljen és ezáltal az ínséget enyhítse". Illés küldetése ezzel nem ért véget. Az asszony fia ugyanis hirtelen megbetegedett és meghalt. Illés most ismét imádkozott, és az Isten meghallgatta kérését: a fiú ismét életre kelt. „Ez az újabb csoda pedig még inkább meggyőzte az embereket arról, hogy Illés Isten igaz prófétája."

Ezután Edith anyánk levonja a következtetést: „Illés prófétát azért tette Isten oly hatalmassá az imában, mert rendíthetetlenül hitt a Gondviselésben." „Aki ilyen prófétai lelkülettel teljesen reá bízza és átadja magát a Gondviselésnek, az hatalmas lesz." Farkas Edith figyelmeztet arra, hogy nekünk is nagy csodákra van szükségünk az emberek pálfordulásában, megtérésében, bűnös szokásokból való kiemelkedésében, a valóban nagy lelki ügyekben megkívánt missziós küldetésünkben! – „Nekünk hatalmasoknak kell lennünk, nemcsak alázatosaknak." „Mi lesz velünk, ha nem vagyunk ha-

talmasok az imában, mikor ez a mi fő eszközünk, és erőnk?" „Kérjük a Szűzanyát, eszközölje ki nekünk szent Fiánál Illés próféta hitét és imaerejét."

Farkas Edithnél nagyon hangsúlyos az egyén szerepe, mind küldetésünk területén, mind a segítségre szorulók saját fontosságának tudatosításában.

A segítségre szorulóknál elsősorban az egyénekben meglevő – esetleg nem működő, de egy-egy probléma megoldásához elegendőnek ítélt – belső erőforrásokat akarja mozgósítani a maguk „megemberlésére" történő segítés, rávezetés által.

A missziós tevékenységben résztvevőket pedig *Lelki iskolá*jában ilyen kifejezésekkel erősíti: „A legyőzhetetlen győzelem szelleme"; „Fölényes kisebbség". A II. kötet VI. fejezetét Józsué könyvéből való idézettel kezdi: „Egy közületek felér ezerrel, mert a ti Uratok, Istenetek maga harcol értetek, amint megígérte." A II. kötetben Mózest hozza például, aki, amikor azt a parancsot kapta, hogy az összes zsidó nevében a fáraóhoz menjen, nem félt, mert Isten azt ígérte neki, hogy „Veled leszek Én!" Isten Dávidot is megerősítette, hogy az óriás Góliátot legyőzhesse. Hasonlóképpen Jónás próféta előtt behódolt Ninive egész népe. Krisztus Urunk mennybeszállása után a kis tanítványsereg szerény perspektívával rendelkezett, tudatlanok, szegények és szomorúak voltak, de „nagy szeretetük és hitük pótolt mindent". „Szent Péter egy nap háromezret keresztelt meg, s azóta úgy terjed a kereszténység, mint a tűz."

Farkas Edith a közösség vonatkozásában azt szerette volna elérni, hogy az missziós nővéri típusú nővérekből álljon. Ehhez az evangéliumban szereplő Mária és Márta tulajdonságainak ötvözéséről tanít: „A mi Mária-részünkbe, amelyet Szent Benedek stílusában alakítunk ki s melyre azt mondhatjuk, hogy lényegében készen van, bele kell dolgozni a legkisebb részletekig a Márta-részt, hogy így kialakuljon az a típus, amit az Úristen akart a Szociális Missziótársulat alapításával." Meg is indokolja kérését: „Mi a szerzetesnő lényege? Nem a fátyol, a ruha, hanem az evangéliumi tanácsok követése. Megfogadása annak, hogy a fogadalmak útján akarunk járni és közös életet akarunk élni. Mi missziós nővérek, szociális munkásnők és szerzetesnők akarunk lenni egy személyben. A külső tevékenységet akarjuk összhangba hozni a szerzetesi élettel." Missziós zászlónkra ezeket a szavakat íratta mint közös életünkre vonatkozó vezérelvet: „egység; hűség; fegyelem".

Forrás: *Farkas Edith lelki iskolája. I–V.* Szociális Missziótársulat, Budapest, 1943–1947.

A szociális hivatás karizmája

Farkas Edith egyik legfőbb törekvése volt, hogy a Szentírásban megismerhető Márta és Mária Jézushoz történő magatartása, kellő arányban érvényesüljön a közösség minden megnyilvánulásában (munka és ima). Ezen az alapon társaival kiépítette a katolikus nőmozgalom útját, megteremtve ezzel a magyarországi női önkéntes (laikus) apostolkodás alapját. Ugyanakkor alapítói tevékenységének eredménye lett a szociális hivatás konszekrált (megszentelt) formában történő megvalósulása. Célja volt a szociális érzés ébresztése és a társadalmi kooperáció sokoldalú megszervezése. Foerster pedagógiája alapján hazánkban igyekezett megvalósítani annak morálpedagógiáját. Szívügye volt a liturgikus mozgalom. Egybekapcsolta a liturgiát a karitásszal. Az egyetlen tiszta katolikus világszemléleten alapuló szociális iskola létrehozása az ő nevéhez fűződik.

E fejezet célja a szociális karizma kibontakozásának bemutatása, megpróbálja nyomon követni azt a folyamatot, amely negyven év alatt, az indulástól a szétszóratásig Farkas Edith fő célkitűzéseit szolgálta a nővérek által fenntartott intézményekben és missziós házakban, valamint a laikusok (önkéntesek) széles táborának pótolhatatlan lélekmentő tevékenységével a börtönökben, kórházakban, városokban és vidéken, egyházközségekben, asszonyszövetségekben és leányklubokban, valamint számos más tevékenysége által.

A Szociális Missziótársulat rövid krónikája

Ismeretlen SM nővér írása

1908. november 19.

Ezt a napot mondjuk a Szociális Missziótársulat születésnapjának, a mi lelki otthonunk, lelki családunk alapítása napjának, mert ezen a napon költöztek be az első nővérek a fővárosi Tisztviselőtelep Elnök u. 11. számú házba, egy bérlakásban elhelyezett átmeneti leányotthonba.

Hogy drága főnöknő anyánk lelkében mikor kezdődött az ő nagy hivatása, mikor hullott ez az isteni mag az ő lelkének termőtalajába, ez a Szentlélek titka. Talán akkor, amikor mint félig gyermek, édesapja íróasztalán rátalál a Rabsegélyző Egyesület évi jelentésének füzetére, és érdeklődését felkelti az, amit olvas…

Talán akkor, amikor mint a Szent Erzsébet Jótékonysági Egyesület legifjabb tagja szegényeket látogat…

Talán akkor, amikor egy táncmulatságon éjfél felé hirtelen haza akar menni, oly elemi erővel ragadja meg szívét ez a gondolat: „ennek a sok vidám, mulató embernek a lelke hol lesz 100 év múlva?...” És akkor este, hazatérve, báli fehér gyöngy nyakékével megkoszorúzza az íróasztalán álló Madonna-képet, s ezzel lelke gyöngyeit mind, mind a „szép szeretet anyja” lábaihoz teszi…

Talán akkor csírázik, bontakozik ez a mag, amikor esti imáját a Várból a Bástyára néző szoba ablakán át a krisztinavárosi templom oltárszekrényében rejtőző eucharisztikus Jézushoz intézi, ahonnan az örökmécs fénye felcsillog hozzá…

Akkortájt találkozik először főnöknő anyánk püspök atyánkkal, az akkori esztergomi szemináriumi spirituálisával egy májusi ájtatosságon az angolkisasszonyok templomában, ahol őt először látta és hallotta beszélni.

Püspök atyánknak a Szentlélek tüzében égő nagy lelkétől, amely telve volt lélekmentő nagy szociális szeretettel, az ő lelkének tüze hatalmas láng-

ra lobbant, és püspök atyánk lelki vezetése alatt bontakozik ki az ő hivatása egészen.

A lélekmentés munkáját drága főnöknő anyánk Pálffy grófnő egyesületében, az Országos Katolikus Nővédő Egyesületben kezdi.

A lélekmentés gondolatának ismertetése, a közöny megtörése a szervezés munkájára készteti. Egymás után nyíltak meg szervező munkája nyomán a vasárnap délutáni munkásleány-összejövetelek a főváros egyes kerületeiben.

Azután Stoffer Mici kíséretében útra kel, és járja a nagyobb városokat, mindenütt megalapítja a Nővédő Egyesület fiókjait s ezekben a munkásnő leányköröket – akkor patronázsnak nevezték – és egyéb nővédelmi intézményeket.

Azon fárad, hogy drága püspök atyánkat, akkori spirituálist az esztergomi szemináriumban megnyerje a nővédelem patronázstagok lelki vezetésére. És püspök atyánk önti az ő lelki kincseit konferenciákon, előbb Pálffy grófnő szalonjában, majd a Knézits utcában, az Egyetemi-templomban. Megkezdődnek a húsvét előtti évi lelkigyakorlatok, a Toldy Ferenc utcai tanonciskolában tartotta először a patroneszeknek. Drága főnöknő anyánk Stoffer Micivel volt a rendező…

„Hogy a lélekmentés magasztos eszméjét példám és befolyásom által mások szívében is felgyújtsam…" ez volt a rugója drága főnöknő anyánk szervező munkásságának. Ennek folytatásaképpen életre hívta Balogh Jenő igazságügyminiszter segítségével a Katolikus Női Patronázs Egyesületet az „eltévedt juhok", „elveszett bárányok" megmentésére, [illetve] Korányi Saroltával együtt a Katolikus Tisztviselőnők és Női Kereskedelmi Alkalmazottak Országos Szövetségét.

Buttykay Antal támogatása és védnöksége mellett [létrehozta] Rabolt Margittal a Katolikus Leányok Országos Szövetségét, az Egyetemi Hallgatónők Szent Margit körét, hogy a katolikus szellemet a fiatal egyetemi leánytanulók között fenntartsa – akkor még híre sem volt az Emerikánának. Ugyanakkor kezdte Glattfelder püspök a férfi hallgatók katolikus szervezését a Szent Imre Kollégiummal.

Érdekesen emlékezett meg Kádár Levente államtitkár az 1942. évi közgyűlésünkön erről az időről (ő akkor még mint fiatalember fogalmazó volt az igazságügyben Rottenbiller Fülöp államtitkár akkori táblabíró mellett):

„Én még emlékszem az 1900-as évek elején – abban a korban, amikor még nyugodtan élvezte mindenki a béke áldását és örömeit, de távolról [már] gyülekeztek a viharfelhők – a budai térség egy körülrajongott szép leányára, Farkas Edithre és arra, mily csodálkozást és feltűnést keltett az, amikor Farkas Edith gondolkodni kezdett róla, és megérezte, hogy más feladatok is vannak, mint egy családba való lehorgonyzás; hogy a magyar középosztály hölgyeit a maguk egészében meg kell szervezni a társadalmi feladatok megoldására, mert másként ez a nemzet, ez a társadalom megállíthatatlanul rohan a maga végzetébe. Fájdalom, ezek a sötét sejtelmek igaznak bizonyultak. De volt feltámadás és lesz tovább élés, mert mindig akadnak olyan áldozatos lelkek, akik a célok eléréséhez szükséges nehézségeket vállalják. Farkas Edith talán maga sem gondolta, hogy az általa elindított mű mily terebélyes fává fog fejlődni.

Visszaemlékezve az első megbeszélésekre, amikor dönteni kellett, hogy a szociális munkát milyen irányba tereljék, melyek azok a legégetőbb problémák, melyek megoldását egy percig sem szabad elhalasztani, Farkas Edith elsősorban a társadalom legfájóbb sebeit látta, az elzüllött gyermekeket, börtöntöltelékeket, akiket a kiszabadulás, a megtisztulás felé kellett vezetni. De látta a fényesebb oldalt is, azt az erőt, amely a magyar középosztály nőinek lelkiségében, hitében, dolgozni tudásában van, és megértve a korszakot, új irányt szabott, ő telítette meg a szegényvédelmet a családvédelem gondolatával. Ha a család elvész, nem lehet igaz hit, nem lehet szebb jövő!" – ezt mondotta Kádár Levente.

Ebben a munkában, amely már széles körben kezdett hatni a magyar női társadalomban és mindig több és több hozzáértő kezet kívánt, érezte meg Farkas Edith, a mi alapító főnöknő anyánk, hogy égető szükség van olyan női szociális munkásokra, akik magánéletükről lemondva, világi céljaikat és gondjaikat kikapcsolva, megfelelő ismeretekkel ellátva szentelik minden idejüket és erejüket a szociális munkának. Így született meg lélekben a fogadalmas szociális munkás eszménye.

Az ő küldetése, hogy ezt az eszmét megvalósítsa, hogy intézményt létesítsen ennek a gondolatnak, hogy fészket, otthont, családot alapítson a szerzetes életformák közt valósuló szociális hivatás számára.

Ennek a családnak kell hivatásokat ébresztenie azokban a körökben, ahová küldetése elér. Kell hivatásosokat nevelnie, kell a világnak bemutatnia, hogy az Isten szolgálata milyen boldogító. Ez a család ápolja, erősíti a

hivatást, ez óvja meg az elveszéstől. A beteg, meggyöngült hivatásoknak itt kell meggyógyulniuk, itt kell egymás szeretetében egymás kegyelmeit új életre [kelteni], erőre, lelkesedésre szert tenni. És életünk alkonyán, amikor már nem tudunk kifelé tevékenységet kifejteni, ebben a családban kell az önmegszentel[ődés útján megérlelődnünk az örökkévalóság számára, és a szellemét átadnunk a jövő generációnak. Az egymás iránti szeretet, mely Jézusban összeköti családunkat, átnyúlik a földi élet mezsgyéjén, és az imasegítésben mindennap kifejezésre jut.

Drága főnöknő anyánk az egyik közgyűlési beszédében [ezt] mondta kültagjainknak és munkatársainknak: „A Szociális Missziótársulat a szociális munkás eszményét a szerzetesnőével szeretné egybeolvasztani. Sokan vagyunk, akik azért nem vettük fel a fátyolt, mert lelkünk a fogházakba, menhelyekbe, kórházakba, gyárakba, szegénylakásokba vonzott, és bizonyára sokan csak azért nem léptek annak idején más hivatás kötelékébe, mert a vallásos szociális női munka még nem volt megszervezve…”

A társulat külső és belső fejlődése

Az Elnök utcai otthon a Nővédő Egyesület intézménye volt a fogházból kiszabadult nőknek és pártfogás alatt álló fiatal leányoknak menedéke addig, amíg megfelelő elhelyezést találtak.

Az otthon akkori vezetőjét hirtelen el kellett helyezni, mert idegbeteg volt, és akkor hívta be oda drága főnöknő anyánk Csehál Máriát és Slachta Margitot, akik a már ott működő Tóth Etelka nővérrel együtt átvették az otthon vezetését. Az igazgatónő Csehál Mária lett.

1908-ban a Katholikus Nagygyűlés az Iparcsarnokban, a Városligetben tartotta egyik szakosztályi ülését, amelyen aktuális nőkérdésekről volt szó. Ladochovszka grófnő a pogány missziókról, kedves főnöknő anyánk pedig a nőkérdésnek katolikus elvek szerint való irányításáról és a feminizmus kinövéseiről beszélt. Az elnöklő Fischer-Colbrie Ágost kassai megyéspüspök úr megszólította őt beszéde után, hogy hallotta, miszerint egy kongregáció létesítésén fáradozik, és ő hajlandó lenne egy megfelelő „anyaház” átadásával támogatni szándékát. Oly hirtelen érte ez a kérés drága főnöknő anyánkat, hogy egészen elfogódott, és zavarba jött. Erre a püspök úr újra feltette a kíná-

ló kérdést, elfogadná-e a birtokot a szikszói Hunyady–Balassa kegyes alapítványi kastéllyal, földekkel, szőlővel, parkkal együtt. Így lett miénk Szikszó.

1909-ben kora tavasszal ment oda néhány nővér, és megkezdődtek a renoválási, átalakítási munkálatok s a kápolnaépítés.

1909. május 1-jén feloszlott az Elnök u. 11. alatti intézmény, a bútorok és egyéb holmik részben Szikszóra, részben a Gyűjtőfogházba, részben egy Verbőczy utcai bérlakásba kerültek. Egy-két nővér, aki nem ment Szikszóra, júliusig itt lakott, majd a Szentháromság utcában. November 1-jén azonban ez a budapesti lakás is feloszlott, és az ott levő nővér a Bíró utcai Gyermekotthonba költözött.

Augusztus 27-én ugyanis Szikszóról két nővért küldött Budapestre drága főnöknő anyánk a gyermekotthon berendezésére. Az egyik Zárói Szabó Mária, akinek Klára nővér volt a neve, a másik Szerényi Angéla jelölt.

Szikszón, amint a nővérek ott megjelentek, máris megkezdődött a missziós munka, a vasárnap délutáni patronázs. Azután egy-két anya odahozta gyermekeit, hogy napközben vigyázzanak rájuk. Majd jöttek be hozzánk sebeket bekötözni, el-eljártunk a szegényházba tisztogatni stb. Szóval egészen „settlement"-szerű missziós állomás lett a Bethánia. Amikor 1910-ben az Igazságügyminisztérium beutalja az első 20 leányt javító nevelésre, megkezdődik a szeretetház, a *reformatórium* munkája.

1911 pünkösdjén került az újonnan épített kápolna oltára fölé a Madarassy Erzsike és Elmann Anna boldogult kültagtestvérek által festett *Jó Pásztor* című olajfestmény.

Amíg a kápolnaépület el nem készült, a folyosói szobák egyikében volt a kápolna. Oda 1909. május 3-án vonult be az Oltáriszentség, és 1909 pünkösdjén ott volt az első nővérfogadalom.

1909. pünkösdkor elsőként tettek fogadalmat:
Csehál Anna Edith *(Mária nővér),*
Csehál Hermin *(Márta nővér),*
Slachta Margit *(Margit nővér),*
Tóth Etelka *(Etelka nővér),*
Bokor Erzsébet *(Erzsébet nővér).*

1909. november 1-jén, Budapesten:
Szabó Mária *(Klára nővér).*

1910. pünkösdkor:
Szammer Rózsi *(Felicitas nővér)*,
Peitl Róza *(Katalin nővér)*.

1911. pünkösdkor:
Szerényi Margit *(Angela nővér)*,
Kuhajda Anna *(Dominika nővér)*.

1912. március 25.
Janovai Margit *(Cecília nővér)*,
Ámon Anna *(Anna nővér)*,
Lampert Mária *(Júlia nővér)*.

1912. pünkösdkor:
Balázs Margit *(Benedikta nővér)*,
Schwartz Teréz *(Teréz nővér)*,
Kreisel Matild *(Matild nővér)*.

1913. pünkösdkor:
Szerényi Erzsébet *(Eszter nővér)*,
Agyagos Mária *(Northburga nővér)*,
Albert Mária *(Verona nővér)*.

1913. november 1. Budapest:
Szűts Irén *(Irén nővér)*.

1914. pünkösdkor:
Czövek Anna *(Magdolna nővér)*,
Tóth Mária *(Márta nővér)*.

1914 szeptembere:
Mandukics Franciska *(Celesztina nővér)*.

Kedves *Angela nővér* 1909. július 22-én lépett be, *Northburga, Verona, Magdolna nővérek* 1909 őszén mint egészen fiatal leányok.

A két Csehál hamarosan kilépett egészségi okokból, Szammer Felicitas és Szabó Mária szintén.

Ha már a fogadalmak felsorolásánál vagyunk, emlékezzünk mindjárt a következő évek fogadalmaira is.

1915 húsvétján, Budapesten, a Szeminárium kápolnájában [tett fogadalmat]:
Száva Vilma (*Vilma nővér*).

1916-ban volt a székesfehérvári pünkösd, amikor püspök atyánk kezébe 11-en tettek első fogadalmat:
boldogult Mandukics Natália *(Natália nővér),*
Schweiger M. *(Beatrix nővér),*
Ertl Róza *(Christa nővér),*
Kerényi Krieg Lenke *(Bernadette nővér),*
Bem Erzsébet *(Denise nővér),*
Erdélyi Erzsébet *(Ilona nővér),*
Tóth Júlia *(Karola nővér),*
Szekeres Mária *(Josefin nővér),*
Ikrik Erzsébet *(Auguszta nővér),*
Keresztes Irén *(Virgínia nővér),*
Szendi Júlia *(Stefánia nővér).*

1917-ben, pünkösdkor, Szikszón [tettek fogadalmat]:
Vormayr Mária *(Camilla nővér),*
Sipos Mária *(Borbála nővér).*

1918-ban, Budapesten [tettek fogadalmat]:
Takács Erzsébet *(Lujza nővér),*
Bakó Ilona *(Leona nővér).*

1919. április 1-jén, Budapesten [tett fogadalmat]:
Melegh Gizella *(Emilia nővér).*

[1919.] április 6-án, Csobánkán [tettek fogadalmat]:
Grassely Ilona *(Norberta nővér),*
Takács Vilma *(Valéria nővér).*

[1919.] pünkösdkor, Csobánkán [tett fogadalmat]:
Kopcsai Szklenár Erzsébet *(Anna nővér).*

1920. pünkösdkor, Csobánkán [tettek fogadalmat]:
Keszler Gizella *(Felicitas nővér),*
Gerencsér Mária *(Tekla nővér),*
Gubucz Tekla *(Ágota nővér),*
Milos Erzsébet *(Zita nővér).*

1921-ben, pünkösdkor, Csobánkán [tettek fogadalmat]:
Mócsy Margit *(Gabriella nővér)* jelenlegi tisztelendő anyánk,
Argay Erzsébet *(Edina nővér),*
Boér Margit *(Judit nővér),*
Beró Mária *(Cecilia nővér),*
Holozsai Róza *(Róza nővér),*
Kurucz Teréz *(Zsófia nővér).*

1922-ben, pünkösdkor, Csobánkán [tettek fogadalmat]:
boldogult Csiszár Irén *(Izabella nővér),*
Konyár Róza *(Alfonza nővér),*
Alberti Angelique *(Hildegard nővér),*
Bona Júlia *(Aloizia nővér).*

[1922.] szeptember 16-án, Budapesten [tettek fogadalmat]:
Szeöts Gizella Melitta *(Marianna nővér),*
Kiss Teréz *(Anitta nővér).*

1923-ban, pünkösdkor, Budapesten [tettek fogadalmat]:
Argay (Lents)Anna *(Honoria nővér),*
Fischer Józsa *(Erika nővér),*
boldogult Jandácska Anna *(Ágnes nővér).*

1925-ben [tettek fogadalmat]:
boldogult D. Janovich L. *(Lea nővér),*
Nagy Berta *(Emma nővér)*
Hamel Jolán *(Ladisla nővér)* jelenlegi vikária nővér,

Veörös Jolán *(Mihaela nővér),*
Ertl Lujza *(Rafaela nővér),*
Deér Lenke *(Lenke nővér),*
Kende Auróra *(Mercedes nővér),*
Pintér Ilona *(Vincencia nővér),*
Zelenák Eszter *(Anasztázia nővér).*
Ők tesznek 1950-ben ezüstfogadalmat.

A társulat első éveiben végzett munka

A nővédelmi szervező munka központja a társulat megalapításakor drága főnöknő anyánk Dísz tér 10. sz. lakása, az ő „szürke szobája" a bástyára néző ablakokkal. Mint alapítványi hölgy és a Nővédő Egyesület ügyvezető elnöke innen vezette nemcsak az egyesületet, hanem a magyar nővédelem mozgalmának ügyeit.

Tárgyalt, tanácskozott, fogadott, írásbeli és irodalmi ügyeit, működését intézte. Ugyanazon az emeleten volt a Nővédő Egyesület irodahelyisége, ide jöttek össze munkaórára hetenként első patroneszei, munkatársai, akikkel megbeszéléseket folytatott. Kriegs Au Mella volt az első titkárnője, s ő beszélte el, mily felejthetetlenek voltak pl. szentírás-magyarázatai. Az egész délelőtti intenzív munkában sokszor csak annyi volt a pihenése, hogy a virágokat, amelyekkel a lakást és az irodát otthonossá tudta varázsolni, ápolta, gondozta. Itt szövögette a missziótársulat alapításának szálait.

1911-ben, valamikor májusban, a Ferenciek terén, a barátok házában bérelt irodahelyiséget a missziótársulatnak, amely egyesületi központ lett, mert a hat egymásba nyíló szobában helyet adott a Nővédő Egyesületen kívül a KLOSZ[1]-nak, a Szent Margit Körnek, a Patronázs Egyesületnek, az alakulófélben levő munkásnő-egyesületnek. Ezek csupán a rezsiköltség rájuk eső részét (takarítás, fűtés, világítás) térítették meg a missziótársulatnak.

Ide jártunk be minden délelőtt omnibuszon – mert az Erzsébet hídon akkor még nem voltak villamossínek –, innen expediáltuk a Szociális Iskola meghívóit, 1912-től a püspök atyánk írta szeretetszövetségi körleveleket,

[1] KLOSZ – Katolikus Leányok Országos Szövetsége

itt tartotta fogadó óráit kedves főnöknő anyánk – állásközvetítés, tanácsadás, patronázsmunka itt bonyolódott… A Katholikus Szövetség nagytermében voltak a patroneszoktatások, összejövetelek, gyűlések stb.

A Nővédelmi Hivatal 1914-ben, az Alkotmány utcai törvényszéki épületben kapott irodahelyiséget, majd Csernoch hercegprímás úr a Kasselik-palotában, a Gizella téren adott díjtalan helyiséget. Itt volt azután a Szociális Iskola is, amíg kb. 1917-ben vagy 18-ban, a Váci u. 11/B számú ház első emeletén béreltünk irodát. 1923-ban a Nővédelmi Hivatal a krisztinavárosi anyaházba költözött, és azóta is ott van.

1911-ben vette meg drága főnöknő anyánk az Úristen különös segítségével a Krisztina körút 125. sz. házat. Októberben Szikszóról ide küldte Margit és Etelka nővéreket és a noviciátust, és berendezte a budapesti központot, amelyet Szemináriumnak nevezett, hogy itt nevelődjék lelkiekben és szociális munkára a jövő generációja. A régi házból először csak a mostani ebédlő területe helyén álló kerti ház területe volt birtokunkban. 1913-ban a mai nagy háló egy része és a földszinti konyha, 1914-ben az egész első emelet. 1915-ben a földszint nagy része is a miénk lett, [és ekkor] készült el a kerti ház helyén épített kápolna. A háborús lakásviszonyok miatt csak lassan tudtuk az egész 125. számú házat elfoglalni.

1917-ben vette meg drága főnöknő anyánk az Isteni Gondviselés segítségével a 127–129. számú házat. Itt is csak igen lassan tudtunk tért foglalni.

1926-ban felépült az új kétemeletes székház drága püspök atyánk erkölcsi támogatásával és igen nagy anyagi hozzájárulásának segítségével.

1939-ben készült el a 127. számú házra is felépített második emelet, és ezzel lett teljessé a mi otthonunk és annak gyönyörűséges Szentlélek-kápolnája.

Drága főnöknő anyánk az isteni gondviselés csodájával és verejtékes munkával, röviddel az örökkévalóságba hazatérése előtt befejezte anyaházunkat, a családi otthont.

A külső felépítés mellett még fontosabb a belső felépítés, egyre mélyebb lelkiség, egyre magasabb lelki kultúra, szellemi szintáj (szint), a tagok megszentelődése az „egység, hűség fegyelem" szellemében.

Anyaházunk szíve a missziótársulatnak; a lelki vérkeringés központja, innen nyer indítást a társulat valamennyi háza, intézménye, munkája, akciója, az önmegszentelődés és lélekmentés kettős síkján.

Nézzük, az anyaház mellett hogyan fejlődött Szikszó is tovább az ő 100 leány számára berendezett Reformatóriumában.

1924-ben már nem az Igazságügyminisztériumhoz tartozott a szikszói Bethánia, hanem a Népjóléti Minisztériumhoz, és árvaotthonával a prevenciót szolgálta, majd – még drága főnöknő anyánk beindításával – háztartási leányképzőt nyitott.

A Bethánia Gyermekotthon, amely[nek története] a Bíró utcában kezdődött, 1912-ben a Németvölgyi útra költözött, a háború legsúlyosabb éveiben – részben püspök atyánk 60 éves születésnapjának megörökítését célzó országos gyűjtés eredményéből, részben egyéb forrásból – [a társulat] megvette a csobánkai Margitligetet, amit Missziótelepnek nevezett el. 1918. október 10-én, most 30 éve, ünnepélyesen megnyílt az Ottokár Hadiárvaház gazdasági nőiskolájával és egyéb intézményeivel. Nemrég ünnepeltük ennek ezüstjubileumát.

A bírósági és rendőrségi leányok átmeneti otthonának eredete – amely intézet 1922-ig a társulat intézménye volt – a Pál utcában egy kis lakás, ahol Dagarin Nortburga kültag testvérünk a néhány, oda átmenetileg elhelyezett szegény hajléktalan leányt fogadta, amíg megfelelő elhelyezést nyertek. Ebből lett a Mihálkovits utcai patronázsmenhely. 1917-ben pedig az Erzsébet királyné úton vett részükre drága főnöknő anyánk két házat. Ez volt a Mária Mercedes Otthon. 1922-ben a rákospalotai javítóintézet vette át ezeknek a leányoknak a gondozását.

1922-ben kezdődött a missziós házak alapítása. Nagyrészt a nővérek összeköttetései, munkája, buzgólkodása folytán. Az első a városmajori settlement. Napközi, szegénygondozás, egyházközségi munka folyik a főváros telkén felépített ezen kis házunkban.

1925-ben nyílt meg az első vidéki missziós házunk. Balatonboglárnak a török hódoltság óta első plébánosa, dr. Szentiványi Róbert hívta létre Gaál Gaszton földesúr és képviselővel együtt társulatunkat. Óvoda, falusi misszió, tanyai pasztoráció stb. volt a kék kereszt feladata. Azóta felépült ott a templom, a missziósház gyermeknyaraltatási központ is lett. A Búzavirágban a felnőttek nyaraltatása, a Matutinumban, a Balaton partján a nővérek üdülése [zajlott].

A második vidéki missziósház 1927-ben [nyílt meg], a dunaföldvári Szakách Iván alapítványi házában, gyermekotthon és családgondozó munkára. Községi szegényházat is vezetünk itt.

Ezt követte a nagykanizsai, a pécsi, 1928-ban a győri és a debreceni, 1929-ben a karádi, amely azóta megszűnt.

A hejcei püspöki kastélyt 1927-ben engedte át használatra társulatunknak a kultuszminiszter. Mikor Kassa újra a miénk lett, 1928-ban visszaadtuk. Falumisszió és noviciátus is volt ebben az „Emmaus" házban, amely drága főnöknő anyánk kedves tartózkodási helye volt, ahol irodalmilag is sokat dolgozhatott.

1935-ben alakult Tiszaszalka,
1936-ban Komárom,
1938-ban Békéscsaba és Ungvár,
1942-ben a most már sajnos elcsatolt szabadkai letelepülés,
1945-ben Zalaegerszeg, majd Csepel,
1945-ben a Vakok intézete, ahol két évig működtünk.

Ugyanakkor [nyílt meg] a Pasarét és a Páfrány utcai Emmaus-ház, 1947 decemberében pedig a nyíregyházi.

Máig [1948] 20 helyen van intézményekben kitűzve a beltársulati kék kereszt, amely alatt nővérek vezetésével folyik a szociális missziós munka.

A külső missziós munka fejlődése és kibontakozása

Kültagságunk gárdája drága főnöknő anyánk első munkatársaiból és patroneszekből létesült.

A kék kereszttel egyidejűleg készült az ő számukra ugyanolyan nagyságú zöld színű kereszt. Eleinte jelöltjeink is ezt viselték, ha külső munkában jártak el. Később lett az a nővérekénél kisebb nagyságú. Szervezeti tagjaink a pajzsot kapták jelvényül, fehér alapon kék kereszt.

Szociális iskolánk első évfolyama 1911-ben a Szent István Társulatban volt.

1912. november 14-től december 14-ig tartott a hivatalos pártfogókkal képző tanfolyam. Egyik nővérünk kinevezett hivatalos pártfogó volt. Drága főnöknő anyánk kézikönyvet is írt, melyet az igazságügyi miniszter úr tankönyvül is elfogadott. *Probation Officer* a címe.

1913-ban nyáron Szikszón volt bentlakással 3 napi tanfolyam, amelyen dr. Mázy Engelbert OSB kassai főigazgató tartott előadásokat.

1913 őszén Székesfehérvárra utaztunk, drága főnöknő anyánk és 7 nővér. Rottenbiller államtitkár is velünk utazott mint a kurzus egyik előadója. Püspök atyánk elnöklete alatt háromnapos kurzus volt a katolikus körben. A nővérek közül is többen előadtak.

Ugyanez év novemberében volt Budapesten a szegényügyi kurzus.

1914. július első napjaiban a Szent István Társulatban ugyancsak 3 napos kurzus, amelyre vidékről is jöttek érdeklődők és munkatársak, akiknek elszállásolásáról gondoskodtunk.

1914–15-ben megkezdődött a rendszeres szociális iskola. Ez két párhuzamos tanfolyamból állt, egyik a felnőtteknek, másik az ifjúságnak. Ez volt az OMI (Országos Missziós Ifjúság) elindulása. Ezeknek hallgatóiból toborzódott leányklubjainknak első kis csapata.

Katolikus részről drága főnöknő anyánk kezdte Magyarországon az első fogházmissziót (1906), amikor Stoffer Micivel a Gyűjtőfogházba kezdett bejárni.

Az 1907. évi pécsi patronázskongresszuson, amelyet a Rabsegélyző Egyesület hívott egybe, drága főnöknő anyánk is részt vett, felszólalt, és az akkor megindult országos patronázsmozgalomban számottevő szerepet töltött be. Ő inspirálta Pálffy Sándor grófot is a férfi patronázsegyesület megalapítására.

1923-ban néhány nővérünk bentlakásával fogházmissziónk nagyobb lendületet vett.

1916-ban a főváros egyes kerületeiben patronázsmunkásokat toboroztunk. A gyermekbíróságon és gyermekrendőrségen (a dunai kapitányságon) inspekciót teljesítettünk, pártfogást vállaltunk.

*Irodalmi bizottság*unk már 1910-ben alakult. Forster tanár *Életművészet,* valamint *Élet és jellem* című műveit fordította le és adta ki. (Főmunkatárs és irányító: dr. Schütz Antal egyetemi tanár, piarista.)

Kiadtuk a társulat rövid *ismertetés*ét és a *Probation Officer*t. Szerzője drága főnöknő anyánk. 1924-ben [adtuk ki] a *Missziós útravaló*t, a *Kültag kézikönyv*et.

Püspök atyánk műveinek kiadási jogát nagyrészt társulatunknak adta, ami anyagilag is sokat jelentett. Kiadtuk 1927-ben püspök atyánk *missziós körlevele*it könyv alakban, Brisits *Prohászka* című művét, a *Szentlélek hárfá*ját. *Magyarország gyászá*t, amelyben drága főnöknő anyánk összegyűjtötte a sajtóban drága püspök atyánk halálakor megjelent közleményeket, cikkeket,

hogy majd forrásmunka legyen annak idején. Kiadtuk Kedves Lea nővér és Gabriella nővér – jelenlegi tisztelendő anyánk – néhány művét, majd a *Liturgikus predikációk*at, a *Szentmise magyarázat*ot és az *Üdvösség évé*t, P. Pius Parsch könyveit. Kiadtuk püspök atyánk *Prohászka Naptárá*t, valamint a *Misenaptár*t is stb. A beuroni, marialaachi és klosterneuburgi kiadványok és művészi kegytárgyak főbizományosságát Magyarország területén szintén megszerzi kedves főnöknő anyánk a Liturgia missziós kiadónknak.

1911-től időnként megjelenő *Értesítő*ket adtunk ki, később folyóirat lett belőle. 1916–18-ig mint *Keresztény Nő* havi folyóirat jár missziós tagjainknak, tagilletményképpen. 1918–21-ig mint újság, kétheteként, *Magyar Nő* címen jelenik meg, 1922-től ismét a régi alakban havi folyóirat lesz 1944-ig. Az ostrom után egy ideig *Családi körlevelet* küldtünk helyette missziós tagjainknak.

1913-ban költözik le a Szemináriumba drága főnöknő anyánk. Ebben az esztendőben azonban többet van Szikszón, mint Budapesten. Ez volt az általa emlegetett és szeretett „elrejtett szikszói év", amikor minden hónapban egy hetet töltött Budapesten – gyűléseit és tárgyalásait erre az időre téve –, a többi időt Szikszón, ahol a társulati családunk belső életének kialakításán dolgozott. A noviciátus és a magistra nővér is Szikszón volt (az első években a nyarat mindig Szikszón töltöttük, a Szemináriumban nyáron csak házőrző maradt).

A szikszói krónika szerint drága püspök atyánk négy ízben volt Szikszón, 1910-ben először, 1917-ben három hetet ott üdült.

1914-ben, a háború kitörésekor [minden nővér] – kivéve azokat, akik a szeretetházban teljesítettek szolgálatot – feljött Budapestre, hogy a háborús segítő munkából társulatunk is kivegye részét. 14 nővér szolgálattételét ajánlotta fel akkor drága főnöknő anyánk, akik minisztériumba, gyermekvédő ligába, a közjótékonysági egyesület népkonyhájára stb. kaptak beosztást. Azonkívül katonai kórházban vállaltunk ápolást Székesfehérvárott, Szikszón, Sarkadon Almássy grófnő kórházában.

Legelőször püspök atyánk Székesfehérvárott, a Széchenyi u. 16. sz. házban berendezett kórházába ment két nővér; mikor pedig elrendelte az Igazságügyi Minisztérium a szikszói leányjavító nagy részbeni kiürítését, a felszabadult nővér munkaerők a noviciátussal együtt a székesfehérvári hivatalos nagy katonakórházban vették át az ápolást.

Budapesten több hadifehérnemű-varrodát állítottunk be, ezzel kapcsolatban nővédelmi hivatalokat és otthonokat. Ilyen volt pl. a Döbrentei téri varroda, melyet Kasics Gitta vezetett. Hasonlóképen vidéken is missziós tagjaink és szervezeteink mindenütt munkába álltak.

1918-ban az erdélyi menekülteket segélyező akcióban dolgoztunk. Erdélyben körutat tett néhány nővér és kültagunk. Az erdélyi segítés kongresszusára kedves főnöknő anyánk is elutazott. Vidéki szervezeteinkben csoportosan nyaraltattunk erdélyi gyermekeket és fővárosi szegény gyermekeket. Hadiárva szakosztályunk is volt.

Az 1919. év alatt kertészeti munkára szerveztük be tagjainkat.

1920-ban a keresztény nők nagyarányú szervezése folyt vallásos és hazafias alapon. A dunántúli élelmiszerakciót bonyolítottuk le, a gyűjtött élelmiszert a Karácsonyi-palotában a budapesti éhezőknek kiosztottuk.

1922-ben Temesvárott és Dettán telepedik meg a társulat. Ebben az évben Schrembs püspök meghívására Amerikában alapítottunk, ahol egyházközségi munkát végeztünk. Ezek a letelepülések nem maradhattak meg a magyarországi anyatársulat fennhatósága alatt.

1923-ban történt Slachta Margitnak és társainak eltávozása. Ugyanebben az évben 16 missziós gyermekcsoportot állítottunk be a fővárosban, s a következő évben kerületről kerületre járt drága főnöknő anyánk, hogy a budapesti szervezet munkáját mindenütt megszervezze. Budapesten és vidéken mindenütt a Jézus Szíve családfelajánlásokat állítjuk be és szorgalmazzuk.

1927. február 16-án ünnepeltük drága főnöknő anyánk születésnapját, egyúttal 30 éves szociális működésének jubileumát. Akkor a *Keresztény Nő* ünnepi számmal jelent meg.

1927. április 2-án, hat héttel az ünnep után következett a missziótársulat gyászba borulása; püspök atyánk hazatért az örökkévalóságba. A *Keresztény Nő* áprilisi száma gyászkeretben püspök atyánk emlékének volt szentelve, akinek a társulat volt egyházmegyéjén kívül legkedvesebb gondja, aki lánglelkével, atyai szeretetével emelt, pártfogolt, segített, védett minket. Kedves főnöknő anyánk mindent drága püspök atyánkkal beszélt meg, mindenben az ő döntését kérte.

Érdekes és a társulat szempontjából is fontos adat, amit Judith nővérünk írt nemrégiben egyik levelében: amerikai papok mondották neki, hogy Ottokár püspök első amerikai útja alkalmából beszélt velük arról, hogy

szükséges volna Magyarországon szociális munkát végző női társulatot alapítani.

Püspök atyánk fölötti gyászunk lélekmentő munkánknak nem szegi szárnyát, ellenkezőleg, kegyeletünk, hálánk új lendületet ad. Évente csoportosan felkeressük nyugvóhelyét a székesfehérvári kriptában, folytatjuk a konferenciasorozatot minden hónap 2-án, minden évben megtartjuk a hagyományos lelkigyakorlatot virágvasárnap délutáni kezdettel és befejezzük nagyszerdán reggel a közös áldozással az Egyetemi-templomban. Irodalmi bizottságunk a fentebb említett kiadványokkal is ápolja kegyeletes emlékét.

1926-tól kezdve kapott a missziótársulat havonként egy rádiós félórát. 1926 januárjától drága főnöknő anyánk személyesen tartotta a Missziós Üzeneteket, rendszerint minden hónap első szombatján du. 5 órakor. A társulat rádió-előadásainak száma 159.

Az 1930–40[-es] években a főméltóságú asszony segélyakciójának lebonyolítása legfőbb tevékenysége a budapesti szervezetnek. Egyre jobban kiépül a kórházmisszió, a hajléktalanok menhelyén kifejtett missziónk is. A Kozma úton settlementet állítottunk be.

Az 1930–40[-es] években a munkánkat a szakirányú specializálódásnak megfelelő átszervezés jellemzi. Útmutatónk, vezérkönyvünk, vezető tanfolyamaink, szervező gócpontok beállítása vidéken, a Magyar a Magyarért mozgalomban való részvételünk, a fiatal asszonyok klubja, asszonyszövetségek beállítása, eucharisztikus világkongresszus, Szent István év, amelynek különlegessége a Szent István családi házak építése és átadása sokgyerekes családoknak, pl. Battonyán is.

Itt igazán csak érintettünk mindent, nemcsak dió-, hanem mogyoróhéjban.

Társulatunk belső életének fejlődése

Ezen a napon ez talán még jobban érdekel bennünket a külső növekedésnél is.

Eleinte drága főnöknő anyánk még nem lakhatott velünk, és még mint újdonsült jelölt emlékszem, hogy mindig nagyon sokat foglalkozott az elöljáró és vezető nővérekkel, tanította őket a szervezés és vezetés művészetére.

Olyankor, ha Szikszón volt, megérkezése után azonnal a kápolnába sietett, azután szobájában felvette a fehér köténytt, és nekünk élt, velünk foglalkozott.

A fehér kötény volt akkor kápolnai és otthoni egyenruhánk, nővéreknek, újoncoknak. A jelöltek csak feketét viselhettek. A házi nővérek fejét ezenkívül szép magyaros, keményített, fehér párta díszítette. Később fehér fátyolt hordtak rüssel (rakott fodor), majd anélkül. Néhány év múlva a budapesti nővérek már itthon nem hordták a fehér köténytt, hanem feketét. A kápolnában itthon akkor már fekete fátyolt viseltünk. Több évig tartott, míg lassan kialakult a mai formája.

1913-ban kaptunk egyenruhát. Eleinte kék gombokkal, sőt rövid ideig övezettel, melyen SM betű volt. Kék fátyolos kalapot 1914-ben kezdtünk hordani. A díszítésnél rövid átmenet volt, és nemsokára mai alakját nyerte el.

A háború kitörése után, 1914-ben költözött le a Várból a „szürke szoba", a régi szemináriumi ház I. emeleti utcai frontjára. Azzal együtt drága főnöknő anyánk egészen a miénk lett.

Hogy mélységes tanításával hogyan táplálta lelkünket, azt *Farkas Edith lelki iskolája* megőrizte számunkra. Legnagyobbrészt Szikszón kaptuk ezeket a tanításokat. Már akkor tartott nekünk szociális és pedagógiai tanításokat is.

A tökéletességben való haladásunkat, jellemünk kiépítését mondhatatlanul nagyon gonddal viselte szívén. Ha hosszabb távollét után visszatért Szikszóra, számon kérte lelki haladásunkat mindegyikünkkel külön-külön tartott lelki beszélgetéseiben.

Esti ima után a sekrestyében körbeálltunk. A legszükségesebb utasítások, megbeszélések után meghallgattuk a másnapi elmélkedés pontjait, azután a mi főnöknő anyánk mindegyikünknek homlokára kis keresztet rajzolt, és ezzel az ő áldásával tértünk nyugovóra.

1914-ben, a háború kitörésekor teljes erővel szervezte meg a háborús segítő munkában a társulat részét. Összehívta a kültagokat, mindenkit a neki megfelelő munkakörbe állított be. De a háborús munka fergetege közepette is mindig legnagyobb gondja volt társulati, családi otthonának szelleme, légköre, melegsége, fegyelme.

Nagyobb ünnepekre mindig bensőséges tanítással készítette elő a lelkünket. Hamvazószerdai tanításai különösen emlékezetesek. Bensőséggel, melegséggel megülni a karácsonyi és egyéb nagy ünnepeket – erre tanított

minket. Különösen hangsúlyozta, mily nagy boldogság neki, hogy a missziótársulat nővérei annyifelé, annyi embernek szereznek karácsonyi örömet. A három királyok ünnepét különösebben szerette, azt a missziótársulat ünnepének tekintette, mert világmissziós ünnep. Több mélységes tanítása maradt reánk, amelyet nővéreknek és missziós munkatársaknak tartott, és a rádióban is szeretett a vízkereszt ünnepéről beszélni.

Az egyházi évvel való élés, amelyet annyiszor a lelkünkre kötött, egyike az ő legdrágább szellemi örökségének.

Püspök atyánktól, amikor Budapesten volt, reggelenként az anyaház kápolnájában rövid, fölséges elmélkedéseket kaptunk. Főleg 1921–27-ben. Többnyire az Evangéliumhoz fűzte ezeket. Brisits tanár úr belőlük állította össze a *Legyetek világító emberek* című művecskét.

Mindig ünnep volt nekünk, amikor püspök atyánk megjelent ebédlőnkben a közös asztalnál. Utána a nappaliban rekreáció volt. Felhúztuk a gramofont klasszikus, szép lemezekkel. Püspök atyánk vidám szeretetreméltósága felejthetetlen volt. Püspök atyánk és főnöknő anyánk szívesen hallgatták és hálás nevetéssel honorálták a tréfákat.

A haza sorsa és a történelem fordulatai mindig mélyen belejátszódtak társulatunk családi életébe és tevékenységébe.

Így volt ez az első világháború kitörésekor, így volt 1919 tavaszán.

A külső nehézségek annál mélyebbé, annál erősebbé tették a belső szellemet, amely egészen egyöntetű, egészen arany volt. Soha olyan egységben, közelségben nem állottunk szeretett társulatunkhoz és egymáshoz, mint amikor egy hajszálon függött feloszlatásunk. Akkor azonnal letették első fogadalmukat és örök fogadalmukat azok, akiknek erre az esedékességük megvolt. Újoncainknak, jelöltjeinknek visszaadtuk szabad elhatározásukat, és ők egy szívvel-lélekkel örök hűséget – lehet talán úgy mondanom, hogy – „esküdtek" Csobánkán.

Drága főnöknő anyánkat külföldön érte ez az idő, és ő azonnal sietett haza. Nagyszombat délelőttjén éppen a *Magnificat*ot énekeltük a kápolnában, amikor hazaérkeztek. Néhány nap múlva, húsvét hétfő éjjel házkutatás volt, fegyvereket kerestek nálunk.

Tekintve azonban, hogy közismert volt társulatunkban mindenkor a közösségi gondolat és a nemzetiségre, fajra, vallásra tekintet nélkül való embersegítésre beállított munkája, politikai változatok jelentettek bár könnyebb vagy nehezebb kereteket, de sohasem akadályozták meg teljesen a

missziós munka lehetőségét. A külső viszontagságokat megálltuk, mert belül erősek voltunk.

Azután jött 1923.

A társulat első konstitúcióit adja drága főnöknő anyánk.

Ez az év nagy szomorúságot hozott. Az ellenség éjnek idején konkolyt vetett az „Egység, Hűség, Fegyelem" tiszta búzája közé.

A nagy vérveszteség és megpróbáltatás után nehéz idők következtek.

Drága főnöknő anyánk – püspök atya oltalma alatt, akit akkor nevezett ki Csernoch hercegprímás úr ordináriusunkká[2] – tovább vezette a társulatot a megkezdett úton, és a missziós munka minden szálát is ő vette kezébe az egész vonalon. A hűséges nővérek, a fiatalabb generáció, hogy az eltávozottak helyét pótolják, szinte emberfeletti erővel, hősiességgel álltak bele a missziós feladatokba.

És a jó Isten áldása volt rajtuk.

A külső megszilárdítás, a missziós munka megerősítése mellett folytatta drága főnöknő anyánk a társulat belső szellemének, lelki arculatának kidolgozását. Elmélkedéseivel, pénteki lelki tanításaival, amelyek után a capitulumban[3] egyenként is foglalkozik intelmeiben, oktatásaiban mindenkivel – szolgálja a célt.

Megírja a *Reglement*et[4] az elöljáróknak és vezetőknek, hogy „*sit qualis mater*"[5] töltsék be tisztüket.

„Minél jobban szólít valakit szent hivatása a világba és minél jobban kötelezi őt a vele való folytonos érintkezésre, annál inkább szorul – mintegy üdvös ellensúlyozásul – mélységes, liturgikus lelki életre és a régi szerzetes fegyelem áldásaira…" írja *Vademecum*unk[6] elején, melyet konstitúcióinkkal együtt ad kezünkbe.

Küzd, imádkozik, töpreng, dolgozik – szent nyugtalansággal is –, amíg átdolgozza szabályzatunkat, amelyre 1932. február 14-én megkapja az egyház jóváhagyását.

---

2 Ordinárius (lat.): eredeti jelentésében megyés püspök, de egyházi szervezetek, társaságok, közösségek teljes hatalommal bíró elöljárójának is a megnevezése – a szerk.

3 Capitulum (lat.): szerzetesi regula egy fejezete, melyet a szerzeteseknek (a közösség tagjainak) naponta felolvastak – a szerk.

4 Reglement (német): szabályzat

5 Sit qualis mater (lat.): kb. anyaként; mintha édesanya lenne – a szerk.

6 Vademecum (lat.): útmutató, hasznos gyakorlati ismereteket tartalmazó könyvecske

Az Őeminenciája által előírt idő leteltével összehívja az első káptalant, amely azután 1941. május 20-án megkapja a végleges jóváhagyást szabályzatunkra.

„Ezen intézkedésemmel – írja Őeminenciája Serédy hercegprímás úr – a Szociális Missziótársulat az időlegesen jóváhagyott főegyházmegyei intézmények sorából a végleges jóváhagyással bírók közé tétetik át."

Az isteni gondviselés kegyes volt ezt még drága főnöknő anyánk életében megengedni. Külső és belső vonatkozásban befejezhette a fészekrakást, családalapítást.

Azután Isten hazavitte őt 1942. március 24-én az örökkévalóságba.

Örökségét a mi kezünkbe tette.

A háború szörnyű viharában

Budapest ostroma a Szociális Missziótársulat anyaházának épületét megrázta, megrongálta, Szentlélek szentélyének falait egy éjszaka, 1945. január 29-én éjjel fél egykor romba döntötte.

De csak a falakat. A réz tabernákulumot, amelynek ajtaján Krisztus Király képe van, az oltáriszentséggel együtt óvóhelyünk legkisebb cellájában elrejtve megőriztük. Sőt éjjelre a krisztinavárosi plébánia oltáriszentségét is hozzánk hozták.

A Szentlélek Úristen Oratóriuma élő köveinek, celláinak, a missziótársulat háza népének sem testileg, sem lelkileg nem esett bántódása. Isten ezen legnagyobb csodájáért örök hála.

Ezért imádkozott püspök atyánkkal együtt az örök hazában főnöknő anyánk, és itt a földön az ő első utóda, Camilla tisztelendő anyánkkal együtt az egész nővérközösség.

1945. február 11-én, a lourdes-i jelenés napján épségben kerültünk napvilágra. (A légóba 1944. december 23-án vonultunk le.) De az erre bekövetkezett hetekben is megőrzött minket az Isteni Gondviselés a bombazápornál még félelmetesebb veszedelemtől. Március 30-án, nagyszombaton a feltámadási körmenettel egyben végleg elhagytuk a légót, és felköltözködtünk szobáinkba.

Milyen boldogság volt, amikor az országszerte lévő missziós őrállomások összes nővéreitől megkaptuk a hírt, hogy valamennyiünket megőrzött az Isten keze.

És mindnyájan megkezdhettük az újjáépítést lelkünkkel, szívünkkel és két kezünk munkájával.

Testvérek! Árthat-e nekünk a kívülről jövő csapás? Ellenség? Üldöztetés? Árthat-e nekünk maga a gonosz lélek az ő összes csatlósaival, ha csak kívülről jön ellenünk?

Csak be ne engedjük a társulat szentélyébe, csak be ne engedjük a lelkünk szentélyébe!

Ennél a 40. éves fordulónál hála a múltért!

És ígéret a jövőre: hogy kitartsunk a Krisztus Király szolgálatában az „egység, hűség, fegyelem" szellemében, annál, amit a legtöbbször hallottunk drága főnöknő anyánktól: „Egy a szükséges" és „Szentül az Úrnak"!

Fejezzük be ezt a mai emlékezésünket püspök atyánk imádságával, melyet a *Szentlélek hárfája*ban[7] találtunk:

Hálaadás a szociális lelkületért

Hálát adunk Neked, Uram minden jóért, amit nekünk adtál. Hálát adunk neked azért, amit tettünk, mert ez a Te dicsőséged. Hálát adunk minden kegyelemért, mert ez nekünk nagy ajándék. Neked pedig, reméljük, nagy, szerető, kedves, édes, virágzó viszonzás.

Hálát adunk Neked Uram, a Te nagy dicsőségedért, hogy nekem ebben részem lehetett. A Te dicsőséged, a Te kegyelmed, hogyha valamit tehettem a Te dicsőségedért. Köszönöm, hogy nekem is egy csepp részem, szolgáló részem volt ebben.

Hálát adok Neked, Uram! Ámen.

Forrás: A Szociális Missziótársulat irattárában fellelhető dokumentum szerzője az adatok nyomon követhetősége és pontossága miatt feltételezhetően alapítóanyánk közvetlen munkatársa volt. Illetékes és járatos az adatok rögzítésében.

[7] *Szentlélek hárfája. Prohászka-imakönyv*. Szerk.: Farkas Edith, dr. Brisits Frigyes, dr. Jovanovich Lea. Szociális Missziótársulat, Budapest, 1927.

Anyánk útépítő karizmája

Boér Judit SM írása

Farkas Edith 22 éves volt, amikor Jézus mágneses szeretetének bűvkörébe került. Hivatásra ébredt, életutat választott. Egyéniségének már akkor jellemző vonásai voltak a lelkesedés, a nagyvonalúság, az alaposság, az állhatatosság és a mértéktartás (vállalkozásaiban szelídség, méltóság, egyéniségének varázsereje jellemezte). Választott lélek volt. Életére jellemző, hogy az Istennek szentelt magány és a lázas szociális tevékenység közötti arany középutat kereste (ez a Szociális Missziótársulat legkiválóbb sajátossága). Istenhez vonzódása nagy volt. Belső újjászületése szociális újjászületést hozott. Új műveltségideált indított el. A szociális elvek helyébe a szociális törvények jóságát helyettesítette.

A szociális érzék lelki igénye alapján kiépítette a katolikus nőmozgalom útját. Ennek az útnak biztonsága és az eszközök hatékonysága kísérték ezt a nagy koncepciót. Ehhez szervezőképessége volt. A szociális kultúra karizmás árasztója lett. Apostolkodására jellemző az önkéntes szociális munka szervezése és ebben a mérnöki precizitás. Egész személyiségén bizalmat keltően és tekintélyt parancsolóan ragyogott a karizma láthatatlan jegye. Lendület, megértés, ugyanakkor határozottság, erély és tekintély sugárzott egyéniségéből. Az apostolok buzgóságának varázsa hatott az emberekre. Olyan volt, mint az evangéliumi „só".

Prohászka Ottokár megnyerésével hídépítő szerepet vállalt a régi krisztusi erők új beállításánál, melynek eredményeképpen a szociális hivatásnak konszekrált (megszentelt) életformában történő megvalósítását érte el. Áradó szociális energia jellemezte, programjával fel tudta ébreszteni és ki tudta fejleszteni a felsőbb osztályok lelki életet élő hölgyeiben szunnyadó energiát. Lelkeket ébresztett szociális felelősségtudatra, a modern apostolkodás lehetőségeire. Ezáltal a laikus apostolkodás Magyarországon ténnyé lett.

Mindez előkészület volt a Szociális Missziótársulat megalapításához. Nagy céljához minden akadályt igyekezett elhárítani. Fél munkával, fél rendszabályokkal megelégedni nem tudott, mert irányelve az volt, hogy

egész szakemberek kellenek a modern apostolkodás általa szervezett új területére. Azt vallotta, hogy a szociális misszió alapja nem az ember testi jóléte, hanem halhatatlan lelke, ezért aki ilyen feladatra vállalkozik, annak elsősorban a saját lelkét kell gondoznia evangéliumi alapon. Célja a szociális érzés ébresztése és a társadalmi kooperáció sokoldalú megszervezése volt. Isten terelte feléje az első hivatásokat, melyeknél fontosnak tartotta a szociális érettség meglétét. A köréje gyűltek elkezdték a közös életet a hármas evangéliumi tanács alapján. Alapító anyánk hitte, hogy a konszekrált (megszentelt) szociális misszió útja a tökéletesség állapotába helyezi az azon haladókat. Korszerű szerzetesi intézményt hozott létre.

Farkas Edith útja kálváriás keresztút volt, melynek határkövei a feléje áradó kritika, a létfenntartás nehézségei, a növekvő kommunitás lelki és anyagi gondjai, valamint a konstitúciók különböző alakjainak meghatározása és kidolgozása voltak. Mégis, ezen az úton: „Az első csatlakozók kegyelmei, gazdag karizmája édessé és könnyűvé tesznek minden terhet".

Farkas Edith minden tényked̄ését a tág látókör, az európai műveltség jellemezte. Nem egykönnyen azonosította magát egyházi és társadalmi megmozdulásokkal (kivéve, ha nagy céljának: a jellem- vagy lélekneveléshez új utakat vagy eszközöket szolgáltattak). Elfogadta és alkalmazta Foerster morálpedagógiáját, és meghonosította Magyarországon a liturgikus mozgalmat.

Józan valóságérzéssel kezdettől fogva vallotta, hogy a lelkiélet felséges épületét a természetes erények alapjaira, az igazán jellemes emberben lehet felépíteni.

Kapcsolataira jellemző volt elve: „A személyiség varázsa mélyíti és betetőzi azt a fejlődést, melyet az eszme kezd el egy lélekben." Ennek alapján kapcsolataiban az életadást és a táplálást gyakorolta gyengéd odaadással. Tanításai telítve voltak élettel, erős táplálékkal. Ilyen tanításokat olvashatunk *Útravaló* című munkájában, amelyben a kültagoknak és munkatársaknak szóló lelki, pedagógiai és szociális gondolatai vannak egybegyűjtve.

Útépítő hivatására jellemző a nevelői érzék és a gyakorlati tudás. Erről tanúskodnak a rádióban elhangzó és a sajtóban megjelenő buzdításai. 1919-ben veszélyesnek tartották ezt a „keresztény propaganda írónő"-t.

Minden cselekedetét az a gondolat vezérelte, hogy a hozzá tartozók meg ne fogyatkozzanak az úton, ezért korszerű, a követelményekhez alkalmazkodni tudó életrevalóságra törekedett. Ehhez tartozott, hogy a kommün utáni keresztény választásokat előkészítette, és diadalra segítette. Ezen a té-

ren is a „karizmás útépítő" jelző illett rá. Amikor viszont elérkezettnek és szükségesnek látta, az általa megnyitott útról visszavonult és ezt a tevékenységet a világi munkatársakra bízta.

A Szociális Missziótársulat bölcsőjénél még világosan nem körvonalazott szerzetesi élet keretein tovább dolgozott. Ezt a munkát a következők jellemezték: evangelizálás lélektől lélekig ható gyökérmunkával. („A legnagyobb szociális cselekedet Krisztus világosságának terjesztése!" – vallotta). Törekvései eredményeként az egyetlen tiszta katolikus világszemléleten alapuló szociális iskola létrehozása az ő nevéhez fűződik, mivel minden problémát kapcsolatba hozott Krisztussal. A segélynyújtásnál legfőbb elve az volt, hogy ott kell megfogni az embert, ahol legjobban hagyja magát: a szívén keresztül. Vallotta, hogy értelmi és erkölcsi tőkénk a magunk „megemberelésében" van. Egyedülálló szociális célkitűzés és hathatós módszer ez. Azt tanította, hogy a szociális misszió speciális feladat, melyhez „más ismeret, más szellem, más életmód" kell. „Ez a kor a szociális újjászületéstől várja sebeire a gyógyító erőket" – hirdette. – „Az új szociális kultúrában pedig fontos tényező a nő."

A szociális misszió, vagyis Farkas Edith útjának központi eleme a hivatalos dekrétum, amely jóváhagyta a missziótársulat konstitúcióját 1932-ben. Ennek lényege: „Egy a szükséges!" Ez pedig a belső megújulás és a lelkek szolgálata által megvalósuló tökéletes szerzetesi ideál és a tökéletes fegyelem megközelítésének célja, amely nem más, mint a „Krisztus-hasonlóság" és a mély liturgikus lelkiélet.

Alapító anyánk folyamatosan új utak megépítésén dolgozott, és a megépített utak jó karbantartásán. Életművével új műveltségideált valósított meg, meghonosította a liturgikus mozgalmat, és egybekapcsolta a liturgiát a karitásszal. „Jövőjáró ember" volt. Az ő útépítő karizmája a huszonegyedik században is él, ma is hatékony. Lélekben vegyük körül anyánkat, elmélkedjük át és véssük szívünkbe buzdítását: „A missziótársulatot Isten keze hozta létre, semmi más" (Prohászka). Ez a hitvallás adhat reményt nekünk is, vagyis hogy Isten keze ma is növelni tudja közösségünket egy termékeny, koncepciózus, energikus alapító nyomában, aki gyökerünkben a megifjodásnak forrása.

Forrás: Boér Judit SM: *Anyánk útépítő karizmája.* Kézirat. 1935. Szociális Missziótársulat irattára

Farkas Edith hitvallása

Farkas Edith alapítói tevékenységén átvonult „hitvallása", amely szerint a Szociális Missziótársulat alapvetően nem egyfajta munkára alakult (szociális-karitatív tevékenység), számunkra az csak életszentségünk alakításának sajátos útja. Ahhoz, hogy az egész közösség eredménnyel teljesíthesse küldetését, fontosnak tartja egy missziós nővéri embertípus kialakítását. Erre jellemző, hogy a társadalmi bajok orvoslása terén mindig fő szempontnak tekinti előzetesen kialakított saját lelki békéjének és örömének átadását a vele kapcsolatba kerülőkkel.

Mi nem azért alakultunk, hogy a szociális munkának legyen egy testülete, hanem elsősorban azért, hogy megszentelődjünk, és hogy egy tökéletes embertípust állítsunk be a szociális munka megművelésére.

A magyar Katolikus Egyháznak és a szociális munkának is mindenekelőtt szentekre van szüksége.

A missziótársulat megalakításával két ideált akartam egybekapcsolni: a modern szentet és a legnagyobb feladat teljesítését, a szociális munka végzését.

Ahogy az Úr mondja: szegények mindig lesznek köztetek, úgy szociális kérdés is mindig lesz közöttünk.

Nemcsak a társulatot fenyegeti szegénység, és nemcsak Magyarországot, hanem a többi államot és a győztes államokat is, és nem lehet tudni, mi minden következik még be.

Könnyen jöhet egy olyan kor, amikor az egész szubvenció, amelyet most élvezünk, elmarad. Emiatt a Szociális Missziótársulat egy kicsit sem kerül ki a medréből, nem lesz hal a szárazon, mert az ő vize nem a szociális munka, az csak mellékes, az ő medre és éltető eleme a társulati élet, a szerzetestípusnak modern kialakítása. Ha tehát tízszer olyan kiválóan működnék valaki és akármilyen tudós volna, ha nem felel meg a tökéletesedés nagy kötelezettségének, az semmi.

Ki tudja, a jövőben végezhetünk-e szociális munkát, de az egyértelmű, hogy a Szociális Missziótársulatot mégis életben tartva, valamiféle életformát tudunk találni, összehúzódzkodva, esetleg mindenki a kenyerét keresve.

Valaki azt kérdezte tőlem, hogy melyik munkáért keletkezett voltaképpen a Szociális Missziótársulat, hogyan gondolkodom a szociális munka teljesítéséről mint a társulat alapítója (mellékesen!).

Fő a megszentelődés. Ezért most különös hangsúllyal mondom, mert rendkívül komoly időket élünk. Mindig hangoztattam: „Egy a szükséges!", aztán pedig úgy és annyit dolgozni, amennyit a helyzet megenged.

Amíg Isten engedi a nagy tevékenységet a szegényügyben, addig ott működünk. Ha egyik vagy másik megszűnik, akár éveken át, a missziótársulat zsánere és medre nem változott meg és nem változik. Megyünk első és legfontosabb feladatunk, az önmegszentelődés útján.

Forrás: Farkas Edith: *Konzultáció a nővéreknek.* 1931. január 20. – részlet

A Szociális Missziótársulat élete és működése az alapítástól a feloszlatásig

Kopasz Irma SM írása

Hogyan látta egy olyan nővér a Szociális Missziótársulat születését, majd fejlődését, aki mindezt belülről élte meg? Kopasz Irma nővérünk orvosként kezdett 1931-ben dolgozni a Szociális Missziótársulatnál, nem sokkal később pedig a jelöltidő, valamint két év noviciátus után 1934-ben első, majd 1940-ben örökfogadalmat tett. 1935–45 között a kórházmisszióban dolgozott. A második világháborúban, az ostrom idején a Krisztina körúton légóparancsnok volt, a háború után meg a romeltakarításból vette ki a részét. 1946-ban az Amerikai Egyesült Államokba ment Boér Judit nővérrel. Egyetlen apró, közös szobájuk egyben a segélyakcióik központja is lett. 1985. március 17-én halt meg New Yorkban. A Szociális Missziótársulat krónikáját a Washingtoni Egyetem szociális munkás mesterképzésén benyújtott diplomamunkájaként írta meg. A tanulmány központi gondolata a missziós mozgalmi munka. Érintőlegesen foglalkozik a beltagok (nővérek) saját intézményeiben folyó munkájával. Ez a történet 1950-ig tart.

A Szociális Missziótársulatnak letelepedési hely, szabályzat és támogatók kellettek. Fischer-Colbrie Ágoston kassai püspök segítségével a nővérközösség számára Szikszón egy alapítványi kastély és birtok lett a noviciátus és az első javító-nevelőintézeti munka színhelye.

A nővérek élete ekkor alig különbözött a világitól. Belső életüket és szolgálatukat a társadalom krisztusi újjászületésében a benedeki regula szellemében élték Mázy Engelbert bencés tankerületi főigazgató segítségével.

A bencés szellem Farkas Edith két nagy elképzelésének harmóniáját biztosította.

A közösség nővéreinek az apostoli lélek erejével és lelkesedésével kellett végezni munkájukat. Ehhez biztosította a belső békét a bencés szellemiség. Ugyanakkor útmutató volt a kitűzött szociális-kulturális irányvonal megvalósításában is, mert lehetővé tette, hogy a régi szentségből származó energiával a modern kor szükségleteinek megfelelően új feladatok megoldásán új módszerekkel tudjanak dolgozni.

A társulat gyors fejlődésnek indult. Farkas Edith kék fátyolos nővérei lángoló lelkesedéssel alakították magukban az alapító anya által eléjük állított ideált.

Alapító anyánk életében és a Szociális Missziótársulatban is nagy jelen háromnapos lelkigyakorlat tartására kérte fel a Nővédő Egyesületben. Ettől kezdve a budapesti Egyetemi-templomban évente nagyheti lelkigyakorlatot tartott az önkéntes szociális munkásoknak, majd a társulat tagjainak.

A Szociális Missziótársulat célja laikus apostolok képzése és középosztálybeli asszonyoknak saját közösségükön belüli szociális-karitatív tevékenységre való nevelése volt. Ennek megvalósítása közben felmerült egy központi szervezet szükségessége. Ezt követően 1910-ben megalakult a Szociális Missziótársulat Országos Szervezete.

A Szociális Missziótársulat szakképzett szociális munkások szerzetesi közössége lett. 1931ben egyházilag jóváhagyott konstitúciója szerint a nővérek közösségben élnek, életüket megszentelődésükre örök fogadalommal karitatív munkára kötelezik el. Annyiban társadalmi is a szervezet, amennyiben kültagjai a városi és falusi területeken saját közösségeikben dolgoznak, a missziós nővérek irányítása alatt végzik önkéntes szociális munkájukat.

Missziós házak

Az egyes helyi hatóságok missziós házak nyitására kérték a nővéreket.

Ilyen missziós ház volt az 1907-ben Budapesten működtetett leány-javítóintézet, amely később ellátatlan és elhagyott lányok otthonává vált.

1908–1947 között Budapesten, Szikszón, Csobánka-Margitligeten, Balatonbogláron, Dunaföldváron, Nagykanizsán, Hejcén, Pécsett, Győrben, Debrecenben, Tiszaszalkán, Karádon, Békéscsabán, Ungváron, Szabadkán, Komáromban, Zalaegerszegen, Szegeden, Békéscsabán és Nyíregyházán működtettük missziós házainkat.

A missziós házakban folytatott tevékenységeink jellege: elemi iskola, plébániai munka, árvaház, hivatásképző iskola, települési és plébániai munka, alkalmazási szolgálat, ápolói iskola, falusi települési munka, dolgozó lányok otthona, fiúárvaház, képzés, idősek otthona, lábadozóotthon, vakok intézetében felügyelet és szociális munka, fogyatékos gyermekek adminisztrációs munkája és szociális munka, leányotthon.

Budapesten fogházmisszió, szociális szolgálat, a városmajori missziós házban települési munka, a vakok intézetében segítés volt.

Országos Missziós Ifjúság (OMI)

A missziós mozgalmi munka kiterjedt az ifjúságra is. Farkas Edith szociális tevékenységei közé tartozott a dolgozó lányok első rekreációs csoportjának létrehozása.

A Szociális Missziótársulat ifjúság felé irányuló egyik missziós tevékenysége volt klubok létrehozása 15–20 éves fiatal lányok számára. 1944-ben 250 ilyen klub volt. Célja a fiatal lányok felkészítése volt az anyai hivatásra és a kültagszolgálatra, valamint a keresztény otthonok megteremtésére. Képzési módszerüket a liturgia oktatása, a karitatív munka gyakorlása, szociális képzések, szociális kurzusok, tanulmányi klubok, fiatalasszony-klubok, hivatásbeli képzés és rekreációs programok képezték.

A Szociális Missziótársulat tagjainak szociális képzése

A szociális munka első szervezett iskolája 1911-ben Budapesten Farkas Edith nevéhez fűződik. 3–6 hónapos volt az elméleti képzés. A gyakorlatot intézményekben, szociális ügynökségeken sajátították el. Olykor Ausztriában, Németországban, Olaszországban vettek részt nemzetközi konferenciákon. Vizsgák letételére voltak kötelezve. A tárgykör: szociális filozófia, etika, morálpedagógia, pszichológia, generikus szociális munka és különleges területek, mint az általános törvényhozás, az egészségügyi és szociális törvényhozás, a hatóságokkal való együttműködés.

Farkas Edith 1907-től részt vett a hivatalos pártfogó tisztviselők képzésének programjában. Az 1912-ben megjelent könyvének címe: *A hivatalos pártfogó.*

Az idők folyamán újabb képzések bővítették a szociális szeminárium anyagát: börtönszolgálatra, kórházmisszióra, hajléktalanokkal való foglalkozásra készítették fel a tagokat.

A képzést később decentralizálták: A Budapesttől távol dolgozó önkénteseknek 10–32 órás tanfolyamokat szerveztek, melyekbe helyi orvosokat, papokat és más szakembereket vontak be. Összefoglalók, viták, műhelymunka (ún. „workshop") bővítették a képzést, valamint publikálások a helyi sajtóban.

A kültagok lelki formálása

A szociális nevelést segítették Prohászka Ottokár ún. *Szeretet körlevelei*. Az egyik ilyen körlevelében ez a kérdés olvasható, válaszadással együtt: *„Mit viszünk magunkkal életutunkra a Szentírás kincseiből és erejéből? Magunkkal visszük a lelket. Látjuk a lelket, annak végtelen értékét. Ennek motívumai a hitből származnak és az örök élet veszélyeztetésének felméréséből"; „A szeretet meleg erejével lépünk a világba"; „Együtt akarunk dolgozni, céltudatosan, beteljesülésre vágyva."*

A kültagok lelki formálását segített a *Keresztény Nő* című újságunk, 1912-től a negyedéves *Értesítő,* 1919–1944 között a *Magyar Nő*. Az OMI kiadványa volt az *Élet és Öröm,* valamint a Klubtagoknak szóló *Búzavirágok* újság. Ezeken kívül programfüzetek, Prohászka Ottokár *Missziós körlevelei,*

konferenciabeszédei, az általunk kiadott *Elmélkedések az Evangéliumról* és az *Élő vizek forrása* alakították a lelkiséget. Farkas Edith lélekformáló művei: *A hivatalos pártfogó, Missziós útravalók, Kültag kézikönyv,* és ötkötetes *Lelki iskolája*. 1926-tól *Missziós üzenetek* címmel havonta rádióbeszédeiben terjesztette a keresztény eszméket a társadalom és a családi élet aktuális problémáival kapcsolatban.

Két világháború között (1920–1944)

Az első világháborúban Székesfehérváron három kis tábori kórházban segítettek a nővérek. (Később is volt kórházi szolgálat Sarkadon és Szikszón.)

Első világháborús nővérszolgálat volt a családhivatalokban műhelyek létesítése varrógépekkel, két népkonyha működtetése, rokkant idős asszonyok otthonának létrehozása.

1918-ban megindult a világháborús árvák nevelése a csobánka-margitligeti Ottokár Árvaházban (1948-ban még 145 fő 4–15 éves árva lány nevelődött itt). Elemi és főiskolai oktatás folyt itt, valamint háztartási, kertészeti, varró szakképzés.

Amikor 1919. november 14-én a Nemzeti Hadsereg Horthyval az élen bevonult Budapestre, megváltoztak a körülmények. Politikai téren szabad választások, a nők választójoga létjogosultságot nyertek. Keresztény párt alakult. 1920-tól Slachta Margit SM nővér lett a magyar parlamentben az első női képviselőnő. A társadalmi szinten pozitív hatású népjóléti program sok nővért elvont a szociális-karitatív tevékenységből. Véleménykülönbségek, majd 1923-ban szakadás következett be a missziótársulaton belül. A Szociális Missziótársulatból távozó nővérek Slachta Margit vezetésével 1923-ban megalapították a Szociális Testvérek Társaságát.

„Az 1923-as eseményeket – lényegüket kifejezve – így mondhatjuk: az addig egy keretbe foglalt gondolattömeg differenciálódott és két keretbe helyezkedett el. A missziótársulat kiemelte az egész körből a karitatív és szociális munkát, a Szociális Testvérek Társasága ezeknek rétegződésén túlmenőleg főleg mozgalmi, eszmeszolgálati és állampolgári jellegét akarja kidomborítani. Ezekhez kapcsolódott az idők folyamán a külföldre szakadt magyarság szolgálata. A missziótársulat is gazdagodott egy újabb program-

mal és jelleggel. Az 1931. év szabályzata a bencés szellem és a liturgikus élet ápolását örökítette át lelki családjára, a társulatra."[8]

1920-ban új kormány lépett hatalomra. Ebben az időben a Szociális Missziótársulat Országos Szervezete megszervezte az ún. „erdélyi akciót", a „dunántúli akciót" és a „huszár akciót". 1922-ben Horthyné Karácsonyi Öröm néven segélyezési akciót szervezett. A missziótársulat nővérei látogatták az otthonokat, felmérték a szükségleteket. 1944-ig több ezer embert segítettek. A családsegítés körébe tartozott 800 embernek karácsonyi segélycsomag összeállítása, műhelyek létrehozása, ahol könyvkötészetet, kosárfonást, cipészetet, varrást, kézimunkázást tanulhattak a résztvevők. Ezenkívül nagyböjti lelkigyakorlatok és rekreációs programok is voltak.

Kórházmisszió

A háború alatt a nővérek és önkéntesek feladatköre ápolás, szociális szolgálat, levelek írása, vallási szolgálat, rehabilitációs tréningek tartása, és rekreációs programok tartása volt. A háború után rekreációs programok, környezeti és szociális tényezők felmérése és segítés tette ki a nővérek tevékenységét.

1942-ben Budapesten 7 általános kórházban, 2 katonakórházban és 18 megyei kórházban szolgáltak önkénteseink nővéreink irányításával. Folytak a szakképzések.

1941-ben 3440 esetfelmérés volt, és 4954 szentségfelvétel.

Szociális irányelv a Szociális Missziótársulatban: az önsegítés vágyának felkeltése lelki és szociális források biztosításával.

A kórházmisszió még a második világháború után is folytatódott Budapesten és vidéken.

1937-ben lábadozók otthonait létesítettük.

---

[8] Slachta Margit: Farkas Edith, a Szociális Missziótársulat alapító főnöknője. *A Testvér,* 1942, 4. szám

Hajléktalangondozás

1922-ben a Szociális Missziótársulat 300 fős menhelyet létesített Budapesten. Két nagy gyárépületben hálótermeket alakítottak ki 1200 fő férfinak, 600 fő nőnek és 100 fő idős házaspárnak. Ezen a helyen is szociális segítéssel, lelki és rekreációs programokkal szolgálták nővéreink a hajléktalanokat. Műhelyeket létesítettek varrógépekkel, felnőtt nevelési programot dolgoztak ki, templomi énekkart szerveztek, az auditóriumban rendszeresen szentmise és szentbeszéd volt. Ezenkívül személyes meghallgatásokkal álltak nővéreink a hajléktalanok szolgálatára. 1945 őszén 300 ember lelki gondozása történt.

1931-től megkezdődött Katolikus Akcióval való együttműködés.

Egyéb szervezetekkel való együttműködések

1931-től megkezdődött a Katolikus Akcióval (Actio Catholica) való együttműködés. A szociális-karitatív munkához, a szerteágazó tevékenységhez szükség volt a különböző szervekkel, hatóságokkal és szervezetekkel való együttműködés. Ilyenek voltak az Igazságügyi Minisztérium, a Népjóléti és Közegészségügyi Minisztérium, a vidéki helybeli jóléti hatóságok, különböző alapítványok stb.

A német megszállástól a rendek feloszlatásáig (1944–1949)

Magyarország 1942-ben belépett a háborúba (1941. június 26. – a hadiállapot deklarálása). 1944. március 19-én bekövetkezett a német megszállás. A Krisztina körúti anyaház elsősegélyhely és légoltalmi képzési hely lett.

1944. szeptember 3-án a szovjet csapatok átlépték a határt, majd december 24-én körülzárták Budapestet, az ostrom 1945. január 1-jétől február 13-áig tartott. Ettől kezdve a Szociális Missziótársulat nővérei sürgősségi segítséget nyújtottak. Már 1942-ben beindult az ún. *bajtársi szolgálat*, amelynek során a nővérek látogatták a családokat (2000 családot rendszeresen), látogatták a katonai kórházakat és programokat szerveztek.

Gyári szociális tevékenység

1944-ben új kiképzés kellett a helyzetnek megfelelően. Ugyanis megindult a gyermekek tömeges kitelepítése Budapestről vidékre. Ideiglenes menhelyekre kellett helyezni őket.

Légvédelmi Szolgálat

A missziótársulat tagjaiból alakult ún. repülő brigádok az *Actio Catholica* vezetésével kórházakat látogattak és szociális szolgáltatásokat végeztek.

Az anyaházban 100 hajléktalan gyermek és felnőtt kapott elhelyezést. A nővérek itt ellátták a sebesülteket, és temettek (63 sír volt a kertben).

A romok újjáépítése

A háború befejeződését követő években Farkas Edith nélkül, de az ő intelmei alapján éltek a nővérek: „Minden nővér legyen adminisztrátor és szervező!"

Népkonyhákat tartottak fenn: 1948-ig mintegy 200 ember étkeztetését látták el egy közeli iskolában. Templomtakarítás, lóhullák, romok eltávolítása volt a munka. A lelki szükségleteket folyamatosan igyekeztek kielégíteni.

A háború utáni első kormány még támogatta a társulat tevékenységét, így 1946-tól folytatódhatott a missziós egységek munkája.

A katolikus élet megbénulása (1949–1950)

1947–48-ban 450 missziós egységben 35.000 támogató tagja volt az országos szervezetnek. 1950-ben 200 nővére volt a társulatnak. Magyarországon az államhatalom 1950. szeptember 7-én megtiltotta csaknem az összes szerzetesrend működését, köztük a Szociális Missziótársulatét is.

Forrás: Kopasz Irma SM: *A Szociális Missziótársulat* – Történelmi tanulmány, Washington, 1949. Disszertáció az Amerikai Katolikus Egyetem Szociális Szolgálatának Országos Katolikus Iskolája szociális munka mesterfokozata kívánalmainak teljesítéséhez

A Szociális Missziótársulat intézményei, missziós házai és tevékenységei

1907	Budapest	Leány-javítóintézet
1908	Budapest	Ellátatlan és elhagyott lányok otthona
1908	Szikszó	Noviciátus, elemi iskola, egyházközségi munka*
		Leány-javítóintézet – 1923-ban árvaházra változott
	Budapest	Anyaház, az Országos Szervezet Központi Irodája
1917	Csobánka	Leányárvaház, elemi iskola, hivatásképző iskola, főiskolai oktatás**
1922	Budapest	Fogházmisszió, szociális szolgálat
	Cleveland	Ohio, US települési munka
1923	Budapest	Városmajor, települési, egyházközségi munka, alkalmazási szolgálat
1925	Balatonboglár	Település, egyházközségi munka, ápolói iskola
1927	Dunaföldvár	Településsi, egyházközségi munka
		Idősek otthona
1928	Nagykanizsa	Egyházközségi munka, épolói iskola
	Hejce	Falusi településsi munka
	Pécs	Egyházközségi munka, ápolói iskola
1929	Győr	Dolgozó lányok otthona, egyházközségi munka népjóléti munka***
	Debrecen	Fiúárvaház, egyházközségi és népjóléti munka
1935	Tiszaszalka	Falusi településsi munka
1938	Karád	Elemi és ápolói iskola
	Békéscsaba	Egyházközségi munka, ápolói iskola
1939	Ungvár	Egyházközségi munka és képzés
1940	Szabadka	Idősek otthona, népjólét
1942	Komárom	Idősek otthona
1944	Zalaegerszeg	Egyházközségi munka, idősek otthona

* Az egyházközségi munka nemcsak irodai munkát jelent, hanem családlátogatásokat, regisztrálást és szociális szolgáltatást.

** Főiskolai oktatást tartottak 1935-től lányok számára, a tárgyakat a nővérek oktatták, vizsgát a közeli város nyilvános főiskolájában tettek.

*** A nővéreket a Népjóléti Minisztérium alkalmazta szociális előadóként és felügyelőként.

1945	Budapest	Lábadozóotthon
	Csepel	Egyházközségi munka
	Győr	Fiúárvaház, idősek otthona
1946	Budapest	Vakok intézetében felügyelet és szociális munka
	Szeged	Fogyatékos gyermekek intézetében adminisztrációs és szociális munka
	Békéscsaba	Leányotthon
1947	Dunaföldvár	Árvaház
	Nyíregyháza	Egyházközségi munka

Az országos szervezet felépítése (1908–1950)

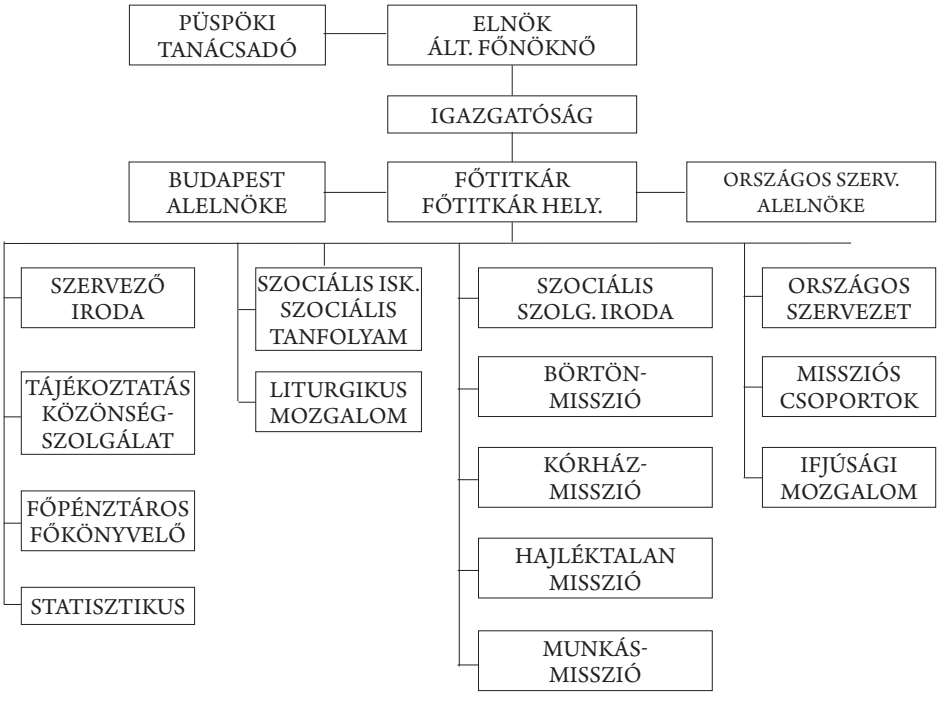

Új elöljáró választásakor hivatalból történik változás az elnök tisztségében.

A megválasztott igazgatósági tagok férfi és női kültagok, férfi szerzetesek, a főtitkár hivatalból nővér.

A két alelnök kültag.

A főtitkár és helyettese, a bizottságok elnöke nővér, akik nővérekkel és önkéntesekkel dolgoznak együtt.

A főpénztáros, a főkönyvelő és a statisztikus teljes munkaidőben alkalmazott kültagok.

A missziós házak és intézmények közvetlenül az általános főnöknő hatáskörébe tartoznak, míg a nővérek a szerzetesi közösség alárendeltjei.

A Szociális Missziótársulat története a szerzetesrendek magyarországi megszüntetése után

Megfogyva bár, de törve nem (1949–1989)

A szerzetesrendek magyarországi megszüntetése után a nővérek ott élték küldetésüket a missziótársulat szellemében, ahol munkaterületre találtak: plébániákon, világi munkahelyeken, családok körében. Nem lehet eléggé méltó hálával megemlékeznünk ezekről a „névtelen" nővértársainkról, akik sokszor fáradtságot nem ismerve, életük fogytáig vagy kenyéradóik haláláig szolgáltak egy-egy egyházközségben, tanítottak, neveltek óvodában, iskolában, kórházakban láttak el betegeket. Új szakmákat tanultak, lehetőség szerint továbbképezték magukat. Különböző világi munkahelyeken becsülettel helytálltak. Így hintették az evangélium magvait.

Említésre méltó Boér Judit és dr. Kopasz Irma szociális missziós nővérek segítő akciója New Yorkból. 1946-ban a missziótársulat vezetősége úgy döntött, hogy Boér Judit és Kopasz Irma nővéreket az USA-ba küldi, hogy megszervezzenek egy segélyakciót az ottani missziós házak helyreállítására és a magyarországi szegények megsegítése céljából. A közös gyűjtési munka eredményeként 1947-től 1958-ig több ezer család kapott tőlük sok mázsányi élelmiszer- és ruhacsomagot. Később pénzben is történt segítés. 1958-tól, miután Judit nővér meghalt, Irma nővér folytatta a segélyakciót egészen haláláig (1985). Több száz család, templom és pap részesült segítségben, akiknek világi és egyházi ruhákat valamint kegyszeradományokat

küldtek. Nővéreink több száz kilogrammnyi kegyszert juttattak indiai, afrikai és dél-amerikai missziókba is[9].

A magyarországi szerzetesrendek működésének betiltása utáni idők egy névtelen szentje

A VÁLOGATÁS ÖSSZEÁLLÍTÓJÁNAK ÍRÁSA

„Legyetek szentek!" Ez volt Farkas Edith alapító anyánk egyik jelmondata, amelynek minden nővérünk a lehető legteljesebben igyekezett megfelelni. Ma a Szociális Missziótársulat egyik „névtelen" szentjének tekintjük – akivel egy közösségben is élhettünk – a közelmúltban 98 éves korában elhunyt Perpétua nővérünket.

Egyszerű, többgyermekes, vallásos, dunántúli falusi családban született 1922-ben. 18 éves korában férjhez ment. Első gyermeke halva született, a másodikat kétéves korában veszítette el. Rövidesen férje is meghalt, akit súlyos, rákos betegségében ő ápolt. Amikor haldoklott, megkérdezte Máriát: „Férjhez mész majd?" „Istent fogom szolgálni!" – válaszolta. Ez a mondat szinte magától emelkedett fel bensőjéből. Rövidesen felvételét kérte a Szociális Missziótársulatba. Alig lett novícia a balatonboglári Képző Házunkban, máris bekövetkezett az 1950. évi szerzetesi szétszóratás. Hazament szüleihez Németbolyba.

Dolgozni akart. Kórházi ápolónak nem vették fel, mondván: „nem azért fizetünk valakit, hogy templomba járjon". Máshol is akadály volt vallásossága. De az a „piros fonal", amelyről jó, ha legalább életünk végén észrevesszük, hogy erre Isten minden terve felfűzhető, most is vezette. Elirányította a pécsi szemináriumi „kitett", falusi plébánossá lett spirituálisához. Itt beteljesült egyik szép missziós célunk az ő életében is: „A missziós nővér mindenkinek mindene legyen!" Plébánosát és annak egyházközségi híveit főnöke haláláig szolgálta állomáshelyein. Mivel az atya mozgássérült volt,

[9] A kor szerzetesi szokása szerinti szerénységből vagy a szétszóratás névtelenségi irányzata miatt a szerző névtelen maradt, de a feltételezések szerint a Kopasz Irmával szoros kapcsolatban álló Nagy Erzsébet Daniella nővér munkája.

ez a mindenes nővér, aki a háztartását vezette, piacon árulta a saját maguk termelte zöldségeket, gyümölcsöket; templomot takarított, virágot rendezett, kántorizált (latinul és később magyarul segédkezve a temetéseken), részt vett a búcsúk és egyházi ünnepek szervezésében. Ötvenéves korában megtanult autót is vezetni, hogy az Egyháztól kapott Trabanttal plébánosát minden távolabbi szolgálatra elvihesse. A pécsi szeminárium kispapjai is szívesen jártak Királyegyházára, nemcsak az evangéliumi jó szóért, hanem a szíves vendéglátásért is…

A történet vége felé, 88 éves korában, miután főnökét eltemette, betért hozzánk a Farkas Edith Szeretetotthonba, de nem tudott itt megszokni. Vágyott a „jó levegőre", szerettei – férje és kislánya – sírjainak közelébe. Hat év anyaházi tartózkodás után visszatérve Pécsre, a pécsi Szent Lőrinc Gondozóotthonból, gondos ápolást követően tért haza Teremtő és Gondviselő Atyjához.

Hiszem, amit valahol olvastam: az ilyen, Perpétua nővérhez hasonló névtelen szentek is hozzátartoznak a Mindenszentek seregéhez, akik nélkül a világ egyensúlya felborulna.

Az újrakezdés után (1989–2019)

A válogatás összeállítójának írása

Nálunk a szerzetesek szétszóratásának idejében nem volt illegális működés, „földalatti" toborzás, élő sejtcsoportok, mert 1950-ben az volt a végsőnek tűnő elöljárói meglátás, hogy ennek a mostani időnek nem lesz vége, fordítsuk befelé a pajzsot (egyik szimbólumunk). Volt azonban kapcsolattartás a nővérek között az Isten házaiban való találkozások alkalmain, karizmánknak megfelelő névtelen egyéni missziók a munkahelyeken az evangelizálás érdekében, és voltak karizmatikus személyek, akiknek nagy volt a hitük. Hitük abban, hogy Istennél nincsenek lehetetlenségek, tehát még a missziótársulat is újjáéledhet.

Újjá is éledt (52 élő „régi" nővér volt), bár nem egészen a régi formában és elképzelések szerint. Nem a régi „szocmisszek" alkották az új közösséget a szó némi elitséget is magában hordozó formájában, de mégis lettek emberei

a társulatnak. Amikor megszűnt a közösség, a legfiatalabbak is huszonévesek voltak, amikor újból megírta az egyház a „behívót", ezek már negyven évvel idősebbekké lettek. Akadtak bátrak, akik dacolva minden nehézséggel, nem hátráltak meg. Felvették a stafétabotot és egy karizmatikus újabb – szinte második alapítónak számító – vikáriával, a későbbi elöljáróval, Mogyorósi Erzsébet Józsa nővérrel beálltak az alapvető cél: a lélekmentés munkájába. Mindent elölről kellett kezdeni, a fészekrakástól kezdve új hivatások toborzásáig. Legfontosabbnak tűnt a közösségi élet beindítása, a közös ima és a közös döntések előkészítése és megélése. Most is akadtak, akiket megszólított az Úr: „Menj a missziótársulatba!" – és jöttek. Mindenfélék. Kíváncsian, kissé tájékozatlanul, de nagy bizalommal – többnyire 50 éves kor körül, egy megdolgozott világi múlttal maguk mögött –, és itt megújultak, szinte megifjodtak, új erőre kaptak, mint a sasok a Szentírásban. Mert Isten „Erőt ad a fáradtaknak, és gyámolítja a kimerültet. Még a fiatalok is elfáradhatnak, ellankadhatnak, az ifjak is összeeshetnek erőtlenül. De akik az Úrban bíznak, új erőre kapnak, szárnyra kelnek, mint a sasok. Futnak, de nem fáradnak ki, járnak-kelnek, de nem lankadnak el. "[10] Nem volt szabályos noviciátus, de mindig volt közösségi lelki vezető, aki a havi lelki napokon bevezette az újakat a zsolozsmázásba, a fogadalmak világába, a szerzetesi szokásokba. És kézbe kaptuk *Farkas Edith lelki iskoláját*, tanításait, buzdításait, a missziótársulat régi kiadványait.

Az induló tervezgetésben megcélzott patronáló tevékenységünk – lehetőségeink miatt – most nem irányulhatott az erkölcsi téren veszélyeztetett fiatal lányok segítésére, árvákra, gyári munkásnőkre, börtönök lakóira, városi és falusi missziókra, hanem a magyar társadalom aktuális szükségleteire kellett koncentrálnunk. Így az Egyház útmutatásaira építve kerestük a munkaterületet. A közös élet, a sok ima meg a papok jelenléte és segítsége meghozta gyümölcsét: fokozatosan a visszaigényelt ingatlanainkban öt intézményünk kezdett működni. Ebben az időben már nem volt több száz missziós nővér és több ezer kültag meg önkéntes, de minden intézménynek akadt odaadó, missziós lelkületű vezetője és dolgozói.

Már az újraindulás éveiben is sok-sok idős ember volt az elöregedő félben levő magyar társadalomban, és még éltek nővéreink is, akiknek legfőbb vágya volt visszaköltözni oda, ahol boldog noviciátusukat töltötték. Támo-

[10] Iz 40, 30,31

gatást is remélhettünk az államtól idősotthonok beindításához. De most is valóságos igény volt a fiatalokkal való foglalkozás is, tehát Isten segítségével minden korosztályt fel tudtunk vállalni nevelésben, növelésben, kísérésben. Végül több – ha viszonylag kis létszámmal is, többségében mintegy 100 fős nagyságrendig jutva a fejlesztésekkel - fenntartásunkban működő óvodát, iskolát, egyetemi kollégiumot is be tudtunk indítani.

Jelenleg 11 nővér, 20 fő kültag és 104 világi munkatárs tevékenykedik a szociális missziós karizma megvalósításán a Szociális Missziótársulat által fenntartott öt intézményben. Ezek: Budapesten a *Farkas Edith Szeretetotthon* és az egyetemi hallgatónők részére működtetett *Názáret Leányai Kollégium,* Szikszón a *Bethánia Szeretetotthon* és a *Bethánia Óvoda,* Keszthelyen pedig a *Farkas Edith Római Katolikus Szakképző Iskola és Kollégium*. Összesen 330 fő az evangéliumi „legkisebb", akiknek – a korosztályokat tekintve – szinte bölcsőtől a sírig terjedő szolgálatára szenteljük magunkat.

A missziós nővérek Budapesten részt vesznek a krisztinavárosi egyházközség munkájában is mint betegáldoztatók, képviselőtestületi tagok, egyházközségi csoportok tagjai. Ezenkívül fogyatékkal élő különböző korosztályú emberek megsegítésében is tevékenykednek mint hitoktatók vagy rekreációs és hitéleti programjaikban résztvevők.

A Szociális Missziótársulat általános főnöknői

Farkas Edith alapító 1908–1942
Vormair Mária Camilla 1942–1947
Mócsy Margit Gabriella 1947–1965
Hammel Jolán Ladisla 1965–1993
Mózes Emma Ancilla 1993–1998
Mogyorósi Erzsébet Józsa 1998–2001
Simon Anna Gabriella 2001–2011
Gambár Éva Anna 2011–2016
Simon Anna Gabriella 2016–

A Szociális Missziótársulat nővérei 1990. 01. 01. (újraindításkor élő nővérek)

	Vezeték-név	Kereszt név	Szerzetes-név	Születésnap	Fogadalma	Elhalálozott	Eltemetve
1	Fűzi	Teréz	Kolumba	1903.06.21.	1939.05.28.	1990.06.04.	Budaörs Bp.
2	Széll	Erzsébet	Ignácia	1902.05.19.	1937.05.16.	1990.08.21	Jászberény
3	Zelényi	Valéria	Ida	1908.04.17.	1937.05.16.	1990.08.28.	Hejce
4	Kovács	Margit	Vera	1910.01.03.	1940.05.12.	1990.12.30.	Verőce
5	Magyar	Olga	Emma	1912.11.26.	1939.09.16.	1991.02.14.	Vizsoly
6	Csomor	Mária	Johanna	1896.08.15.	1934.02.14.	1991.03.08.	Jászberény
7	Szalai	Júlia	Rita	1902.01.01.	1937.08.03.	1991.06.11.	Jászberény
8	Keresztes	Irén	Virginia	1915.08.11.	1940.09.16.	1992.01.03.	Győr
9	Deák	Gizella	Maura	1903.06.28.	1946.06.09.	1992.07.26.	Verőce
10	Pető	Anna	Ernesztin	1912.11.28.	1939.05.28.	1992.11.24.	Jászberény
11	Földesy	Ilona	Erna	1912.06.29.	1939.05.28.	1994.03.17.	Szikszó
12	Hammel	Jolán	Ladiszla	1903.04.23.	1931.05.24.	1994.09.09.	Budapest
13	Tóth	Mária	Stefánia	1904.03.03.	1934.05.20.	1994.09.10.	Hejce
14	Urbányi	Anna	Auguszta	1904.08.20.	1936.05.31.	1994.10.06.	Bakonybél
15	Oláh	Mária	Éva	1913.02.16.	1949.06.05.	1994?	Baktalórántháza
16	Müller	Mária	Sarolta	1906.10.06.	1935.06.09.	1995.08.11.	Hejce
17	Toronyi	Rozália	Eleonóra	1907.02.23.	1940.05.12.	1995.09.29.	Verőce
18	Ráday	Irén	Laura	1908.04.18.	1939.05.28.	1995.11.25.	Vác
19	Horvatics	Mária	Brigitta	1918.03.19.	1943.06.14.	1996.05.24.	Gyón
20	Tárczy	Erzsébet	Blanka	1911.07.30.	1938.07.19.	1996.05.24.	Szikszó
21	Ötvös	Anna	Amália	1918.05.30.	1939.05.28.	1997.09.10.	Keszthely
22	Király	Ilona	Ambrózia	1923.09.22.	1949.06.05.	1997.09.10.	Budapest
23	Gyetvai	Rozália	Gizella	1916.11.08.	1939.05.28.	1997.09.16.	Budapest
24	Schnell	Edit	Herta	1899.07.05.	1931.08.03.	1997.12.06.	Hejce
25	Vinis	Julianna	Elvira	1920.02.20.	1941.06.01.	1998.01.05.	Budapest
26	Mirolovits	Anna	Berta	1916.12.16.	1941.06.01.	1998.03.06.	Budapest
27	Fehérvári	Auguszta	Elíz	1922.11.21.	1951	1999.12.00.	Balatonfenyves
28	Miskolczi	Margit	Helén	1910	1935	1999.10.18.	Budapest
29	Sinka	Mária	Laurencia	1901.12.13.	1927.06.04.	2000.08.15.	Hort
30	Fekete	Etelka	Janka	1912.12.23.	1941.06.01.	2001.03.26.	Bakonybél

31	Koczka	Magdolna	Magdolna	1920.05.12.	1946.06.09.	2001.04.23.	Bakonybél
32	Mogyorósi	Erzsébet	Józsa	1919.09.13.	1939.05.28.	2001.05.11.	Budapest
33	Pekár	Teréz	Anasztázia	1914.	1933	2001.06.04.	USA
34	Szűcs	Borbála	Erzsébet	1914.04.27.	1933.05.05.	2001.08.17.	Sajópetri
35	Behán	Mária	Rozina	1915.09.18.	1938.06.19.	2001.11.05.	Budapest
36	Vadas	Éva	Szalézia	1911.09.30.	1935.06.09.	2003.11.13.	Budapest
37	Sasvári	Elfrida	Alfonza	1917.11.13.	1940.05.12.	2005.03.06.	Érd
38	Kovács	Mária	Genovéva	1915.11.30.	1937.05.17.	2005.10.31.	Héhalom
39	Nagy	Erzsébet	Daniella	1914.09.20.	1939.09.16.	2006.09.24.	Budapest
40	Lassú	Piroska	Piroska	1913.08.22.	1950.10.08.	2006.11.12.	Budapest
41	Mészáros	Anna	Eugénia	1915. ?	1937.05.17.	2007.03.02.	Hejce
42	Láng	Mária	Tarzícia	1929.05.23.	1950.10.08.	2008.02.02.	Budapest
43	Oláh	Mária	Konstancia	1929.10.31.	1950.05.28.	2010.12.23.	Zalaegerszeg
44	Mózes	Emma	Ancilla	1923.08.07.	1955.08.07.	2011.12.01.	Izsák
45	Szita	Anna	Agneta	1934.	1950.05.28.	2012.11.21.	Héhalom
46	Mátés	Katalin	Kordula	1919.04.04.	1948.05.16.	2012.03.15.	Nagykanizsa
47	Krafcsik	Irén	Mathea	1920.05.18.	1944.05.29.	2013-12.18.	Érdi ciszterteknél
48	Kövics	Ilona	Flóra	1929.08.01.	1976.	2015.01.15.	Amerika-Ohió
49	Somogyi	Mária	Perpétua	1923.12.08.	1950.05.28.	él	Pécs
50	Oláh	Berta	Mónika	1923.03.06.	1944.05.29.	él	Budapest
51	Rohály	Teréz	Adalberta	1930.09.12.	1950.05.28	él	Ohio
52	Körte	Mária	Berchhmána	1930.10.02.	1950.05.28.	él	Nyíregyháza

Intézményeink

A válogatás összeállítójának írása

A Farkas Edith Római Katolikus Szakképző Iskola és Kollégium

A Szociális Missziótársulat 1991-ben fenntartója lett egy Keszthelyen kültagok által létrehozott szakiskolának és kollégiumnak, mely helyileg a premontrei rend tulajdonát képező Fő téri épületben működik. Az iskola,

amelyet a Szociális Missziótársulat kültagcsoportja indított be, a szociális misszió karizma intézményes megvalósítójaként megalakulása óta kiemelt feladatának tekinti a hátrányos, veszélyeztetett helyzetű és gyenge tanulmányi eredményű, valamint sajátos nevelési igényű tanulók felvételét. A pedagógusok mind az iskolában, mind a kollégiumban egyéni törődés alapján foglalkoznak a tanulókkal. A nevelés célja az erkölcsi értékrend, egymás segítése és az elesettek és idősek iránti szociális érzékenység kialakítása. Az iskola törekszik a családanyai szerep vállalásának és az emberi kapcsolatteremtés követelményeinek való megfelelés alakítására. A szakképzésben nagy hangsúlyt fektetnek a háziasszonyi teendők aktív begyakorlására.

A panziós falusi vendéglátó szakképzésben a tanulók gyakorlatot szerezhetnek a főzés, befőzés, takarítás, kertgondozás, ház körüli teendők és az állatgondozás területén.

A szociális gondozó képzésben a tanulók hasznos ismereteket és gyakorlatot sajátíthattak el a beteggondozásban és ápolásban. (Fenti ismertetés időpontja: 2012.)

2017-ben, amikor az iskola fenntartását átadtuk a premontrei rendnek, az alapítók és az új fenntartók együtt ünnepelték az iskola fennállásának 25 éves jubileumát. Ezen az ünnepségen megemlékeztek az iskola névadójáról, Farkas Edithről is. A 2017. május 12-én elhangzott ünnepi beszéd, melynek szövegét az alábbiakban teljes egészében közreadjuk, nemcsak alapító anyánkat méltatta, hanem az iskola 25 éves történetét is összefoglalta az ott tanító pedagógusok hitvalló szavainak segítségével.

„Énekeljetek az Úrnak hálaéneket,
muzsikáljatok Istenünknek zengő hárfán."
(Zsolt 146)

Miféle szellem volt az, amelyben úttörő munkát kezdett Farkas Edith és a Szociális Missziótársulat?

„Szociális szellemnek nevezem – mondta Prohászka Ottokár, a szociális érzületű nagy püspök, aki a missziótársulat fő pártfogója volt –, új s ébredező érzéknek az ember, a testvér iránt, annak java s baja iránt; amely nem éri be azzal, hogy a saját maga portáján nyugalom és rend van, hanem átnéz a kerítésen túlra, mégpedig nem kaján kíváncsiskodással, nem a megítélés és pletykázás indulatával, hanem segíteni akaró szeretettel. Ez az új szellem ébresztette föl Farkas Edithben azt az igazán eredeti s nagy koncepci-

ót, hogy a magyar törvényhozás rendelkezései mellé egy életrevaló szociális szervet kellene állítanunk, mely ezt a modern irányzatot az Evangélium alapjára átviszi, s ennek az időszerű, egyéniesítő, embert s lelket szerető munkának hivatott gárdát teremt."

Ennek az iskolának a névadója a 19–20. század fordulóján tanárnőként, meghallva a krisztusi üzenetet – „Amit egynek tesztek legkisebb testvéreim közül, azt nekem teszitek"[11] –, döntött, és elindult kora kiszolgáltatottjainak megsegítésére. Úgy gondolta, hogy ha naponta csak egyetlen embert is meg tud vigasztalni jó cselekedeteivel, akkor már Krisztust szolgálta.

1908-ban a Szociális Missziótársulat a „lélekmentés" eszméjének szolgálatára alakult a Farkas Edith köré tömörülő, középosztálybeli nőkből. Ez a fogalom azt jelentette, hogy a nővérek célja az alapítás korszakában élő, veszélyeztetett helyzetű nők védelme volt, megszentelt életformában élve, és főleg intézményekhez kötött tevékenységet végezve. A korábban is nővédelmi munkában részt vevő, ún. patroneszek naponta Farkas Edith imájával indultak szolgálatukra: „Ó, Istenem, engedd, hogy ma akárcsak egy tettemmel is egy lélek megmentéséhez hozzájáruljak …" Farkas Edithet alapítói tevékenységében segítette Prohászka Ottokár püspök, aki élete végéig a Szociális Missziótársulat legfőbb pártfogója volt.

A szerzetesnővérek első tevékenységükként Budapesten egy kis menhelyet hoztak létre fiatalkorú bűnözők átmeneti otthonául. Ezt követte ugyancsak Budapesten a Bethánia nevet viselő menhely létrehozása. Amikor Szikszón letelepedhetett a közösség, ez is azon az alapon történt, hogy a tulajdonos, Hunyady (Csáky Sartolta) grófnő kimondottan veszélyeztetett helyzetű lányok nevelésével foglalkozó közösségnek szánta az alapítványi kastélyt a hozzá tartozó birtokkal együtt.

Az idők folyamán a figyelem egyre inkább az első világháborús hadiárvák felé fordult, és így árvaházakat hoztak létre. 1909 májusában, Budapesten a Bíró utcában is megnyitottak egy gyermekotthont, mely szintén a Bethánia nevet viselte. Itt 26 elhagyott gyermeket gondoztak a nővérek. 1917-ben nyílt meg az Országos Hadsegélyező Bizottság adományából és az Ottokár Hadiárvaház Bizottság kétévi gyűjtőmunkája eredményeképpen az Ottokár Hadiárvaház a Pilis-hegységben, Pomáz–Csobánka községek határában, 80 gyermek számára. Az intézet óvodát, hatosztályos elemit és nyil-

[11] Mt 25,40

vánossági joggal bíró gazdasági nőiskolát tartott fenn. Az elemi iskolában kiváló szorgalmat tanúsító növendékek magánúton a polgári iskolát is elvégezhették. Ha a polgári iskolában a növendék tehetségesnek bizonyult, akkor az intézet magasabb fokú képzettséghez segített hozzá (gimnázium, kereskedelmi, óvónő vagy tanítónőképző stb. elvégzése). A varráshoz érzéket mutató gyermekeket az ismétlő vagy polgári iskola elvégzése után hároméves varrótanfolyamra osztották be, ahol kézimunkát, fehérnemű- és felsőruhaszabást, -varrást tanult. A gazdasági nőiskola nyilvánossági joggal bíró hároméves tanfolyama felölelte a háztartási és gazdasági ismereteket és a háztartási munka minden ágát. Az itt végzett növendékek baromfitelep vagy kicsiny gazdaság vezetésére is képesítést nyertek.

1923-ban a Szociális Missziótársulat a fővárosban 16 helyen létesített missziós gyermekcsoportot, hogy a vasárnap délutánonként az utcán csatangoló gyermekeket szórakoztassa és az utca veszedelmeitől elvonja. (Később, 1924-ben, „gyermekháztartás" keretében Nyíregyháza mellett sóstói nyaraltatást szervez számukra.)

1923-ban a szikszói Bethánia Szeretetotthon Reformatóriumát (javítónevelő intézet) hadiárvaházzá alakítja át a társulat.

A társulatnak első vidéki missziós háza 1925 őszén nyílt meg Balatonbogláron, benne napközi otthonnal a falu gyermekei számára. Ebben az évben a gyermekvédelem vezetőinek képzésére féléves kurzust indított a társulat, amely később internátussal egybekötött (szociális kollégium) kétéves tanfolyammá fejlődött. A kiképzettek munkaköre nyári gyermekmenedékhely és óvoda vezetésére is kiterjedt.

Itt kell megemlítenünk, hogy mind a nővéreknek, mind az önkéntesekből szervezett országos szervezet tagjainak – Farkas Edith elképzelése szerint – szaktudással kellett rendelkeznie. Minden területen a minőségi munkára helyezte a hangsúlyt. „Ide szervezett mentőtestület kell, melynek tagjai szaktudással, egész életük feláldozásával szolgálják a szociális munkát" – hangoztatta. Farkas Edith a legkorszerűbb neveléstudományi elveket akarta alkalmazni, amikor a nagynevű F. W. Foerster morálpedagógus műveiből többet is lefordíttatott és kiadott.

A Szociális Missziótársulat már a legelső időktől kezdve rendszeresen szervezett aktuális „szociális meeting"-eket, és ezek mellett 1911-ben hazánkban elsőként szociális iskolát létesített, melynek teljes tanfolyamai és részleges kurzusai is voltak. A hallgatók jegyzeteket kaptak, vizsgáztak, bizo-

nyítványt szerezhettek, melynek alapján a gyakorlati életben szakszerűen el tudták végezni az igényelt szociális munkát. Az elméleti képzés 3–6 hónapos volt. A gyakorlatot intézményekben, szociális ügynökségeken sajátították el. Olykor Ausztriában, Németországban, Olaszországban vettek részt nemzetközi konferenciákon. Vizsgák letételére voltak kötelezve. A tárgykör: szociális filozófia, etika, morálpedagógia, pszichológia, generikus szociális munka és különleges területek, mint az általános törvényhozás, az egészségügyi és szociális törvényhozás, a hatóságokkal való együttműködés.

Farkas Edith 1907-től részt vett a hivatalos pártfogó tisztviselők képzésének programjában. Az 1912-ben megjelent könyvének címe: *A hivatalos pártfogó.* Ez a kiadvány tankönyvként szerepelt.

Az idők folyamán újabb képzések bővítették a szociális szeminárium anyagát: börtönszolgálatra, kórházmisszióra, hajléktalanokkal való foglalkozásra készítették fel a tagokat. A képzést később decentralizálták: a Budapesttől távol dolgozó önkénteseknek 10–32 órás tanfolyamokat szerveztek, melyekbe helyi orvosokat, papokat és más szakembereket vontak be. Összefoglalók, viták, műhelymunka (ún. workshop) bővítették a képzést, valamint publikálások a helyi sajtóban.

A szociális nevelést segítették Prohászka Ottokár ún. „szeretet körlevelei". Az egyik ilyen körlevelében ez a kérdés olvasható, válaszadással együtt: „Mit viszünk magunkkal életutunkra a Szentírás kincseiből és erejéből? Magunkkal visszük a lelket. Látjuk a lelket, annak végtelen értékét. Ennek motívumai a hitből származnak és az örök élet veszélyeztetésének felméréséből. (…) A szeretet meleg erejével lépünk a világba (…) Együtt akarunk dolgozni, céltudatosan, beteljesülésre vágyva."

A lelki formálásban segített a *Keresztény Nő* című újságunk, 1912-től a negyedéves *Értesítő,* 1919–1944 között a *Magyar Nő*. Az Országos Missziós Ifjúság (OMI) kiadványa volt az *Élet és Öröm,* valamint a klubtagoknak szóló *Búzavirágok* c. újság. Ezeken kívül programfüzetek, Prohászka Ottokár missziós körlevelei, konferenciabeszédei, illetve püspök úr általunk kiadott művei, az *Elmélkedések az Evangéliumról* és az *Élő vizek forrása* alakították a lelkiséget. Farkas Edith lélekformáló műveiben – *A hivatalos pártfogó, Missziós útravalók*, a kültagok számára készült *Kézikönyv* és ötkötetes műve, a *Farkas Edith lelki iskolája* – és 1926-tól *Missziós üzenetek* címmel havonta elhangzó rádióbeszédeiben terjesztette a keresztény eszméket a társadalom és a családi élet aktuális problémáival kapcsolatban.

Folytatva a Szociális Missziótársulat munkájának ismertetését az oktatás-nevelés területén, meg kell említeni az önkéntesekből alakult országos szervezetünk keretén belül működő egyházközségi szakosztályban a gyermekcsoport-mozgalom beállítását. 1927-ben a gondozott gyermekek közül a missziótársulat négyszázat helyezett el a vidéki szervezetekben. Nyaraltatást, tanulmányi kirándulásokat, szórakoztató délutánokat, állatkert-látogatást, kirándulásokat szerveztek nekik. Budapesten, az utcán kószáló gyermekek részére juniálisokat rendeztek, amikor is jóllakatták az éhező utcagyermekeket, és rekreációs programban részesítették őket.

A Szociális Missziótársulat működése 1950 után megszűnt. Valamennyi intézménye állami tulajdonba került. A kültagság és az önkénteseket felölelő országos szervezet sem működhetett. Volt azonban olyan missziós tag, akiben soha nem szűnt meg a remény, hogy egyszer újra kezdődhet a szociális-karitatív munka. Mogyorósi Erzsébet, Józsa nővér minden lehetőséget megragadott, hogy önfenntartásához elengedhetetlen tevékenysége mellett képezze magát. Mivel előző tevékenységét az Ottokár Árvaházban végezte, és tehetséges nevelő volt, így elvégezte az óvónőképzőt. Szívében mindig első helyen volt a rászoruló gyermekek, fiatalok felkarolása, oktatása, nevelése.

Abban az időben, amikor 40 év kényszerű szünet után Magyarországon ismét lehetővé vált a szerzetesrendek működése, Keszthelyen néhány szociális érzékenységű nőben megfogalmazódott az a gondolat, hogy hátrányos helyzetű, kötelező iskoláskorban levő, más jellegű oktatásban részt venni nem tudó fiatal lányok számára katolikus szellemű gazdasszonyképző speciális szakiskolát kellene létrehozni. Az iskola fenntartójául a Szociális Missziótársulatot szerették volna megnyerni. Tervükkel megkeresték a társulat ügyvezető nővérét, Mogyorósi Józsa nővért, akiben megszületett az a gondolat, hogy a tervezett iskola utóda lehetne a valamikor Csobánka–Margitliget missziós telepen működő gazdasszonyképző iskolának, és így az iskola tanulói az általános műveltség megszerzéséhez szükséges ismeretek elsajátítása mellett a családi tevékenységgel kapcsolatos elméleti és gyakorlati tudnivalókat is elsajátíthatnák, úgymint a főzést, varrást, csecsemőgondozást, gyermeknevelést, betegápolást és szociális munkát, valamint a kertészkedést és takarítást.

Az elképzelést tett követte. Megalakult a társulat keszthelyi kültagcsoportja Molnár Lászlóné tanárnő vezetésével. Tagjai voltak Móricz Sándorné,

dr. Manninger Gusztáv Adolfné, Nagy Lajosné, Palágyi Ödönné. Közös elhatározással fogalmazták meg, hogy az iskolát katolikus szellemben kívánják létrehozni és működtetni a Szociális Missziótársulat fogadalmas nővéreinek fennhatósága alatt. A társulat pedig vállalta az iskola fenntartását. Így 1991. május 14-én megszületett az első írásos megállapodás a Szociális Missziótársulat és a keszthelyi kültagcsoport között a keszthelyi gazdaszszonyképző iskoláról. Az 1991. július elsején aláírt „alapszabályban" az oktatói munkaközösség 10 tagja nyilatkozott arról, hogy mint tanár, orvos, műtős asszisztens, gép- és gyorsíró szakoktató, valamint vendéglátó-ipari és idegenforgalmi üzemgazdász főállásban, illetve mellékfoglalkozásban vállal munkát az oktató-nevelő munkában.

Egy korabeli bejegyzés Molnár Lászlóné első iskolaigazgatótól: „1991. szeptember 1-jét írtunk. A Szent Család-templomban felcsendült az ének: Jöjj el Szentlélek Úristen! Isten oltalmát, a Szent Család pártfogását kérve kezdődött az iskola élete."

Ezzel közösségünk újkori történetének egy, a karizmánkat megvalósító, áldásos, de viharokkal is kísért korszaka kezdődött. Mert az iskolát nem kerülték el a „gyermekbetegségek", melyek már születése idején megmutatkoztak. Miközben ez a gyermek nőtt, szépült és fejlődött újabb tanulható szakmákkal kiegészülve és újabb és újabb vezetők és pedagógusok, valamint egyéb munkatársak áldásos tevékenységével, a hibák, esetleges mulasztások, belső problémák is jelezték, hogy minden időben nagy szükség van Isten kegyelmére. Ennek fényében értünk el a mai visszaemlékezés hálaadó pillanataiban ahhoz a felismeréshez, melyet a Szentírás így fejez ki: „Akit az Isten szeret, azt megpróbálja."

„Miféle szellem volt az, amelyben ismét úttörő munkát" kezdtek ettől fogva Keszthelyen a Szociális Missziótársulat és az iskola munkatársai? – kérdezhetjük most mi is Prohászka püspök kérdésével, melyet rendünk hajnalán tudakolt. Teljes biztonsággal állíthatjuk 25 év távlatából, hogy az *irgalmasság* szelleme ez. Felködlik előttünk annak a sok gyermeknek képe, akit befogadott ez az iskola, mert számukra csak ez a képzési lehetőség volt adva. Érdemes mindössze megközelítő mértékben számba venni, hogy az eltelt negyed század alatt hány fiatal kapott itt akár naponta enni- és innivalót, mert otthonról nem tudott mit hozni. Hány gyermeket kellett keresni és megtalálni, akár otthon, akár máshol… De talán még több azoknak a rászoruló fiataloknak száma, akik jó tanácsot kaphattak itt bizonytalan-

kodásaikban, töltekezhettek életük megalapozásához szükséges tudással, vagy akiket itt komoly figyelmeztetéssel térítettek el veszélyesnek tűnő útkereséseik alkalmával, vagy vigasztaltak meg szomorúságukban. Mily sok azoknak a tanulóknak a száma, akiknek itt újból és újból megbocsátottak a sokszor emberpróbáló kihívásokkal szembesülő tanáraik, akik türelmesen viselték el a kellemetlen diákokat is. De legfőképpen egészen teljes a sor, akikért az iskola munkatársai és a szociális missziós nővérek imádkoztak. Élőkért és elhunytakért, mivel már vannak olyanok is, akik ennek az iskolának tagjaiként költöztek reményünk szerint az Örök Életbe.

Sorra megjelenik szemünk előtt az erről az iskoláról nyilatkozó szülők, diákok és tanárok véleménye. „Miért ebbe az iskolába járatja gyermekét?" – kérdeztük mi, szerzetesnővérek a szülőktől. A válaszok egyike: „Miért? Mert ebben az iskolában nemcsak a kötelező tananyagra tanítják meg, hanem embertiszteletet, önzetlenséget és sok jó emberi tulajdonságot próbálnak előhozni a gyermekekből. A tanároknak nemcsak a teljesítmény, hanem az ember alakítása is fontos. Hiszem, hogy az itt töltött tanulmányi ideje alatt olyan alapokat kap, amelyre majd fel tudja építeni az elkövetkező nem könnyű életét" (2003, Szi Árpád édesapja). „Mit jelent számomra ez az iskola?" – kérdeztük meg az iskola tanáraitól. Réder Lászlóné szakoktató, aki már az örökkévalóságban él, így vallott: „Hálás vagyok Istennek, hogy munkát végezhetek ebben az iskolában. Nagyon jól érzem magam a rám bízott lányok között, mert a gyakorlati foglalkozásokon lehetőség van beszélgetésre, és ilyenkor megosztják velem gondjaikat. Bár nem szakmunkásokat nevelünk, de további életük számára fontos, hogy mint feleség és édesanya tudjanak szabni, varrni. Számomra nagyon sokat jelent, hogy olyan közösségben végezhetem a munkámat, ahol az egymáshoz való viszonyunk kiegyensúlyozott, összetartó és családias. Napjaink Isten áldásával szeretetben, békességben telnek" (2003). Bogdán Ildikó, volt tanulónk így vall pályakezdésének nehézségeiről: „Az első munkavállalásom nehézségekkel, kihívásokkal, problémákkal járt. Kezem, lábam remegett, tenyerem izzadt, eleinte nem tudtam, mikor teszek jót, és mikor rontok el valamit. Sohasem fogom elfelejteni, milyen fáradtságot éreztem az első munkanap után. Lassan megismertem az osztályos munka rendjét, folyamatát, és rákérdeztem a munkahelyi szokásokra. Úgy éreztem, hogy az a hivatástudat, amelyet az iskola alakított bennem, segített elindulni a betegápolás nehéz útján. Ezzel és szakmai tudásommal sok súlyos beteg embert segíthetek át a betegség

nehéz óráin, és így magam is átélem a segítőszolgálat nagyszerű érzését" (2003).

Iskolánkban mindig fontos szerepe volt a kollégiumnak. Henczi Katalin kollégiumvezető így nyilatkozott: „Iskolatípusunknak megfelelően kollégiumunkba is többnyire hátrányos helyzetű tanulók kerülnek, és ezért fontos feladat a gyenge eredményt felmutató tanulók segítése a választott szakon történő képesítés megszerzésére. Ugyanakkor, de talán mindenekelőtt az iskola céljának és feladatának megfelelően a keresztény neveléssel megalapozzuk és kibontakoztatjuk egész személyiségüket. Célunk a pozitív életszemléletű, Istenre mindig ráhagyatkozni tudó fiatalok nevelése" (2003).

Egy iskola tevékenysége mindenkor nagyban függ az igazgató személyétől: képességeitől, elkötelezettségétől, lelkesedésétől. Ugyanakkor ő egymaga nem képes feladatának megfelelni. Szüksége van elkötelezett munkatársakra. Iskolánk 25 éves fennállásának igazgatói a következő személyek voltak: Molnár Lászlóné 1991–1995 között. Ebben az időszakban az iskola szociális gondozó és ápoló szakon, valamint gazdasszonyképző szakon lehetett képzettséget szerezni. 1995 októberétől 1996 márciusáig Vidosné dr. Rakk Zsuzsanna igazgatta az iskolát a meglévő szakokon. Őt ismét Molnár Lászlóné váltotta fel, aki 2003 júliusáig töltötte be tisztségét. Ekkor már nem gazdasszonyokat, hanem házvezetőnőket képeztek az egyik szakon. Dr. Puskás Lászlóné 2003 augusztusától 2005. július 31-ig vezette az iskolát az előzőekben megjelölt szakokkal. Őt követte öt évig tartó munkaviszonyban dr. Vértesaljai József, akinek nevéhez új szak beindítása fűződik, a „falusi panzió és vendéglátó" szak. Az ő iskolavezetésének idejére esik a lányok mellett fiú tanulók felvételének megkezdése az iskolába. Jelenleg az iskolaigazgató Kiss Katalin, aki a hetedik tanévét zárja. Igazgatóink tevékenysége mellett meg kell említenünk azt a sok pedagógust és szakembert, akik főállásban vagy óraadóként oktatták-nevelték a fiatalokat. Valamenynyiről elmondható, hogy szívvel-lélekkel emelni akarták a tanulók szellemi színvonalát és általános emberi értékeit. Bensőséges, otthonos, biztonságot adó légkört tudtak kialakítani. Itt kell megemlítenünk tanári gárdánk mellett – melynek tagjai a szakmai tudás átadása mellett mindenkor elsősorban a természetes emberi erények, így a becsületesség, az őszinteség, a megbízhatóság, a felelősségvállalás, a segítőkészség kialakítására, illetve fejlesztésére törekednek – hitoktatóink és papjaink segítését a nevelésben, a keresztény élet értékeinek megismerésében, gyakorlatában. Még megbecsülni is

nehéz azoknak a külső, közéleti személyeknek számát, akik láthatóan vagy éppen rejtetten segítették iskolánk oktató-nevelő munkáját.

Iskolánk eddigi 25 éves korszakára visszatekintve csak a rejtekben is látó Istent kérhetjük mind az iskolában munkát vállalók, mind a külső segítők vonatkozásában a teljes körű és hozzájuk méltó jutalom megadására.

A Jóisten iránti végtelen hála érzésével valljuk, hogy iskolánk eddigi 25 éves lélekmentő tevékenysége nem valósulhatott volna meg, ha 1995-től kezdődően nem adták volna át rendházukat oktatás-nevelés céljára a Csornai Premontrei Apátság szerzetesei. Ettől kezdve otthont kapott az iskola, de ezzel párhuzamosan folyamatosan szépült is a figyelmes, gondos „őrző-védő" tevékenység során.

A Szociális Missziótársulat elérkezett oda, hogy a fennálló körülmények miatt, amely idős korunkból, a hivatáshiányból és néhány külső, társadalmi bizonytalanságból adódik, teljes felelősséggel nem tudjuk tovább fenntartani ezt az iskolát. Biztosak vagyunk abban, hogy Istentől kaptuk megalakításának gondolatát, Isten adta meg a szükséges szellemi, spirituális és anyagi tőkét ahhoz, hogy 25 éven át tenyerünkön hordozzuk ezt a karizmánkhoz legközelebb álló intézményt. Most azonban gyengéd szeretettel saját kezünkből áthelyezzük a Csornai Premontrei Apátság szerzeteseinek a kezébe megőrzésre, kivirágoztatásra. Ismert adottságaik bizalmat ébresztenek bennünk arra vonatkozóan, hogy jó helyen lesznek a tanulók és munkatársak nemcsak ebben az ősi premontrei rendházban, hanem az atyák szívében is, hiszen ők jelmondatuk szerint (*ad omne opus bonum parati*) „minden jóra készen" fogadják korunk új kihívásait és feladatait.

Kedves tanulóink és tanáraink, munkatársaink! Prohászka Ottokár püspök szavaival kívánjuk minden missziós nővér nevében és imáinkban Istentől, hogy amikor a mi bárkánkból egy új hajóra szállnak, az ő gondolatai erősítsék és vidítsák szíveiket:

„Lelkem mécses, tehát világít,
Szívem tűzhely, tehát melegít.
Jót teszek másokkal,
segítve, nemesítve, biztatva hatok rájuk.
Aki így él, higgye, hogy ő a világ világossága.
Higgye, Jézus mondta."

Prohászka Ottokár

Ezzel a tudattal bizakodva nézünk a jövőbe, mert tudjuk, hogy Farkas Edith szavai igazak: „Az mellékes, hogy látszólag kis vagy nagy, feltűnő vagy rejtett fényforrások vagyunk-e, lényeges csak az, hogy világítsunk, mert ez a mi feladatunk."

Bethánia Szeretetotthon[12]

Fischer-Colbrie Ágoston kassai püspök 1909-ben adományozta örökös használatra a Balassa–Hunyadi Alapítványt a társulat céljára Farkas Edithnek, a Szociális Missziótársulat (alapítás éve: 1908) alapítónőjének. Még ebben az évben ide költözött Budapestről az Elnök utcai menhely, és megnyílt a Reformatórium 90 fő erkölcsileg veszélyeztetett fiatalkorú leány részére, ahová az akkori igazságügy-minisztérium utalta be a javító nevelésre ítélt lányokat. Innen néhány év leforgása alatt sok lányt helyezett ki a vezetőség jó keresztény családok háztartásába. (Később a Reformatórium hadi árvaházzá alakult.)

A katolikus zárda működéséhez kápolnára volt szükség. Városy Gyula kalocsai érseknek, a társulat egyik legnagyobb jótevőjének adománya tette lehetővé, hogy Farkas Edith felügyelete alatt, szikszói mesteremberekkel, 1909 októberében megkezdődhessen a kápolna építése.

1909-ben a Szociális Missziótársulat átvette a helybeli római katolikus iskola vezetését is, amelyet az idők folyamán államsegéllyel tartott fenn. Átlagosan kb. 200 fő gyermek látogatta az iskolát, melynek helyére 1912-ben Farkas Edith modern iskolát építtetett. A Bethánia Szeretetház fenntartását a minisztériumtól a gyermekekért fejenként kiutalt tartásdíj és az alapítvánnyal járó – 70 kataszteri hold – föld jövedelme biztosította. Ez a föld egymástól távol fekvő 14 parcellában volt szétszórva Szikszó határában, ezért kezelése nehéz és költséges volt. A ház szükségleteihez a földeken termő gyümölcsnek, zöldségnek és gabonának is hozzá kellett járulnia. Ezenfelül 1924-ben szövőműhelyt állított be a Bethánia, amely néhány évig szépen jövedelmezett. A szövöde mellett fehérnemű- és felsőruha-varróműhelye is volt, és művészi kézimunkákat is készítettek. A Szociális Missziótársulat a községben leánykört is működtetett. Ezekkel az eszközökkel

[12] Lásd: http://www.szikszoplebania.hu

igyekeztek a nővérek lehetővé tenni, hogy a növendékek minden testi-lelki szükségletéről gondoskodhassanak.

„A szikszói Bethánia Otthon ma központját képezi több katolikus akciónak, s így erős misszióállomása a szikszói katholikus hitközségnek".[13] Egy kimutatás szerint a „fénykorban" (1919–1933-ig) 65 fővel állami serdülőleány-nevelde, 131 fővel római katolikus általános iskola, 50 fős patronázs (leánykör), 70 fővel hadiárvák támogatása és számos egyházi civil mozgalom, szerveződés jelentették a rendi működés gyümölcseit.[14] 1950-ben, a szerzetesrendek megszüntetésekor a Szociális Missziótársulat vezetése alatt Szikszón két intézmény működött: a Földművelésügyi Minisztérium felügyelete alatt álló gazdasszonyképző iskola és a Népjóléti Minisztérium felügyelete alatt működő, ún. csecsemő családi telep.

Az 1950-es feloszlatás után csak titokban, sokszor laikus testvérként működtek a missziós nővérek, és az 1990-es újraszervezést nagyon sokan már meg sem élhették. Fontosnak tartjuk megemlíteni azokat a szociális missziós nővéreket, akiket a szikszói temetőben helyeztünk örök nyugalomra:

Staub Margit – Alberta nővér (†1936);
Száva Vilma – Vilma nővér (†1950);
Albert Mária – Verona nővér (†1950);
Argay Erzsébet – Edina nővér (†1964);
Argay Anna – Honória nővér (†1985);
Földesi Ilona – Erna nővér (+1994);
Tárczy Erzsébet – Blanka nővér (†1996);
Kőrösi Erzsébet – Ágnes nővér (†2017).

A szikszói temetőben nyugvó nővérek egy része a szerzetesrendek szétszóratásának idején is Szikszón élt, tevékenykedett: kántorizált, miseruhákat, liturgikus kellékeket készített-javított a helybeli és környékbeli plébániáknak, segített az egyházi adó beszedésében és mindenütt, ahol lehetőség volt.

Az épületet az államszocialista időszakban államosították, a kápolna a helyi római katolikus egyházközség tulajdona lett.

---

[13] Farkas Edith: *Missziós útravalók,* Szociális Missziótársulat, Budapest, 1925.

[14] Vö. szikszói római katolikus plébánia honlapja

A jelenlegi Bethánia Szeretetotthon épületrészét a szerzetesrendek magyarországi megszűnése után a helyi termelő szövetkezet vette birtokba, csirkekeltető működött benne, amely az épület állagát nagyban károsította. Mivel a rászoruló idős emberekkel való foglalkozást korábban is feladatának tartotta a Szociális Missziótársulat, ezért, amikor erre lehetőség nyílt, Szikszón a visszakapott épületben 1999-ben egy újabb intézmény működését indítottuk el világi vezetéssel és a szerzetes nővérek aktív közreműködésével. Első lakóit még Litkei Ferenc plébános úr pártfogolta a saját plébániáján, onnan fogadtuk őket. Szögeczki József vezetésével, állami, valamint egyházi támogatással működik. Kezdetben 17 fő idős embert tudott fogadni, de az időközben bekövetkező épületbővítés révén 48 fő idős ember befogadására vált alkalmassá. Az idősotthon szervezésében nappali idősellátás és szociális étkeztetés is folyik.

Az intézményre ökumenikus szellem jellemző, ökumenikus szemlélettel fogadják a lakókat. Rendkívül fontos számukra, hogy az intézményben élők családias szeretetközösségben élhessenek, hogy emberi méltóságuk alapja az emberi tisztelet legyen, a tisztelet pedig a krisztusi szeretet tanításának alapján váljon valósággá. A Bethánia Szeretetotthon közelében működő óvoda nagyon szép és fontos korosztályi együttműködést tesz lehetővé, amelyet, ha alkalom van rá, ki is használnak.15 A sok és hasznos épület és környezet folyamatos szépítése mellett nagy vágya volt az otthon lakóinak, vezetőinek és nekünk, a fenntartóknak, hogy az épület energiatakarékosabbá váljon. Ez valósult meg 2018 augusztusára, amikor is ezzel egy időben a ház külső helyrehozatala is megtörtént. Augusztus 16-án, Szent István ünnepe előtt, amikor hálát adunk a mindennapi kenyérért, egyben közösségben örülhettünk annak, hogy a Bethánia Szeretetotthon tovább szépülhetett.

Szikszón mind az óvodát, mind a szeretetotthont a város és környékének lakói, valamint az önkormányzat és más társadalmi szervek is magukénak érzik, és így lehetőségeik szerint mindenkor támogatják kezdeményezéseinket. Isten különleges segítségnyújtását jelenti az a tény, hogy a városban működő – három különböző – felekezet lelkészei rendszeres lelki támogatást nyújtanak liturgiák tartásával, beszélgetésekkel.

---

15 Vö. szikszói római katolikus plébánia honlapja: http://www.szikszoplebania.hu/site/index.php?option=com_content&task=view&id=16&Itemid=37

1999. december 1. A gyümölcs beérett
A szeretetotthon működésének 20. évfordulójára készült visszaemlékezés

A Betánia Szeretetotthon megnyitja kapuit. Az első lakók örömmel veszik birtokba a szeretetotthont. Újra élet költözik az ódon falak közé.

Annak idején hangos gyerekzsivaj verte fel a megülő csendet, most életük nagyobbik részét maguk mögött tudó, pihenésre és szerető gondokodásra vágyó idős emberek halk imája hallatszik a barátságos szobák mélyén.

2019. Az indulás óta újabb két évtized telt el. A leltár a következőképpen alakul: 295 lakó, 145 végső búcsúzás, 39 munkatárs, közel 600 hozzátartozóval való kapcsolat, 25 zarándokcsoport fogadása, 800 bemutatott szentmise, liturgia, istentisztelet, 3 arany serleg a „Tevékeny élet fesztivál"-ról, számos lelkigyakorlat, imádságos alkalom, vidám, kedves program, kirándulás, szereplés, no és persze egyéni és közösségi megpróbáltatások egyaránt. Közel 700 millió forint elköltött állami támogatás, 128 millió forint felhasznált beruházási forrás, lelkes tervek, munkás hétköznapok, folyamatos türelempróbák, bővítések, építkezések.

A 17 fős kis közösség 68 időst egybeölelő nagycsaláddá változik. A bentlakásos otthon a nappali ellátásba járók közösségével egészül ki, ahol a még aktívabbak és a szellemileg hanyatlófélben lévő kortársak is gondoskodást kapnak. Az étkezőkkel együtt naponta kb. 70–80 idős korú személyről gondoskodunk a missziós nővérektől kapott lelkiségi minták, útmutatók segítségével. A Gondviselésbe vetett hittel.kitartással, állhatatossággal, a jóban hívő reménységgel, a közösség imájának erejével és a kollégák szakmai felkészültségével számos megoldhatatlannak látszó nehézségen jutottunk túl már.

A Bethániában 20 éve minden újonnan érkező idős lakóban megláthatjuk a megpihenni vágyó, új útjára készülő Jézus arcát. Megélhetjük a szolgálat és tanítás egymást kiegészítő misztériumát. Így mi is, mint „Márták és Máriák", a jézusi tanítás alapján, a Jó Pásztor oltalma alatt és kegyelmével erősítve, valamint egymást segítve élhetjük meg a misszió-társulat jelmondatát:

„Amit a legkisebb testvéreim közül egynek is tesztek, nekem teszitek."

Forrás: Szögeczki József intézményvezető ünnepi beszéde

Az óvodai program kiemelten kezeli a gyermekvédelmet, a hátrányos helyzetű gyermekek segítését, a nevelők igyekeznek már ebben az életkorban kialakítani a gyermekekben azt a tudatot, hogy aki teheti, támogassa a beteget, a szegényt. A Márton-nap, Erzsébet-nap ünnepein kívül az óvodások rendszeresen látogatják a mellettük működő szeretetotthon időseit. Ma ezek az elvek és az ezeken alapuló gyakorlat képezik a Farkas Edith által célnak kitűzött „lélekmentés" karizmájának aktuális megvalósítását.[16]

1995. augusztus 1-jétől, miután a Szociális Missziótársulat visszakapta az itteni épületet, Mogyorósi Erzsébet, Józsa nővér általános főnöknő vette kezébe az ügyek irányítását, mintegy folytatva Farkas Edith alapító anya hagyatékát, és vállalta az épület egyik részében egy óvoda működtetését.

Józsa nővér útmutatásával Kereki Józsefné vezetése alatt az óvoda nevelői és dolgozói törekedtek lelkületben és a napi munkában a „kék fátyolos" szellemiségét követni.

Józsa nővér halála (2001. május) után a rend általános főnöknője Simon Anna (Gabriella nővér) lett, a gazdasági ügyvezető pedig Gambár Éva (Anna nővér). Mindketten lelkesedéssel és gondosan folytatták a megkezdett munkát. Az óvodában, ahová a felekezeti hovatartozástól eltekintve veszik fel a jelentkezőket, az ökumenikus szeretet nevében tevékenykednek.

Elsődleges tényező a gyermekek nevelésében az érzelmi biztonság, a derűs, oldott légkör, a jó közérzet és a nyugalom. Az óvoda sajátos jellegét a családi nevelést kiegészítve a keresztény értékek közvetítése határozza meg, illetve Szikszó sajátosságaiból adódóan a népi kultúra ápolása, a hagyományok őrzése és átadása – az óvodás gyermekek életkori sajátosságainak megfelelően. A gyermekek környezetének, az őket körülvevő természeti világnak a védelme kiemelten hangsúlyos programjukban. A környezet felfedezésére irányuló séták, természetjárások, kirándulások szervezésével igyekeznek lehetőséget teremteni a gyermekek értelmi, erkölcsi, esztétikai fejlesztésére. Mindannyian a szülőföld és a haza szeretetére, a föld, a természet, az állatvilág kincseinek és értékeinek megbecsülésére nevelik őket. Érdemes itt megjegyezni, hogy ez a terület nagymértékben értékes

[16] Vö. szikszói római katolikus plébánia honlapja: http://www.szikszoplebania.hu/site/index.php?option=com_content&task=view&id=16&Itemid=37

volt növényvilága miatt: „A Bethánia-kert Szikszó belterületi részén elhelyezkedő park. A kert és a hozzá tartozó, ma már átalakított és helyi védelmet élvező kastély a 18. század során került a Hunyady család, majd házasság révén részben a Csákyak birtokába. A 20. század elején Hunyadyné gr. Csáky Sarolta adományozása révén a Szociális Missziótársulat női szerzetesrend telepedett meg a birtokon. Minden bizonnyal a Hernád völgyében őshonos tölgy-kőris-szil keményfa ligeterdő átalakításával hozták létre a kastély díszkertjét a 18–19. században. A kert az 1900-as évek elején készült leírás szerint díszfákkal, egzótákkal[17] és cserjékkel kiegészített keményfa ligeterdő maradványának benyomását kelti, ahol igen sok madár fészkelt. Az államosítás és a rend feloszlatása után a kert gyors pusztulásnak indult. Díszcserjeállománya elvadult, majd fokozatosan eltűnt, kiirtották. Csak az idősebb fák maradtak meg, főleg kocsányos tölgyek, szil, kőris, valamint vadgesztenyefák a ma már kaszált gyepszintű, cserje nélküli kertben. Különösen szép és értékes két megmaradt, legalább 200–250 éves korú kocsányos tölgy. A kert tulajdonosa ismét a Szociális Missziótársulat, amely óvodát és szociális otthont üzemeltet a volt kastély épületeiben és a kert nagyobbik részén. Az épületek körül az elmúlt években kisebb kertfelújítások történtek, főleg örökzöld fák ültetése révén. Szikszó város önkormányzata mint a kert természetvédelmi kezelője a megmaradt kert és a korábbi díszkert rekonstrukcióját tűzte ki célul, hogy a helyi védelem eredményeként a védett érték a jövő számára is fennmaradjon."[18]

2011-ben a Szociális Missziótársulat pályázaton nyert pénzalapon felújította és kibővítette az óvodát. Az intézmény ezáltal 95 gyermek ellátására vált alkalmassá, és a korábbi három csoport helyett négyet indíthatnak.

Farkas Edith Szeretetotthon

2000-ben fogadta első lakóit Budapesten a Szociális Missziótársulat fenntartásában működtetett Farkas Edith Szeretetotthon[19] mint egyházi intézmény, amely ápolás-gondozást nyújtó tartós bentlakásos idősek otthona a különböző szerzetesrendek idős nővérei és a világiak számára. A férőhelyek száma

[17] Egzóták: trópusi örökzöld fák, lomblevelű, télálló cserjék
[18] Vö. provertes.hu/vedett_teruletek_pdf/baz_megye/adatlap_4743.pdf
[19] Lásd: www.feszo.atw.hu

100 fő. A beköltözők végleges otthonuknak tekintik ezt a helyet. A szeretetotthon munkatársai a szerzetesnővérekkel együtt igyekeznek biztosítani a szeretetteljes légkört, illetve az állandó nővérfelügyeletet, a testi-lelki gondozást és ápolást megvalósítani. Rendszeres orvosi ellátás, foglalkoztatás, mentálhigiénés ellátás, gondos étkeztetés és a nagy kert szolgálják azt a célt, hogy a lakók lehetőleg otthonosan érezzék itt magukat. A hívő ember számára egyik legfontosabb tényező ehhez, hogy az épületben kápolna van, benne napi szentmise, közös imák. Ebben az intézményünkben tudunk részünkről állandó szerzetesnővéri jelenlétet biztosítani. Együtt veszünk részt a szentmiséken, közös imákon és beszélgetésekben, közös programokon, bibliaórákon találkozunk, és áldoztatjuk az ágyhoz kötötteket.

2015. június 25-én, Budapesten ünnepelhettük a Farkas Edith Szeretetotthon fennállásának 15 éves jubileumát. Az ünnepségen elhangzott beszéd nemcsak a szeretetotthon történetét foglalja össze, hanem betekintést nyújt a fenntartó Szociális Missziótársulat tagjait vezérlő alapelvekbe is:

> Kedves Testvérek!
> Lelki szemeim előtt megjelenik egy kép! 1990: éppen csak hogy megtörtént a rendszerváltás, és az *Új Ember* c. folyóiratban máris megjelentek az első cikkek az újjáéledő szerzetesrendekről. Megnéztem én is az újságot, és megakadt a szemem egy cikken: *Bemutatkozik a Szociális Missziótársulat*. Belenéztem: nő-, család- és gyermekvédelem, ima és liturgia a központban, a „legkisebbek szolgálata" a rend intézményeiben, írta Mogyorósi Józsa nővér. Ez éppen nekem való – gondoltam, hiszen egész eddigi életemben valami ilyesmire törekedtem én is. Bekopogtattam hozzájuk: „Lám, lám, semmi sincs túl korán, sem későn" – mondta (ő 16 éves korában kezdett érdeklődni a rend iránt, én 50 évesen). És elkezdtünk ismerkedni egymással. Ő beszélt a gyönyörű fiatal lányról, akit Farkas Edithnek hívtak, és 1877-ben született a budai Várban. Előkelő, gazdag család egyetlen gyermekeként szólította meg Isten: „Jöjj, kövess engem a szegény, elesett, veszélyeztetett, kitaszított emberekhez, a prostituáltakhoz, az éhbérért dolgozó munkásnőkhöz, a börtönök és kórházak lakóihoz!" Edith felkelt, és ment. A nővédő egyesületbe, majd 1908-tól azoknak a fiatal nőknek közösségébe, amelyekből megalakította az első – megszentelt életet élő – szociális munkásnők szerzetesi közösségét. Rövidesen ez a társadalmi küldetésű társulat behálózta Magyar-

országot. Mint minden nagy mű, ez sem nélkülözte a megpróbáltatásokat, az erős kihívásokat: két világháború, a közösség kettészakadása, a konstitúció különböző változásainak nehézségei.

Sikerek, de kudarcok is kísérik eddigi történetünket. A szerzetesrendek 1950. évi működésének megtiltása erős érvágás volt a mi életünkben is, főleg a közösségi élet, a közös gondolkodás és a közös döntések előkészítése miatt.

Isten mégis életben hagyott egy „szent maradékot", akikkel újra lehetett kezdeni az életet. Volt egy nővér, aki 1950–1990 között, 40 éven át töretlen reménnyel hitte – és érte nagy áldozatokat hozott –, hogy nincs vége a Szociális Missziótársulat életének, hogy fel fog támadni, és lesz még jövője. Ő volt Mogyorósi Erzsébet, Józsa nővér. Amikor 1990-ben megindult a missziótársulati élet, ő hozta össze a közösséget egy Tusnádi utcai magánvillában, a létszám és az épület folyamatos bővítésével, kápolnaépítéssel egybekötve. Nagy álma volt, hogy az egyre idősödő szerzetesnővérek részére a volt anyaházban (Krisztina körút 61.) otthont alakítson ki. Azoknak a nővéreknek pedig, akik itt élték át boldog noviciátusukat, itt képződtek szerzetessé, minden álmuk az volt, hogy a megszentelt falak közé jöhessenek vissza meghalni is. Legtöbbjük álma, sajnos, nem valósult meg.

Mégis… 1999-ben, amikor az I. kerületi Budavári Önkormányzat visszaadta ezt az épületet, megindult egy idősotthon megalapozása építkezéssel. Építettük az új szobákat, és építettük a szerzetesi és lakóközösséget. Alig történtek meg az első bontási és falazási munkák, máris jelentkeztek a majdani lakók. Szinte minden áldozatra készen. Még pallókon kellett járni, még magunk végeztük a villany- és gázóra-leolvasásokat, intéztük ezek befizetését az egyes hivataloknál, már jöttek a felajánlások: „Ha nem lesz együtt a pénz, teljes bizalommal befizetjük az első részleteket, csak jöhessünk minél hamarabb!"

És megkezdődtek a beköltözések, még nem egészen szabályosan, de jöttek, jöttek a lakók. Mindjárt akadt pap is, méghozzá pálos szerzetes, és Isten kegyelméből azóta is mindig van pap lakótárs, aki naponta bemutatja a szentmisét. Alighogy kezdetleges módon, de átalakíthattuk a hosszú éveken át házasságkötő teremként működő helyiséget, már jött is Várhegyi István kanonok úr a krisztinavárosi egyházközségből, és kápolnává szentelte. (Várhegyi plébános úr utódaként – szentmisék be-

mutatásával, gyóntatással, áldoztatással, lelki beszélgetésekkel, életünk örömeinek és nehézségeinek megosztási lehetőségével – Vigassy Mihály atya és a plébánia lelkészei segítik folyamatosan a szeretetotthont.)

Érkeztek sorra a dolgozók is, vezetők és beosztottak, szinte se szeri, se száma azoknak, akik az elmúlt 15 évben itt építették, szépítették, felügyelték, intézték az egyre növekvő létszámban hozzánk érkezők testi és lelki ügyeit, kísérték őket a Jóisten felé vezető útjukon (már nincs mindenki velünk, de szeretettel őrizzük szolgálatuk emlékét: közöttük Enikő főnővérünkét és Tölgyesi Béla gazdasági igazgatónkét, aki a kezdeti időktől eredményesen fogta össze szeretetotthonunk gazdasági ügyeit). 2001-től dr. Deák Bárdos Gabriella az intézmény vezetője.

Ez az egyetlen fenntartásunkban működő intézményünk, ahol egy fedél alatt élhetünk a ránk bízottakkal. Méghozzá mi, nővérek, nem szigorú klauzúrában elválasztva lakótársainktól, hanem egymás között.

Épült, szépült, bővült ez az intézmény az elmúlt 15 év alatt. A 40 fő befogadására alkalmas „régi épülethez" csatlakoztathattuk a 60 lakótárs részére épített új szárnyat. Isten valami csoda folytán mindig megadta az ehhez szükséges anyagi és szellemi segítséget. Honnan, miből, mitől van ez? Hisszük, hogy velünk lakó „tiszta ostyából" van mindez, akit kápolnánkban őrizünk, és abból a sok-sok imából, amelyet elmondott az a sok lakó, aki itt élt és innen költözött az örökkévalóságba. Mert ők a mi erőforrásaink, ők vitték Isten elé a sok segítő társ keze simogatását és szíve szeretetét.

Vannak és voltak itt is hibák. Mert ez az egész közösség még itt él a földön, még nem a mennyei szentek serege. Esendő emberekként alkotjuk egyházunkat. De a kormányrúdnál – az egész világ hajójában – Jézus áll, és hisszük, hogy egyéni életünk bárkájában is Jézus pihen. Néha vihar zúg körülöttünk, a félelmek vihara, mert sok mindentől félünk. De Jézus most és nekünk is azt mondja, mint az apostoloknak, akik a viharban és félelmükben felkeltették: „Miért féltek, kicsinyhitűek? Ne féljetek! Én veletek vagyok a világ végezetéig!"

Most, amikor hálát adunk Istennek, egymásnak és elhunyt testvéreinknek az eltelt 15 évért, egy biztató hitvallást vigyünk magunkkal: Minket Isten szeretete gyűjtött itt egybe. Ha ezt hisszük, nem félhetünk a jövőtől, csak azt valósíthatjuk meg, amit Prohászka Ottokár kért a miszsziós nővérektől: „Bízzatok, örüljetek, legyetek világító emberek!"

Ez év májusában kerül sor szeretetotthonunk hálaadó ünnepségére, amelyen 20 éves fennállásának örömeire és küzdelmeire emlékezünk.

Názáret Leányai Kollégium

Ugyancsak 2000-ben fogadtuk az első, felsőoktatási intézményekben tanuló lányokat a Názáret Leányai Kollégiumba, amely a Kis Svábhegyen van, abban a házban, amely a szerzetesrendek működése tilalmának idejében több nővérünknek volt otthona. 1996-ban az épület padlástérbeépítés révén szobákkal bővült, és hozzáépítéssel kápolna is létesült. Bizonyos értelemben ez a rendházunk a Kis-Svábhegy főleg idősebb lakói számára hitéleti központ is lett, mert többen vasárnaponként kápolnánkba jártak szentmisére, és ezek egy részéből aktív kültagcsoport létesült.

Az eredetileg rendház funkciójú épület a csendes, szép környezet, a lakószobák jellege és a kápolna miatt nagyszerű helynek bizonyult a kollégium számára, különösen mivel a nővérek részére lakó- és szolgálati helynek alkalmasabbnak mutatkozott az időközben visszakapott régi anyaház a Krisztina körút 61. szám alatt beindított szeretetotthonnal egy épületben.

2000-ben, működésének kezdetén egyik nővértársunk, Mózes Emma Ancilla nővér lett a kollégium vezetője, majd az ő betegsége miatt világi munkatárs, Balajti Zsuzsanna vette át a kollégium vezetését. 2017 augusztusától Horváth Katalin került a kollégium élére. Mint minden, a Szociális Missziótársulat által fenntartott vagy kezelt intézmény, a Názáret Leányai Kollégium is keresztény értékrend alapján működik, feladatának tekintve a rászorulók segítését és az itt lakók közösséggé formálását. A kollégium működését meghatározó vezérelvet leginkább talán Simon András grafikusművész gondolata fejezi ki: „A szeretetét válogatás nélkül ránk sugárzó Isten a saját gyönyörűségére teremtett minket különbözőnek. A keresztények egysége nem a kényszerű egységben fog megnyilvánulni, hanem az egymás iránti elfogadó szeretetben."

A kollégium lakói a Szociális Missziótársulat alapításakor elfogadott rend szerint élik életüket. A házirendben lefektetett szabályok biztosítják a szervezett, programszerű életvitelt, melyeknek fontos elemei a rendszeres közösségi megbeszélések és programok. A leendő lakókat egyházi ajánlás alapján, illetve felvételi beszélgetésen választják ki. A velük lakó nővérek és

a lelküket gondozó lelkipásztorok segítségével a kollégium biztosítani tudja a bensőséges, elkötelezett, nyugodt légkörű tanulást.

Kollégiumunk kápolnája a Kis Svábhegy lakói részére kis hitéleti központként is működik, több mint két évtizede a vasárnapi szentmisék és a havi Szentségimádások, valamint a nővérekkel fennálló régi szeretet-kapcsolat alapján. Ebben a folyamatban kezdetektől segítőként tevékenykedik a Frankó házaspár (orgonálás, Szentségimádás vezetése) és néhány lelkes hívő. A kápolna liturgikus felügyelet szempontjából a Városmajori Jézus Szíve plébániához tartozik.

A Szociális Missziótársulat kültagsága

Simon Anna Gabriella SM írása

A Szociális Missziótársulat tagjainak tagozódása:

- beltagok (szerzetes nővérek),
- világban élő tagok,
- kültagok (ígérettel elkötelezett tagok),
- önkéntesek (a szociális missziós nővérek és kültagok által szervezett munkában részt vevő tagok),
- pártoló tagok (anyagilag támogatják a missziótársulat munkáját).

A kültagság célja és feladata a missziótársulat szellemiségének megélése és továbbadása (mélyebb katolikus hitélet terjesztése) és szociális-karitatív tevékenység végzése.

A kültagság vezetője a missziótársulat általános főnöknőjének irányítása alatt tevékenykedő világi elnök (dr. Forgó Éva, majd Medzihraszkyné Nyúl Éva). A *Kültag kézikönyv*ben rögzített előírásoknak megfelelően a kültagság körébe történő betagozódás lépcsőzetes. A kültagok elköteleződési ígéretüket évente megújítják. Folyamatos lelki képzésben és a szükséges szakképzésben részesülnek. A kültagság szervezeti egységei az önkéntesekkel együtt a szerzetesnővérek munkáiban segítenek, vagy saját lakóhelyükön és máshol beteglátogatásban, fogyatékkal élők megsegítésében, családsegítésben, lelki segítségnyújtásban, egyházközségi munkákban és egyéb – aktuálisan adódó – segítő tevékenységekben vesznek részt.

A kültagok tevékenysége az evangelizáció krisztusi küldetésének megélése a világban.

A Farkas Edith Szolgáltató és Oktatást Segítő Alapítványról

Az alapítvány az alapító Szociális Missziótársulat szellemiségét és karizmáját követi. Vezetője dr. Forgó Éva a SM kültagja.

Az alapítvány általános célja: „Szociális és szolidáris érzékenységgel a koruk, egészségi állapotuk vagy társadalmi helyzetük miatt rászoruló emberek, családok, fiatalok, idős emberek támogatása, segítése."[20]

Az alapítvány működtetése során képződött és a magánszemélyek adóbefizetéséből származó pénzösszeget különböző célokra használja fel. Ilyen cél pl. a többgyermekes, szociálisan rászoruló családok esélyegyenlőségének elősegítése segélyezéssel. (Jelenleg megszüntetés alatt van, 2017. december 31-től nem működik.)

A közösségen kívül élő szociális missziós nővérek tevékenysége

Említésre méltó azoknak a nővéreinknek élete, akik Magyarországon vagy külföldön (USA) különböző okoknál fogva nem élhetnek a közösségben, mert vagy beteg hozzátartozóikat ápolják, vagy maguk is ápolásra szorulnak és ezt családi körben igénylik és kapják meg. Aki tud és a betegápolási kötelezettségén túl még teheti, bekapcsolódik lakóhelye egyházközségi és szociális-karitatív tevékenységébe. Aki erre már nem képes, az ugyanúgy, mint a közösségben élő elgyengült nővéreink, imáikkal, áldozataikkal támogatják a még aktív nővérek életét és munkáját, valamint működő intézményeink tevékenységét.

[20] Lásd: www.farkasedith.egalnet.hu

A Szociális Missziótársulat és intézményeinek létszámadatai 2020. január elsején

Szerzetesnővér 10 fő
Kültag 17 fő
Önkéntes 14 fő

Intézmények

Bethánia Napköziotthonos Óvoda (Szikszó),
Bethánia Szeretetotthon (Szikszó),
Farkas Edith Szeretetotthon (Budapest),
Názáret Leányai Kollégium, Rendi Központ
Dolgozók létszáma: 94 fő
Ellátottak létszáma: 303 fő

Forrás: Simon Anna Gabriella SM: *A Szociális Missziótársulat Kültag kézikönyve* III. kiadás, Szociális Missziótársulat, Budapest, 2010.

A hősiesség karizmája

Lényegét tekintve a missziótársulat ma is olyan csendben, szinte észrevétlenül igyekszik dolgozni, mint ahogyan azt az első patroneszek tették. Szent-, azaz Boldogjelöltünk is van Prohászka Ottokár égi pártfogónk személyében, de oltárra emelése egyre késik. Példaképeinkről szintén beszélhetnénk, írhatnánk, mert kezdettől fogva többen is voltak, akiknek személyére, tetteire mint nagy tanúságtevőkre emlékezünk.

A követendők egyikére, Boér Judit nővérre most mégis kiemelten gondolunk, mert a missziótársulat születésének 110. évében volt halálának 60. évfordulója. Így emlékezett meg róla egy ferences szerzetes: „Rendje az első világháború után küldte Amerikába. Akkor legtovább Clevelandben – főleg a Szent Margit egyházközségben – működött. A második világháború közeledtére hazasietett, és az óhazában élte át a háború minden borzalmát. Rendje 1948-ban ismét Amerikába küldte, hogy gyűjtéssel segítse a rendházakat ért veszteségek helyrehozásában. (…) Halálával a magyar nép lett szegényebb. Az volt a meggyőződése, hogy ha már a Jóisten megkímélte a kommunista borzalmaktól, életét osztatlanul és áldozatosan kell az óhaza szenvedő magyarjainak szentelnie…” Amikor szervezete nem bírta tovább az emberfeletti munkát, és 40 éves szerzetesi jubileuma évében ágynak dőlt, „rendkívül fájdalmas betegségeit csodás türelemmel viselte el. Szenvedéseit szent áldozatként ajánlotta fel az óhazában szenvedő magyar népünkért.”[1]

Többoldalú hősiessége egészen nyilvánvaló, de talán legnagyobb áldozata hűsége volt Farkas Edithhez, az ő alapítói eszméjéhez és rendje magyarságához. Jelszava fejezi ki egész életének törekvését: „Age quod agis!” – „Jól tedd, amit teszel!”

---

[1] Király Kelemen OFM, *Katolikus Magyarok Vasárnapja*, 1958. augusztus 24.

Itt közölt életrajza alapján számunkra úgy tűnik, hogy rendelkezett mindazzal a tulajdonsággal, amelyet Farkas Edith a missziós nővér típusáról megálmodott.

Jól tedd, amit teszel!
Boér Margit Judit szociális nővér élete

Angelique D'Alterti-Enno, Hildegard SM nővér írása

Ki volt Hildegard nővér?

Az 1922. év pünkösdjének újfogadalmasai között volt egy osztrák grófnő: Hildegard nővér, civil nevén Angelique D'Alberti-Enno. Miután szülei meghaltak, egy nagynénjével lakott Bécsben. Nagy odaadással segítette a szegényeket, különösen a prostituált fiatalokat, akik az éhezés elől menekültek ebbe. Hildegard erős egyéniség volt, és önállóan meg tudta oldani a legnehezebb helyzeteket. Most az amerikai misszióba (amerikai alapítás) kapott küldetést Slachta Margit nővér titkárnőjeként (Hildegard nővér 1984. március 18-án halt meg).

1922 szeptemberének első napjaiban indult Hildegard nővér vonaton Londonba, és szeptember 13-án utazott tovább az Egyesült Államokba. Útján nem volt egyedül: vele ment Stefánia nővér, az egyszerű parasztlány, aki Szikszón a szőlőt művelte. Ott még élelmezési nehézségek voltak, és azért kapott engedélyt, hogy kimenjen Amerikába gyűjteni.

Induláskor Farkas Edith azt mondta az Amerikába indulóknak, hogy Londonig Hildegardé legyen a felelősség, és azután pedig Margit nővér legyen a főnöknő. De amint Londonba értek, kiderült, hogy Margit nővér nem tarthat tovább velük. Vissza kell térnie Budapestre. A többiek tehát nélküle folytatták útjukat, és 1922. szeptember 30-án kikötöttek Amerikában. Október 3-án Szilágyi Oszkárral mint lelkésszel a két nővér megkezdte az új alapítást Clevelandben. Így az újfogadalmas Hildegard nővér a főnöknői-titkári beosztás helyett egy új amerikai közösség alapítója lett, ami hamarosan egyházjogú szerzetté alakult. (Ezt a közösséget most Szentlélek

Missziósnővéreinek hívják, és Saginaw-ban, Michigan államban működnek. Közösségüket letelepedésük után a püspök hamarosan egyházmegyei intézménnyé tette.)[2]

Néhány életrajzi adat Judit nővérről

- Boér Margit Judit született 1895. június 29-én.
- A Szociális Missziótársulatba lépett 1917. április 17-én.
- Első fogadalomtétele 1921. május 15-én.
- Örök fogadalmat tett 1933. szeptember 16-án.
- Meghalt 1958. augusztus 8-án.
- Temetési helye (Irma nővér is itt nyugszik) New York, Staten Island St. Mary's temető.

Emlékezés Boér Judit nővérünkre és clevelandi tevékenységére

Szeretettel és hálával emlékezem az együtt töltött évekre és az együtt végzett munkára. Legyen ez az emlékezés nagyrabecsülésem jele a Szociális Missziótársulat iránt, s különös hálával Judit nagy jóságáért, hűségéért és az évek folyamán irántam tanúsított türelméért.

Amit életéből elmondott

Boér Margit, a későbbi Judit mint első gyermek született egy meleg, szerető családba Kolozsváron. Ha rossz álomra ébredt, szülei szobájába szaladt. Ne félj – vigasztalta anyja –, reggel megöljük a rút kakast, ami kergetett. Kedveltje volt a költői hajlamú, beteges, szorgalmas, nemesi származású

[2] Sister Jean Marié Renfro, S.S.S.: *Mint a folyóvíz mellé ültetett fa. Egy karizma története.* Los Angeles, Kalifornia, 1985.

atyjának és a gyakorlatias gondolkozású, életrevaló anyjának, aki hajnalban kelt, hogy időben a piacon legyen, és a „lelkét" vásárolhassa meg az élelemnek (amint ő mondta), hogy hét gyermekét a legjobbal tudja táplálni. A kis Margit élvezte az otthon biztonságát, szeretetét és mindent, ami egy gyermek lelki és testi fejlődését elősegíti. Egész életén át nagy szeretettel emlékezett otthonáról. „Oly sok szépség volt atyám lelkében" – szokta mondani.

Egyszer egy képre mutatva, amelyen egy kicsi leány játék kocsiban haladt keresztül egy tündérekkel benépesített virágoskerten, tarka lepkék, színes gombák között, mondta: „ez én vagyok mint gyermek". Élénk képzelőtehetsége mindent megelevenített. Megkérdezte a lepkéket, rovarokat, virágokat, hol van otthonuk a föld alatt? Van ott konyhájuk? Tündérekkel benépesített meseországban élt. Mély fájdalom volt az érzékeny gyermeknek, amikor a patakparton tutajost játszva, a tálca, amelyen babái voltak, kicsúszott kezéből, és a víz elsodorta őket. Nem tudta megkapni, csak nézte, amint a víz mind messzebb sodorta. Mély hatással volt rá a pótolhatatlan veszteség, tehetetlenség, az értékek elvesztése… halál. Emlékezett arra, hogy mint kicsi gyermek kocsiban ülve a függöny bojtját dobta le, s kihajolt nézni, hogy hova esik. Mi lesz vele? Egész életében kutató volt, mindennek a lényét kereste, a dolgok mélyére hatolt, és végig követte. Csak a valósággal, az abszolút Igazsággal volt megelégedve.

Az apa, kis kefekötő műhelyével a ház mellett mindig talált időt kísérletezésre, valami újítás felfedezésére. Esténként, amikor a napi munka után vacsora előtt kezet mosott, rendszerint hangosan mondta: „Hálát adok neked, Uram és Atyám hét szép gyermekemért és mindenért, amit nekem adtál." Atyjának ez az imája (az egyéb apró történeteket már elfeledtem) terelte Margit figyelmét korán az Istenre való gondolásra. Egyszer, amikor tisztán felismerte Isten létezését, úgy érezte, beszélnie kell vele, de nem tudta, hogyan. Ismételgette a Miatyánkot, de úgy érezte, többet szeretne mondani. Ismét csak nem tudta, mit és hogyan. Az Úr imáját ismételte. Úgy látszik, akkor kötött örökre kapcsolatot az Úrral. Nagyon érdekelte a vallás, és csodálta.

Nagyon vágyott tanulni, és szülei mindent elkövettek, hogy a tehetséges tanulók csoportjába nyerjen felvételt. Már mint kislány, türelmetlen volt minden fölösleges miatt, könyvéből ki akarta tépni az aznapra szükséges lapokat, s a többit otthon hagyni. Miért cipelni a nehéz könyveket?

Ha jól emlékszem, 16 éves lehetett, amikor atyja meghalt. Margit átérezte a legidősebb gyermek felelősségét, és igyekezett fájdalom sújtotta anyját vigasztalni.

A sápadt, vékonyka leány jó irodai állást kapott. Tudta, hogy az otthont megfelelően segíteni, kis testvéreit rendesen ruházni nem enged szórakozást saját magának. Oly nagy volt a vágya a kirakatokban csábítóan elrendezett csokoládé után, hogy kényszerítenie kellett saját magát az üzlet előtt gyorsan elhaladni, hogy a kísértésnek ellentálljon. Úgy tűnik, hogy gyermekkorában és ifjúságában is sokat törődött a kisebbekkel, úgyannyira, hogy fiútestvérei kérték, amikor anyjuk távollétében a pici sírt, táplálja azt. Fáradhatatlanul mosdatta a kis arcokat, kezeket, és mondott mesét a kicsinyeknek. „Másikat is" vagy „még egyet" – követelték a kicsinyek fáradt nővérüktől. Ebben az időben ismerte meg a türelmességet, és a türelem gyakorlata jellemezte egész életét. Már serdülőkorban érdekelni kezdte a közjólét, s mély hatással volt fejlődő lelkére. Amikor tudomására jutott, hogy valamilyen iskola vagy intézmény javára gyűjtenek, azt mondta magában: „Ez valami jó" – és igyekezett közreműködni.

Szülei reformátusok voltak, de többször említette, hogy hogyan kapta az első vallásórát egy katolikus paptól. Első nap az iskolában kérdezték, mi a vallása. „Magyar vagyok" felelte, amire a fiatal pap azt mondta: akkor jöjjön a katolikusokkal, s magával vitte az osztályba.

Mikor már az irodában dolgozott, Erzsébet, egyik munkatársa, aki gyakorlati katolikus volt, melegen érdeklődött Margit iránt, és az ő kedvéért megtagadta magát tápláló italoktól és más „jóktól". Margit finom és nemes lelkét mélyen meghatotta ez a kedvesség. Minden igaz, minden fönséges megfogta lelkét. Kutató lelke gyakran elgondolkozott azon, „mi teszi Erzsébetet ily kedvessé?" Figyelte őt, hogy kitalálja okát ennek a jóságnak. Barátnők lettek, s így többször elkísérte Erzsébetet misére vagy egyéb ájtatosságra a ferencesek templomába – s megtalálta az okot. 21 éves korában Boér Margit katolizált. Azért kezdett oktatásra járni, mert „Erzsébet oly jó volt hozzám" – életében gyakran említette ezt. Judit katolicizmusa mély volt, mert oly igaz volt. Valami volt benne abból, amiért Szent Ignác húst evett pénteken, hogy elcsitítsa aggodalmát egy kiéhezett egyénnek, akinek nagy szüksége volt tápláló ételre. Judit mély lelkisége nem volt kielégíthető valami helyettesítéssel, szeretete sokkal nagyobb volt, semhogy kicsinyes felekezeti kérdések megzavarják. Szerette az egyént, és semmi áldozattól

nem riadt vissza. Kitartó keresés és az igazságba való elmélyedés jellemezték egész életét.

Ugyanaz az Erzsébet, akivel egy irodában dolgozott, volt az, akitől Boér Margit először hallott a Szociális Missziótársulatról, ahol Erzsébetnek egy nővére volt. Már akkor kijelentette: „ez valami jó, amiért érdemes egy életet adni". Később be is lépett.

Ahol először találkoztam Judittal

1920-ban találkoztam Judittal először, Budapesten. Nem tudtam nevét, sem azt, hogy ki volt, de tekintete megfogott, s ma is emlékezetemben él, amint az oldalkápolnából a kápolnában imádkozó nővéreket figyeltem. Összeszedetten irányította tekintetét a Tabernaculumra, teljes átadottsága, amint a közösséggel az imákat végezte, felkeltette érdeklődésemet. Később a nap folyamán láttam, amint valószínűen egy elöljárónak – egy nővérnek – ajtót nyitott. Arckifejezéséből ítélve nekem úgy tűnt, mintha szívesen vett volna egy mosolyt vagy egyéb jelét az elismerésnek. Emlékszem, magamban azt gondoltam: ez a nővér egy gyengéd és előzékeny valaki lehet. Talán akkor érdeklődtem meg nevét. Hogy mikor beszéltem vele először, arra nem emlékszem, de ő, amikor csak lehetséges volt, használta némettudását, hogy segítsen. Mint pénztáros, könyvelő, majd mint beosztott az S. M. csoportok országos szervezésében, Judit munkaköre messze felülmúlta a jelöltek, novíciusok munkakörét. Hivatalosan semmi kötelezettsége nem volt velem szemben.

Vajon az Istenhez való közelsége volt az, ami arra késztette, hogy külön gondja legyen az Ausztriából való jelöltre, aki nem bírta a nyelvet, és egészen más családi körülmények közül való volt. A társulat minden tagja különös tiszteletben tartott, udvarias, előzékeny és segíteni kész volt. De Judit volt, aki rendszeresen, akaratlanul is megajándékozott barátságával, alkalmi látogatásaival a vidéken levő noviciátusban vagy ritkán történő pesti útjaimkor. Üdítő italokat hozott, együttérző volt, és igyekezett segítségemre lenni, hogy a más nemzetiségű nővérek között megszokjak, a kis nehézségeket áthidaljam. Úgy törődött velem, mint valakivel, aki egyedül az Úrhoz tartozik, megsejtette velem, hogy semmi másért ne törekedjek,

csak az Úrért, csak Érte egyedül. Szeretettel adott gyakorlati tanácsokat, mindig a természetfelettit nézve s a legmagasabb célok felé. Ezek a ritkán előforduló rövid társalgások segítettek ahhoz, hogy őt oly jól megismerhettem. Mindig enyhítő, egyformán kedves volt. Mély hatással volt az emberekre, főleg a nehéz természetűek megnyerésében. Egy szegény, kissé tehetetlen nő szokott naponta a portán élelmet kapni valami jelentéktelen munkáért, amit végzett. Minden jó volt neki, amit kapott. Egyszer ő meglátta ezt, majd kedvesen beszélt a fiatal ebédlőssel, s attól kezdve rendes tálcán kapta a nő az ebédjét.

Nyilvánvaló volt Judit vágya és elhatározása: mindent az Úrnak tetszően végezni. Megsejtette velem abban az időben egyes lelki törekvéseit. „Először légy jó ember, azután törekedj jó keresztény lenni, ezeken építs fel egy gondosan kidolgozott lelkiséget." Ez időben egy piarista lelki irányítását követte. Egy időben oly nehéznek találta a tökéletességre való törekvést, hogy reggel csak délig tett ígéretet az Úrnak arra, hogy megtartja a jó cselekedetekre vonatkozó fogadalmát, s csak délben tette meg ugyanez a nap második felére. Lelkigyakorlat alkalmával, amikor a ház tele volt vendég nővérrel, a használt edények halmaza csaknem eltemette a szegény jelölteket, akik a mosogatást végezték. Judit megjelent, látta fáradtságukat, csendben, szó nélkül, gyorsan és teljes erővel segített rajtuk. Milyen hálásak voltunk, és hogyan épültünk! Nem volt meglepetés, amikor jelszavát megtudtuk: *Age quod agis.* Nagy megnyugvás volt ő nekem, biztonságban éreztem magam az ő jóságával, amint azt a következő történet mutatja.

Fogadalom után első beosztásom volt titkári teendők végzése Slachta Margit nővér mellett, ami Pestre sok kijárási megbízatással járt. Többször kellett egy úrnak a hivatalába mennem, aki mindig különös érdeklődést mutatott, hogy már nem akartam őt egyedül látni. Ebben a kényes helyzetben Judithoz fordultam, aki minden kérdés nélkül megértette a nehézséget. Mindent félretett, hogy engem elkísérjen. Azt a készséget, ami az adott pillanatban szükséges volt, a nyugodtságot és anyaiasságot tudtam megfigyelni a közösség többi nővére iránt is, és hasonlót a világiakkal szemben is. Szertartások után a világiak csoportokban vártak rá a kápolna előtt. Le-fel járt velük, fontos megbeszélésekbe mélyedve.

1922 volt, amikor Slachta Margit, a parlament első női tagja az első világháború után elszegényedett ország szükségben levő intézményeit, konventjeit segíteni akarta azáltal, hogy külföldi vállalatok érdekeltségét felkeltse az

országban való befektetésre. Hogy a segítést eredményessé és állandóvá tegye, a népművészet és háziipar előmozdítását határozta el – szövés, hímzés stb. –, hogy azt a külföld is megismerje. Sokat ígérőnek gondolta ezt. Érdekelte a lakáskérdés és minden, ami a helyzet javulását elősegíthetné. Üzleti kapcsolatok kiépítésére s hogy érdeklődést keltsen a munka iránt, Angliába utazott. Én voltam a levelezője, nekem kellett mintákkal ellátni s üzleti ügyei után járni. Nem sokkal Angliába való utazása után hallottam, hogy Margit nővér az USA-ba fog utazni, s hogy én fogom őt elkísérni. A terv az volt, hogy Londonban találkozunk. Szilágyi Oszkár bencés szerzetes – aki készült [az] USA-ba visszatérni, hogy szolgálatait Schrembs püspöknek felajánlja – és Stefánia nővér lesznek útitársaim. Az utóbbi parasztcsaládból származó, de a legjobb értelemben természetes eszű volt, világos látású, kitartó és gyakorlati, egyenesen előre törő, kemény munkás. A szikszói otthonban dolgozott, ahol a javító nevelésre beutalt lányokat a szőlőben is foglalkoztatták. Stefánia nővér szíve vérzett ezekért a szegény, rongyos, éhező lányokért. Jóval később, csak az USA-ba való érkezés előtti napon beszélgettem el vele hosszabban a lehetséges munkáról és tervekről. Röviden felelt: éreztem, hogy a szénánk nincs rendben. Sok ingadozás, határozatlanság volt az utazás előtt, és állandó változtatások. Én útlevél után jártam, és előkészületeket tettem az útra, bár az bizonytalan volt az utolsó percig, hogy megéri-e az anyagi befektetést vagy nem. Judit viselte velem a nehézségeket, amelyek ezzel kapcsolatban adódtak, részletekben, óvatosan informált a dolgokról. Végül is ő volt, aki nekem megmondta, hogy végre minden rendben, és el van intézve, hogy pár nap múlva indulunk. Az út célja sem volt meghatározva. Ahányszor a kötelezettségről és a munkámról érdeklődtem, Edith anya azt mondta: anyagiakkal segíteni a Szociális Missziótársulatot, és ha ez megtörtént, úgy később alapítani Cleveland egyházmegyében. Margit nővér lesz a főnöknő, de távollétében én helyettesítem teljes felelősséggel. Határozott volt abban, hogy: *a)* minden külső ügyben Schrembs püspök határoz, lelkieket a legközelebbi jezsuitákkal kell megbeszélni; *b)* hogy Stefánia nővér csak kölcsön lett adva, és visszatér, amint a gyűjtést Szikszó javára megfelelő eredménnyel befejezte. Ő önként jelentkezett átszelni az óceánt.

Pár napot Angliában töltöttünk megbeszéléseket tartva Margit nővérrel, aki végre is ima és megfontolás után úgy határozott, hogy nem jön velünk. Úgy érezte, tartozik a nővéreknek – akik tanácsait várták – annyi hűség-

gel, hogy közelükben maradjon, mert a társulat akkor nehéz időknek nézett elébe. Így az ő jegyét visszaküldtük az anyaháznak, s ketten elindultunk. Pár hét múlva egy gyönyörű, magyaros motívumú lapot kaptunk „Közelebb Uram, Hozzád" felirattal, és „Én vagyok a szerencsés valaki, aki jönni fog. Judit." Nagy volt a meglepetésem, örömöm és megnyugvásom. Tudtam, egy tág látókörű személy, egy olyan egyéniség lesz a társam, aki tökéletesen megérti az emberi természetet. Már akkor átvillámlott elmémben a gondolat, hátha ebből a kezdésből egy kis közösség fog kialakulni, s ha novíciamesterre lesz szükség, Juditnak képesítése van arra.

Érkezése, első otthonunk, munkánk, 1922–23

Judit 1922. november 22-én du. érkezett Clevelandbe. Az állomáson Fr. Rickert, a Szent Margit akkori plébánosa várta velem együtt. Jó kedvvel érkezett, telve érdeklődéssel, látni, tanulni és dolgozni akart. Révedező szemmel mondta: csak pár éve annak, hogy jelöltnek Pestre érkeztem, Klára nővér sietett elém üdvözölni. Alighogy a kocsi elindult: „még ma jelentkezni kell a püspöknél?"– kérdezte. Stefánia nővér jó ebéddel várt bennünket, amit kettőjük között egy bensőséges megbeszélés követett, és Stefánia nővér elutazott a következő napon, amint az rég szíve vágya volt, hogy mehessen táplálni és ruházni az ő „drága rongyosait". Jó beszélőtehetsége volt, és eredményesen tudott gyűjteni a magyarok lakta területeken. Azóta nem láttam őt.

Első otthona Juditnak egy faház felső emeletén volt 2927 E. 116 St. A ház tulajdonosa, egy protestáns cipész, három gyermekével a földszinten lakott. A ház egy üres telek mellett volt, amelynek másik oldalán a Szent Margit-terem volt egy üres telek által elválasztva a templomtól. Mind a kettő faépítmény volt. Ez igen forgalmas utca volt a város peremén, ahol mi laktunk egy üzleti negyed közelében, számos üzlet, bank volt a közelben és népiskola a Buckeye Boulevard sarkán, ahova a legtöbb gyermek járt az egyházközségből. Az emberek akkoriban vették vagy építették rendes kis otthonaikat, nem szenvedtek szükséget, egyetlen gondjuk a ház vagy a bútorok törlesztése volt A családi élet rendezett, egészséges volt, a gyermekek jól gondozottak és ruházottak.

A *Szabadság* magyar újság hozta a képet a felirattal: a „Főnöknő megérkezett". Így fogadták a magyar vezetők a magyar Consul, Reményi József tanár a Western Reserve Universityn, az újságírók, Mr. és Mrs. Czerna stb. Fr. Rickert hívta őket meg. Judit modora, erőteljes, jellegzetes arckifejezése mindenkire jó hatással volt. Elindulásom előtt valószínű azért óhajtotta Edith anya, hogy én legyek a főnöknő, mert jobban bírtam a nyelvet, s így tovább is az maradtam. Judit igen élvezte a bőséges, változatos élelmet, főleg a gyümölcsöt és a húst. „Helyre fogok jönni, és megerősödök" – mondta pár nap múlva. Bár nem volt szokva házimunkához, nagy akaraterővel azt is győzte. Szerette, és művészi hajlamával gyorsan belejött a főzésbe és a tálalásba. Rickert atyával való pár megbeszélés után örömmel határozta el, hogy segít az irodai munkával és a könyveléssel. „Mily nagyszerű feladat az irodai munkától felmenteni a plébánost, mily csodálatos valami visszaadni őket a lelkek szolgálatának." Pár nap múlva elgondolkozva mondta: „itt teremteni is kell, nem csak úgy folytatni a dolgokat, ahogyan vannak". Az egyházközséget csak pár hónappal a megérkezésünk előtt szervezték, nagy szükség volt erre, mert a Szent Erzsébet magyar templom igen messze volt. Ez az alapítás részben erő és törekvés, részben az előző egyházközségben elégedetlenkedő tagok elhatározásán múlt. Ezek lettek a tanácstagok, s mint várható volt, néha-néha a maguk akaratát óhajtották érvényesíteni. A fiatal Rickert Ernő főtisztelendő atyai volt, mely hittel s némi büszkeséggel, hogy „ellopott" bennünket a Szt. Erzsébettől, ahol én a megérkezésem után az első éjszakát töltöttem. Megkérte a püspököt, hogy hozzá osszon be hittant tanítani, látogatni, sőt még a betegeket is ápolni, templomot rendben tartani, adóját beszedni, sőt az egyházközség híveinek adatait is felvenni. Azt állította akkor, hogy „tanító renddé" fogunk átalakulni, mert arra van ma nagy szükség. Konzervatív volt, de nyílt eszű, gyakorlati. Bölcsen és meghátrálás nélkül óhajtotta, hogy a hittan angolul legyen tanítva, bár tudta, hogy a hívek ezt nem fogják szívesen venni. Szív szerint a modern eszmék harcosa volt – amerikaivá tenni –, de nyíltan nem pártolta újításainkat, hogy ne állítsa egymással szembe a nehezen kezelhető tagjait az egyházközségnek. Mögöttünk mindig dicsért a püspöknek, de szembe mindig erősen kritizált, úgyhogy nem szívesen végeztük irodájában a heti látogatásokat. A 36 gyermekkel, akik akkor az atyához hitoktatásra jártak, alig pár héttel érkezése után Judit egy igen változatos, énekes karácsonyi ünnepélyt rendezett, mely elragadtatta, csodálatba ejtette a szülőket. A te-

rem tömve volt megelégedett hívekkel. Judit kitűnően értett a gyermekekkel bánni, különösen fiúkkal, különösen a mások által nehezen kezelhetők vették körül. Hogy mily kevéssé ismertük Amerikát, az is mutatja, hogy a karácsonyi műsor után a házunknál száz gyermeket madártejjel vendégeltünk meg, amikor a fagylalt sokkal egyszerűbb lett volna. A barátság megalapozása céljából mi fontosnak találtuk a megvendégelést a jövő tervei szempontjából.

Később, 1923 telén Judit egy igen nívós magyar játékot rendezett csupa felnőtt szereplővel. A címére nem emlékszem, de igen eredményes volt. „Ezek a férfiak és nők úgy viselkedtek velem szemben, mintha anyjuk volnék" – mondta, amikor gratuláltak neki a nagyszerű sikerhez. Nagy tehetsége volt szereplőket kiválasztani, és tudott az emberekre hatni, hogy tehetségüket kifejlesszék. Sok szereplőt vont be rendezéseibe, akik mind tehetségük javát adták. A rendezések sikere által felbátorítva egyszer megjegyezte: „hivatást érzek megmozdítani, befolyásolni s nagy tömegeket vonzani". Hogy volt-e belépődíj, vagy mire szolgált az, arra már nem emlékszem. Minden rendezésnél művészi tervezésű ruhák, ízléses, színes háttér, finom zene és művészi táncbemutató volt. Ehhez az is hozzájárult, hogy segítségeit is jól meg tudta választani és foglalkoztatni.

Hogy angolul tanuljon, amily gyorsan csak lehet, egy hónapot a Notre Dame-nővéreknél töltött, anyaházukban, az Ansel Roadon. A tolószékben gondozott Florencita nővér vette pártfogásba, kiváló módszerrel alapozva meg Judit angol tudását, s emellett sok gyakorlati tanácsot és felvilágosítást is adott. Judit meg is jegyezte: ezek a nővérek igazán szolgálók, szolgálói az Egyháznak lelkületük, engedelmességük és hűségük által. Attól kezdve továbbra is mindig segítők voltak. Hosszú lenne felsorolni cselekedeteiket, figyelmességüket irántunk. Első látogatása alkalmával – pár nappal megérkezése után – a püspök azt ajánlotta, hogy mielőbb látogassa meg Mother Tallont, a Parish Visitor alapítóját New Yorkban. „Az egy hasonló szerzet az önökéhez, töltsön ott valamennyi időt, figyelje a nővéreket munkájuk közben, ismerje meg az itteni viszonyokat és szükségleteket." Juditra jó eredménnyel volt az a hónap, amit ott töltött. Többször mondta: mily kedves volt Mother Tallon, mennyi gyakorlati tanácsot adott, mennyi tapasztalatot osztott meg vele, ami később hasznos lehet. Éveken át küldték folyóiratukat és tartották velünk a kapcsolatot.

Az adatfelvétel az egyházközség híveiről minden arra fordítható időnket igénybe vette, s nagyítás nélkül mondhatom, a körzet minden házában benn jártunk. Nem jártunk együtt, hogy ne befolyásoljuk egymás módszerét, s hogy nagyobb területet tudjunk bejárni. A fő cél volt a magyar katolikusokat megtalálni, de felvettük az adatát minden katolikus családnak, bármely nemzetiséghez tartozott is. Különösen érdekeltek azok a családok, akik elszakadtak a templomtól, akik katolikusok lennének, de mint mondják: „elvesztek". Egy csoport cseh volt a körzetben, akik még Európában történelmi okokból szakadtak el, a terület egyik sarkán olaszok laktak, akiknek akkor még se papjuk, se templomuk nem volt. Judit minden lakásban mondott valami szépet, lelkit, felemelőt, valamit, ami segített a vallás megértésében, és néhány vigasztaló, bátorító szót. Nagy érdeklődéssel végeztük a munkát, meglátásunk sokat bővült általa. Sok családot ismételten is meglátogattunk, előkészítettük a szentségekhez való visszatérésre, a házasság rendezésére, gyermekeik hitoktatásra való küldésére. Megbeszéltük az anyagiasság kísértéseit, a nehézségeket, amelyek hátráltatják a bevándorlókat az új környezethez való alkalmazkodásban, a templomhoz való csatlakozásban. Megmagyaráztuk az itteni vallásos szokásokat. Mi magunk is sokat tanultunk e kapcsolatok által. Ez a meglátásunk lett elhatározó abban, hogy az irgalmasság lelki cselekedeteinek végzését válasszuk, s Cleveland egyházmegye misszionáriusai legyünk. A templomba jártunk misére, az örökimádó ferences nővérekkel tartottuk a havi lelki napot. Csendes konventjükben mindig jól elláttak bennünket. Később, amikor már saját kápolnánk volt, még éveken át elláttak ostyával. Gyónni a ferencesekhez jártunk. Fr.[3] Eligius és Br.[4] Ambrose kedvesek voltak vasárnaponként amerikai leányokat küldeni hozzánk látogatóba. Ezek között volt Edna Smith, aki 1923. jan. 29-én, pár hónappal a megérkezésünk után a Glimour Knights of Columbus helyiségeiben kártyapartit rendezett, ami 400 $-t hozott. Ez abban az időben igen nagy összeg volt, bármely rendezés eredményeként. Nagy csoport volt együtt, amikor a jó püspök megjelent – nem hivatalosan –, meleg bevezetőt mondott rólunk, és ajánlott bennünket; a munka ismertetésére röpcédulákat osztottak. Ez az esemény fordulópont-

[3] Fr.: az angol „father" szó rövidítése, jelentése: apa, egyházi megnevezésként: atya – a szerk.

[4] Br.: az angol „brother" szó rövidítése, jelentése: fiú testvér, báty, egyházi megnevezésként: testvér – a szerk.

ként tekinthető clevelandi történelmünkben, mert itt találkoztunk először nemes szívű amerikai barátokkal, akik később sokat tettek érdekünkben, sokat tanítottak az itteni viszonyokról, és segítettek megtalálni „utunkat" Gertrude Hawkins, a későbbi Mrs. William Lutherhez, aki lelkesen mutatott be barátainak, megnyervén azokat és másokat is, hogy jöjjenek nekünk segíteni. Ezek az igazi jó katolikusok lettek a magva pártoló tagjaink (Guild) csoportjainak. Elsők voltak a sok hűséges önkéntes munkatárs között, akik az évek folyamán hozzánk csatlakoztak vallást tanítani, klubot vezetni, irodai munkában vagy egyéb tevékenységben segíteni.

Csoportfoglalkoztatás, 1922–23

A népiskola tanítóinak megértése, az oktatásban való gyakorlata, áldozatossága, valamint a szabadidővel rendelkező lelkes hölgyek csatlakozásával 1923. április első hetében már megkezdődött a hitoktatás. Mindannyian készséggel adták idejüket, tudásukat, hogy tanítsák a gyermekeket, akiket az adatgyűjtéskor felvettünk, ennek eredménye volt az ünnepélyesen megrendezett első szentáldozása 180 gyermeknek 1923 májusában. A padok gyönyörűen voltak díszítve, kis fehér pajzson aranykereszt aranyliliommal. Az oltár fehér virágai fehér szalaggal voltak átkötve. Mahew Margit művészi ízléssel rendezte el, ami az ünnep fényét emelte. Margit ma nagyanya, de szemei ma is könnytől csillognak, ha arra gondol, hogy mennyi szépet tett Judit sugalmazására.

„Ha valami fontos, szükséges, egyszerűen meg kell tenni, ha pénzbe kerül, elő kell az összeget teremteni." Judit ezen kijelentésével a szomszédos üres telket rendbe hoztuk, és fizettünk érte. 1923 nyarán, az első nyáron Clevelandben, már rendszeres játszótéri foglalkozás volt a gyermekekkel hűséges, áldozatos munkatársak segítségével. Belső foglalkozás a Szent Margit-teremben volt, ott minden délután lehetőség volt hímzés, varrás, kosárfonás, fafaragás, torna, egyéb tevékenység és játékok betanulására. Zenei érzéke, egyénisége, alkotó tehetsége, életszeretete, megértése és érdeklődése a gyermekek minden munkája iránt Juditot a munka vezetőjévé tette. Mindig mosolyogva, soha annyira elfoglalva, hogy ne legyen ideje emberekkel kapcsolatot létesíteni, oly magvakat vetett el a lelkekbe, ame-

lyek még ma is gyümölcsöznek. A lehetőség, amivel a rekreáció elősegíti a jellem kialakulását, a kapcsolat a vezető és a gyermek között a legteljesebb mértékben ki volt használva a gyermekek javára. A legkisebb nehézség vagy probléma is a legnagyobb komolysággal volt kezelve, megértetve mindig valami lelki motívum belefűzésével a megmagyarázásba.

Egy Európából ez időben érkezett új káplán reggelenként magyar iskolát vezetett ugyanazon helyiségben a nyár folyamán, összevisszaságban hagyva a nehéz asztalokat. A nyári nagy hőségben az erős naptól átmelegedett faépületben Judit alázattal és szeretettel söpörte ki a termet naponta, és rendezte újra a bútorokat. A kézimunka-kiállítás plakátját Judit készítette. „Ezek a tárgyak hozzánk tartoznak, mert mi készítettük azokat; mi Istenhez tartozunk, mert Ő teremtett minket."

Egy emlékezetes incidens is történt a játszótér bezárása előtt. A tízéves, sápadt, csendes Jancsi, egy ateistának a fia, akivel mindig külön is foglalkoztunk, pár órával a záró előtt az utolsó napon famunkáját jött kérni. Mindenki igen elfoglalt volt, de mosolyogva intettek neki, hogy várjon. Nem értették, mit akar a gyerek, meg ő sem, hogy miért intettek vissza, és elment. Nem is láttuk többé. A szomszédoktól tudtunk meg jóval később, hogy a családnak hirtelen el kellett költöznie, és az apja igen méltatlankodott, hogy fia nem kapta meg a saját munkáját.

Sok szülő nem tudta, hogy mily egészségügyi szolgálatot vehetnek igénybe, pl. fogászati és egyéb klinikák. Önkéntes munkatársak, akiket Father Cummins a közeli – Béke Királynéja – egyházközség plébánosa küldött hozzánk, csoportokban vitték a gyermekeket orvosi vizsgálatra és kezelésre. Ez élénk igazolása annak, hogy az Egyházat az egész ember érdekli.

A mai napig élénken emlékezem arra a gyakorlati tanfolyamra, amit Msgr. (Monsignore) Carl Frey tartott önkéntes munkatársainknak, hogy hogyan tanítsunk hittant. A püspök engedélyével megvettük a házat, ahol laktunk, és a tulajdonos elköltözése után a földszintet berendeztük 100 székkel, amit a Notre Dame-nővérektől kaptunk ajándékba, szükségleteink Judit által való élénk elmondása eredményeként. Hat napján a hétnek fiúk és lányok töltötték meg a házat, ahol kis csoportokra osztva tanították őket az önkéntes munkatársak. Hála Mrs. B. Dolphin sugalmazásának és Msgr. James McDonough szemináriumi rektor megértésének, a szeminaristák rendszeresen jöttek hittant tanítani a fiúknak. Egész napi iskola után természetes, hogy a fiúk nyugtalanok, hangosak voltak, amit mind el kellett viselni. „Oly

sok csodálatos jó van egy fiúban, nem akarom őket többet figyelmeztetni, mint ami szükséges" – mondta Judit. Labdák, ütők, patkók és egyéb játékok voltak nekik kiosztva, s kedvükre játszhattak, amíg tanítójuk megérkezett. Azok többsége is egész napját az iskolában töltötte, fáradt volt a tanítástól, de örömmel kezdte újra a munkát.

Képes ez a gyerek tanulni? – kérdezte Judit elgondolkozva, de melegséggel, amikor már mindenki belefáradt és feladta a reményt, mert a kis Gyurka nem volt képes a bánat imát megtanulni. Judit megértő szeretete saját fiútestvérei és húga iránt tette őt megértővé és képessé arra, hogy nemcsak gyermekekkel, de egész élete folyamán a felnőttekkel is bánni tudjon. Ő is kivette részét a tanításból. Különösen tudta vonzani és elragadtatni az első osztályosokat. Az anyák mondták el, hogy hogyan izgultak a kicsinyek, hogy szombat reggeleken időben felkeltsék őket, mert hallani akarták a „gyönyörű dolgokat", amiről a nővér beszél a tíz órakor kezdődő tanításban. Az újságárus fiúknak késő este tartott órán (újságkihordás miatt nem jöhettek korábban) a legszemléltetőbb példákat használta a mindennapi életből, az állatvilágból. A gyerekek el voltak ragadtatva. Nagyon szerették óráját, és minden problémáikat megbeszélték Judittal.

Családlátogatásaink során találtunk már munkába járó fiúkat és lányokat, vagy még középiskolába járókat, akiknek sejtelmük sem volt a vallás legelemibb tételeiről, meg sem voltak keresztelve. Judit meggyőző beszédére nem egy hajlandó lett hetenként egy este eljönni és vallást tanulni. A szomszédos plébániák káplánjai vezették ezeket az osztályokat, ha valamelyik akadályoztatva volt, Judit helyettesítette.

Az adatfelvétel és játszótér tapasztalatai megmutatták, hogy a fiatalságnak és a gyermeknek a vallásoktatáson kívül másra is szüksége van, hogy felnőve helyt tudjon állni az élet követelményeiben és hithű maradjon. A bevándorló szülők joggal féltették gyermeküket a nagyobb szabadságtól, amit az itteni élet ad a fiatalságnak. A különböző szokások bizonytalanná tették őket a gyermekek irányításában, ez zavarólag hatott sok szülőre. A fiatalság pedig megérezte szüleinek a határozatlanságát, s bár mindent megkaptak, mégis gyakran kétségbe vonták szüleik ítéletét. A nehéz munkát végző, fáradt öregek gyakran az ő nyers módjukon összehasonlítást tettek a jól öltözött tanítókkal és szociális gondozókkal. A fiatalok ezt a nyelv nem tudásának, az itteni kultúra nem ismerésének, tudatlanságnak tulajdonították, és gyakran a vallás rovására írták. Nem mindenben voltak éles megfigyelők, és

kevésre értékelte elődjeik gazdag nemzeti szokásait, az ő tiszta jellemüket, bátorságukat, hűségüket, ami gyakran nyers külső alá volt rejtve. Úgy gondoltuk, hogy intelligens munkatársaink révén szórakozási lehetőség nyújtása közben az ifjúságnak be tudjuk mutatni, megismertetni velük az itteni életmódot. Így lehetőség nyílna társadalmi érintkezésre, megbeszélésekre, tanulásra, az új és régi haza közötti különböző szokásoknak megfigyelésére. Továbbá ezek a foglalkozások egészséges és nevelő irányzatukkal, a bennük levő alkotó erővel az ifjúság szellemét és lelkét is gazdagítani fogják.

1923 őszén a klubtevékenység újból megkezdődött. Egyik délután hittan, a másikon játék volt a program a háznál, a hét többi estéjére a népiskola tornaterme volt kibérelve kosárlabda és egyéb játékokra. Házunk mindig hangos volt, délután a gyerekektől, este a fiatalságtól. Torna, színjátszás, népi és modern táncok, ruhavarrás tanítói bemutatták az itteni kultúrát és etikát. Dr. Vadász egészségügyi előadásokat tartott a fiatalságnak. Az anyák is szívesen jöttek a varróestekre vagy a szórakoztató összejövetelekre. A mindennapi élettel kapcsolatos vallási témákat a szemináriumi professzorok ismertették. A leányokat ezek éppúgy érdekelték, mint a tánc vagy a kirándulások. Az ifjúsággal való foglalkozás termékeny talaj volt Judit élénk képzeletének, sokoldalú leleményességének. Sok sugallatot és indítást adott erre a munkára az, hogy a clevelandi settlementek értekezletein, munkamegbeszélésein részt vettünk. A settlementek dolgozói törekvőek voltak munkájukban, az emberi problémák jó megfigyelői. Őszintén megosztották tapasztalataikat és kísérleteiket úgy, hogy mindenki igen értékelte ezeket a havi értekezleteket. Különös fontosságú szakkérdések megvilágítására, ismertetésére szakelőadók voltak.

„Milyen áldott az az anya a messze távolban, akinek ilyen leánya van" – mondta az egyik asszony az egyházközségnél, amikor egyik este Judit a templomban tanította a fiúkat a miséről és ministrálni. A szíves fogadtatás és az együttműködés a Szent Margit egyházközségnél ezekkel a jámbor férfiakkal és nőkkel mindig kedves emlék marad. Mily örömmel és buzgalommal segítettek bármily munkában, ha kértük őket. Mily nagylelkűen hoztak élelmiszert és egyéb ajándékokat. De másféle tagjai is voltak az egyébként nemes gyülekezetnek: a maradiak, akik bizalmatlanul fogadtak minden változtatást, a külsőségekben vallásosak, de anyagi áldozatok vállalásában elmaradtak. Egyik csoportja ezeknek az asszonyoknak agyonfárasztotta magát a templom takarításában, padlója felsúrolásában a 40 órai

szentségimádás előtt. Megható volt őket dolgozni látni. Szerényen meg is jegyeztük, hogy ezt a munkát ajánlják fel mint penitenciát és imát az egyházközség azon tagjaiért, akik, hogy maguknak létalapot teremtsenek, kissé eltávolodtak és közömbösek lettek, hogy ezek is kegyelemben részesüljenek, és visszatérjenek oda, ahonnan eltávolodtak. Válaszuk nyers és nem kereszténytől volt, kuncogó-gúnyos megjegyzésekkel. Ezek nem akarták belátni azt, hogy a nyilvántartásba vétel és a tagdíjak megfizetése nem jelenti azt, hogy valaki jó katolikus, büszkék az ájtatosságokon való rendszeres részvételükre és az anyagi hozzájárulásukra, amit adnak. Az így gondolkozók keveset törődtek azokkal a saját nemzetiségükhöz tartozókkal, akik nem jártak templomba, még kevésbé a más nemzetiséghez tartozókkal. A tény, hogy 3 éven belül két káplán is megnősült, rossz benyomást hagyott maga után. A gyerekek meg is kérdezték az osztályban: „nála gyóntam, meg volt az én bűnöm bocsátva?" Ezek a látszatkatolikusok voltak, akik nekünk is sok keserű órát szereztek. Szinte okolták a plébánost, hogy megtűr bennünket a mi modern módszerünkkel és újításainkkal. Miért törődünk az elmaradottakkal, ahelyett hogy inkább a jótevőinkkel töltenénk az időt. Miért volt ennek meg ennek megengedve az első áldozáshoz járulás, amikor szüleik nem járultak semmivel a gyűjtéshez az egyházközség szervezésekor, amikor valamire kellett a pénz. Azt sem szerették ezek a jámborok, hogy ezeknek a hitetlenek gyerekei jó szerepeket kaptak az előadásoknál. Nehéz volt nekik megmagyarázni, hogy nem a nagy olvasó vagy fátyol teszi a nővért, s hogy mi inkább úgy öltöztünk, mint a beteglátogató ápolónők, mert így könnyebben bemehettünk bármely házba, és könnyebben megtaláljuk az elveszetteket – különböző időkben és körülmények között is. Judit jó ítélőképessége sokat segített ezekben a próbára tevő helyzetekben. „Nekünk ki kell jönnünk ezekkel az emberekkel, semmit sem segít az, ha a plébánoshoz fordulunk miattuk" – szokta mondani. Amikor Mr. D. nyers hangon mondta, hogy fiai állandóan hazudnak, amióta oktatásra járnak hozzánk, teljes nyugalommal felelte: „Csak nem gondolja, hogy azzal fárasztjuk magunkat, hogy mások gyermekeit hazudozni tanítsuk?" Ezen Mr. D. igen meglepődött. Amikor egy csoport nő azt kifogásolta, hogy nem lehet bennünket, mint más apácákat otthon találni, könnyedén mondta: ehhez egyszerűen hozzá kell szokniuk, hogy mi más irányú munkát végzünk, és nem lehetünk állandóan odahaza. Az ő nyugodt bátorsága még a plébánossal szemben is győzött, amikor az kifogásolta, hogy a lányok a

szentélybe bemenjenek május királynő koronázására, közvetlenül az esti áldás után. Határozottsága nagy önzetlenségről tanúskodott és éleslátásról tett bizonyságot.

A csoportfoglalkoztatáson kívül volt számtalan egyéni eset is, ami nagy tapintatot, szerető megértést és időt igényelt. Környékünkről az emberek minden ügyükkel hozzánk fordultak. Judit mindig nagy érdeklődéssel, összeszedetten hallgatta a panaszokat, és őszinte együttérzéssel igyekezett a szóban levő kérdést megoldani.

Itt volt a 16 éves Irén, hat gyermek közül a legidősebb, közel a halálhoz, tuberkulózissal. Nagy szeretettel és meggyőződéssel tanította Judit az ágyban fekvő súlyos beteget, ami az egész családra felemelő hatással volt, és nagyban enyhítette a fájdalmukat, amikor a leány pár héttel az első áldozása után csendes, szép halállal elhunyt. Majd Bernát, a 14 éves szemfényvesztő csavargó, akivel szülei nem bírtak. Judit a legnagyobb nehézségek közepette személyesen vitte el a fiút Fr. Bakerhez Buffalóba. M. Teréz, egy eleven természetű leány, aki szeretett az iskolából elcsavarogni. A megértő, jószívű Mrs. Mulhollandnál talált alkalmazást. Ez a leány 15 éves korában lett kisebb testvéreivel együtt megkeresztelve, és együtt járultak a szentáldozáshoz. T., aki hat gyermekkel maradt özvegyen, bizalommal fordult Judithoz, és mindig kapott segítséget. Önkéntes munkatársak az idősebb leányokat megtanították főzni, rendbe hozni, megjavítani a család részére gyűjtött ruhaneműt. Az egyik fiúnak biciklit vettek, hogy iskolába tudjon járni, mert beíratták a távol levő Highschoolba[5]. Mr. S. P. egy csendes, rendes és törekvő családfő, hosszú évekig nem járult a szentségekhez. Egy este Judit hosszan elbeszélgetett vele, csaknem egész élettörténetét átbeszélték. A következő napon a férfi megtartotta ígéretét, és meggyónt a köznapi mise előtt, 20 év után először. Az egyik leánya süketnéma volt, akit sok levelezés után sikerült Juditnak egy nővérek által vezetett intézetbe felvetetni Buffalóban. Személyesen vitte el a leányt, s így el tudta simítani az utolsó kétségeket is, mert nem találták megfelelőnek az iskolájukba. A leány kitűnő képzésben részesült, és az intézet elhagyása óta saját keresetéből tartja fenn magát. A 14 éves Jóska a nyári játszóteret látogatta, egy rosszul sikerült házasságban ő volt a legidősebb gyermek. Az apa elhagyta a családot. A fiúnak is igen rossz természete volt, mindenki félreértette, a vallás

[5] Highscool (ang.): Amerikában a középiskola megnevezése – a szerk.

nem érdekelte, inkább keserű, bizalmatlan természetű volt, a kisebb gyermekeket rendszeresen bosszantotta. Egyik darabban egy fontosabb szerepet kapott, de próbák közben is a legnehezebben kezelhető maradt. Vagy elmaradt a próbáról, vagy a legfontosabb pillanatban eltűnt. Judit szokott vele ilyen esetei után foglalkozni. Egy este, amikor zárás előtt a tejesüvegeket tette ki a külső ablakba, ott egy finom, értékes fűrészt talált, amit a fiúk a klubban használtak a famunkánál. Otthagyta, és figyelt a sötétből. Majd kinyílt a külső ablak, és Jóska keze nyúlt be. Judit megkapta a kezet, szorosan tartotta. Egy hosszabb beszélgetés következett, amiből életfogytig tartó barátság fejlődött. Jóska léte folyamán többször került a törvénnyel összeütközésbe, de mindig büszkén mondta: „egyedül dolgozott". Éveken át belátogatott vagy csak írt Juditnak, tanácsot kérve, hogyan induljon el a javulás útján – szentségekhez való járulással. Később egy kedves leányt vett feleségül, és jó családapa lett. Ha az ilyen esetekben való sikereiről beszéltünk, mindig püspök atya hozzá intézett szavaira hivatkozott: törekedni az abszolút után. Egy időben, amikor Jóskát biztatta, hogy gyónni menjen, a fiú azt mondta Fr. Cumminsról: „szeretem ezt az embert, mert szikra van a szemében". Amikor Judit tanította, Jóskára a legmélyebb hatással az volt, hogy Isten mindenkit szeret. „Úgy gondolja, engem is, meg azt a másikat is, akit meg akartam ölni?" Judit bizalma őszintén magával ragadó volt. Röviddel a fűrész története után Jóska testvérei – egy nyomorék is köztük – mind jelentkeztek hitoktatásra.

Nem messze a Szent Margittól volt egy üdülő gyenge gyermekek részére. A Fresh Air Camp, egy felekezeten kívüli intézmény, mely egész éven át üzemben volt, sok jót tett a gyenge gyermekek gondozásában, feltáplálásában. Father Cummins kezdeményezésére vasárnaponként hittant tanítottunk az ott levő katolikusoknak. Ágnes McFadden és Julia Cratovila vállalták a tanítást. A gyermekek a város minden részéből voltak beutalva. Némely esetben meglátogattuk családjaikat, és így ismertük meg a körülményeket más egyházközségekben is. Egy példa: M. T. semmi körülmények között nem egyezett bele öt gyermeke megkeresztelésébe, bármit mondtunk is neki, nem tudtuk meggyőzni. Végre Judit beszélt vele egyedül, és rövidesen megnyerte igenlő válaszát. Az apa még a keresztelésnél is segédkezett. Hogy Judit mivel győzte őt meg, soha nem tudtuk kitalálni.

Szabályzat

Nem emlékszem, mikor kezdett a Szent Margit egyházközség szolgálatainkért fizetni, de jóval működésünk megkezdése után volt. Mi magunk sem sürgettük, mert így szabadabbak voltunk azokkal is foglalkozni, akik nem tartoztak oda. Az anyagiak elintézése sok időt, utánjárást, megbeszélést vett igénybe. Építkezéssel, tanítók fizetésével az egyházközségek súlyosan voltak terhelve. A mi munkánk nem volt szükséges, sőt egyesek szerint felesleges is. A szociális munka miatt egy ideig úgy vélekedtek, hogy az a városi közjótékonysági alapból (Community Chest) fedezhető lenne. A vezetőséggel való többszöri tárgyalás után a tervet fel kellett adni, mert akkor felekezeten kívüli munkát kellett volna végezni, ami missziós tevékenységünk hátrányára lett volna. Hivatások ébresztését sem remélhettük volna. A vallásoktatást és lelki irányítást a klubokban is csökkenteni kellett volna.

Mivel munkánk missziós volt, így a Hitterjesztés Társulata vezetője vett párfogásba tanácsosainak segítségével, mint Father Hames Cummins és többi barátaink, akiket érdekelt munkánk. Költségvetést is készítettünk, amelyre az előbb említett egyesülettől kaptuk a havi fedezetet. A püspök kívánságára ez az intézmény vállalt felelősséget a házon levő tartozás törlesztéséért és a kamatok fizetéséért. Mi személyesen 400$-t gyűjtöttünk erre, és a Gilmore party tiszta bevétele is törlesztésre lett fordítva. Arról is szó volt, hogy fizetésünket is ettől az egyesülettől kapjuk, ha az egyházközség nem tudná azt fedezni. Munkánk sikeréhez pártoló tagjaink is hozzájárultak anyagi támogatásukkal. A pártoló tagságot (Mission Sisters Guild) 1923-ban azzal a céllal alapítottuk, hogy munkánkat ismertessék, a missziós gondolatot terjesszék. A lelkileg képzetlen, tapasztalatlan emberek, akik gyakran estek kizsákmányolók prédájává, kétkedve néztek az egyházközség felé, nem lehetett őket anyagi hozzájárulásra felszólítani.

Személyileg soha nem szenvedtünk szükséget vagy nélkülözést. Nemes szívű jóakaróink mindenben igyekeztek személyi szükségleteinket kielégíteni, néha túlzásban is. Nem győztük hangoztatni, hogy a Guild munkánkat és ne személyünket támogassa anyagiakkal, mert tudtuk, hogy a jó szívű amerikaiak nem fognak éhezni hagyni, de legtöbben nehezen értették meg a munkánk szükségességét. Testi és anyagi szükségletet hamarabb észrevesznek az emberek, és segítenek, mint lelkit. A fáradtság és a folyton fokozódó munka ellenére is Judit mindig talált időt, hogy hosszú beszámo-

ló leveleket írjon tisztelendő anyának Budapestre. Ezek a levelek, ha nem pusztultak volna el a háborúban, hű képet adnának tapasztalatainkról és úttörő munkánkról. Anyagiakat is küldtünk, és sok ruhacsomagot, különösen az első évben, amikor mi magunk is helytelennek találtuk a játszótérépítésre gyűjteni, amikor odahaza annyi ember nélkülözi a legszükségesebbeket.

Mivel a Szociális Misszió a napi életproblémák megoldásában való segítésre alapult, kezdők voltunk munkakörünkben. Prohászka püspök és Edith anya lassan dolgoztak a constitutión. Így történt, hogy mi ide írott szabály nélkül érkeztünk, bár pár héten belül már utánunk küldték azt. Igyekeztünk rövid időn belül lefordíttatni és bemutatni Schrembs püspöknek, aki azt túl hosszúnak találta. Ezek után alig pár hónapra nem találtuk az időt alkalmasnak arra, hogy a püspöknek a Szociális Missziótársulat kettéválását bejelentsük, bár ilyen szétválások sok szerzetben előfordultak. Schrembs püspök egyszerűen megmondta, határozzuk el magunkat: vagy visszamenni, vagy egy teljesen új közösséget alapítani az itteni szükségleteknek megfelelően. Mi az utóbbit választottuk. Juditnak nehéz volt ez, ő mindig úgy érezte, a föld kicsúszik a lábai alól. A szabályzat lefektetése a munka pontos meghatározásával két társulat alapítását hozta létre: a kékeket és a szürkéket, amint általában nevezték őket a fátyol színe miatt, amit a kalapjukon viseltek. A szürkék fontosnak tartották megmaradni a politikai tevékenységnél, és nagyvonalúan népjóléti kérdésekkel is foglalkozni. A kékek, akiket Edith anya is jobban kedvelt, nagyobb súlyt helyeztek a caritas és segítő szolgálatra, mint politikai szereplésre. A két ág munkája több irányban érintette egymást.

USA-ba való indulásom előtt Edith anya azt mondta nekem, hogy minden külső dologban Schrembs püspökre hagyatkozzunk, és lelkiekben a legközelebbi jezsuitákra. Nagy volt a meglepetésünk, örömünk és megkönnyebbülésünk, amikor nem sokkal a püspöknél tett látogatásunk után csengetnek, és egy barátságos megjelenésű pap kedves, atyai mosollyal mutatta be magát: P. Francis Betten S. J. A püspök küldte, hogy beszélje át velünk egy az itteni viszonyoknak megfelelő alapítás problémáit, és írjon ennek megfelelő szabályzatot. P. Betten Németországban született és nevelkedett, mint pap jött Amerikába, s ezért értette az európai és az itteni szellemet is. Azt mondta, több szerzetnek van itt központja, és akik azt visszautasítják, veszélyeztetik itteni fejlődésüket és munkaterületeiket. Mint egy bölcs és megértő tanácsadó, sok időt, gondot fordított ügyünkre, bár igen

elfoglalt volt. Történelmet tanított a Szt. Ignác College-ban, és (katolikus) tankönyvet írt középiskolák számára A megbeszélések P. Bettennel órákat, sőt napokat vettek igénybe. Ezen idő alatt mind nyilvánvalóbbá lett, hogy Judit mily nagyra becsülte és értékelte a Szociális Missziótársulat munkáját, amiért az alapítva lett Magyarországon. Igen aggódott, hogy az itteni alapítás megtartsa azt a lelkiséget, amit ő csodált és magáévá tett Budapesten, az anyaházban. P. Betten biztatott: mondjuk el, ami lelkünkön fekszik. Judit bátran ellenkezett vele, és hajszálnyit sem engedett abból, amit ő a missziós lelkület szempontjából fontosnak talált. Szerette társulatát, és az eszmét, amit az képviselt, teljes hűséggel a szívének átadásával.

Egy magyar jezsuita jött 1923-ban Európából rendi ügyben, kb. abban az időben, amikor megbeszéléseink folytak P. Bettennel. Ő ismerte jól a társulatot, és eljött bennünket meglátogatni, majd hosszan beszélt P. Bettennel, és informálta őt a társulatról. Ugyanezen a télen Paula, Gertrude és Hedvig nővérek látogattak meg bennünket. Ők a szürkékhez csatlakoztak, és körülnézni jöttek, hogy hol vethetnék meg lábukat. Ők hevesen ellenezték, hogy megadtuk magunkat Schrembs püspök kívánságainak: amerikaiasodni. Ők nemzetiesebb gondolkozásúak voltak tervükben. Judit kedvesen gondolt ellátásukra. Hedvig hosszabban velünk maradt, úgy is gondoltuk, talán állandóra marad. A mi közbenjárásunkra Rocky Riveren a Szt. Joseph Sisterek meghívták őt, és mindent megtettek, hogy angoltanulását elősegítsék. Ő azóta már meghalt (de mint civil). RIP (nyugodjék békében)!

Judit annak ellenére, hogy csodálta és elismerte Slachta Margit, a szürkék vezetőjének tág látókörét és önzetlenségét, több bizalommal és együttérzéssel volt a kékek iránt, akikkel Edith anya volt.

Schrembs püspök kegyesen megengedte, hogy a felső emeleten kis kápolnánk legyen. A Hitterjesztés Társulat adta az oltárt, barátaink az egyházi ruhákat, és ami még szükséges volt. Nem volt állandóan Oltáriszentség, de mégis nagy öröm volt, hogy nagy ünnepeken mise volt a házban. Az első mise pünkösd vasárnapján volt, egyszerű zenével és énekkel, de mély hatással mindenkire. Judit örömtől elragadtatva, ragyogó szemekkel mondta: Sokat kell ma magamból adni, mert nem tudom magamba fojtani boldogságomat. 1923 vagy 24 karácsonyán éjféli mise is volt a kis kápolnánkban.

Judit a hajón Amerikába jövet sokat és nagy lelkesedéssel beszélt egy fiatal magyar tehetségnek az Szociális Missziótársulatról, az elért munkaeredményekről stb., aki nagyon komolyan megjegyezte: akkor miért kell

a nővérnek Ohióba menni, hogy ezeket az eszméket keresztülvigye? Ez a megjegyzés azóta is Judit fülébe csengett, gyakran említette, foglalkoztatta őt. Teljes lényével szerette szülőföldjét, annak népét, zenéjét, népmeséit, szokásait. Bizonyos ingadozás volt a lelkében, hogy állandóan itt kell-e maradnia, vagy csak egy ideig segítsen megalapozni munkánkat, amelynek fontosságát napról napra tisztábban látta. A körülmények látszólag megoldották ezt a problémát. Judit abba a helyzetbe került, hogy egy új társulat alapítója és egyben tagja lett egy amerikai közösségnek. A püspök szavai és elhatározása is hozzájárult ehhez. Az ezt követő levelezés az anyaházzal fájdalmas volt. Szívfájdalmát nem csökkentették a mély benyomások, amelyeket az itteni eszmények tettek kezdettől fogva lelkére. Szinte megérkezésétől fogva meglátta és észrevette nagyságát az amerikai kísérletezéseknek, az emberiség történelmi fejlődésének javára. Az ő belső meggyőződésére és az emberi méltóság iránti tiszteletére erős befolyással volt az a közvetlen bánásmód, ahogy itt a gyermekeket kezelték. Judit sokkal korábban használta az „emberi méltóság" kifejezést, mint ahogyan az az általános használatba belekerült. Mi abban az időben hecceltük is miatta. Az USA nevelési módszere, mely kihangsúlyozza a demokráciát, mély hatással volt rá már a clevelandi első hetekben. Észrevette ezt a gyermekek magatartásában meg a büntetéssel szemben is. Mindig hitt az emberekkel való tervszerű bánásmódban. Amiről meg volt győződve, amit magáévá tett a hallgatott előadások, olvasott újságok vagy könyvek alapján, azt megbeszéléseiben továbbadta munkatársainak. Fontosnak találta a gyakorlatban is kipróbálni elgondolásait, meggyőződéseit. Igen vágyta kibontani szárnyait, kifejteni erőit. A múltban gyenge egészsége hátráltatta abban, ezért élvezte és örült az élelmiszerekkel bőségesen megtöltött kosaraknak, és meggyőződéssel mondta: „Itt erős leszek és munkaképes."

A lehetőség, hogy kibővítse, fejlessze tehetségeit az Úr szolgálatában, s ha csekélységgel is, de hozzájárulhasson az emberiség jobblétéhez, örömmel és lelkesedéssel töltötte őt el. A munkatér is olyan megértést várt, mint ami benne volt. Csodálta mindazt, ahogyan a kényes problémákat őszintén megbeszélik, az idejétmúlt, használhatatlan hagyományokkal való szakítást, az örökölt gyűlöletet és az itteni bőségét és minőségét az élelmiszernek.

Schrembs püspök és P. Betten egy közösség alapítására belénk helyezett bizalma Judit nemes lelkéből kihozta a teljes átadottságot, és az elhatározást: képessége szerint a legjobbat adni, hogy várakozásuknak megfeleljen.

Igen fontos volt, hogy munkánkat ismertté tegyük, különösen a papság felé. Erre a célra egy „évkönyv" kellett, ami jelentéseket, statisztikákat és munkánk ismertetését tartalmazta. Eredményekről is beszámolt, a munkáról képeket közölt. A püspök adta az értékes bevezetőt. Sötétzöld borítólapjára aranyszínű kereszt volt nyomva, Judit elgondolása volt, mint ahogyan az egész füzet az ő tervei szerint volt kivitelezve, bizonyítékául az ő finom, művészi érzékének, szervezőképességének, őszinte törekvésének részt venni a clevelandi egyházmegye munkájában. Ő sugalmazta és gyűjtötte össze a cikkeket, határozott a forma és a terjedelem felől, keresett nyomdát és megszerezte a szükséges anyagiakat. Fr. Cummins, tanácstagjaink és a Notre Dame-nővérek készségesen segítették őt a kivitelezésben, és mindenben, amiben tanácsra szüksége volt. Ez a nagy figyelmet és összeszedettséget igénylő munka a Szt. Margitban levő legnagyobb zaj és zűrzavar közben folyt, küzdelem a csüggedés és hitetlenség ellen. A könyv nagy példányszámban lett ismertetésre szétosztva.

Itt a földön való egyik utolsó beszélgetésünk alkalmával mondotta: „tudom, gyenge egészségem volt, és sokszor teher voltam, de oly hálás vagyok a Mindenhatónak, hogy megengedte, hogy némi kis jót is tegyek", s akkor eszembe jutott az őt fizikailag és szellemileg is annyira igénybe vevő munka a Szt. Margitnál, ami eltakarta az elhatározást: elszakadni a régitől és egy új közösséget alapítani. Egy igazán alázatos, hálás és nemes lélek beszélhetett csak így. Az igaz Isten szeretete, érettsége az emberek megértésében, végtelen türelme, képzelőereje, erkölcsi bátorsága gazdagította a szociális missziós munkát.

A clevelandi helyzet

A Szociális Missziótársulat munkája, amint azt Schrembs püspök odahaza megismerte, mély hatással volt rá, és őszintén csodálta azt otthoni látogatásai alkalmával. Hogy a jelenkor kívánalmainak megfeleljenek, az alapítók elhagyták a megbénító megszorításokat, hogy pl. alkonyat előtt otthon kell lenni, hogy kettesével kell járni és utazni. Ez akadályozta volna a nővéreket az ifjúsággal, gyermekekkel, szervezetekkel és népjóléti vagy más téren végzett munkájukban. A régimódi szerzetesruha nem tartotta vissza a nővért,

hogy alkonyat után kimenjen, vagy hogy akár a parlament tagja legyen, hogy ott a szociális igazságokért síkra szálljon, a nemzet érdekét szolgálja. [Farkas Edith] alapítónő volt az első szociális gondozó, aki börtönt látogatott és engedte a nővéreket a börtön épületében lakni, és ott segíteni a társadalomba való visszatéréshez vagy elhelyezésnél. Társulatunk ezen úttörő munkájában Schrembs püspök új lehetőségeket látott egyházmegyéje részére, és 1922-ben, müncheni látogatása alkalmával kérte Edith anyát, hogy küldjön Clevelandbe nővéreket. Mivel a püspök más hajóval jött vissza, mint tervezte, a levél a végleges megállapodásról elkallódott. Nagy volt meglepetése és valószínűen csalódása is, amikor megérkeztem egy laikus nővér kíséretében, aki csak gyűjteni jött az elszegényedett misszió javára. Ennek ellenére kegyes volt, megtérítette útiköltségeinket az anyaháznak azzal a kéréssel, hogy küldjenek több nővért. Amikor csaknem két hónap múlva Judit megérkezett, szintén egyedül, a püspök türelme igen próbára volt téve. Minden kedvességét igénybe kellett hogy vegye, hogy csalódását leplezze, és Juditnak segítő irányítást, útbaigazításokat adjon. Judit Margit testvér jegyével jött. Érdemes itt megjegyezni, hogy a püspök nem volt türelmetlen velünk szemben, és nem hagyott magunkra.

A clevelandi helyzetet legjobban vázoljuk azzal, hogy az egyházmegye többi vezetője nem tudott jövetelünkről – még kevésbé a papság, a nővérek vagy a világiak –, hivatásunkról vagy arról sem, hogy elismerjék a belföldi misszió szükségességét a clevelandi egyházmegyében. Mi magunk sem sejtettük még akkor, hogy a szociális munkától a missziósra térünk át. Nem tudtuk azt, hogy Cleveland a hatodik nagyváros volt, legjobban megszervezve szociális szempontból, és nem kellettek szerzetesnők a munka végzésére. Ha többen jöttünk volna, ha a püspöknek több ideje lett volna, talán nem fogadta volna el Fr. Rickert indítványát, hogy a Szt. Margitnál kezdjünk dolgozni. Egy idegen szerzet mindenben különböző attól, amihez az itteni papság szokva volt. Az, hogy európai nővérek kezdjenek úttörő munkát egy nemzetiségi plébánián, már maga ellenkezést váltott ki. Abban az időben az volt az értékmérő, mennyiben amerikai valaki, és nem a jelleme. Mi a magunk részéről nem gondoltuk, hogy a mi idegen nézeteink nehezen elviselhetők az itteniek részére, még kevésbé, hogy azok félreértésekre vezethetnek. Európában a más nemzetbelieket rendszerint csodálták és felnéztek rájuk. Nem tudtuk, hogy a mi gondolkodásmódunk régi környezetünk miatt oly különböző, mint ahogyan itt éltek.

A püspök mindig mellettünk volt, nem visszakozott az egyezménytől, amit Edith anyával kötött. Konzervatív környezetének kritikájára mindig azt volt a válasza: „én hoztam a nővéreket ide, és nekünk segítenünk kell őket". Hozzánk való hűsége és irántunk való megértése az évek folyamán inkább növekedett. Amikor a közösség nem tudott szám szerint növekedni, amikor több hibát is elkövettünk tapasztalatlanságunk miatt, hogy nem tudtunk eléggé beolvadni, asszimilálódni, ez több barátunkat elidegenítette. Bár mint egy nagy egyházmegye feje, a püspök nem irányította részleteiben munkánkat, biztatása soha nem maradt el. „A női hivatások közül az önöké van legközelebb a papi hivatáshoz" – mondta, és buzdított bennünket elolvasni és újból olvasni, átelmélkedni Szt. Pál leveleit Timóteushoz. „Önöknek kell az egyházat a néphez vinni; tömegek vannak, akiknek semmi kapcsolata nincs egyházközségével, gyermekeik népiskolába járnak, ők maguk soha nem vesznek részt szentmisén, és ha betegek, nem mennek katolikus kórházba. Az egyház nem tud rájuk hatni, ezek az emberek tartoznak magukhoz, munkaterületükhöz." Figyelmeztetett is: „a papok érzékenyek lehetnek, félreérthetik munkájukat, úgy vélvén, hogy önök akarják megmutatni, ők hol hibáztak, mulasztottak vagy hanyagoltak el valamit." Nem volt előnyünkre, és évekbe került, mire rájöttünk, hogy az egyházközségi szervezetek gyöngesége, amit munkánk ismertetésénél használtak, elutasítást, ellenzést és kritikát váltott ki.

A püspök gyakran talált időt, hogy fogadjon bennünket, kegyesen meghallgatta problémáinkat és kéréseinket, és amiben csak lehetett, óhajunk szerint segített. Ha tehette, eljött rendezvényeinkre is, akár nehezen meggyőzhető szülők gyermekeinek keresztelése volt, akár beöltözés vagy fogadalomtétel. Egy alkalommal, amikor hivatalos útjáról a tervezettnél korábban tért vissza, hogy részt vegyen és beszéljen egy munkatársi összejövetelünkön, amikor tudomására jutott, hogy kevesen jöttek össze, távol maradt, hogy ne hozzon bennünket zavarba.

Father Cummins indítványára az egyik papi lelkigyakorlat után ismertette nekik munkánkat. Ugyancsak készséggel írta alá nevét egy, a Father Cummins által nevében írt cikknek évkönyvünk számára. Soha nem habozott védelembe venni bennünket, ha úgy érezte, igazságtalanul bánnak velünk. Például amikor tudomására jutott, hogy a Szt. Margit nem fizet munkánkért, vagy hogy a helyettes templom takarítására akart bennünket használni. Nem sok időbe került, hogy a püspök felismerje Judit

kiválóságait, nagy odaadását. Judit maga úgy jellemezte az aulában tett látogatásait: olyan az, mint amikor a hű kutya elkíséri gazdáját. De Judit volt az is, aki a kellemetlen dolgokat megmondta, és helytállt, amikor arra szükség volt. A püspök érdeklődése, segítése ellenére is a társulat célja homályos maradt a közönség előtt. Például évek múlva Mr. Joseph Sullivan, egy jó üzletember nyíltan kimondta, hogy mik nem a Mission Sisterek, mert nem viselnek rendes szerzetesi ruhát. Maga a püspök is az ő kiváló beszédében a Gilmore Council előtt – amikor bemutatott bennünket – megemlítette, hogy „feltűrjük ruhánk ujját, hogy kezünk munkájával is segítsük a szegényeket", ahelyett hogy az irgalmasság lelki cselekedeteinek kiáltó szükségét ecsetelte volna. A cél nem volt tisztán bemutatva, s részben ez okozhatta, hogy nem volt kellő együttműködés. A papság nagy része közömbös volt munkánk iránt. „Ez a munka nem fontos, tanítókra van szükségünk", hallottuk ismételten. Vagy „van elég templom, mehetnek az emberek maguktól is, ha érdekli őket, ha nem, akkor saját hibájuk, ha elvesznek". Hányszor hallottunk ily megjegyzéseket. A papság nagy része iskola- és templomépítéssel volt elfoglalva, s nem érdekelte őket újabb teher. A cél továbbra is az volt: minden katolikus gyereket katolikus iskolába. Abban az időben még nem látták tisztán, hogy a katolikus gyermekek több mint a fele népiskolába jár, hogy a katolikusok soha nem lesznek képesek annyi iskolát építeni, hogy minden katolikus gyerek oda járjon. Minket okoltak, hogy felnagyítjuk a hiányokat. Amikor Judit az eszméket említette, amikkel több egyetemen is telítik az ifjúság lelkét, többen csak vállat vontak.

Gyakran csak megtűrtnek vagy elhagyatva éreztük volna magunkat a küzdelemben, ha nem lett volna néhány buzgó, megértő pap, aki megerősítette állításainkat, mert meglátta a hiányokat. Segítettek a küzdelemben, hogy eszméink, meggyőződéseink, aminek szükségéről a napi tapasztalataink, benyomásaink is meggyőztek, elismerést nyerjenek. Ez a kis csoportja a papoknak látta a lehetőséget, s hogy az, amit a Szt. Margitnál felfedeztünk – hogy mennyien vannak távol a templomtól –, az bizonyos helyi körülmények miatt igaz egy bizonyos mértékben mindenütt az egyházmegyében, sőt az egész Egyesült Államok területén is. Ez a kis csoportja a papoknak látta a lehetőséget, s hogy társulatunk munkája nagy szükségletet tölt be, ezek segítettek átváltani és koncentrálni az irgalmasság lelki cselekedeteire. Szorosan együttműködtünk továbbra is az igénybe vehető népjóléti intézményekkel. Father Cummins, a Béke Királynője-templom plébánosa,

amely plébániának határain belül volt a Szt. Margit magyar templom, meg volt elégedve, mert közelről látta munkánk eredményét. Ő segített az előrehaladásban, bátorítva, hogy módszerünket továbbfejlesszük. Ő és káplánjai is vezettek nálunk esti osztályokat, részt vettek megbeszéléseinken. A plébánia területén lakó olasz és cseh csoportoknak nálunk tartottak tanításokat. Fater Cummins felszólította kongregacionistáit, hogy a nagyböjti önmegtagadásaikat pénzben adják misszionk támogatására. Érdeklődést és megértést tudott irántunk kelteni. Gyakran misézett nálunk, és ünnepnapokon délután áldást adott. Meggyőző beszédeivel, melyeket a mapleside-i kápolnánkban mondott, és egyesekkel tartott magánbeszélgetéseiben is sokat segített nekünk. Úgyszintén megértésével, irányításával. Judit a vele való megbeszéléseket átfogónak, felemelőknek mondta, olyannak, mint a májusi hajnali szellő. Nagy kár, hogy a Judit által szerkesztett évkönyvön kívül a különböző alkalmakkor egyes csoportokhoz intézett beszédeket munkánk fejlődéséről nem publikáltuk rendszeresen. Megfogó, érdeklődést keltő módon kellett volna közölnünk azt, ahogyan az „elszakadottakkal" való munka fejlődött, ehhez hasonlóan missziós tevékenységünk fejlődéséről is rendszeresen kellett volna a közönséget tájékoztatni. Úgyszintén az egyes csoportok lelki szükségletei iránt érdeklődést kellett volna kelteni, amely szükségletek nem jutottak el a papság tudomására. Az USA katolikusai nagyon sokat áldoztak hitük megvédésére, egyházközségeik megalapítására. Ebben az összpontosított törekvésben megvédeni az egyházat, épületeit, s anyagiakkal ellátni azzal járt, hogy némelyek fölött elnéztek, és azok lassan eltávolodtak, elvesztek. Ezekről keveset tudtak a papok, vagy gyakran semmit sem, így nem is törekedtek visszahozni őket. Ha azt mondtuk, hogy ezek nagy számban vannak, nagyításnak tartották. Ismeretlenek voltak a hitetlenség veszélyei az angolul nem beszélő bevándorlók között. Nem voltak ismertek a veszteségek a templomban meg nem áldott vegyes házasságok által. Az sem volt tudott, mily csekély volt a lelki ellenállás a napi élet küzdelmei és a változások iránt azok lelkében, akik különböző okok miatt nem ismerték vallásukat. Sok ilyen katolikus lakott a túl népes egyházközségek területén. A templomok oly zsúfoltak voltak vasárnaponként, hogy képtelenség volt a prédikációt meghallani. Fontos, elhatározó pillanatokban sok törekvő lélek kielégítetlenül maradt az örök igazságokra vonatkozó, nagyon egyszerű feleletek által. Sok egyszerű lélek ily körülmények közepette nem tudott ellenállni a mindennapi kísértések-

nek, saját problémáit megoldani, életét magasabb eszmék szerint rendezni. Az igazi oka, lényege ezeknek az állapotoknak a legtöbbször teljesen ismeretlen volt. A hívők aligha gondoltak arra, hogy azok közül, aki nem járnak templomba, a valóságban sokan keresik az Istent. Sokan csak valami meg nem értés miatt nem tudták teljes egészében elfogadni a vallást. Nem volt szánalom vagy megértés azok iránt, akik valami okból nem gyakorolták hitüket, általában inkább azt tartották, hogy az ilyen egyénekkel való kapcsolat – nem ismerve az igazi lelki küzdelmet – nem biztonságos. Nagy volt a konzervativizmus, amelytől a hívők meg a papok is, akik abban nőttek fel, nehezen szabadultak. Az emberi természet általában nehezen fogad el változásokat, különösen ha azok szükségessége nem egészen nyilvánvaló. Nem vonzott senkit az, hogy itt van egy közösség, amelynek szabályai megengedik az ilyen, inkább lelki szükségben szenvedő emberekkel való foglalkozást, és visszasegítésüket az egyházba. Még az olyan apostoli lelkületű ember is, mint McFadden püspök, aki mindig megértő volt irántunk, azt állította, hogy „minden egyházközségben van egy elsüllyedt csoport", s „nem biztonságos a járt utat elhagyni".

A gondviselés a világiak legjobbjaival hozott össze, akik szintén segítettek bennünket, hogy ezeknek a hibáknak nagyméretű elterjedését meglássuk és szembenézzünk vele. Az ő jámborságuk, hűségük és segítőkészségük, megértésük folytán megláttá a szükségét egy olyan közösségnek, ahol a régi hagyományok nem tartják vissza a tagokat attól, hogy ezeket a lelkileg elhagyatottakat felkeressék, amitől a szokásos öltözék és az annak kijáró tisztelet visszatartotta volna őket. Megértették a fontosságát még az esti egyedül való látogatásnak is az egyén bizalmának megnyerése szempontjából, vagy hogy a családfőt odahaza találják, és vele a családját érintő ügyeket megbeszélhessék. Ezek a pártolóink állandóan terjesztettek, ismertették céljainkat és munkánkat. Nagy bátorsággal és személyes áldozathozatallal tették ezt. Az ő bátorításuk, hűséges munkájuk és tapasztalatuk alapján adott tanácsok nagyban segítette megalapozni a munkánkat. Ezen egyházi és világi pártfogóink, akik segítettek bennünket munkatervünk kidolgozásában és a munka megkezdésében, hozzájárultak ahhoz, hogy 1929-ben a Szt. Ágnes egyházközségre is kiterjesszük munkánkat. Ez egy jellegzetes, több nemzetiségből összetevődő egyházközség volt a városban. Alapítója az első plébánosa, Msgr. Gilbert Jennings, egy haladásra törekvő egyéniség, a kort megelőzve félelem nélkül, bátran kimondta:

„Vasárnap minden misén tele van a templom, de ha hétfőn híveim között járok, úgy tűnik, mintha közülük senki sem lett volna a templomban. Csak húsz népiskolába járó gyermek jelentkezett a vasárnapi hitoktatásra. Hogy mennyinek kellene jelentkezni – nem tudom. A St. Joseph Sisterek által vezetett iskola jó tanítókkal van ellátva, az osztályok népesek. De akarom, hogy Önök jöjjenek felvenni a plébánia minden családjáról az adatokat, bármennyi időbe kerül is az. Menjenek be minden házba, hassanak a lanyhákra, hogy visszatérjenek. Mindent tehetnek, ami meggyőző ezeknek a lelkeknek Istenhez való visszahozatalára." Msgr. Jennings egyházközségében egy kitűnő középiskola is volt ugyanazon rendi nővérek által vezetve. Mi örömmel fogadtuk meghívását. Irodánk a földszint egyik helyiségében volt berendezve. Ugyanazt a fizetést kaptuk, mint a tanító nővérek, és külön a közlekedést is megtérítette.

A clevelandi helyzetet jellemezve meg kell említenünk az összesegítést a különböző közösségek részéről, akikre eddig nem tértünk ki. A jezsuiták Fr. Betten kiváló segítésén kívül évekig minden ellenszolgáltatás nélkül küldtek lelkigyakorlat-vezetőt és a novíciáknak is rendszeresen tartottak tanításokat. A Society of Mary tagjai a fiúkkal való foglalkozásban, a szentgyónáshoz való előkészítésben segédkeztek. A Sisters of the Precious Blood felajánlották a városon kívüli házukat pihenésre és visszavonulásra. A Sisters of Charity ingyen adták a legjobb kórházi ellátást és kezelést. Az orsolyások biztatták középiskolás és kollégiumi növendékeiket, hogy segédkezzenek a gyermekekkel és fiatal lányokkal való foglalkozásban. A Sisters of the Humility of Mary meghívták Juditot kéthetes vakációra itteni első éveiben, tanítványaikat pedig buzdították, hogy nekünk segítsenek. A Sisters of the Blessed Sacrament nagy szeretettel fogadtak bennünket. Tőlük sokat tanulhattunk volna, de elhanyagoltuk a kapcsolatot elfoglaltság és időhiány miatt. Nemigen látogattuk a különböző közösségeket, tudván, hogy az ő problémájuk nagyban különbözik a mienktől. Valahogyan nem mertünk másokra támaszkodni, jobbnak találtuk magunkban kidolgozni az utat, nehogy visszairányítsanak bennünket a járt csapásokra. Úgy tűnik, mintha bátortalanok lettünk volna, hogy általuk befolyásoltatunk, érvelni velük, hogy felfogják, megértsék úttörő munkánk lényegét, nem lett volna előnyös. Az első hónapokban vagy talán egészen egy évig nem is volt biztos talaj a lábunk alatt. Minden segítés és barátságos együttműködés ellenére, amit a nővérektől kaptunk, csak páran voltak közöttük, akik igazán megér-

tették munkánk lényegét. Judit soha nem riadt vissza velük szemben, hogy kifejtse nézetét, még népszerűségének elvesztése árán is.

A Mapleside úton

A ház a 116-os utcában zsúfolva volt osztályokkal, csoportokkal, 800-nál több gyermek járt hittanra, valóban éreztük a szükségét egy csendes helynek, egy konventnek, ahová lelki és testi megpihenésre, felüdülésre visszavonulhassunk. Ahol majd olyan tagokat tudunk képezni, amire reménykedve vágyódtunk. Ha jól emlékszem, 1925 volt, amikor véletlenül egy színes ablakú kőházat találtunk egy mellékutcában, ami akkor a Szt. Marian olasz egyházközséghez tartozott. Egyetlen hátránya volt, hogy főútvonaltól távol esett, s általában nehezen volt megtalálható. A körülményekhez képest olcsó volt, és az egyházmegye hajlandó volt azt részünkre megvenni. Nagy megnyitó ünnepség volt. Schrembs püspök beszélt, és szentségi áldást adott. Father Cummins elhozta a fiúénekkart, legjobb ruháit és ministránsait. A magyar papság is jelen volt. A Szt. János-lovagok és egy nőcsoport volt a rendezőség, zeneszámot is adtak. A mi tanács- és pártoló tagjaink és önkéntes munkatársaink voltak a háziasszonyok. Vendégekkel zsúfolva volt a ház. Rengeteg részletmunka volt az előkészítés, kezdve deszkák szerzésétől, amivel az esőtől átázott, sáros földön kellett utat csinálni a püspöknek és kíséretének, körülmenni és helyet készíteni az énekkarnak. Judit mesterien megtervezte és irányította a munkát. Mivel a templom húszpercnyi járásra volt, a püspök megadta az engedélyt, hogy kápolnánkban rendszeres legyen a szentmise, amelyet hétköznaponként a tanárok mondtak.

Judit volt a főnöke ennek a háznak. Minden, ami ott történt, az ő munkájának eredménye volt, és megértő egyéniségének bizonyítéka. Ő tervezte a missziós tevékenységet, kielégítően vezette a háztartást és a konyhát. A nővérek, akik a Szt. Margithoz és a Szt. Ágneshez jártak munkára, gondosan elkészített ebédet vittek magukkal. Judit gazdag egyénisége nagyot fejlődött, hogy anyja lett a közösségnek, akik tőle gondozást, megértést, tanácsot, bátorítást, otthont kaptak. Judit ízléssel rendezte be a konventet. Szépség, egyszerűség, harmónia művésziesen uralkodott mindenben. Nagy festmények, Fra Angelico festményei díszítették a falakat, emlékez-

tetve az anyaház gyönyörű kápolnájára. Tehetsége volt széppé tenni a helyet, megteremteni és fenntartani a meleg otthoni légkört. A nagy, gazzal, szeméttel elborított, elhanyagolt kert valódi kis paradicsommá változott munkája nyomán. Megnyerte a szomszédságból a fiúkat, akik örömmel adták erejüket és idejüket, hogy kitisztítsák a kertet. Tűzrakás és nyársonsült fejezte be a napi munkát, és évekig tartó barátságok alapozódtak meg. A Szt. Margittól és máshonnan is jöttek asszonyok takarítóeszközökkel felszerelve, és súroltak, fényezték a konvent padlóját. Visszautasították „a fizetséget", mert „élvezték a munkát." A Gertrude Luther által ajándékozott szép barna linóleum borította a padlókat, Judit választotta és vásárolta meg nagy előrelátással.

Bár a missziós munka a Szt. Margittal megalapozott elvek szerint folytatódott, mégis magán viselte Judit simításait. „Harminc embert is tudnék állandóan foglalkoztatni, úgy tele vagyok gondolatokkal" – mondotta gyakran, és úgy is volt. A ifjúság özönlött a vitaestékre. Rendszeresen voltak játékestek, varrótanfolyamok és különféle rekreációs programok is a házban. A gyermekek és felnőttek részére rendezett vallási órák is látogatottak voltak. Gyengédsége, megértése az emberek iránt jó tanácsadóvá tették őt, és fel is keresték sokan a környékből irányításért. Azoknál végzett családlátogatásai, akiknek gyermekei hozzánk jártak, mély benyomással volt a szülőkre a Mapleside Road környékén. Ihletett, irányított tanácsot adott több száz fiatal fiúnak és leánynak meg szülőknek. Mindenki által kedvelt volt. Mr. Sp. – jelenleg polgármestere egy Clevelandhez tartozó kertvárosnak, aki az utca szemközti oldalán nőtt fel – ma is állítja: „velünk jól törődtek ifjúságunkban, minden szórakozásunk megvolt, amire vágytunk, megértettek bennünket, és megmagyaráztak nekünk mindent, amit tudnunk kellett." Most saját háza, felesége és három gyermeke van, és egy biztosítótársaságnak dolgozik. Négyéves korában keresztelték meg, és Judit volt a keresztanyja. Nem szűnik meg soha emlékezni arra, hogy mily jó gondozásban volt neki és a szomszédságban levő gyermekeknek része ifjúkorukban Judit szemei előtt. Minden szabad idejük tervszerűen és kellemesen volt beosztva. A szeminaristák nemcsak hittant, de játékokat is tanítottak, és vitaesteket rendeztek a fiúkkal. Kirándulásokat szerveztek, és a fiúk nagy csoportja nyaralásra is el lett küldve. Mr. Sp. szülei házasságát is rendezték, miután az apa első szentáldozását elvégezte. Az apa félt megtanulni, ami szükséges volt, Judit megértéssel segítette őt legyőzni a félelmet.

Hogy mind a szeminaristák, mind a többi segítőink lelkileg csak nyertek a Judittal való kapcsolatból, az nyilvánvaló. Évek múlva, az anyaházba való visszatérése után egy ismertető összejövetel volt az East Boulevardon egyháziak részére, ahol a papok megvitatták a ruhánk mellett és ellene való véleményeiket. Fater William O'Donnel, a Szt. Marian egyházközséggel határos Our Lady of Mount Carmel plébánosa szóra emelkedett, és meleg hangon emlékezett meg és lelkes dicséretet mondott a munkáért, amit Judit végzett. Kihangsúlyozta a mély és tartós befolyást, amit Judit a környék lakóira tett, akik most az ő egyházközségéhez tartoznak. Kihangsúlyozta, hogy a megszokott szerzetesi ruha hiánya egyáltalán nem volt a munka hátrányára, sőt az eredményekből ítélve annak előnyét és eredményességét szolgálta. Ugyanez a Father O'Donnel, amikor Judit haláláról értesült, a harmincadik napi misét ajánlotta fel érte, amelyre híveit is meghívta.

Judit sokat fejlődött tapasztalatban és bölcsességben az évek folyamán. Kitűnően magáévá tudta tenni, amiről értekezleteken, megbeszéléseken szó volt, különösen a Caritas évi konferenciáin. Azonnal felhasználta azt a vezetése alatt álló csoportoknál, amit a szépművészeti múzeumi és játékvezetői kurzusokon tanult. Hogy továbbképezze magát, beiratkozott néhány tárgyra a Sisters' College-ba; sokat olvasott és tanult egyháztörténelmet és a vallásra vonatkozó tárgyakat.

Vezetése alatt a mapleside-i konvent igazi melegséget és krisztusi szeretetet sugárzó otthon volt. A nővéreket az önzetlenség finom szelleme jellemezte. Mindenki örömmel osztozott a másik sikereiben, és készségesen adta magát a másik és a közösség előrehaladásáért. Mindenki buzgón munkálkodott a lelkek mentésén. Amikor a püspök egyik váratlan látogatása alkalmával megkérdezte a konyhában tényked ő nővért, mit csinál? Mi a munkabeosztása? „Lelket mentek" – felelte az. Mindenki lelki vágya és törekvése volt sugározni, terjeszteni, megszemélyesíteni Krisztus szeretetét. „Jézus szereti a kis gyermekeket, és nem akarja, hogy tej nélkül maradjanak" – mondta Judit leírhatatlan gyengédséggel hangjában és szemében, amikor a fiatalok haboztak nagypénteken meginni az ajándékul kapott tejet.

Természetes, hogy ebben a környezetben nagy súlyt fektettünk a karácsony megünneplésére is. Az éjféli mise barátaink és munkatársaink által mindig igen látogatott volt. Az oltárra a poinsettiát (mikulásvirágot) mindig Father Powers küldte. Itt a karácsony a szomszédság gyermekeinek, de a többi csoportnál is élmény volt. Judit irányította, és segédkezett mind-

egyik rendezésnél. A színfal eredeti tervezése és az elbájoló játékok mind mélyítették a lelki benyomásokat. Hogyan ültek Judit körül a tömeglakások sápadt, fejletlen, ideges leányai tűvel a kezükben a Szt. Ágnes központban, a szerepléshez szükséges jelmezeket varrva, hogyan reagáltak megértő mosolyára. Hogyan élvezték már előre is a partit. Hogyan figyelték beszédét, gyermekded természete mindig megtalálta az utat a gyermekek szívéhez. Bármihez kezdett, mint ezeknél az összejöveteleknél is, sok személyt igyekezett szerepeltetni, segítségül felhasználni a siker érdekében. Az önkéntes munkatársak már advent elején varrni kezdték a piros harisnyákat a karácsonyi ajándékok részére, megtöltötték édességekkel. Ezek a karácsonyi harisnyák a missziós csoportban minden gyermeknek vágyai voltak. Ajándékul, ingyen lettek kiosztva, de többen ajánlottak fel érte anyagiakat misszionk támogatására. Némely népesebb rendezés céljára a kölcsönkönyvtár nagytermét kaptuk kölcsön. Meg kell említenem, hogy a protestánsok, a felekezeten kívüli intézmények is megértők, segíteni készek voltak minden időben. Judit könnyedén tudott mindenkivel közeli kapcsolatot kialakítani. Jelenlétében a formalitások okozta feszélyezettség feloldódott, az egyének valódi énjük szerint mutatkoztak meg. Gyakran kihangsúlyozta: mindenkivel jóban kell lenni. Amit mondott, gyakorolta is. Barátai között voltak autótolvajok éppúgy, mint a legnagyobb tökéletességre törekvő lelkek. Akár a nyers modorú bevándorló, akár a középosztálybeli vagy a túlzsúfolt tömeglakások albérlője vagy a sokgyermekes – nehezen dolgozó özvegy –, mind egyenlőnek érezte magát Judittal. Amikor a 116. utcai ház tulajdonosnője elvesztette egyik gyermekét, nem habozott Juditot megkérni, vigyázzon a többi gyerekre a temetés ideje alatt. Judit bírta az emberek bizalmát és szívét.

Egy leány, akit régóta ismertünk, el lett jegyezve, de nem merte vőlegényének bevallani, hogy van egy törvénytelen gyermeke. Judithoz fordult segítségért, és ő oly finom tapintattal beszélte meg az esetet a férfival, hogy az nem hagyta el a leányt, hanem örökbe fogadta a gyermeket. Egy nő az óhazából attól félt, hogy áldozatul esik egy itteni csaló ügyvédnek. Levélben Judithoz fordult, aki megnyerte az ügyvédet, hogy eljöjjön az ügyet megtárgyalni, amit az meg is tett. Judit oly világosan, komolyan, de megbántás nélkül beszélte át vele az ügyet, hogy az ügyvéd beismerte szándékát, és megváltoztatta eljárását az ügyre vonatkozóan, sőt hálából egy gyönyörű Szűz Anya-plakettet ajándékozott a konventnek.

Judit nagy türelme, megértése a leglehetetlenebb természetű egyénekkel is, igazi, nem tettetett szeretete az Úr Jézus iránt tették őt ideális novíciamesterré. A gondjaira bízottaknak egész életükre szóló eszméket adott. Mindazok, akik megmaradtak a társulatban, mind az eltávozottak egyformán értékelték és megőrizték gyakorlati lelki tanításait, tanácsait. Szerette az embereket, és mindenkit olyannak fogadott el, amilyen volt. Türelemmel segítette és várta az Úr kegyelmének gyarapodását abban a lélekben. „Nem úgy beszélek önhöz, amilyen ma, hanem amilyen lesz, ha együttműködik az Úr kegyelmével. Ő sokat vár öntől." Soha nem kívánt lehetetlent, soha nem okozott nehézséget vagy kívánt erőn felüli önmegtagadást. Amikor a régi lelki könyvekben a világi dolgok megvetéséről volt szó, ő őszintén megmondta a gondjaira bízott lelkeknek is, hogy szerette a szépet és a nemeset az életben, de örömmel adta mindezt fel egy magasabb, egy jobb, egy még csodálatosabb valamiért, ami az Úr Jézus szeretete. Úgy tudott javítani, figyelmeztetni, hogy a gondjaira bízott lelkek érezték az irántuk való szeretetet. Kitartóan, ismételten megmutatta nekik a szeretet legmagasabb ideáljait és ugyanakkor hibáikat is, amelyek fejlődésük útját állják. Anyai szeretet volt szívében és igazság ajkain. Kettő az ő novíciái közül a legerősebb oszlopa ma a társulatnak. Egy esetben a jelölt jelenlétében oly világosan, megértően fejtette ki a püspöknek, hogy az illető miért nem való erre az életre, hogy a jelölt nem tudott ellenkezni, de nem is érezte magát megbántva.

Age quod agis[6] – volt gyűrűjébe bevésett jelmondata. Gyakran kihangsúlyozta azt tanításaiban: önátadottság, teljes odaadás és tisztelet. A napi élet apró nehézségeinek, apró keresztjeinek türelmes elviselése által, melyet a következő eset is szemléltet, a keresztény élet igazi példáját adta a fiatal nővéreknek. Megszervezni és vezetni a csoportokat csupán önkéntes munkatársak segítségével, akiknek saját maguk fenntartásáért is dolgozniuk kellett, igen sok energiát vett igénybe. Órákat kellett néha a telefonnal tölteni, hogy a megfelelő egyént megtalálja annak a bizonyos munkának végzésére, aki szabad abban az időben, ahol vagy amikor szükség volt rá. Természetesen gyakran megtörtént, hogy a munkatárs az utolsó pillanatban mondott le, vagy körülményeinek hirtelen megváltozása miatt végleg elmaradt. Judit nem mutatott meglepetést vagy izgalmat az eset miatt.

[6] *Age qoud agis* (lat.): Jól tedd, amit teszel! (Azaz, minden figyelmed arra irányuljon, amit teszel.) – a szerk.

Az előző esetben azt szokta mondani: „Ez a természetfeletti termékenyítő erő, amire szükség van, hogy áldást és kegyelemet hozzon, a kis keresztek meg több jót hoznak." Az utóbbi esetben, mint általában, ha a tervek nem sikerültek, csendesen megjegyezte: „Ez lehetőség, ami alkalmat ad, hogy új embereket keressünk fel, új környezettel jussunk kapcsolatba, akik még nincsenek áthatva és nem ismerik munkánkat." Mindig meglátta a végső célt, az igazi értelmet az apró felületes eseményekben is. Jó meglátásai voltak. A célt soha nem tévesztette szem elől. Élte, amit tanított.

Bárhova ment, mindenütt tett vagy mondott valami felemelőt, észrevett kis hiányokat, és orvosolta. Amikor meglátogatott irodánkban a Szt. Ágnesnél, távozása után ragyogott a vízvezeték és a kagyló. Más alkalommal egy igen fárasztó napi munka után egy önkéntes munkatárs mosolyogva várta a nővéreket autóval, hogy csomagjaikkal együtt hazavigye őket. Judit küldte őt értük. Más alkalommal a kórházi liftben észrevette egy nő arcán a fájdalmat, gyengéden mosolyogva fogta őt át karjával. Amikor egy magasabb egyházi méltóság eléggé bántóan beszélt velünk, hogy elkedvetlenítsen, Judit is mélyen volt érintve, de hallgatott, aztán estefelé szeretettel, enyhítően mondta: „rövidesen ő is az Úr előtt térdel, és tudom, ő még rosszabbul fogja magát érezni, mint mi, ha visszaemlékezik a mondott szavaira".

Másokkal együtt dolgozva általában a nehezebb és fontosabb részét végezte a munkának, bár ereje és egészsége egész életében gyenge volt. Sokat szenvedett a gyomrával, és érzékeny volt a meghűléses betegségek iránt, bár megérkezése után az első időben a levegőváltozás és a megfelelő élelem sokat segített. Erős akarata, őszinte természetessége erején felüli munkára késztették. A hosszú munkaidő, főleg a késő esti elfoglaltság, ami a hivatásunkkal járt, nehéz volt neki. A túlfeszített munka okozta, hogy többször beteg volt, és kórházi kezelésre szorult. Igen nehezére esett, amikor Mapleside-ot pár hónapra ott kellett hagynia. Romé Citybe, Indianába kellett kezelésre és pihenésre mennie a Kneipp Szanatóriumba. A Sisters of Precious Blood mérsékelték számlánkat, amennyire csak tehették, hogy ezt lehetővé tegyék. Mrs. Mattingly fedezte az útköltségemet, hogy őt a szanatóriumban meglátogathassam. Soha nem gyógyult fel teljesen, de azért továbbra is teljes lényét adta a missziós munkáért. Néha rövid sétára kell mennem – mondotta nekem bizalmasan –, hogy azoknak a nővéreknek apró csevegéseitől, amelyek idegesítették – bár nagyra becsülte őket – megmenekedjen.

Az évek a Mapleside-on boldog idő volt Juditnak, eltekintve a jelenségtől, hogy a közösség nem növekedett. Schrembs püspök néha ott étkezett. Judit ezeket az alkalmakat „kenyértörésnek" nevezte, s igyekezett mindenről gondoskodni. Egyszer valami fontos ügyben jött a püspök, Judit ágyban volt betegen, nem volt ereje felkelni. Meglátogatta, megfogta pulzusát, és biztató szavakat mondott neki. Amikor a szobát elhagyta, aggódva mondta: ha nem gyógyul fel, ön egyedül marad. A püspöknek ez a mondása szívünk mélyéig hatolt, mert ezért aggódtunk. Nehéz volt a bizonytalanság, hogy győzni fog-e ügyünk, meg tudjuk-e vetni lábunkat. Az igazság az, hogy kiváló egyének mind többen és többen érdeklődtek és segítettek munkánkban, csak a leányok érdeklődését nem tudtuk felkelteni, hogy ezt a munkát hivatásuknak válasszák. Ez ideig csak kevés lélekben tudtuk az érdeklődést felkelteni.

Judit érzékeny lelke nagyon is érezte a püspök bennünk való csalódását, fájt neki a sok látszólag hiába eltöltött idő és törekvés, hogy munkánk szükségességét bebizonyítsuk. „Még mindig csak négyen", mondta aggódó tekintettel és mély sóhajjal, amikor tavasszal a kerti bútorokat a verandára kirakta. „Ez a nő szívén viseli az egyházmegye terhét" – mondta dr. McCarthy, amikor Judit betegen a St. Alexis Kórházban feküdt. A kísértő árnyék, hogy nem tudunk növekedni, rövid időre enyhült, ahányszor egy jó jelöltet kaptunk, de mégiscsak mélyült az évek folyamán. Csak az Úr tudja az igazi okot, bár az többféle volt. A megjegyzések, hogy „idegenek", megmaradtak, sőt némely rövidlátó egyének által, de befolyásos körökben még gyakoribbak lettek. Hogy oly kevesen jelentkeztek felvételre, s azok, akiket fel sem kellett volna venni, rövidesen távoztak – ezt a társulat magyarságának a rovására írták, ami Juditnak nagyon fájt. Ő mindent megtett, hogy alkalmas legyen egy amerikai közösség alapítására, tervszerűen képezte magát, előadásokat, kurzusokat hallgatott, és nagy magyarságszeretete mellett is állampolgár lett, jelenléte mégis akadály volt a fejlődésre. Az utolsó évek alatt Mapleside-on érlelődött meg benne az elhatározás, visszatérni az anyaházba. Nehéz eldönteni, hogy mennyire befolyásolta elhatározásában, hogy végleg elhagyja az USA-t az, hogy jótevőink és barátaink fedezték európai látogatása költségeit. Élvezte útját, szeretett a római audienciáról beszélni, de leginkább értékelte a nővérektől kapott kedvességet, megértést odahaza. Akik – természetesen – nem sürgetve, de világosan kifejezték, hogy mennyire óhajtják őt ottan, s hogy itteni tapasztalatai

nagy előnyére lennének a társulatnak. Az áldozat meghozatalára való elhatározás volt inkább az arckifejezésében, mint öröm, amikor visszaérkezése alkalmával az állomáson találkoztunk. Egyszer, nem sokkal visszatérte után egy képet látott, amint Szt. Tarzíciuszt kövezik, s megjegyezte: „én vagyok az a Tarzíciusz. Így éreztem magam visszaérkezésemkor." Minden nyerseség, kicsinyesség, aprólékosság idegen volt az ő gazdag és gyengéd természetétől. Az önszánalom ismeretlen volt egészséges lelkének. A lelkekkel való eredményes foglalkozás dacára és a sok áldozat ellenére, amit hozott, érezte, hogy az ő jelenlétét okolják, hogy a társulat nem halad előre. Bár barátaink csoportja növekedett, mellette azonban megmaradt az a felületes ítélet idegenségünkről. A mi reagálásunk, kifejezéseink, módszereink különbözőek voltak, magukon viselték a nemzeti jelleget. Egyeseknek nem tetszett bátor véleménynyilvánítása. Hatóságnál vagy tanácstagi értekezleten mindig ő mondta ki a hibákat, nehézségeket, és érvelt ellenük. Ő mondta meg azokat a dolgokat, amelyek népszerűtlenné tesznek. Isten gyermekeinek szabadságát bírta, s nem törődött azzal, hogy szeretni fogják-e vagy nem. Az ő határozott, önálló gondolkodását, gyermekded őszinteségét félreismerték. Eredetiségét nem értették meg. Nem volt megalkuvó, és soha nem tett valamit azért, mert mások is azt tették. A társadalmi formalitások fárasztották. Egész lényege az igazért és a természetfölöttiért volt. Bár mindig türelmes és kedves volt mindenki iránt, a kicsinyes lelkek nem tudták nagyságát felfogni. Ahelyett, hogy közösségünk szilárdan és bátran melléje állt volna, mi is ingadoztunk. Ez mindennél jobban fájt neki.

Schrembs püspök elhatározta, valószínűen azért, hogy megszüntessen minden, a növekedésünket gátló akadályt s a sokat emlegetett idegenséget, hogy a közösség váljon el hivatalosan az anyaháztól. Megbeszélte velünk, hogy tanácsosabb lenne Rómához fordulni engedélyért, és mint egyházmegyei szervezet működni. Judit ekkor engedélyét kérte, hogy vissza, hazatérhessen. Az, hogy elhagyja a clevelandi társulatot, nem volt hirtelen elhatározás lelkében. Sok lelki szenvedés és ingadozás előzte meg. Maradt, ameddig szükséges volt, mert látta a munka szükségességét, amelyet megalapoztunk, és mélyen hatott rá őszinte törekvésünk.

East Boulevard, 1932–1933. Judit hazautazása

1932 őszén munkánk ki lett terjesztve a Szt. Cecília egyházközség külső területén lévő olasz csoportra, akiknek települése határos volt a Szt. Margit egyházközséggel. Ez volt az utolsó kezdésünk Judit irányítása mellett. Szentlélek Központnak neveztük. A későbbi évek folyamán ez lett az alapja az új Epiphany egyházközségnek. Az osztályokat egy ideig egy magánház szuterénjében helyeztük el, később az egész házat béreltük. A nagy távolság miatt az itt lakó szegény népnek nehéz volt a Szent Cecíliánál a misén való részvétel. Gyalog messze volt, a közlekedés pedig költséges. Fanatikus olasz baptisták, akiknek az ellenszenve még nyilvánvalóbb lett bizonyos események miatt, még inkább igyekeztek az embereket megzavarni gondolkodásukban. Ezek a körülmények nem voltak bátorítóak a katolikus vallás gyakorlására. Az ő lelkészük – valamikor katolikus – jó szónok volt és megnyerő egyéniség, kivette részét a katolikusok elleni munkában. Az előző években, amikor ezek a családok a vasúti sínek mentén laktak egy nagyon elhanyagolt városrészben, egy nyomorék gyermeket a szekta amerikai tagjai örökbe fogadtak, segítettek, taníttattak, míg katolikus részről el volt hagyatva.

Msgr. Kerby, a Szt. Cecília plébánosa mindenben közreműködött, amire csak kértük. Olasz káplánja is segítségünkre volt.

1932-ben Sister Jeanne és én hívatva lettünk a püspöki irodába. A püspökök úgy vélték, hogy egy nagyobb épület, amelyből akkor költöztek ki az örökimádó ferences nővérek, amerikai környezetben megfelelő lenne nekünk anyaháznak az 1453 East Boulevardon. Nagy kerttel, szemben egy csendes parkkal, többféle közlekedési eszközzel jobban megközelíthető volt, és megfelelőbb a mi célunknak és összejövetelek tartására. Valószínűen csak figyelmetlenség volt, hogy Judit nem volt meghíva erre a megbeszélésre, vagy talán az, hogy ő már elhatározta a visszatérést. Mindnyájan láttuk, hogy ez a költözés a társulat előnyét fogja szolgálni, és hálásak voltunk a püspököknek, hogy ennyire érdekeltek voltak irányunkban. A ház nem volt olyan jól megépítve, mint amit elhagyunk. Ezt Judit, aki egyébként is nagyon hozzá volt nőve a mapleside-i házhoz, hamar észrevette. Természetes, hogy sajnálta otthagyni, hisz nagy szeretettel sok munkát fektetett bele. Arra törekedett, hogy ott a nővérek megelégedettek legyenek, és bizonyos kényelemmel is ellátva az elkövetkező évekre. A jólétünkről való gondoskodás töltötte be lelkét még akkor is, amikor már távozni készült. Fájó meg-

rázkódtatás volt az elhatározás, hogy elköltözünk, munkája nagy részben megsemmisült általa. Szerető munkásságának ez a megsemmisülése egy időben történt az elmenetele napjának végleges elhatározásával. Szívének ezen kettős gyötrődésében mégis ő volt az, aki az East Boulevardra való költözés minden munkáját irányította, és az új anyaházat úgy rendezte be, hogy az legjobban szolgálja a közösség érdekét. Ittlétének utolsó hónapjai 1932. júliustól 1933. januárig, végig aggodalommal voltak tele a jövőnket illetően. Minden emberileg lehetőt megtett, hogy elhárítsa az előre látható nehézségeket, pl. kapcsolót szereltetett a külső ajtó mellé, hogy a fáradtan, későn hazajövő nővérek a villanyt felkapcsolhassák. „Ez mindig egy szerető jó éjszakát kívánás lesz tőlem a nővéreknek" – mondta. A kertre vonatkozóan megjegyezte: „Ezt is paradicsommá lehetne varázsolni, de már nem leszek itt elég ideig ahhoz, hogy megtegyem." Ilyen pillanatokban ajka megremegett, és könnyeket fojtott el. Az East Boulevardon nem volt a házban hittantanítás és missziós munka. Gyönyörű kápolnával anyaház volt a nővéreknek, és központ munkatársi összejövetelekre.

A Guild pártoló tagjainak csoportja örvendetesen fejlődött. A munkaidő, az anyagiak és az energia, amit a tagok adtak munkánk támogatására, csak az örökkévalóságban lesz jutalmazható. Tagsági díjak, rendezések hotelekben vagy magánotthonokban, és jótékonysági vásárok adták az anyagi alapot munkánk folytatására. Ami jót a Misszió Clevelandben tenni tudott, ezeknek a bátor, hűséges és áldozatos munkatársaknak a hozzájárulásával történt, akik összejöveteleiket az anyaházban tartották. Jegyeket eladni, pénzt gyűjteni egy olyan kevéssé megértett munka támogatására nem volt könnyű, és nagy bátorságot, szeretetet igényelt. Egy másik, nem kevésbé tevékeny csoport volt az egyéb munkatereken dolgozó laikus apostolok csoportja. Ezek voltak a munkában igazi segítőink. Hitoktatók, csoportvezetők, családtagok vagy irodai munkában segítők. Voltak köztük egész héten nehezen dolgozók, de vasárnap korán keltek összegyűjteni a messzebb lakó gyermekeket és misére hozni. Tanácstagjaink rendszeres összejöveteleken segítettek megbeszélni és megoldani problémáinkat. Papok nagylelkűen adták idejüket, tudásukat, lelkesítő megbeszélést, előadást tartva a csoportoknak.

Ez ősszel vett Judit részt a Father Lord-féle Catholikus Action kurzusán St. Louisban. Nagyon élvezte az előadásokat, és pontos jegyzeteket készített a közösség számára. Csinosan legépelve hagyta itt nekünk. Több bú-

csút rendeztek tiszteletére. A Guild tagjaié a házban volt megtartva. A legbensőségesebb és szívhez szóló volt a Mapleside Road-i szomszédság rendezése. Legtöbbet értük tett, és mind ismerték, szerették őt. Schrembs püspök a privát kápolnájában mondott szentmisére és utána reggelire hívott meg, ami nagy kitüntetés volt. Számottevő egyéniségek jöttek még egy-egy látogatásra. Mindez azt mutatta, hogy mennyire megbecsült volt Judit a clevelandi egyházmegyében. Sokan nemtetszésüket is kifejezték távozása miatt, és még évek múltán is érdeklődtek hogyléte felől. Amikor Judit a háború után visszajött Clevelandbe, régi barátai, ismerősei mindig támogatták segítő munkáját. A Plain Dealer – a legnagyobb clevelandi napilap – első oldalon hozta képét és egy kérést az ügyének támogatására. Ez nagy megtiszteltetés volt. Judit egész egyéniségével, praktikus gondolkodásával, tisztánlátása és más tulajdonságai által is Avilai Szent Terézre emlékeztetett, akinek nagy tisztelője volt. Minden vágya az volt, hogy Avilai Teréznek egy szobrát, amit Wintericksnél látott, magával vigye. Ez a vágya nem teljesült, mint egy a sok közül, ami fájón érinthette az emberek meg nem értése miatt. A mindennapi életben az Úr kívánsága szerint gyengéd és megértő volt. Távozása pótolhatatlan vesztesége volt a társulatnak, amit az évek be is bizonyítottak. Kitűnő, áldozatos segítők vették körül a társulatot, a Guild, a Lay Apostolate virágzott. Egy kis házi nyomású tudósító, a *God's Business,* hozzáértők szerkesztésében ébren tartotta a missziós gondolatot és irányított lelki kérdésekben, de valami hiányzott. Hiányzott a nővérek közül Judit. Az ő széles látóköre, megértése, a tények átfogása, meleg anyai gondoskodása és bölcsessége, az ő istenadta, mindenkit átölelő jósága. Amikor nehezen mentek a dolgok, amikor elhatározást kellett tenni, nem volt Judit, akinek ítéletét, véleményét kérjük. Nem volt velünk a minden terhet magára vevő erős egyénisége, hogy az ügyeket jó megoldáshoz vezesse. Ez volt a helyzet nemcsak a társulati, de a missziós munkánál is. A múltban sok nehéz ügy nyert megoldást az ő munkája révén.

„*Age quod agis*" volt a gyűrűjébe vésett jelmondata. Hű volt hozzá az utolsó pillanatig a Clevelandben végzett, gyakran hősiességet igénylő munkájában, tanácsaiban és irányításában. Lelke mélyén küzdelem volt a kétfelé való hűség között: szeretett hazája, a társulat bölcsője iránt és a missziós munka iránt az általa úgy csodált USA-ban. Szüksége volt csendes elvonulásra, előkészületre a cseréhez, hogy képes legyen majd az új munkaterüle-

teken az új gondokat magáévá tenni. Ezért elfogadta Montrealban a francia Notre Dame-ok meghívását, hogy pár hónapot velük töltsön.

1933. január 29-én, a Clevelandből való elutazása előtti estén többen összejöttek a fogadónkban. Őszintén mosolyogva állt közöttük, látszólag már mindentől megválva, mindenről lemondva. Minden lelki küzdelmen túl volt, teljes lelki békében. Tekintete természetfeletti volt. Reggel a kápolnából távozva, amelyet oly sok szeretettel rendezett be, egyenesen az állomásra indult. Arcát szomorúság árnyékolta, könnyezve is szeretet sugárzott arcáról. Úgy látszott, mintha valami láthatatlanba kapaszkodna. Szemeim ma is könnyesek lesznek, ha erre a búcsúra gondolok.

Montreal, 1933. február–március

A pihenés Montrealban jó hatással volt reá. Élvezte a város szépségeit, a clevelanditől oly nagy mértékben különböző életkörülményeket. Leveleiben köszönte ennek lehetővé tételét itteni barátainak. Több nővérrel tudott ott lelki kapcsolatot kiépíteni. Lehetősége volt némi franciát tanulni, ezenkívül hasznossá tudta magát tenni mint kísérő, külső utakra. Tanulás céljából több rend tagjai voltak ott. Judit velük étkezett, s többször vádolta magát leveleiben, hogy túl beszédes és hangos volt. Évek múlva egy konferencián egy dominicanával találkoztam, aki abban az időben szintén ott tanult. Judit is említette őt leveleiben, hogy kedves és segítő volt vele szemben. Ez a nővér Juditról megjegyezte a gyengéd gyermekdedséget, ami mély hatással volt reá. Montrealban Judit több előkelőséggel is kapcsolatba került, előadásokat is tartott. Egyszer egy püspök megkérte, hogy a templomban mondott beszédét ott, a szószéknél állva azonnal fordítsa mint tolmács. Beszédeinek tárgya abban az időben valószínű a belföldi misszió fontossága volt. Igen érdekelte a Jocis mozgalom[7], gyakran írt róla nekünk. Levelei tele voltak ra-

[7] Jocis mozgalom (jocizmus): katolikus lelkiségi mozgalom, eredeti nevén JOC (Jeunesse Ouvrière Chrétienne – francia: Fiatal Keresztény Munkások), egy Joseph Cardijn által Belgiumban létrehozott, eredetileg belga–francia, később nemzetközi szervezet, mely fő céljának tekinti a munkásifjúság szellemi, anyagi támogatását, összefogását és érdekvédelmét. A 20. század első felében vált széles körben ismertté, a második világháború alatt pedig még rohamosabban terjedt. Ma közel 60 országban működik he-

gaszkodással, aggódással. Óvatosan, tapintatosan informált: mi lehetne előnyünkre, mi segíthetné munkánkat. Ez jellemző volt reá. Intett, ne legyünk kicsinyesek, megemlítve hogy ott a főnöknő anyagi áldozattól se riadt vissza, hogy a Jocis mozgalmat vagy más támogatásra érdemes ügyet segítse.

Mélyen hatott rá annak a közösségnek átható ereje, de megjegyezte, hogy ott is vannak kicsinyes, közepes tehetségű lelkek, ám a türelmes képzés ezekből is kihozza a tehetséget, és hasznossá teszi őket beosztásukban.

Úgy emlékszem, 1933. május volt, amikor Európába visszaindult. Megírta: amint a hajó távolodott a parttól, tisztán hallotta, hogy valaki a nevét szólítja… Ki lehetett? Egészen a háborúig kapcsolatban maradt velünk, sőt még a háború alatt is meg tudta a Vöröskereszt útján üzenni Edith anya halálát.

Vissza Amerikába

Amint a második világháború a vége felé járt, Judit – bár a pincében elszenvedett nélkülözésektől meggyengült – felhasznált minden lehetőséget angol vagy amerikai hivatalos közegek útján, kik akkor ott tartózkodtak, hogy segítséget kapjon, nemcsak saját részünkre, hanem mindazoknak, akikkel együtt voltak, akikkel kapcsolatuk volt, mondhatni mindenki számára. Nagy erőt és önzetlenséget igényelt ez.

Elhatározása, hogy kísérővel visszajöjjön, mutatja bátorságát, tisztánlátását, célkitűzését, hűségét, elhivatottságát: szolgálni társulatát, bármibe kerül is az. Az Úrban való nagy bizalma, készséges engedelmessége sugallatai iránt erősítette őt. Az ezek után következő események igazolják kiváló képességeit a csendben való tervezésben és türelmességét. A magára vállalt munkában kiváló és gyönyörű teljesítményt ért el. A Petrusz család adta az affidavitet[8], Msgr. Habig nagylelkűen hozzájárult az útiköltséghez, amit a cantoni Miss Anna Schwarz gyűjtött egy kis felhívás segítségével a Novena Notesban. Én magam igyekeztem őt eltéríteni szándékától, az utazástól,

lyi szervezete, Magyarországon Keresztény Munkásifjú Mozgalom néven egyesületi formában működik.

[8] Affidavit (ang.): az angol jogban jogosított hatóság vagy személy előtt esküvel erősített írásbeli nyilatkozat

rámutatva a nehézségekre, amelyek a gyűjtéssel járnak. Annak idején azt gondolta, hogy egy évig marad, és megerőltetve dolgozott, hogy a lehető legjobb eredményt érje el. Rövid pár hónap alatt azonban ez a terv a körülmények miatt megváltozott. Meg volt elégedve az inkább sötét, mint félhomályos szobával a második emeleten, telefon nélkül (az a ház földszinti irodájában van). Levél útján igyekezett kapcsolatba lépni azokkal, akiktől bármi formában segítséget remélt. Előadásokat vállalt, ami szállással, utazás előkészítésével, levelezéssel stb. járt. Soha nem mulasztotta el a legkisebb adományt is megköszönni, részben azért, hogy érdeklődésüket továbbra is ébren tartsa. Sok apró részletre kellett gondolnia, hogy minden oda jusson, ahova szánva volt, és segítsen. Fokozatosan, tervezve építette fel munkáját. Több nagyobb egyesülettel is felvette a kapcsolatot látogatás vagy levél útján, és igyekezett az ő közreműködésüket is megnyerni. Mindenben a Gondviselésre hagyatkozott. Többször említette, mily csodálatosan segít Ő a legmegfelelőbb egyéneknek bemutatva, hogyan kapta a legmegfelelőbb szavakat ajkára. Tanácsot kért, alázattal meghallgatta és mérlegelte.

Előző barátai, szegények vagy jobb módúak, egyéni lehetőségeik szerint mind segítettek. Jótevői száma gyarapodott, de a szükség méginkább növekedett. A kérések gyakran ránehezedtek, főleg amikor meggondolatlanul olyasmiket kértek, amire nem volt szükség az élet fenntartásához, vagy mert nem tudott érdemlegesen segíteni. Isten iránt való nagy szeretete és hősies emberszeretete képesítette munkájára. Előre tervezett, lelevelezett előadásainál, amikor valami okból az utolsó percben mondták le, nehéz volt az idő kitöltésére gyorsan más lehetőséget beilleszteni. Később a társa is segített esténként és a hétvégi szünnapokon a fizikai munka végzésében. Mindig arra törekedett, ha valamit adunk, az megfelelő és használható legyen az illetőnek, aki kérte. Ezenkívül minden szabad időt apró kézimunkák készítésére használtak, és azokat értékesítve a befolyt pénzt szintén a munka támogatására fordították.

Visszajövetele óta sokat utazott hőségben vagy hidegben, ahogyan azt munkája megkívánta. Senkit nem utasított el, aki beszélni óhajtott vele, akár kérés, akár segítségadás volt is a megbeszélés célja. Az Úr nemcsak imádkozott az éhezőkért, hanem jól is lakatta őket – mondta bátran valami lehetetlen érvelésre. A sok izgalom azonban nagyon igénybe vette szervezetét. Ebben a gyűlölettel tele világban felajánlotta magát áldozatul a szeretetért. Utolsó éveiben gyakran ismételte: „Oly jó az Úr”. Kiürítette magát,

és teljesen átadta az Úrnak. Leonarda Dillhoefers otthonában töltött pár órát, hogy megpihenjen a „zöldellő fák" alatt, amelyeket úgy szeretett. De bárhova ment is, munkáját magával vitte, az út további levelezését így intézte. Amikor Canton közelébe hozta útja, mindig meglátogatott. Ezek a napok legkedvesebb emlékei életemnek. Neki is megnyugvás, megpihenés, erőgyűjtés volt a további útra. Többször találkoztunk Clevelandben, Notre Dame-nál vagy Youngstownban, de ezek csak rövid, gyakran félbeszakított beszélgetések voltak, megbeszélések, várakozások közben.

A velem töltött napokon mindig alkalmazkodott az én napirendemhez. Soha nem panaszkodott, nem említett szükséget. Korán ébredt, és csendben imádkozott a misére indulásig. Ily alkalmakkor sok apró kedves szolgálatot tett nekem, stoppolt, szépített valamit a lakásban, megfőzött stb. Néha egész napokat töltött a varrógép mellett Mrs. Naggyal, hogy felvarrják az elküldendő anyagot. „Szeretek olyan helyen lenni, ami kicsit is hasonlít az otthonhoz" – jegyezte meg néha. Búcsúzáskor gyakran látható volt rajta, hogy mennyire erőt kell magán vennie a munka folytatására. Amikor csak tehette és lehetséges volt, szívesen töltött pár órát a parkban, élvezte a kilátást, a békés természetet. Elnézve a csendes tó fölött mondta: holnap ilyenkor már a zajos New Yorkban leszek. A természet hiányzott neki leginkább, hogy néha megpihenjen. Emberfeletti módon küzdött a szenvedések enyhítéséért. Beszélgetéseinkben állandóan visszatérő téma volt a társulat tagjainak testi-lelki szükségleteiért való aggódás. Szinte utolsó napjáig minden erejét megfeszítve dolgozott ezért. Ez volt a földön legutolsó beszélgetésünk tárgya is.

Youngstownban, a St. Elizabeth konventben láttam őt utoljára. Cantonból jöttem át, hogy találkozzunk, mielőtt visszaindul New Yorkba. Kocsimban a ház előtt vártam reá. Amikor az egész délutánt kitöltő látogatások után hazaért, szinte vonszolta magát, amint a kocsiból sápadtan kilépett... Később, a szobában, az ablakból látható távolban füstölgő gyárkéményre mutatott: „Youngstown örökmécsese". Megérett az örökkévalóságra... Arcán viselte a szenvedés nyomait, mindentől megvált, kiüresítette magát... elégett a szeretet csendesen emésztő lángja mellett.

Összefoglalás

Juditnak többboldalú, gazdag, átütő erejű természetes egyénisége, tervező, alkotó gondolkodása és tág látóköre volt. Mrs. Gertrude Hawkins Luther, aki több éven át dolgozott velünk, jegyezte meg Juditról: „férfias gondolkodású elméje van, és ugyanakkor egészen gyermekded". Képessége volt arra, hogy a dolgokon túl lásson, energiája, hogy nehéz eseteket áthidaljon, célszerű munkatervezése, bátorsága, hogy a népszerűtlenséget magára vegye, hogy társait kimentse a nehézségekből. Lelkében őszinte bizalommal egyenesen kért, ami kellett, feltételezve, hogy mindenki tudott a szükségletről, és úgy igyekszik segíteni, mint ő maga. Lelki frissessége, tudományszomja és képessége mindent élvezni, teljes szívvel beállni, ahol és amire szükség volt – legyen az csak egy díszítés egy rendezvény előtt vagy a konvent megáldásához –, valóban elragadóan gyermekdeddé tették. „Ma lelkem túlcsordul a boldogságtól, s valamit ki kell magamból adni" – hallottam Juditot lelkesen mondani egy fogadalomtétel, jól sikerült értekezlet vagy lelkesítő beszéd után. Boldog és vidám természete volt, de épp oly érzékeny a szenvedések, mint az örömök iránt. Gyengéd lelkű volt, „szegény kis gyík, hogy félti életét" – mondta megállva, hogy időt adjon annak a továbbhaladásra. Hasonló mondások, mint: „először átölelem a lelkemmel, hogy azután jobban tudjunk beszélgetni", vagy: „megsimogatom a lelkét" – gyakoriak voltak. Gyakran megjegyezte: „mindenki oly egyedül van", máskor azt mondta: „valóban mindenki oly szegény, oly szánalomra méltó, hogy megérdemli a részvétet és a megértést". Ez a gyengéd lelkiség, társulva az emberi méltóság tiszteletével tette őt kiváló és figyelmes hallgatóvá. Amikor bajban levő emberekkel foglalkozott, szemei ragyogtak az átadottságtól és a figyelemtől. Ez mint mély benyomás maradt meg bennem életem végéig. Szemei azt mutatták: belelát az egyén lelkébe, akivel beszél, őszinte megnyilatkozásra bátorítva azt. Ő maga teljesen bele volt mélyedve, és osztozott problémáiban. Mint egy jó anya, mindig simított. Az adott pillanatban csak az a bizonyos személy és annak az ügye létezett számára. Mottója: „*Age quod agis*". Gyorsan felfogta és mérlegelte az emberek szükségleteit. Vágyott a szenvedőt felemelni. Gyors volt valami jót felfedezni mindenkiben: „az emberek tehetségük szerint a legjobbat teszik, de minden emberinek megvan a maga hibája". „Az embernek mindenkivel jóban kell lennie". Ez az önmaga adása gyakran észrevehetően felemésztette

erejét. Amikor szükséges lett volna, hogy egy bennlakó segítséget vegyünk fel, megjegyezte: „az még egy személy lenne, aki belőlem az erőt kiveszi". Néha azzal hecceltük: kovászhoz hasonló, mert úgy látszott, mi többiek minél inkább felhúzottak, izgulók vagy bizonytalanok voltunk, ő annál nyugodtabb, zavartalanabb maradt.

„Az Úr egy bizonyos természetes ellenálló képességet adott nekem fegyver és pajzs gyanánt az energiapazarlás, az idegzet fölösleges túlfeszítése ellen, s hogy védje és megóvja érzékeny idegrendszeremet." Egészsége mindig gyenge volt ahhoz, hogy bármily tekintetben is hosszabb időre bírja a túlfeszítettséget. Nem engedhette meg, hogy apró, jelentéktelen dolgok befolyásolják. Lelki nemesség hatotta át gondolkodását, érzelmeit és cselekedeteit. Hűséges volt társulatához, barátaihoz és életfeladatához. Hálás volt, és tehetségéhez képest nagylelkű a megbocsátásban. Nemcsak megbocsátott, de el is felejtett, s úgy tűnt, mintha magára vállalta volna az okot a megbántásért. Bármire tette a kezét, bármihez kezdett, magán viselte a nemes egyszerűségnek, a szépségnek, a jó ízlésnek a jelét. Margaret Maria, aki fiatal képzőművészeti növendék volt mint munkatársunk, még ma is hálásan emlékezik a szépen elkészített tálcákra, az ízletes ételre, amit Judit készített számára, amikor hivatali munkája után jött hozzánk segíteni.

Juditnak művészi ízlése és jó hallása volt a zenéhez. A Szépművészeti Múzeum tanárára is mély benyomást tett képessége. Tehetségét és minden szerzett ügyességét, minden jót, amivel kapcsolatba került olvasás vagy tapasztalat útján, akár lelki meglátás vagy némely dolognak praktikusabb végzése volt is az, azt azonnal megosztotta másokkal, nekik hagyva az előnyöket. Tanácsai, figyelmeztetései mindig anyaiak voltak.

Ittléte utolsó hónapjaiban gyakran elgondolkozott az ő eredeti módján: „Egyáltalán, szükség van főnöknőre? Szeretet, együttérzés, jó szellem nem tudna anélkül meglenni?" A szó legteljesebb értemében engedelmes és őszintén együttműködő volt. Átvette mások gondolkodásmódját, a rendelkezések célját, szándékát, a kimondott kívánságokat, és minden lehetséges erőt azok kivitelezésére fordított. Mother Ágnes, az örökimádó ferences nővérek főnöknője egyszer megjegyezte: „Önök szerencsések, hogy ilyen gyermekded tagjuk van, mint Sr. Judit." Clevelandbe való megérkezése után egyike az első kérdéseinek ez volt: „Még ma jelentkezni kell a püspöknél?" Akkor még egy cseppet sem sejtette, hogy mennyire magunknak kell utunkat kijárni és küzdeni is érte; hogy a rendesnél is több lesz az emberi lanyhaság,

amit le kell győzni. Finom, érzékeny természetének az alapítás minden munkája nehéz volt. Néha őszintén megnyilatkoztunk egymásnak. „Ha teljesen csak a munkának adhatnánk magunkat s nem kellene alapítani…" Amikor más, körülbelül abban az időben ide érkező nővérektől érdeklődtünk itteni nehézségeikről vagy tapasztalataikról az európai anyaközösséggel, azok büszkén válaszoltak: teljesen azt tesszük itt is, mint odaát tettük, és amit elrendelnek, hogy tegyünk. Ilyenkor bizonyos irigység töltötte be lelkünket. „Én mindig mondtam, szeretnék szenteket szolgálni" – mondta gyakran. Nőies volt a szó legjobb értelmében. Bár amikor először jött Clevelandbe, őszintén mondta: nem hitte, hogy tud második hegedűs lenni, de hajlandó megpróbálni. És úgy is tett, tökéletesen és eredményesen. Szeretett alázatosan kis szolgálatokat tenni, s azokat egyénisége szerint végezni. Fontos értekezletek előtt és közben szeretett az ajtónál szolgálatot tenni, s így mosolyogva bátorítani, elsimítani vagy megelőzni valami nézetkülönbséget, világos utasításokat, pontokat adva az illetőnek. Az ő előrelátása folytán sok probléma megszűnt közbelépése által, mielőtt az kialakult volna. Prohászka püspök elmélkedéseit napi kenyérnek nevezte, annak hatása alatt volt. Belőle merítette nagy lelki képességeit, törekvését az abszolút után. Több évet töltöttünk már együtt, amikor a könyv angol fordításban megjelent, és nekem is lehetségessé vált azt teljes egészében olvasni. Nagy volt a meglepetésem, amikor abban felfedeztem Judit célkitűzéseit, gondolkodásmódját, kifejezéseit. Prohászka püspök megelőzte korát. Megmentője, felvilágosítója volt hazájában az intellektuális életnek, példája a karitásznak, egyszerűségnek, a mindenki iránti igazságosságnak. Juditban megismertem tanításának megtestesülését...

Nehéz napi munka után a kápolnában odasúgta: „Jézus mondta: jó, hogy így szeretem." A tabernákulumhoz jött problémáival, fájdalmával, gondjaival, mindazzal, ami foglalkoztatta őt. Igazi gyermeki őszinteséggel számított az Úr megvilágosító kegyelmére, erejére, hatalmára, az Ő jóságára, hogy vezesse, irányítsa őt. Az Úr Jézus iránti szeretete mérhetetlen volt. Mindent áthatott, amit csak csinált, minden tettnek fényt adott.

Ha azt ajánlottam, néha aludjon tovább s maradjon el a miséről, amikor túlságosan ki volt fáradva, így felelt: „én annál jobban szeretem Istenemet". Magánbeszélgetésünk közben többször mondta nagy gyengédséggel és meleg őszinteséggel: „Jézus jön". Olyankor nem a következő napi áldozásra hivatkozott, hanem szerető, bensőséges találkozásra Jézussal szobájában, az

esti ima után. Mindig várta ezeket a pillanatokat, az Úr közelségét. Ezeknek az ismétlődése irányította életét, építő és elhatározó volt az, alapja finom lelkiismeretének. Beszélgetéseinkben gyakran hivatkozott ezekre az éjszakai jelenetekre mint a megnyugvás és az erő forrására. Őszintén vádolta magát, hogy szívesebben foglalkozik egy intelligens noviccal, mint az öreg konyhással, akivel kevésbé van közös témája.

A háború utáni visszatértekor örült a sok ajándéknak, meleg gyapjútakarónak stb. „De a szegény kicsi Jézusnak nem volt ilyesmije Betlehemben" – mondta. Újból megújította a lelki szegénység, közömbösség és szegénység utáni törekvését. Felmagasztalva érezte magát, mint Krisztus jegyese örömmel vette a kiváltságot, hogy például oltárterítőt vasalhatott. „Az asszony, akivel Minnesotában találkoztam, akinek 60 unokája van, nekem is ideálom. Szeretem azt a lelkületet, amelyik Istent és embert és mindent átölel szeretetben." Isten- és emberszeretet voltak egyéniségének fő alkotóelemei. Isten szeretetével arányban családja iránti szeretete is mélyült. Egymástól távol élő testvéreit igyekezett tanáccsal segíteni.

Néha nehezére estek a szerzetes élet külsőségei, de magasabb szempontból alávetette magát mindennek. Mindenben a mélyebb értelmet kereste, a valódit vagy a valóságot.

Befejezem egy idézettel Ágnes McFadden egyik leveléből, aki szintén régi jó barát és pártfogó: „Judit olyan teljes szívvel és nehezen dolgozott, fáradhatatlanul buzgólkodott, hogy kész a jutalomra a szenvedésekért és áldozatokért, amiket élete folyamán hozott."

Forrás: civil nevén gr. Angelique D'Alberti-Enno, Hildegard SM nővér visszaemlékezése az 1980-as évekből. Szociális Missziótársulat irattára

A segítő misszió karizmája

Irma nővér 8 évvel volt fiatalabb Judit nővérnél és 27 évvel élte túl. Életük 11 éven keresztül szorosan összekapcsolódott a közös célkitűzésű munkában. Együtt is pihennek, egymás mellett egy amerikai temetőben.

Az orvos nővér, aki közösségünkben a kórházmisszió nagy alakja volt és a második világháborúban a halálkatlannak nevezett Krisztina körúti anyaházunk légoltalmi helyének parancsnoka, engedelmesen kapcsolódott egy gyűjtési feladathoz. A missziótársulat vezetősége a második világháború után úgy döntött, hogy 1946-ban Judit nővért kiküldi újra az USA-ba, hogy megszervezzen egy segélyakciót a missziós házak helyreállítására és a magyarországi szegények segítése céljából. Kopasz Irma nővér kísérőként ment vele. Szinte hihetetlen számadatok bizonyítják teljes odaszánással végzett közös munkájuk eredményeit.

Legyen példaképe Irma nővér ma is sok fiatal olvasónak, ő pedig legyen Isten előtt hathatós közbejárójuk mindennapi hivatás-ügyeikben.

Egy élet Isten és a haza szolgálatában

Ismeretlen SM nővér írása

Dr. Kopasz Ilona Irma SM nővér rövid életrajza

Szegeden született 1903. január 24-én. Szülei: Kopasz Pál és Kormányos Ilona római katolikus vallású szegedi polgárok, akiknek tanyájuk és birtokuk volt a város közelében. A keresztségben az Ilona Veronika nevet kapta. Ketten voltak testvérek: Mária és Ilona Veronika, akit mindenki csak Iluskának nevezett. Iskoláit Szegeden végezte.

Iluska szorgalmas és jó tanuló gyermek volt. Szülei érettségi után az orvosi egyetemre küldték. 1926-ban doktorált és kapott orvosi diplomát. Szegeden a Városi Közkórházban dolgozott 1927–1931-ig. Felettesei ezt írták róla: „Munkájában mindig a megértés és szeretet vezették." 1931. március 1-től Budapesten az Irgalmas Rend Kórházában a fogászat minden ágában kiképezte magát. Azért jött fel Pestre, mert szülei ellenezték, hogy belépjen a Szociális Missziótársulatba.

1931. október 23-án belépett a Szociális Missziótársulatba, ahol a jelöltidő és a kétéves noviciátus után, 1934 pünkösdjén letette első fogadalmát, 1940 pünkösdjén pedig örök fogadalmat Farkas Edith alapító főnöknő kezeibe. Mint missziós nővér 1935–1945-ig a kórházmisszióban dolgozott, először egy éven át helyettes vezető volt, majd vezetőként vette kezébe a kórházmissziót. A társulatban Irma nővérnek ismerte mindenki, mert beöltözésekor mindenki új nevet kap, és ő így lett Kopasz Ilona Irma SM. A kórházmisszióban 8 SM nővérrel és 45 SM kültag munkatárssal dolgozott együtt. Hét fővárosi és 18 vidéki kórház tartozott hozzájuk.[1]

[1] Lásd a 104. o. lábjegyzetét

A társulat kórházmissziója

Ezt a munkaterületet 1914–1918 között alakította ki a társulat Prohászka püspök atya irányításával, Székesfehérváron. A nővérek 5 hadikórházat vezettek Székesfehérváron az első világháború alatt. Nemcsak ápoltak, hanem a betegek szociális ügyeit is intézték: levelezés, iratok beszerzése, hivatali eljárások, munkahelyszerzés stb., és egyéni életük körülményeit figyelembe véve lelkükkel is törődtek. A háború után a Szociális Missziótársulat rendszeres munkaterülete lett a „kórházmisszió" az Egészségügyi Minisztériummal kötött szerződés alapján.

Több szempontból is szükség volt rá:

1. A kórház szempontjából:
   a) a kórház gazdaságosabb kihasználása céljából,
   b) az orvosok pontos adatokat kaptak a beteg személyi és otthoni körülményeiről.
2. A beteg szempontjából:
   a) lelki tehermentesítés, jogvédelem, elhelyezkedés, családi segély stb.,
   b) szellemi gondozás: könyvtár, folyóirat,
   c) krónikus betegek foglalkoztatása, lakbérrendezés stb.

A kórházmisszió minden betegre kiterjedt, valláskülönbség nélkül, és a megkezdett ügyeket a kórházi tartózkodás után is intézte. Ezen a területen dolgozott dr. Kopasz Irma nővér 1945-ig. Buda ostroma alatt a Szociális Missziótársulat anyaháza és környéke halálvonalba került. 1944. december 28-tól 48 napon át tartott az ostrom. Igazi halálvölgy volt a Krisztina tér és környéke. Német és magyar katonaosztagok helyezkedtek el a földszinti helyiségekben. A város vezetői ideiglenes mentőállomást rendeztek be. Az anyaház pincéje (benne egy török időbeli kúttal) nemcsak a nővérek és alkalmazottak (kb. 80–100 személy) részére szolgált óvóhelyként, hanem a környék kb. 180 embere is itt keresett menedéket. Irma nővér légópa-rancsnok volt, az élelmezést ellenőrizte, és az elsősegélynyújtásnál sem hiányozhatott. Az élelmezés nagyon egyoldalú volt, ezért a katonaság egy-egy sebesült lovat felajánlott az élelmezéshez. Az óvóhelyen megalakult a „Ló-feldolgozó Bizottság" Irma nővér irányításával. Még akkor is volt humor Budán. Irma nővér a bicskáját elhozta magával Amerikába is, emlékeztetőül, mondván: ezzel az ostrom alatt 4 ló megnyúzásánál segédkezett, hogy

jobb ellátásban részesítse az embereket. A környéken csak a mi házunkban volt víz egy ideig. Az emberek százai álltak sorban vízért, miközben géppuskatűz zúdult rájuk, és szedte áldozatait. Anyaházunk kertjében 61 személy lett eltemetve sürgősséggel. Négy-öt pap is volt az óvóhelyen, akiknek szintén sok dolguk akadt. Óriási kárt tett az anyaház épületében a hosszan tartó ostrom. A kertben lévő Szentlélek-templom többszörös telitalálatot kapott, összeomlott; a ház oldalain és tetőzetén óriási lyukak tátongtak. Tizennyolc fel nem robbant bombát vittek ki pokrócban a Vérmező bombatölcséreibe, és sok fel nem robbant aknát. A nővérek azonnal hozzáláttak a tetőjavításhoz, a beázás ellen kellett először védekezni, s ezután jött a romeltakarítás. A kerület vezetősége a Krisztina-plébániával egyetértésben népkonyhát állított fel, és a kivitelezést a missziótársulatra bízta. Irma nővér egy éven át ennek a népkonyhának volt ellenőrzője, miközben a romeltakarítás fizikai munkáiból is ugyancsak kivette a részét. Ló nélküli kocsikat húzott a rúdjánál fogva, mi pedig toltuk utána ki a Vérmezőre a romokkal jól megrakott kocsit. Így töltöttük fel a Vérmezőt bombákkal, az elpusztult lovakkal és romokkal.

Szolgálni, ahol kell – Amerika

Ennyi pusztítást anyagilag nem tudott kiheverni és pótolni a missziótársulat sem Budapesten, sem vidéki házaiban. Külföldi segítségre volt szükség, de hogyan? Boér Judit SM nővérnek jól kiépített kapcsolatai voltak az USA-ban. Ő volt kiküldve 1923-ban Clevelandbe, ahol Schrembs püspök kérésére megnyitották a Szociális Missziótársulat első tartományi házát. Később ezt a tartományt a püspök elszakította az anyatársulattól. Judit és Hildegard nővér 10 éven át élt kint, hogy az új nemzedéket betanítsák erre a modern missziós munkára. Judit nővér 1932-ben jött haza Magyarországra, de a kapcsolatot tartotta az amerikai egyházzal… Végül is a missziótársulat vezetősége úgy döntött 1946-ban, hogy Judit nővért kiküldi újra az USA-ba, hogy megszervezzen egy segélyakciót a missziós házak helyreállítására, illetve a magyarországi szegények segítése céljából. Kopasz Irma nővér kísérőként tartott vele, de a hivatalos forma éppen fordítva volt: dr. Kopasz Irma SM 1946-ban hivatalos engedélyt kapott, hogy szociológiai tanulmá-

nyokat folytasson az USA katolikus egyetemein, Boér Judit SM pedig kísérhette.

Így érkeztek ők ketten New Yorkba 1947. január 29-én hajóval. Kezükben volt a Magyar Egyházi Főhatóság engedélye és ajánlása az amerikai egyházi hatóságokhoz.

Az Isteni Szeretet Leányainak házában (227 E 72 Street New York, N.Y. 10021) kaptak egy szobát egy csomagolóhelyiséggel Az engedélyek megszerzése után innen indult ki a segélyakció megszervezése és lebonyolítása.

Irma nővér megkezdte tanulmányait Washington D.C.-ben a Catholic University 1947. nyári kurzusán, és folytatta 1949 júniusáig, amikor Social Master[2] diplomáját megkapta. Hazamenni nem tudtak az otthon megváltozott politikai helyzet miatt, így jelentkeztek New Yorkban Spellmann kardinális úrnál, aki Irma nővérnek állást ajánlott fel a N.Y. Foundling Hospitalban. Itt dolgozott Irma nővér 1949 októberétől 1970-ig, először mint képességvizsgáló, majd mint a Felvételi Bizottság statisztikusa, aki egy-egy ügyet átvizsgált, mielőtt azt lezárták volna. Citizen (állampolgár) lett 1954. november 14-én.

1947-től 1958-ig Judit nővérrel együtt csomagolták és postázták esténként az akcióhoz összegyűjtött anyagokat. (Judit nővér meghalt 1958. augusztus 8-án.) Ennek során:

- 3607 család vagy egyén kapott tőlük csomagot,
- 3355 ruhacsomagot saját kezűleg csomagoltak átlag 25 font súlyban,
- 2967 család lett kiadva egyesületeknek vagy egyéneknek, akik többször is küldtek a megadott címekre CARE vagy ruhás csomagot,
- 9615 font ruhanemű Pedlow-Brack útján lett küldve,
- 12 bála és 7 nagy láda NCWC útján lett küldve Budapestre (2700 yard anyag, 2580 font szappan stb.),
- 1362 kis csomagot (2 fontig) állítottak össze.

Ezenkívül az IKKA útján áruban pénzbeli segítés: 444 380 $ értékben,

- vétel, vámjegy, portó formájában 45 963 $ értékű,
- miseintencióra 55 151 $ értékű
- összesen 545 494 $ segítés ment.

---

[2] Social Master (ang.): kb. „a szociális munka mestere” – az Egyesült Államokban honos egyetemi fokozat, azonos a magyar mesterfokozattal.

Judit nővér halála után Irma nővér csak nagyon ritkán tudott csomagolásra időt szakítani, az IKKA útján azonban haláláig folytatta a segítő akciót. Az 1970-es árvíz után hazajött, és 29 községet jártunk vele végig, ahová – az USA-ba való visszatérése után – több száz családnak küldött segítséget a helyi lelkészek címtára szerint. A templomok és a papság részére miseruhát, albát, karinget, tömjént, reverendát, a rászorulóknak és a misszióknak százával küldtek felöltőt is. Ezek mellett több mint 1418 font kegyszert nagyrészt indiai, afrikai és dél-amerikai missziókba. Magyarországra a ruhacsomagokba tettek kegyszereket.

Egyszerűen lehetetlen számokban kifejezni, hogy mit jelentettek ezek a küldemények a sokgyermekes magyar családoknak, a kisnyugdíjas öregeknek, a szegény templomoknak, papságnak stb. A mellékelt Csonka-Magyarország térképébe bele van gépelve a helységek neve, ahová ez a segítő akció irányult.

1965-ben lebontották az East 72-es utcában levő konventet, hogy nagyobbat építsenek a helyére. Ettől kezdve Irma nővér az East 89-es utcában egy magánlakásban élt a New York-i érsek külön engedélyével. A Social Mission Sisters cím, a P.O. Box 399 Lenor Hill Ste postafiók megmaradt (ez ma is megvan, mert még van missziós nővér New Yorkban, aki folytatja Irma nővér munkáját az elöljáró megbízásából).

Irma nővér hallatlan munkabírással dolgozott haláláig. Az utolsó évben már nagyon gyenge volt. 1984 áprilisában került kórházba néhány hétre. Tudta, hogy gyógyíthatatlan. Tudatosan készült a halálra. Igyekezett mindent jól elrendezni, ami rá volt bízva. Ez sikerült.

Irma nővér a N.Y. Foundling Hospitalból 1970-ben ment el nyugdíjba. Utána lehetősége nyílt utazásra az USA-n kívül. Kétszer jött haza Magyarországra. Több távol-keleti országba, Dél-Amerikába és Európa több országába is eljutott. Ezekről általában beszámolt a *Katolikus Magyarok Vasárnapjá*nak hasábjain.

Még 1985 februárjában is elküldte a pünkösdi ünnepre szóló segítséget, de ugyanannak a hónapnak utolsó napjaiban erős rosszulléttel kórházba került. Sister Athanazia SM és néhány jó barátja naponta látogatta őt, és segítségére volt mindenben. A szent útravalóval megerősítve, 1985. március 17-én szép csendesen elhunyt az Úrban. Temetése március 20-án a Szent István-templomból történt. Judit nővér mellé temették a Staten Island-i St. Mary's temetőbe. Iratai között találtam ezt a néhány sort:

„Mint SM nővér igyekeztem a szegénységi fogadalom szellemében élni, és nem gyűjtöttem felesleges dolgokat. Hálát adok az Úrnak, hogy szolgálatára meghívott, hogy Judit nővér kísérőjének választottak, és vele együtt dolgozhattunk az óhazában szükséget szenvedők segítésén. Ugyancsak hálával és imával emlékeztem azokról, akik ebben a segítő munkában támogattak."

A jó Isten jutalmazza meg őket – mondjuk mi mindnyájan, akikre ez a segítő munka irányult. Irma nővér mindig hűséges volt a Szociális Missziótársulat alapítónőjének jeligéjéhez: „Egy a szükséges". Odafigyelt az Úr Jézusra és szavaira, amelyeket a missziótársulat kék keresztjébe vésve a szíve felett hordott: „Amit egynek tesztek a legkisebbek közül, azt nekem teszitek" – egész életén át követte ezt, és tetteiben megvalósította.

Reméljük, hogy az Örök Hazában ezzel fogadta őt is az Úr: „Jól van, derék és hű szolgám, mivel a kevésben hű voltál, sokat bízok rád. Menj be Urad örömébe." Ámen.

Forrás: A Szociális Missziótársulat irattára

A rendkívüli tettek karizmája

Egy írásában alapító anyánk arra figyelmezteti az érdeklődőkkel foglalkozókat, hogy a missziótársulatba általában az való, aki a „legnagyobb rumli közepette sem veszíti el a fejét". A második világháború vérzivataros időszakában nővértársainknak módjában volt alkalmasságukat bizonyítani. Rendkívüli helyzetben rendkívüli tetteket hajtottak végre. Miből forrásozott az ehhez szükséges erejük? Nővéreink a legfőbb elöljáró vezetésével a legnagyobb veszély idején is elsősorban bensőséges imában, nagy hittel fordultak Istenhez segítségért. Ezért az ostrom idején a szinte világvégét jelző hangulatban sem bátortalanodtak el sem ők, sem a környezetünkben és óvóhelyeinken lakó papok és civil befogadottak. A nővérek, ahogyan lehetett, úgy végezték a liturgikus szolgálatot és segítették a rászorulókat. Az erős hitet sugárzó missziós szellem a legegyszerűbb és legfiatalabb nővérben is megvolt. A lélekmentés központi célkitűzése most elsősorban abban nyilatkozott meg, hogy mindenütt bizalmat, erőt, bátorságot tudtak önteni a csapásoktól szinte elalélt, erőtlen lelkekbe. Ez a szellemiség érezhető volt az ostrom után bekövetkező helyzetben is, amikor a vörös csillag és a kék kereszt szembesültek egymással, vagy amikor a háború pusztításait követően rögtön hozzákezdtek az újjáépítéshez, hozzájárulva az élet győzelméhez. Számot vetve gyöngeségeikkel, újabb, elszántabb közös erőfeszítésekre éreztek erőt, hogy a karizmához hűen mindenekelőtt a Szentlélek imádságos szentélyeit igyekezzenek kiépíteni a lelkekben, naponta építve azokban a krisztusi vonásokat, majd a kőből épült és romokban heverő közösségi kápolnát mint az egész apostoli tevékenység kiindulópontját.

Ostromnapló

Szerzetes nővérek a halálkatlanban 1944. március 19-étől 1946. február 16-áig[1]

Amikor ma a missziótársulatban 'gyökereinkből' táplálkozva élünk és dolgozunk, mindennapi feladataink elvégzésében erőt ad elődeinknek olykor hősiességet sem nélkülöző helytállása. Ilyen élethelyzetről adunk hírt jelenlegi kiadványunkban, amikor felelevenítjük a második világháború vérzivataros időszakának egyik legveszélyesebb területén, Budán, a „halálkatlanban" Krisztinaváros szenvedőinek egy részével együtt folyó imádságos és küzdő szerzetesi hétköznapjainkat. Bízunk abban, hogy ma is hasznos lehet azoknak az eseményeknek a bemutatása, amelyek bizonyítják, hogy az egységben átélt szenvedés rendkívüli tettekre készteti az embereket.

A címben jelzett időszakban Argay Honoria tanácstag nővér naptáradatai, dr. Kopasz Irma légóparancsnok nővér feljegyzései és a riasztóügyeletes naplók, valamint a nővérlevelek alapján nyomon követhetjük Budapest ostromát és az anyaházunkban folyó lélekmentési tevékenységet. Az itt közölt részletek segítenek rávilágítani arra, hogyan élték meg nővéreink a missziótársulati karizmát egy nagyon súlyos helyzetben, és miből merítettek erőt.

Az első bejegyzések – a pusztító események közben, miután kápolnánk egy bombatámadásban romba dőlt – így tanúskodnak nővéreink hitéről: „Hallgass meg minket, Istenünk, és világítson arcod kegyelmesen elhagyott szentélyedre. Lásd a pusztulást, és ne késlekedjél segítségeddel[2]".

Szükség volt a buzgó imára, mert azután, hogy hazánk a „Táborhegy fényében" érezhette magát az utolsó királykoronázáskor, vagy a milleneumi évben és legfőképpen 1938-ban, az Eucharisztikus Világkongresszus alkalmából, szinte felfoghatatlannak bizonyultak az 1944. év eseményei.

„A német megszállás előre vetette annak árnyékát, hogy a gazdag, sokrétű, komoly szociális tartalommal rendelkező katolikus egyházi tevékenység súlyos akadályokkal találkozik a közeljövőben. Így is történt. A háború és az

---

[1] E címen önálló kötet jelent meg: *Ostromnapló. Szerzetes nővérek a halálkatlanban 1944. március 19-étől 1946. február 16-áig.* Szociális Missziótársulat–Kairosz Kiadó, Budapest, 2014. A fejezet a könyv alapján készült, melyből több részletet is közlünk.

[2] Vö. Dán 9,17–19

ostrom világvégét idéző hangulata azonban nem bátortalanította el a papokat, szerzeteseket, apácákat. Tették, amit lelkiismeretük diktált.

Aknatűzben, Sztálin-orgonák hangja mellett is imádták Istent (végezték a liturgikus szolgálatot), és szolgálták az arra rászoruló felebarátot. Minden egyes éhezőben, sebesültben, haldoklóban fölfedezték, meglátták a szenvedő Krisztust. Mindennek megindító tanúsága az ostromnapló." Így mutatta be Török József teológus, egyháztörténész, egyetemi tanár a missziós nővérünk naplójából készült kötetet.

„1944. április 3-án volt az első bombatámadás. A gyakori riasztás sokszor úton, sokszor idegen hivatalokban ért. Igen nehezítette a missziós munkát. A bombázott városrészeket meglátogattuk, például a Mária Valéria telepet. Húsz nővérnek volt a főváros által kiállított, fényképes, rendőrkordon átlépésére való engedélye. Így jelen lehettünk az áldozatok elszállításánál, elsősegélynyújtásnál, mentési munkálatoknál. A főváros kerületi elöljárói csakhamar »repülőosztagokat« szerveztek mind a mentés, mind a bombakárosultak szociális megsegítéséhez szükséges munkatársakból. Ide soroztatott be a missziótársulat rohamcsapata is. Ilyen minőségben vettük ki részünket a IX. kerület elöljárósága hivatalos irataink a romokból való kimentésénél és a XIII. kerület több ezer családjának kárfelvételezésénél. Verejtékes robot volt, mert a nagy zajban alig hallottuk a kérdéseinkre adott feleletet, de még így is megnyugtatólag hatott, hogy egyenruhás nővérek írtak fel mindent. Pár nap múlva újabb bombázás érte ezt a szerencsétlen kerületet, nyilván a repülőgépgyár miatt. Egész utcák hevertek romokban, a kráterek felszakították a vízcsöveket, és elöntötték az utcákat. A halottak napokig ott hevertek letakarva, az elhullott lovak hetekig. Nem kaptak szállítót.

1944 húsvétján igen nagy pusztítást vittek végbe az amerikai bombázók.

Később, mikor Csepelre kijártunk, gyakran láttuk az elpusztított Fantó gyártelep borzalmas romjait. Mozdonyok, vagonok, finomítótartályok összeroppanva, szétrobbantva, mintha játékszerek lettek volna.

A mentési munkálatoknál nemegyszer nővéreink is részt vettek. Beálltak a láncba, míg a verejtékező munkaszolgálatosok az általunk hozott friss vízből szomjukat oltották.

Útjaink közben több kibombázott családdal találkoztunk. Ott ültek megmentett holmijukkal a romok között. Rémültek, tehetetlenek, tanácstalanok voltak. Megvigasztaltuk, útba igazítottuk őket, hogy kárbejelentéssel és lakásigényléssel forduljanak az elöljárósághoz. Kellett nekik a lelki se-

gítség, hiszen a mindennapos szirénaüvöltés és bombarobbanások zajában csak kiváltságos lelkek tudják meghallani a jóságos és emberszerető Isten szíve dobbanását. Ezt az apostoli szolgálatot reánk bízta az Úr Jézus, és tőlünk várták az emberek. Hálás szívvel állapíthatjuk meg, hogy ez az erős hitet sugárzó missziós szellem a legegyszerűbb és legfiatalabb nővérben is megvolt, és néhány kedves szavuk elég volt ahhoz, hogy ezek a szegény, meggyötört lelkek – a szenvedett anyagi károsodáson felülemelkedve – hálálkodni és örvendezni tudjanak a megóvott életnek. Ezt a missziót igen nagyra becsülte ez a minden eshetőségre és mentésre készenlétben tartott nővérközösség. Tisztelendő anyánk az evangéliumi mustármag példájára egész hiterejével az Úristent ostromolta, hogy karácsonyra Magyarországon ne legyen ellenség, és midőn látta, hogy a jó Isten velünk való irgalmasságának terve másképp valósul meg, saját hitének elégtelenségében találta az okot.

Mi az Isten akaratát abban láttuk, hogy az egyéni és családi tragédiák futótűzként terjedő lángtengerében is megsejtettük a fenséges, isteni harmóniát és értelmet, és mindenütt bizalmat, erőt, bátorságot önthettünk a csapásoktól szinte elalélt, erőtlen lelkekbe. Így volt lehetséges, hogy közülünk mindenki a helyén maradt, és erős lélekkel, Isten kezét fogva vártuk az elkövetkezendő súlyosabb megpróbáltatásokat."

Az *Ostromnapló* bejegyzései végigvezetik az olvasót azokon az eseményeken, amikor a „Táborhegy fénye" után „missziós rohamcsapatot" szerveztek nővéreinkből a kezdődő bombatámadások kárvallottjainak megsegítésére. Tűzvonalak között haladva ez a rohamcsapat hamarosan átélte az ostromállapotot a „halálkatlannak" nevezett városrészben, majd a vörös csillag és a kék kereszt szembesülését anyaházunkban. Az élet törvénye győzött az ostrom után, amikor nővéreink hozzákezdtek az újjáépítéshez, majd leültek „a torony árnyékába," és számvetést készítettek:

„Ilyen merész történelmi forduló jelentőségét és kihatásait felfogni csak bizonyos idő után lehet. Kell a távlat az arányok és összefüggések felbecsülésére. Mélységes hálával eltelve az isteni Gondviselés iránt, annyit már egy év után is érzünk, hogy nagy kiváltság és felbecsülhetetlen értékű esemény volt a Szociális Missziótársulatnak ezen a vérzivataron átesni azon a helyen, ahol az égiháború a legtöbb villámlással és dörgéssel járt. Ez a nagy teherpróba ugyanis kiváltott belőlünk olyan értékeket, amelyek jól rendezett bé-

keidőben a lelkek mélyén örökre rejtve maradtak volna, megmutatta gyöngeségeinket, és újabb, elszántabb erőfeszítésekre ösztönöz.

A kék kereszt híveire nagy feladat vár. A lélek uralmát biztosítani az anyag felett. Új korszak következik új küzdelmekkel, új kegyelmekkel, új eszközökkel és új építéssel. Először a Szentlélek uralmának áhítatos szentélyeit kell kiépíteni a lelkekben, naponta levetni az emberi vonásokat, és felépíteni Krisztust, és azután lehet szó arról, hogy az Úristen megtiszteli a kék kereszt viselőit azzal, hogy közös erővel és áldozattal építik fel a romba dőlt Szentlélek-kápolnát, apostoli tevékenységük kiindulópontját."

Forrás: *Ostromnapló. Szerzetesnővérek a halálkatlanban 1944. március 19-étől 1946. február 16-áig.* Szociális Missziótársulat – Kairosz Kiadó, Budapest, 2014.

A Krisztus áldozatával való egység karizmája

Slachta Margit, a Szociális Testvérek Társaságának alapítónője Farkas Edithre emlékezve megállapítja, hogy a bencés liturgia szépségében találta meg igazi énjét, és hogy a bencés szellemre, annak fölséges istentiszteleti módjára, felemelő korális énekére – beleértve a zsolozsmaimákat – reagált az ő lelke a legjobban. Életének első szakasza tele volt Bibliával, életének befejező szakaszát betöltik a korális misék és zsolozsma klasszikus dallamai.

Farkas Edith nővérei felé hangoztatta, hogy életre kell váltani a szentmisét.

Ez a liturgikus szellemben való élet magában hordozta az Oltáriszentség kimagasló jelentőségét és a kiemelt Jézus Szíve tiszteletet. Mindkettőben egységesen gondolkodtak Prohászka Ottokárral, aki igen mély egységben élt az Élet Kenyerével, aki az Oltáriszentség Jézusa és akinek Szent Szíve az élő vizek forrása mindnyájunk számára. Amikor alapító anyánk szabályzatváltoztatáson gondolkodott, missziós munkánkban előtérbe került a családok felajánlása Jézus Szent Szívének, mert a családok keresztény szellemű működését tartotta a legfontosabb célkitűzésnek a haza és a nép életében.

Farkas Edith szellemiségének liturgikus irányzata

A válogatás összeállítójának írása

Farkas Edith lelkiségének ma különös aktualitást ad, hogy ennek fényében készülhetünk a 2020. évi Nemzetközi Eucharisztikus Kongresszusra. Az 52. kongresszus jelszavát olvasva („Minden forrásom belőled fakad”[1]) hasonló gondolatot fedezhetünk fel az alapító anyánk liturgikus életszemléletét méltató *Revertimini ad fontes*[2] című kiadványunkban, ahol ezt olvashatjuk:

„Forrásra bukkantunk, pici, de tiszta tükrében látni lehet a későbbi egész missziótársulatot. Aranymetszésű, zöld moaré[kötésű][3] notesze ez kedves főnöknő anyánknak. 1906-ban, a missziótársulat megalapítása előtt ezt írta jegyzetfüzetének első oldalára: »*Per ipsum et cum ipso et in ipso!*« »Általa, Vele, Benne!« Mély elfogódottsággal látjuk, hogy alapítónk az Üdvözítő forrásaiból merített.”

A nővérek Szikszón már a társulat első éveiben a kápolnai térdeplőn találták a Szentírást, amelyből felváltva fél óra hosszat olvastak. A példát alapító anyánktól vették, aki már várbeli lakásában is naponként olvasta a Bibliát. Később egyik „útravalójában” elemezte, hogy egyre erősödik benne az a meggyőződés, hogy csak azok tudnak eredményeket elérni „akiknek cselekedeteiből az örök Istennek élete árad ki, mert ennek az elevenítő áramnak senki sem tud ellenállni.” Mivel a missziós nővéreknek kevés az ideje, „ezért a filozófia fárasztó okoskodásával szemben előveszem az igazi életbölcselet könyvét: a Szentírást, és ott keresek feleletet az élet problémáira.” Szombatonként és ünnep előtt a munkát a másnapi evangélium felolvasásával kezdték, a híveknek és növendékeknek pedig 1923-ig vasárnap és ünnep reggeleken mise előtt olvasták fel a szentleckét és evangéliumot, ezután mentek be a kápolnába. Az *Értesítő*ben állandó rovata volt a Szentírás-magyarázatnak.

---

1 Zsolt 87,7

2 *Revertimini ad fontes* (latin): Térjetek vissza a forrásokhoz! *Revertimini ad fontes*. Szociális Missziótársulat, Budapest, 1936.

3 Moaré (a francia moiré [habos] szóból): közepes súlyú, ripszkötésű, selyem típusú szövet, amelyen a fadeszkák vagy a vízbe dobott kő nyomán kialakuló hullámokhoz hasonló mintázat látható.

Farkas Edith külföldi útjai alkalmából már a társulat megalapítása előtt gyakran összegyűjtötte a hotel szobalányait, és nekik a vasárnapi evangéliumból tanítást adott. A nyomtatás, majd a rádió hírközlő lehetőségét is felhasználta a liturgikus szellemiség terjesztésére. Megjelentette a tiroli miseimákat, amelyek jótékony hatását maga tapasztalta meg a gyermekek szentmisébe való bekapcsolódása és annak megértése segítésében. Ezek a magyar nyelven is kiadott miseimafüzetek hazánkban is elterjedtek. Alapító anyánk tervbe vette és megbízást adott a *Misszálé* magyar nyelvre fordítására és kiadására.

A lelkiséget inspiráló és gyakorlati tanácsokat adó *Útravalók* fejléce éveken át egy forrásból merítő nőt ábrázolt, sőt a *Keresztény Nő* 1936. évi címlapja a szociális és nőmozgalmi célkitűzés jelszavául a „*Revertimini ad fontes*"-t választotta. A tanítások, az útravalók, a rádió missziós üzenetei kivétel nélkül az eredeti forráshoz viszik a lelket. Már a társulat első éveiben is rendszeresen vette tanítási témának az Ó- és Újszövetség alakjait.

Nővéreink akkor és ma mi is vallották-valljuk: Igen, hála Istennek oda jöttünk vissza, ahonnan kiindultunk*: „Per ipsum, et cum ipso et in ipso!"* A Szentmise, a Szentírás, a zsoltárok forrásaihoz jövünk meríteni.

Ma is valljuk, amit nővérközösségünk mindig tett, vagyis hogy ha a liturgikus életet teljes tökéletességében megéljük, az nem válik szociális tevékenységünk hátrányára. „Sőt egészen csodálatos, hogy egész figyelmünket és időnket lekötő és sokirányú tevékenységünk dacára korsónkból az olaj nem fogy ki. Ha sokat dolgozunk, többet kell imádkoznunk!"

„Csak azt a lázasan és ötletesen tevékenykedő, szabályokkal és megkötöttségekkel szemben türelmetlen, világias szellemet nyomja el a liturgia, azt az ösztönös, a közösségből kirívó, kivételeket igénylő önkifejtőzést, mely a közösség megszentelődését annyira hátráltatja. Itt is igaz az, hogy amíg a mag – a lélek – a közösség földjében meg nem hal, nem lesz élet benne. A legtöbb szerzetes a közösséggel való együttélés, a közös élet szolgálata által lett nagystílűvé." *(Revertimini ad fontes.)*

Valljuk, hogy az egyéniséget nem töri le az elv, hanem nemesíti, és az otthon melegségének használ a liturgikus életvitellel együtt járó pontos napirend, a fegyelmezett, kötelességüket megtevő testvérek tanúságtétele. A közös életet magas színvonalon tartja az Istentiszteletek előtérbe helyezése. Szerzetesi közösségünkben tudatossá igyekszünk tenni azt a hagyományt, hogy mindenkor használható őseink gyakorlata, akik vallották, hogy az erőskezű irányítás, az állandóan ellenőrzött fegyelem, a jelentős munkateljesítmény megkívánása elsőrendű keretet ad a közös életnek, ahol

az egyén szerepe önmagának naponkénti szent odaajándékozása a szentmisében Istennek. Ez folytatódik napközben az engedelmesség kívánta munkakörnek történő szerzetesi önátadásunkkal. Schütz Antal szerint az ilyen liturgikus életstílus segít egy közösséget abban, hogy minden egyes tagja hierarchiában, tehát nem tömegben éljen, és így legalább árnyéka legyen a legszentebb közösségnek, a Szentháromságnak, melynek belső lényege a személyes tetterőnek, bölcsességnek és szeretetnek életközössége.

A mi életünkben fontos, hogy az Isten útján való haladáshoz a közös ütemet a liturgia adja meg.

Ha végigtekintünk a Szociális Missziótársulat liturgikus irányzatának jellemzőin, megtudhatjuk, hogy az már Farkas Edith gyermekkorában beleszövődött életébe. A várbeli Mátyás-templom közvetlen közelében született, majd hosszú éveken át a Dísz téren lakott. Élete indulásától kezdve a missziótársulat megalapításáig lelki életének megalapozását, majd fejlődését a családi tapasztalatokhoz, a koronázó főtemplomhoz, az ottani lelkigyakorlatokhoz és a várbeli papok lelki vezetéséhez, tanácsaihoz, eligazításához köti.

Később, amikor a missziótársulatban egy szabályzatváltoztatási kísérlete után visszatért a bencés alapokhoz, lelkiségéről ezt olvashatjuk: „A missziótársulat is gazdagodott egy újabb programmal és jelleggel. A főnökasszony az új irányzat kipróbálása nyomán 1931-ben visszatalált a bencés területre, és beuroni hatás alatt találkozott a bencés liturgia szépségével, melynek művelését a társulati programba bekapcsolta. Legrégibb leányai velem együtt tudják, hogy ebben találta meg igazi énjét, és hogy a bencés szellemre, annak fölséges istentiszteleti módjára, felemelő korális énekére, nemes formák között kifejeződő egész lelki életére, beleértve a zsolozsmaimákat, reagált az ő lelke énjének legmélyén legjobban. Életének első szakasza tele van a Bibliával, ezért is nevezte őt egy alkalommal Gárdonyi a »bibliás főnöknőnek«. Életének befejező szakaszát betöltik a korális misék és zsolozsma klasszikus dallamai. 1931. évi újabb szabályzata a bencés szellem és a liturgikus élet ápolását örökítette át lelki családjára, a társulatra."[4]

Farkas Edith egyik tanításában azt hangsúlyozta, hogy a nővéreknek, a szentmiseáldozatnak és hitüknek megfelelően gyakorlatilag győzedelmesen kell élniük. „Az egység Krisztus áldozatával és ennek a tudatnak átvitele a mindennapi életbe, a mindennapok gyakorlatába: ez volt a katakombák

[4] Slachta Margit: *Lélek Szava*. 1942.

keresztényeinek legragyogóbb sajátossága."[5] Farkas Edith szerint egész életünk szentmise lehet, mert mi, missziós nővérek már napunkat is az Istennek való felajánlással kezdjük, és ezáltal rögtön belekapcsolódunk Istenbe. Az imaórák, a szentmise, az elmélkedések kegyelmi segítségével buzgón és összeszedetten (liturgikus stílusban) végezzük munkánkat, „míg a kompletóriumban[6] hálás, boldog szívvel pontot tehetünk napi életünk után, míg gyűjtötten bele nem mehetünk a csendbe másnapig."[7]

A Szociális Missziótársulat és az Eucharisztia

A VÁLOGATÁS ÖSSZEÁLLÍTÓJÁNAK ÍRÁSA

Ahhoz, hogy Farkas Edith eucharisztikus kultúráját megértsük, mely szorosan együtt halad Prohászka Ottokáréval, az alapokkal kell kezdenünk.

Az élő ember és szíve

A szív fogalmának nemcsak testünkben, hanem személyiségünkben is betöltött jelentőségét akkor értjük meg igazán, ha tudatosítjuk magunkban a szó szimbolikus, átvitt értelmét. Amikor az 1Tessz 5,23 szentírási mondatot átelmélkedjük, érthetően szól Pál apostol kérése: „A békesség Istene szenteljen meg titeket teljesen. Őrizze meg szellemeteket, lelketeket és testeteket Urunk Jézus Krisztus eljöveteléig." A keresztény emberkép szerint a tapasztalati világgal elsősorban testünk érintkezik, amely érzékel (tapintás, szaglás, ízlelés, hallás, idegrendszer által). Lényünk másik rétege a pszichénk vagy lelkünk, amely személyiségünknek az a része, ahol gondol-

[5] *Farkas Edith lelki iskolája. Alapító anyánk tanításai.* III. Szociális Missziótársulat, 1945.
[6] Kompletórium (eredetileg completorium [latin]): a napi zsolozsma utolsó része
[7] *Farkas Edith lelki iskolája. Alapító anyánk tanításai.* I. (1943), II. (1944), III. (1945), IV. (1946), V. (1947)

kodásunk, értelmünk, akaratunk, valamint érzelmi életünk, képzeletünk, emlékezetünk, vágyódásaink, lelkiismeretünk által az Isten által alkotott élő templom szentélyében élünk. Emberségünk legmélyebb rétege a szellemi részünk, a szívünk, amely a Szentháromság lakása, ez a szentek szentje: a legszentebb hely. (A pusztai hordozható szent hajlék, majd a templom legbelső része azok legszentebb helye. A szentek szentjébe senki sem léphetett, a főpap is csak évente egyszer, a nagy engesztelő napon, hogy váltságot szerezzen önmagának és a népnek egy bika és egy bak vérével.[8])

Jézus halálakor az elválasztó kárpit kettéhasadt.[9] Krisztus áldozata a főpapi szolgálat kiteljesítése és ezzel a további engesztelési ceremóniák fölöslegessé tétele. Tulajdon vérével ment be egyszer s mindenkorra a szentélybe, és örök váltságot szerzett.[10] Jézus Krisztus vére által mi is bemehetünk.[11] Ez, a szív mélye Avilai Teréznél a belső várkastély, André Louf szerint „az az ontológiai mag, amely folytonosan Isten teremtő kezéből születik, s ahol hozzá áradunk vissza".[12] „A két Testamentumban a szív az a hely, ahol az ember Istennel találkozik, s ez a találkozás Isten Fiának emberi szívében válik a leghatékonyabbá."[13]

Jézus Szíve, a Szűzanya méhében a Szentlélektől alkotott szív

A missziótársulatban mindennap imádkozzuk a Farkas Edith által ránk hagyott fohászt: „Mindent Jézus szentséges Szívében és a Szentlélek Úristen ereje által" (Nagy Szent Gertrúd). A keresztény ember elfogadja, hogy a Szűzanya méhében megismétlődött egy még nagyobb csoda, mint a többi emberi szív megalkotásánál, mert akkor a Szentlélek erejéből történt meg ez.

Prohászka Ottokár azt mondja, hogy Istenhez az út emberszíveken át vezet. Melyik szív egyesült valaha legjobban Jézuséval?

---

8 Vö. 3Móz 16
9 Vö. Mt 27,51
10 Vö. Zsid 9,12
11 Vö. Zsid 10,19k
12 André Louf: *A szív imádsága.* Korda Kiadó, Kecskemét, 2009.
13 Simone Pacot: *A mélységek evangelizációja*. Sarutlan Kármelita Nővérek, 2003.

„Mária a hitbeli közösség anyja. Mert része annak a hitközösségnek, amelyet communio sanctorumnak, a szentek közösségének nevezünk. A szentek közössége ma is létezik az Egyházban, sőt az Egyházon túl is. Ez Mária aktualitása: Máriának szenteljük magunkat, hogy ő, akit Isten a Fiának szentelt, visszavigyen minket a Szentháromság szívébe. Szükségünk van egy szívre, és ez a szív Isten szeretete. Mert ma, amikor körülvesz bennünket a gyűlölet, az erőszak, az egoizmus számtalan mérge, szükségünk van arra, hogy visszatérjünk az Atya házába. Az Atya háza pedig Krisztus szíve. És Krisztus szíve egyesült a Szent Szűz szívével, a Szent Szűz szíve pedig egyesült az Egyházzal. Ott van a szent háromság, de ott van a személyek »háromsága« is: az Isten, a Szent Szűz és az Egyház."[14]

A Szentlélek és a krisztusi szív

Prohászka Ottokár eucharisztikus szemlélete összekapcsolja a Szentlélek-kultuszt a Jézus Szíve-tisztelettel: „Ennek a nagy, fölséges organizmusnak (Isten és emberszeretet egysége) vérkeringése a Szentlélek-járás, szíve pedig az a krisztusi szív, mely ezen a földön végigdobogott egy emberéletet, hogy azután örök időkig minden lüktetésével a szentségek áramát küldözze határtalan lélekközössége minden szülöttébe."[15]

A lélekközösség eszméjét egy másik Prohászka-vallomás így rögzíti: „Hiszek a Szent Szívben és szeretetében. Hiszek a lelkeknek szent közösségében! Hiszek a szeretet végső győzelmében." (Ezt a szöveget ketten is megzenésítettek. 1931-ben Demény Dezső zeneszerző [1871–1937] egy motetta formájában Farkas Edithnek ajánlotta. Halmos László zeneszerző [1909–1997] szintén megzenésítette a Prohászka-szöveget. Ez az ismertebb változat. Mi, nővérek is naponta énekeljük mintegy rendi hitvallásként.)

Prohászka Ottokár azt ajánlja, hogy a hit nehézségeiben és az erkölcsi törvény szigorú követelményeivel folytatott küzdelmeinkben nem a száraz fogalmak adják nekünk a leghatékonyabb támogatást. Püspök atyánk szerint magasabban kell keresnünk a megoldást, a Megváltó szívéhez kell folyamod-

[14] Salvatore Perrella mariológus a Mária-jelenésekről: Csodákat keresünk, vagy Isten szavát? *Magyar Kurir,* 2017. október 15.

[15] Csávossy Elemér SJ: *Századok nagy jele*. Budapest, Korda R.T., 1942.

nunk, mert akár a Megváltóról, akár a legszentebb Oltáriszentségről van szó, miden kérdésünkre ő maga a válaszunk. „Meneküljünk szerető isteni személyiséghez, mondjuk magunkban: ilyen volt Ő, a szelleme, a teste, a vére, ilyen volt a lelke és legbensőbb megérzései. Szívén és lelkén át akarok nézni mindent, amit mondott és cselekedett, amit akart és amit parancsolt nekünk."[16]

Prohászka Ottokár: Az Élet kenyere[17]

1924. február 6-án Prohászka azt írja Naplójába: „Valamit írjunk az eucharisztiáról? Ah, újat mint fogalmat alig, hanem mint szívből fakadó meglátást... valami oly karikára tágult két naiv szemmel való nézését az égő csipkebokornak s a locsogó s lökésekben áradó forrásnak, a mélységeknek... valami új lendületet, új vágtatást , ahogy az Inn-folyó vágtat Passau fölött. Hát tegnap úgy az eszembe szökött, hogy ilyesmit lehet tenni, hiszen jobb szeretem az Urat most, mint a 90-es és a százados években."[18]

Azonban már 1921 óta sűrűn találkozunk a *Soliloquiá*ban följegyzésekkel, melyeknek fölfogása és hangja rokon az *Élet kenyeré*nek szellemével. Sőt éppen a *Soliloquia* tanú arra, hogy Prohászka már ifjúkorától kezdve az Oltáriszentségnek – szabad azt mondani – intimusa volt, és mint püspök is kezdettől végig az egyházmegyéje első adorátorának tisztében érezte magát igazán helyén. Ettől az időtől kezdve külön följegyzéseket tett, melyeket 1925 óta rendszeresen kezdett kidolgozni.

Prohászka újat akar mondani arról a fölséges titokról, mely századok óta annyi kiváló lelket inspirált. És ezt csakugyan fölséges módon tette. Ami az *Élet kenyeré*ben Prohászka kezéből készen került ki és amit a *Soliloquiá*ban 1920 óta[19] találunk, arról el merem mondani: így még nem írtak az Oltáriszentségről. Mintha a teremtésnek és a kinyilatkoztatásnak valamennyi hangja megszólalna tanúságot tenni a legédesebb nagy titokról, mintha az örök Szentháromság összes természeti és természetfölötti művei fölajánla-

---

16 Lásd uo.

17 Schütz Antal írásai alapján.

18 *Prohászka Ottokár összegyűjtött munkái.* 24. kötet (szerk.: Schütz Antal), Budapest, Szent István Társulat, 1928, 198. o.

19 Id. mű 55. o.

nák színeiket és formáikat az eucharisztiás Krisztus-arc megrajzolására – *insurgent orbis terrarum*[20]... Mintha Prohászka fenomenális kifejező tehetségének összes rostjai itt újra virágba borulnának – *sicut in diebus iuventutis*[21] –, mint a diadalmas világnézet korában; de most már át- meg átitatva egy emberkorra kiterjeszkedő misztikai imaélet mélységeivel és egy hosszú apostoli és férfiúi küzdelmekkel teljes élet tónusaival. Soha lendületesebben, színesebben, sodróbb ritmussal nem írt Prohászka.

Ennek meg is felel a hatás. Aki csak félig is fogékony lélekkel átengedi magát ezeknek a rembrandti színtengereknek és beethoveni hangáramlásoknak, ha még annyira száraz lélek is, előbb-utóbb belémuzsikálják a mélységes *sensus eucharisticus*t[22]. Aki pedig a szentségi Krisztusnak régi, hű szolgája, annak számára ez az új ének új áhítatok és nézések fakasztója. Megnyitja számára az eget, s az oltárról Ábrahám lajtorjája emelkedik oda, a hitnek és élő áhítatnak angyalai járnak rajta föl-alá, és viszik magukkal a nézőt is az eucharisztia őshazájába.

Prohászka kispap kora óta csütörtökön éjfél felé tartotta szentségi óráját; az első péntek előtt pedig éjszaka – sokszor órákon keresztül (ezt életében kevesen sejtették; halála után a *Soliloquia*ból bizonyos). S hogy édesanyja éppen egy ilyen éjjeli adorációja idején halt meg istenes halállal, nagy vigasztalással töltötte el lelkét. Meg vagyok győződve, hogy megszámlálhatatlan adorációs órájának ez a posztumusz gyermeke, az *Élet kenyere,* sok istenes életindulásnak és halni tudásnak lesz eszköze az isteni kegyelem kezében, az ő nagy vigasztalására és – dicsőségére.

A Szent Szív tisztelete Prohászka Ottokárnál

Prohászka Ottokár Szent Szív iránti tiszteletének egyik jellemzője az a lelkiség, amely Helftai (Nagy) Szent Gertrúdot (1256–1301) jellemezte. Az ő Jézus Szíve tiszteletében a dicsőség és az öröm sugárzása jellemző. Helftában majdnem mindig örömtől és dicsőségtől ragyogó égbolt alatt állunk.

---

[20] *Insurgent orbis terrarum* (lat.): a világ felemelkedése
[21] *Sicut in diebus iuventutis* (lat.): kb. mint az ifjúság napja
[22] *Sensus eucharisticus* (lat.): az Eucharisztika érzése

Itt a Szent Szív az ő szeretetében és dicsőségében mutatkozik meg előttünk, látjuk amint őt gyönyörűséggel telt lélekkel imádják.

Prohászka Ottokár *Az élő vizek forrása*[23] című művében így ír: „Szent Gertrúd Jézus Szívét az Isten »édes szavú hárfájának« hívja, s ezzel azt jelzi, hogy e szívből váltotta ki az Istenség a legtisztább, a legcsengőbb s a legszebb érzéseket." Prohászka szerint „az Istennek Jézus Szíve volt a hangszere. Ezen imádkoztatta le imádását, ezen szólaltatta meg himnuszát. Ez vibrálta bele a világba az erény s a nemesség s a fölényesség, az igazi, nemes emberségesség rezgéseit; az erkölcsi világnak láthatatlan sugarait, melyek megérintik szívünket, s együttrezgésre s rezonálásra indítják."

„Ugyanaz a művész alkotta szívünket, s ugyanaz a Szentlélek hangolja azt, a »hymnus« és »psalmus« bennünk is meg akar szólalni! Akar, akar… a lelkünk késztet rá; akar, akar… Isten akarja, s arra teremtett. Ó testvérek, higgyetek hivatástokban! Ahogy vannak rádiumos és magnéziás források, ahogy vannak kövön, falon átható sugárzások, úgy vannak erkölcsi vibrálások, erkölcsi fények s villanások, eszményi sugárzások: vannak jóságok és erők, s ezek a szívből valók. A psziché a forrásuk, a psziché, a szív az ő titokzatos eredésük s gyökerük, s az ember ellágyul e nagy igazságtól. S ha az igazán átjárja őt: akkor tiszteli magát, s tiszteli a lelkét, s nem akar vétkezni maga ellen, s nem akarja elrontani szívét, s hagyja azt a nagy művészt, hogy az formálja, az ihlesse a szívet, azt a hangszert, melyet ő teremtett. – Akkor biztosan jobbak leszünk önmagunknál, azaz eszközök leszünk az Isten kezében, s szívünk is hárfa lesz, hárfa, melyet a művész, a Szentlélek kézben tart."

„Uram, Uram, kérlek, ne vess meg; s inspirálj, s ne az én kurta és tompa inspirációmtól, hanem a te ihletésedtől zengjen föl bennem az érzés s a sejtés s a boldogság zenéje. A te éneked!"

Farkas Edith Jézus Szíve-tisztelete

Társulatunk „bölcsője" Szikszón ringott a Csáky–Hunyady Alapítványnak Fischer-Colbrie Ágoston kassai püspök jóvoltából nekünk ajándékozott kastélyában és birtokán, ahol első Anyaházunk és szolgálati helyünk volt (javító-nevelő intézet). 1908-ban alakult közösségünk, 1909-ben már

[23] Prohászka Ottokár: *Az élő vizek forrása.* Szent Gellért Kiadó, Budapest, 2012.

ott volt az Oltáriszentség a házban. Alapító anyánk kézzel írott jegyzetkönyvének első bejegyzése ez: „1909. május 5-én, Szikszón: »Fiam, add nekem a szívedet!«[24] Üdvözlet az ezen a napon bevonult Legfölségesebb Oltáriszentséghez azzal a kérelemmel, hogy alakítsa át szívünket az Ő dicsőségére."

Farkas Edith mondta: „Mindent Jézus Szentséges Szívében és a Szentlélek Úristen ereje által" (Nagy Szent Gertrúd).

Alapító anyánk egyik tanítása[25] a Jézus Szent Szívét tisztelőknek Alakoque Szent Margit által közvetített ígéreteihez:

„…Vegyük útravalóul az Úr Szentséges Szíve ígéretei közül az elsőt: *Megadom nekik mindazon kegyelmeket, amelyekre állapotuk szerint szükségük van!*

– Kenyérkereső, családfenntartó vagy?

Akaraterőt, kitartást, lemondást, önzetlenséget, hősiességet merítesz az Úr Szívéből!

– Családanya vagy?

Megadja az Úr a gyermekeid és házad népe szívéhez a kulcsot.

– Hitves vagy?

Az Úr férjed őrangyalává tesz.

– Tanítónő?

Tágra nyílt gyermekszemek, tiszta gyermekszívek központjává tesz.

– Beteg vagy és tehetetlen?

Ő megtanít hálálkodni, mivel a másokért való feláldozásnak ezt a legrejtettebb, leghősibb, legtermékenyebb módját neked osztotta ki.

– De te, Kedves, ezeken kívül az élet küzdőterén, kenyérkereső munkaterületeken is meg akarod állni a helyedet.

Hallgasd csak: megadja az állapotodhoz szükséges kegyelmeket. Ha ezeket megadta, mire van még szükséged? Ő ad neked hitet hivatásodban:

Míg ellenségeid üvöltenek, barátaid közönyösek, munkatársaidban csalódtál, pártfogoltjaid hálátlanok, meg nem értenek, félreértenek, meggyanúsítanak.

Hitet: hogy egyetlen lépésed, melyet Érette tettél, nem vész kárba.

Szeretetet: amely nem hágy nyugtot.

Önzetlenséget: mely senkit sem feled el, csak önmagát.

---

[24] Példabeszédek könyve, 23. fejezet: Fiam, add nekem a szívedet, útjaim leljenek tetszésre szemedben!

[25] Forrás: SM irattár

Okosságot: mely mindent elrendez.

Kitartást: mely mindent bevégez.

S ha egy csendes órán leülsz s elmélkedel rajta, hogy én mint az Úr munkatársa milyen állapotbeli kegyelmeknek vagyok még híján, s kéred Tőle, megadja neked!

Mert Ő azt akarja, hogy *szentté légy*, éspedig éppen abban az állapotban kell szentté lenned, amelyet az Úr eléd kitűzött. Ha tehát az Úr emberek közti munkára hívott, akkor abban.

Törj hát utat a kegyelemnek, erős kézzel távolíts el minden akadályt, s akkor az Úr ígérete beteljesedik rajtad is, és békességed lesz, mint a folyóvíz, és igazságod, mint a tenger örvényei.[26] Úgy legyen."

(Az Úr terve Izraellel, Iz 48, 17,18: Ezt mondja az Úr, a te Megváltód, Izrael Szentje: Én, az Úr, a te Istened tanítalak arra, ami jámborrá tesz, ami arra az útra vezet, amelyen járnod kell. Bárcsak ügyeltél volna törvényemre, akkor boldogságod hasonlítana a folyóhoz, és igazságosságod a tenger hullámához. Nemzetséged annyi volna, mint a föveny, és ivadékod, mint a homokszem. Neved sohasem tűnne el, és nem halványodnék el szemem előtt.)

Farkas Edith Jézushoz küldi a nővéreket

„Ha valami kedveset, szeretnivalót akarsz nézni,
Nézd Jézus Szívét.
Ha valamit el akarsz nyerni,
Kopogtass Jézus Szívénél.
Fáj valami?
Édesítsd meg Jézus Szívén.
Van ráérő időd?
Társalogj Jézus Szívével.
Vigasszal van telve szíved?
Köszönd meg Jézus Szívének.
Elhagyatott vagy?
Zárkózz be Jézus Szívébe.
És végül: Jézus Szívébe leheld lelkedet!"

(Farkas Edith: *Missziós útravalók)*

[26] Vö. Az Úr terve Izraellel, Iz 48,18

Az önátadás karizmája

A Szociális Missziótársulat elsősorban önkéntesek megszervezésére és képzésére alakult. A Társulat minden téren képzett szociális segítőket akart beállítani a társadalom szolgálatába. A lelkiség kiépítésében Farkas Edith azonos elveket látott szükségesnek és tanított a nővéreknek, kültagoknak, önkénteseknek.

Sok minden kell a szociális missziós nővér típusának kialakulásához, hogy önátadásunk Krisztus ügyének minél tökéletesebb legyen: jellemesség, őszinteség, tiszta szándék, bizonyos szakítások, Jézus Krisztus szeretetébe vetett hit, liturgikus élet, missziós buzgóság, önátadás a közös célkitűzésnek, állandó megtérés, testi és lelki erő, örvendező és tüzes lelkület, aktivitás a mások lelkével való törődésben, tudás, helyes ambíció szükséges az alapvető célkitűzéshez. Ezek nagyon szükségesek a kültagok és önkéntesek által végzett sikeres munkához is. Vagyis lélekmentő munkánkban olyan testi, lelki és szellemi felépítettségre kell szert tennünk, hogy a világból felénk áradó sok előre nem látott munka, támadás, szétforgácsolódás közepette kellő rendet tudjunk magunkban tartani, és a felénk áradó nyugtalan életre megnyugtatóan tudjunk hatni.

Farkas Edith tanításai a Szociális Missziótársulat kültagjainak, önkénteseinek

A válogatás összeállítójának írása

„Első missziós feladatunknak mindig saját lelkünk kiépítését tartsuk: azután pedig saját békénk és boldogságunk közlését, átöntését testvéreink lelkébe."[1]

A Szociális Missziótársulat elsősorban önkéntesek (laikus apostolkodás) megszervezésére és képzésére alakult. Vagyis az volt a célja, hogy a beltagok vezetésével, segítségével, közreműködésével a nők tekintsenek családi életük határain túlra, és vegyék észre a segítségre szoruló nőket, családokat, gyermekeket. Lássák meg a börtönre ítélteket, a kórházba kényszerülteket, a hajléktalanokat, és ahova lehet, vigyék el az istenhit, az emberi összefogás erejét és örömét. Középiskolásoknak, egyetemistáknak is, valamint a városok egyházközségeibe, vidéken a falusi lakosság asszonyainak, leányainak is. Azért fűződik az első magyarországi szociális iskola megalapítása is közösségünkhöz, mert a cél az volt, hogy a társulat minden területen képzett szociális segítőket állítson be a társadalom szolgálatába. A nagy önkéntes szerveződés volt nőmozgalmunk alapja és összefogó szervezete az országos szervezet fővárosi és vidéki egységekkel (ez utóbbit a szerzetesrendek magyarországi megszüntetését követő újjáéledéskor már nem tudtuk újjászervezni).

A kültagok némileg szorosabb kapcsolatban álltak a társulattal, mint az önkéntesek, kültagígéretekkel kötelezték magukat a missziótársulat karizmájának szolgálatára. Ez jelenleg is így van.

Kültagjainknak és az önkénteseknek olyan tanításokat adott Farkas Edith, amely a nővérek lelki életének is alapját képezik, a lélekmentés gyakorlatához történő hozzáállásunkat alakítják. Farkas Edith hangoztatta, hogy a missziótársulatnak saját módszere van, amely jól bevált. Ezt tekintjük a mi utunknak, melyen mindenkor haladni akarunk. Vagyis elveink,

---

[1] Vö. Farkas Edith SM: *Néhány missziós tanítás* A kültag-kézikönyvből. IV. rész, kiadja a Szociális Missziótársulat, 171. o.

szokásaink, szabályaink vannak, és fegyelmünk, programunk is, melyek megvalósításában egymásra támaszkodunk, hogy ezáltal a krisztusi szeretetparancs érvényesülhessen bennünk.

Ezek a gondolatok világi munkatársaink missziós szemléletalakításához is segítséget nyújthatnak.

Az elvekről

Farkas Edith lélekmentő munkánkban elengedhetetlennek tartja azt a vezető gondolatot, amely életünk összes részletein át irányít, s melyet elvnek nevezünk.

A szervezés és szervezkedés alapvető követelmény közösségünkben, mert tudjuk, hogy ha elhanyagoljuk a szervezést, munkánk fele kárba vész. A jó szervezés mindenkinek juttat munkát, megosztja a felelősséget és a terheket, tehetségeket fejleszt, és valakinek erre való képessége különösebb tehetség nélkül is hasznos lehet az eredményes közösségi munkában. Nálunk a szervezés, a szervezkedés szükségessége egy elv, melynek meggyőződéssé kell válnia minden téren. (Ez a fogadalmas szociális nővéreknél azt is jelenti, hogy érteni és szeretni kell a karizmát képviselő szabályzatunktól és annak előírásait érvényesítő elöljárónktól való függést. Farkas Edith szerint ez döntési szabadságunk alapja, mert biztosítja az egységes gondolkodást Isten nagyobb dicsőségére és hazánk javára.)

Fundamentumnak tekintjük – amelyre építkezni lehet – a missziós tag jellemét és lelkületét. Elengedhetetlen tulajdonság például az őszinteség, amely valamennyi működési területünkön az igazság érvényesülését kívánja előmozdítani. Ezt veszélyeztetheti alapító anyánk szerint a gyávaság és gyarlóság. Másik fontos tulajdonság a szándék tisztasága, mellyel ügyeinket intézzük. (A beltagoknál – nővéreknél – fontosak bizonyos őszinte és teljes szakítások is, melyek múltunkkal, világi életünkkel, akaratunk érvényesítésével hozhatók összefüggésbe.)

Beltagnak és kültagnak egyaránt el kell fogadnia a mi eszközeink igénybevételét, melyekkel lelkeket menthetünk: ezek a Jézus Krisztus szeretetébe vetett hit, a liturgikus élet, a missziós buzgóság.

Alapelveink közé tartozik az utódok nevelésének kötelezettsége is. Vagyis amint megnyertünk valakit, kapcsolatba kell hozni közösségünkkel, hogy továbbadhassa azt, amit általunk nyert.

Rendületlen meggyőződésünkké kell válnia annak a hitnek, hogy akik körülményeiknek megfelelően fenntartás nélkül átadják magukat Istennek, azokat szinte kézen fogva vezeti még a részletekben és apróságokban is.

A gyümölcsöző élethez törekednünk kell a *morum conversio*[2] állapotában való életre, mely az állandó erkölcsi megtérésre való törekvés.

Alapító anyánk szerint erkölcsi magatartásunkban életbevágóan fontos az igazmondás és a feltétlen megbízhatóság. Istenhez való viszonyunk pedig lelki életünk evangéliumban gyökerező elvein épül fel: hitünk, imánk, a bűnről és megváltásról szóló fogalmaink, a szentségekhez való járulásunk.

Fontos alapelvnek kell tekintenünk az aktivitás szükségességét. Megtérésünk, kegyelmi állapotunk a mások lelkével való törődésre indítson. „Mi a Jó Pásztor útján akarunk járni, és a lélekmentést tartjuk hivatásbeli kötelességünk legelsőjének. Szociális programunk is csak eszköz e legszentebb cél szolgálatában" – tanítja Edith anyánk. Azt vallja, hogy a legnagyobb szociális jó Krisztus világosságának terjesztése, és a Szociális Missziótársulat ezen fáradozott elejétől fogva. Szociális szervezetei és intézményi által mindenütt a hitélet elmélyítésén és a közerkölcsiség emelésén munkálkodott lelkigyakorlatok, családfelajánlások, valamint a Szentlélek és a Jézus Szíve-kultusz terjesztése által.

Tanítások programunkról, szokásainkról, szabályainkról, fegyelmünkről

Alapító anyánk minden téren szakszerűséget kívánt. Ezért tartotta szükségesnek, hogy az Isten Országa terjesztésére megalkotott missziótársulati programunkban a missziós lelkületen kívül a minket jellemző módszert, eszközöket és intézményeinket is „tüzetesen ismerje" az, aki velünk kapcsolatba akar kerülni a szociális-karitatív munka során.

---

[2] Morum conversio (lat.): kb.: önátalakítás – a szerk.

Mai viszonyok között kibontva a belső és külső tagok, valamint a világi munkatársak missziós szellemét, valljuk, és közvetíteni szeretnénk mások felé is – legalább megajánlás szintjén –, hogy a mi „liturgikus életvitelünkhöz" feltétlenül hozzátartozónak tartjuk az önátadást, mivel alapító anyánk szavait használva: „Krisztus urunk is feláldozta magát a világ üdvéért" (ez a szentmise életre váltása!). Elsősorban az Úrnak adjuk át magunkat (minden fáradozásunk, szorgalmunk és kiválóságunk neki szóljon), aztán pedig a missziótársulatnak adjuk át magunkat (ki-ki saját elköteleződésének szintje és állapotbeli kötelességeinek megfelelően rangsorolva ezt az önátadást: más mérték vonatkozik a szerzetes nővérre, és más a családjában élő kültagra), mert „Isten hívott minket a kék keresztes lobogó alá, hogy ott szolgáljunk neki, és így terjesszük Isten országát. A missziós tagnak ezért társulatáért élnie-halnia kell." Az elvhűség kifelé is hat, figyelmeztet alapítónk. Az önátadás mellett szellemiségünk egyik jellemző vonásának a rendezett lelki életet tartja, melynek velejárója az örvendezés lelkülete. „Lehangolt, kesergő lelkület ellenkezik a kereszténység győzelmes életfelfogásával." Nagy bizalommal kell élnünk (Isten iránt, vezetőinkkel szemben, a társulatban és társainkban, valamint saját magunkban). „Jézus Szentséges Szívéhez fordulok a bizalom kegyelméért."

A fogadalmas szociális missziós nővéreknek azt mondja alapító anyánk, hogy mindezek megélésében számítanunk kell a nehézségekre. Számolnunk kell a magány érzetével. Úgy érezhetjük, hogy kevés a tag, kevés a siker, nehéz a győzelem. „Ilyenkor arra gondoljunk, hogy Krisztus Urunk tanítása szerint egyetlenegy lélek megmentése is örök érték." Előállhat egyhangúság érzete, ennek következtében pedig unottság, egykedvűség. Előjöhetnek különböző kísértések (beltagoknál rémképek pl. arról, hogy az elöljáró nem gondoskodik kellően a nővérről, vagy kételyek az önátadás hasznáról). Ha ezeken a területeken tapasztalatokat gyűjt a missziós nővér, ez – kellő hozzáállással – mind rá nézve, mind a velük kapcsolatban állókra nézve hasznos lehet.

A missziós belső és külső tag (ezekkel a gondolatokkal munkatársainknak is segítségére szeretnénk lenni) sikeres pályafutásának feltételei között anyánk első helyen említi az erőt. Kell a testi erő, vagyis egészséges, erős szervezet. Kell a szellemi erő is, amely anyánk szerint a világos, egészséges gondolkodásban mutatkozik meg. Ehhez fegyelem kell: evésben, alvásban, pihenésben, üdülésben, szórakozásban és a munkában is. Kell az erkölcsi

erő is: a becsületességhez, őszinteséghez, tisztasághoz, igazságossághoz. Van ezeken kívül lelki erő, amely viszont a természetfeletti, kegyelmi élethez kell.

A mi sikeres pályafutásunkhoz alapító anyánk a tudást is szükségesnek tekinti. Azért kell nyitott szemmel észrevennünk a világ és az emberek nyomorát, mert ezekre megoldást nyújt a krisztusi kultúra. Tudatában kell lennünk annak, hogy Isten a gyarló embert használja fel eszközül. Tudás (ismeret) kell a segítségre szorulókról is.

Farkas Edith sikeres pályafutásunk feltételeinek külön csoportjába sorolja az áldozatosságot. Áldozat az, hogy a világi szokásoktól eltérően mi „ingyen" dolgozunk (beltagokra, kültagokra, önkénteseinkre vonatkozik ez a megállapítás), és soha nem vagyunk „szabadok", mert a mi munkánk sohasem kész. Áldozatunk akkor kedves Istennek, ha tiszta szándékkal, mindenből a legjavát adva és örömmel ajánljuk fel.

Sikereinkhez a lelki hatalom is kell. Ez a Szentlélek tüze, Jézus Szívének szelleme. Ennek eléréséhez minden emberi erőfeszítésünket és tehetségünket teljesen át kell adnunk Istennek. Farkas Edith a nővérek imaszándékává teszi, hogy a társulat egyetlen tagja se legyen „langyos"[3]. Akiben „tűz" van, hasonlít Illés prófétához[4]; nincsen apostoli lelkület sem tűz nélkül.[5] Kérni kell Istentől. „A ránk bízott lelkek kemények, az akaratok merevek, azokat csak tüzes lelkülettel lehet kezelni." Saját magunk és környezetünk közömbössége is csak ennek segítségével gyógyítható. Működési területeinken (előadások tartása, emberek meggyőzése, imáink, énekeink, látogatásaink, megbeszéléseink) nélkülözhetetlen a nővér, a kültag vagy az önkéntes tüzes lelke, mert enélkül vállalkozásaink erőtlenek, csak időpazarlás jellegűek, melyért felelnünk kell Isten előtt. A tüzes lelkület teljesen átalakít, kísértésekben győzelemre vezet, az akadályokat elhárítja utunkból, kiégeti lelkünkből a büszkeséget, a világiasságot, a kényelmességet. Világossággal, melegséggel, lendülettel és belső boldogsággal tölt el.

Elveszhet belőlünk ez a tűz, ha nem ápoljuk kellő mértékben kapcsolatunkat Istennel, vagyis hanyagul imádkozunk, ha nem térünk vissza az első szeretethez, mely közösségünkbe vezetett. Ápolnunk kell a tüzet. A Szentlélek templomai vagyunk „szívünk szeplőtelen oltár legyen, amelyen a

[3] Vö. Jel 3,16
[4] Vö. IKir 18
[5] Jn22,19; ApCsel 2,14

Szentlélek tüze lángolhat".[6] Tehát tiszta testtel, akarattal, érzelmi világgal és ambícióval tehetjük magunkévá Jézus Szívének szellemét és hatalmát. Őrködni kell tüzünk felett, különben kárt tehet, vagy kialudhat. Állandóan éleszteni kell ezt a tüzet Isten jelenlétében való tudatos létünkkel, imáinkkal, elmélkedésekkel, lelki olvasmányokkal, közösségünk szellemiségének és célkitűzéseinek ápolásával: a lelkek iránti és a kemény munka szeretetével, a *morum conversió*nak életünk minden részletére való kiterjesztésével.

Anyánk pártolja a helyes ambíciót: „Korunk szelleme tele van energiával és törtetéssel. A cél nélküliek visszamaradnak, a többiek haladnak. A mi sikereinknek is a helyes ambíció a titka; mi mind nagyon törekedünk »sikerekre«, de szent sikerekre. Tévedés, hogy az istenes életbe az ambíció, a több siker akarása nem fér bele. Lehet valaki nagyon alázatos, és mégis feszül az ambíciótól, hogy a tőle telhető legnagyobb eredményeket érje el. Tévedés volna azt hinnünk, hogy elég csak jámbornak lenni. Isten azért ad nekünk tehetséget és erőt, hogy azokat gyümölcsöztessük."[7]

Belső szerzetesnővéri életünkben nagyon fontos (de talán minden velünk kapcsolatban álló számára is hasznos gondolat lehet) alapító anyánk tanításából a következő, mert ezek által környezetünkben só és világosság lehetünk: „Minekünk, akiknek az Úristen missziós nővéri hivatást adott, egészen különös pszichológiára, egészen sajátos lelkiségre kell szert tennünk. Mi sem úgy nem élhetünk, mint a világi nők, akiknek megvan a maguk rendes, világiaknak való életkeretük, viszont az apácák életmódját sem követhetjük, akik a zárdai életre kaptak hivatást. A mi hivatásunk bizonyos vonatkozásban egyiknél is, másiknál is nehezebb. Minekünk rendkívül kiegyensúlyozottnak, belül jól felépítettnek kell lennünk, hogy a világból felénk áradó sok előre nem látott munka, támadás, szétforgácsolás, nyugtalanság közepette lelkünkben kellő rendet tudjunk tartani, és ugyanakkor (mert hisz ez missziónk fő feladata) a munkánk, hivatásunk közben felénk áradó nyugtalan életre – legalábbis részben – megnyugtatóan tudjunk hatni." (Farkas Edith – Szikszó, 1914, május). Ezt az áldott magatartást világi munkatársainknál is többször felismerjük.

---

[6] 1Kor 3,16

[7] Farkas Edith: *Néhány missziós tanítás; kültag kézikönyv.* IV. fejezet, 1925.

A hűség karizmája

A régmúlt személyes és tárgyi emlékeit bemutató anyaházi emlékszobánkban látható két missziós zászló. Az egyiken a társulat megmaradásának alapító anyánk által elengedhetetlenül fontosnak tartott szempontjait feltüntető szavak olvashatók: „egység; hűség; fegyelem".

Mi lehet ennek a vezérgondolatnak történelmi korszakokon átívelő, örök érvényű tartalma?

Egység, hűség, fegyelem

A válogatás összeállítójának írása

A második világháború alatt közösségünk többségének megrázó élményét rögzítő *Ostromnaplón*k végén olvasható egy bejegyzés a napló írójától: „Schütz tanár úr mondja, hogy Isten minden pusztulásban meghagy egy szent tömböt, ahonnan a jelen idők lelkiismeretének képviselői kiindulhatnak. Anyaházunkban is van egy épületrész, mindössze két szoba, amit a bomba és belövés megkímélt. Áldott emlékű, drága főnöknő anyánk lakosztálya ez, ahol most a legméltóságosabb Oltáriszentség van velünk egy tető alatt. Nekünk ez az a szent tömb, ahonnan kiindulnunk kell. Ma, az ő születésének 69. évfordulóján ide gyűltünk mindnyájan, akik készek vagyunk életünket a missziós gondolat hódítására feltenni. Társultunk, édes hazánk súlyos helyzete szinte kényszerít, hogy minden erőnket összeszedjük, ha az árral úszni vagy elmerülni nem karunk.

Drága főnöknő anyánkat túlságosan magára hagytuk az alapítás erőfeszítésénél. Most nem arról van szó, hogy jó szándékunk egy-egy téglájával járuljunk hozzá a szellem kialakításához, amint ezt egy alkalommal album alakjában megörökítettük, hanem arról, hogy több felelősséget vállaljunk a társulat munkájában."[1]

Az *Ostromnapló* előbbi részletét azért tartjuk szükségesnek kiemelni, mert nálunk, a mi közösségünkben különösen nagy kihívást jelentett a szerzetesrendek magyarországi újraindulásának minden feladata. Egy szétszakadást 1923-ban már megélt közösségünk előtt újból megjelent az alapítói figyelmeztetés: „egység, hűség, fegyelem". Miben és hogyan legyünk egységesek, hűségesek és igazi szerzetesi fegyelemmel bírók? – gondolkodtak a régi nővérek. Intézményekhez kötött szociális-karitatív munka beindítása ingatlanok, pártfogók, támogatók nélkül és megöregedett nővérekkel hogyan lehetséges? – szólt a nagy kérdés, amikor a magyar Egyház felszólította a szerzetesi közösségeket az újrakezdésre.

---

[1] *Ostromnapló. Szerzetes nővérek a halálkatlanban, 1944. március 19-étől 1946. február 16-áig*. Szociális Missziótársulat–Kairosz Kiadó, 2014.

„Maradjon a pajzs befelé fordítva!" – hangzott egy-egy javaslat (a pajzs országos szervezetünk jelképe volt, benne a kék kereszttel, de most az egész közösséget jelképezte). A rendünk sajátos felépítéséhez szükséges feltételek hiányában ugyanis a szétszóratás idejében nálunk nemigen gondoltak a nővérek illegális szervezkedésre, új tagok toborzására. Mások azt javasolták, hogy most, a jelenlegi helyzet realitásában gondolkodva szervezzük újjá közösségünket azokból, akik meghallva a „behívót" visszajönnek, még képesek dolgozni, és teremtsünk újra otthont közösségünk számára, majd nézzük meg, milyen alapon és milyen intézményeket tudnánk beindítani lehetőségeinkkel arányos mértékben. Ezt követően tágítsuk a működési területet, ha lesznek új belépők és anyagi lehetőség.

Mi valósult meg és hogyan?

A szerzetesrendek működésének magyarországi megszüntetése után egy missziós nővér negyven éven keresztül hitte, hogy lesz feltámadás. Minden erejét, tehetségét személyisége és tudása gyarapítására fordította, ezek érdekében nagy áldozatokat hozva. Mogyorósi Erzsébet nővér 1919-ben született, és 16 éves korában lépett be a missziótársulatba, ahol Józsa nővér lett. 31 éves volt, amikor megszűnt a missziótársulat működése. Hatvanéves korában ereje és tudása szerencsére még alkalmassá tette közösségünk elöljáró-helyettesi feladatára. A már idős és gyenge egészségű általános főnöknő, Hammel Jolán Ladiszla nővér hozzájárulásával megkezdte közösségünk újjászervezését, a lelki továbbképzéseket, ingatlanaink visszaigénylését és az intézményes munka beindítását. Ezek egyike volt a Krisztina körúton levő anyaházunk visszaigénylése, majd az önkormányzati központ céljára kialakított épület átépítése idősotthon céljára. Mivel még életben levő nővéreink boldog noviciátusi idejüket itt, ebben az épületben töltötték, általános vágy volt, hogy itt is fejezhessék be életüket. Ez csak nagyon töredékes létszámot érintően valósulhatott meg.

Az „egység, hűség, fegyelem" – kérdése most is sajátos módon érvényesült. Koruk, egészségi állapotuk, az új helyzet némi bizonytalansága eredményeképpen legtöbb nővérünk már nem lett újonnan beinduló közösség aktív tagja. Otthonukban, családjukban szolgálva élték a rendi karizmát, kapcsolatot tartva a közösséggel, és szellemileg, anyagilag támogatva a kitűzött célokat. Nem egy közülük nagyon értékes missziós munkát végzett egyházközségében. Amerikában élő három nővérünk Szűz Mária kegyhelyet működtetett, bár eredetileg idősotthon létesítésén fáradoztak.

Viszont kellettek új tagok. Józsa nővér mély Isten-kapcsolatára építve, minden tehetségét latba vetve szólította meg teológiai évfolyamtársait és különböző kiadványokban publikálta is a csatlakozás lehetőségét. Ennek eredményeképpen az évek során 7 középkorú nő hallotta meg Isten hívását, és köteleződött el a Szociális Missziótársulatban. Öt intézmény beindítása és anyagi téren állami, egyházi támogatással azok fenntartása folyik az 1990-es évektől.

Ha régi nővéreink az ostrom után elmondhatták, hogy bizonyos értelemben Farkas Edith alapító anyánk magára maradt az alapítás nehézségeiben, most már lassan harminc év távlatából mi is elmondhatjuk, hogy a 40 éves működési szünet után előálló helyzet valami hasonlót eredményezett. Józsa nővér fáradságot nem ismerő „újraalapítási" igyekezetében egy határhoz elérve, 82 éves korában váratlanul halt meg. A fiatalabb korosztályból származó új belépők sietve lezárták eddigi életüket, és jöttek, hogy az előálló helyzetben Józsa nővért legalább megközelítő igyekezettel próbálják követni. Nem volt lehetőség a betagozódás minden régi lépcsőfokát meglépni, csak azt, ami adódott. Józsa nővér halálát követően az intézmények munkatársakkal való működtetésében, az egész fenntartói munkában, valamint szerzetesi közösségünk összetartásában, a szerzetesi fegyelem érvényesítésében, konstitúciónk legfőbb pontjainak közösségi megélésében igen nagy szerepe van a harmadik ciklusban elöljáróként szolgáló Simon Anna Gabriella nővérnek és helyettesének, Gambár Éva Anna nővérnek. A többi nővér is szeretne hűséges maradni az alapítói eszméhez, a karizmához. Valahogy úgy, amint azt Mózes Emma Ancilla nővérünk többször mondta életében: „Teszem a magamét, mert ez a minden, és lesznek majd csodák, mert él az Isten."

Minket Isten szeretete hívott itt egybe

A válogatás összeállítójának írása

Nagy kérdőjelünk, hogy mi lehet az oka annak, hogy a fiatalok nem érdeklődnek közösségünk iránt. Több tényező kétségtelenül más rendek létszámnövekedésére is negatív hatást gyakorol, pl. a szekularizált társadalmi helyzet és az általában kevés létszámú gyermek egy-egy családban. Ezek mellett, egyes belső vélemények szerint, mintha nem sugározna átütő erővel a közösség szelleme, az alapítói karizma, a tagok hivatásbeli öröme, a megtalált élethelyzet boldogsága és átadásának elsőrendű szükségessége. Nem tudhatjuk, mennyire reális ez az indok, csak abban lehetünk biztosak, ami ma összetartja a közösséget hűségben egymáshoz, az újrainduláskor átvett feladatainkhoz és az intézményeinkben élőkhöz: ez pedig a hit abban, hogy minket Isten szeretete hívott itt egybe. A jövő is az Ő kezében van, de nekünk, akik „az eke szarvára tettük a kezünket”[2], a felelősségben osztoznunk kell, amíg élünk és képesek vagyunk erre. Sőt talán még a síron túl is.

Azért adtuk most ebben a kiadványban közre hálás megemlékezéssel azoknak a missziós nővéreknek névsorát, akiket még életben talált a rendszerváltozás, mert imádkozó, dolgos, áldozatos tagjai maradtak a magyar népnek, a magyar Egyháznak. Nem mindenki tudott megbirkózni a közösségalakítás és az új feladatok végrehajtásának nehézségeivel, de ott, ahol éltek és élnek még ma is néhányan, a jelenleg is közösségben élőkkel együtt, Farkas Edith hűséges leányai akartak és akarnak maradni a Szent Benedektől származó „Ora et labora!” szellemében, és minden napjukat Nagy Szent Gertrúddal együtt „Jézus Szentséges Szívében és a Szentlélek Úristen ereje által” szeretnék teljesebbé tenni, Isten dicsőségére és a magyar emberek megsegítésére. (Lásd 114. o.)

[2] Vö. Lk 9,62

Záró gondolatok

A válogatás összeállítójának írása

Van-e ma értelme a „lélekmentés” szónak, tartalmának és azok életének, akik ma is ezt az eszmét szolgálják? Egy karizma: a Szociális Misszió-társulat karizmájának bemutatásával szerettünk volna erre a magunk módján rávilágítani.

A kiindulási pont az evangéliumi „Egy a szükséges”[1]. Vajon miért?

„Aki azt a bizonyos egyet kéri az Úrtól, és állhatatosan keresi, meg is kapja, ha kételkedés és aggodalom nélkül kéri, és nem fél, hogy kárára lesz, amikor elnyeri, hiszen e nélkül bármit is kapjon, semmi sem elégíti ki teljesen. Az egyetlen igazi és egyetlen boldog élet az, hogy mindörökre örvendezünk az Úr színe látásának halhatatlan és romolhatatlan testben, lélekben. Emiatt az egy miatt kell sürgetnünk és kérnünk illő módon minden mást. Aki ezt az egyet elnyerte, az mindent elnyert, amit csak akart, hiszen ott már mást nem is akarhat. Ott nem lesz semmi olyan, ami nem oda illő. Hiszen ott van az élet forrása.”[2]

Alapító anyánk, Farkas Edith sírfelirata is ez: „Egy a szükséges.” Hisszük, hogy ehhez a mindenkire vonatkozó belső, lelki életünket felépítő missziós felhíváshoz minden kor minden embere felé élhetünk a gyakorlati tevékenységünket meghatározó evangéliumi útmutatónkkal: „Amit egynek tesztek az én nevemben, nekem teszitek”.[3]

A szerzetesrendek magyarországi újraindulása után többen léptek be a misszió társulatba 50 éves koruk körül. Egy tartalommal töltött addigi élet után minden erejükkel és képességükkel közösségben élve akartak Istennek szolgálni olyan karizma életre váltásában, amely alkatuknak leginkább megfelelt, és amelyben Isten személyes megszólítását érezhették. Közvet-

---

1 Lk 10,38–2

2 Szent Ágoston püspöknek Probához írt leveléből. Ep. 130, 14, 27–15, 28: CSEL 44, 71–73.

3 Vö. Mt 25,40

len kapcsolatuk nemigen volt szerzetesekkel, szerzetesi közösségekkel. Többnyire némi irodalmi ismerettel rendelkezhettek. A missziótársulatba lépve, mindjárt az ismerkedés első szakaszában találkozhattak azzal a ténynyel, hogy az 1908. évi megalapítást követő 15. évben szakadásra került a sor. Az alapító nővérek egy része eltávozott, és új közösséget alapítottak. A szétválás oka máig kutatás témája. Maradt a nagy kérdés: kié a karizma? Ki őrzi, illetve ki vitte tovább? Mára legfontosabbá az a kérdés vált, hogy ki mit tehet hozzá a rendelkezésére álló lehetőségei szerint a közös eszmeszolgálathoz, mert az eszme változatlan: lélekmentés. Ez a fogalom ma egyre fokozódó mértékben nemcsak a „bűnösök" örök, mennyei boldogságra történő lelki megmentésére irányul, hanem az evangélium örömhírének széles körű eljuttatására: minden terheket hordozó vagy hiányban szenvedő, vigasztalásra szoruló és életének örömre hangoló értelmét kereső embernek. Abból a célból történik a lélekmentő szolgálat, hogy lehetőleg már itt a földön minél több ember boldog, kiegyensúlyozott, egész személyként élhessen.

Amikor most – mintegy záró összegzésként – szeretnénk több, karizmánkkal és történelmünkkel foglalkozó társunknak és intézménynek megköszönni, hogy szívvel-lélekkel, szaktudással igyekeztek bemutatni társulatunkat, vagy a feltáró munkát segítették, a teljesség igénye nélkül sorra veszünk néhány szerzőt és művet az általunk is megismert kutatócsoport alkotásaiból. A teljesség igénye nélkül tesszük ezt, mert elsősorban társulatunk nálunk meglevő történelmi dokumentumait szerettük volna feldolgozni.

A birtokunkban lévő, nagy mennyiségben archivált tárgyi és irodalmi emlék őrzi közösségünk alapításának kezdeteit, alapító anyánk életének egy-egy szakaszát és a missziótársulat munkáját. Múltbeli könyv- és folyóirat-kiadó tevékenységünk tette ezt lehetővé, valamint irodalmi bizottságunk nővérei, akik közül kiemelkedik Argay Anna Honória nővérünk áldozatos munkája. Ő összegyűjtötte, majd rendezte ezeket. Amikor szükségesnek látta, megőrzésre átadta a Pannonhalmi Bencés Főapátságnak. A Magyarországon megjelenő, közösségünket is érintő kutatások vonatkozásában ezért elsősorban köszönetet kell mondanunk ennek a szerzetesi közösségnek, ahol a szerzetesrendek magyarországi szétszóratásának idején a missziótársulatra vonatkozó dokumentumokat megőrizték, átmenetileg levéltáruk anyagává tették, és így az adatok kutathatókká váltak.

Köszönetünket fejezzük ki Mózessy Gergely Prohászka-kutatónak is, aki mint a Székesfehérvári Püspökség Egyházmegyei Gyűjteményének igazgatója, mindenkor a legnagyobb készséggel állt és áll ma is a kutatók szolgálatára a rendelkezésére álló anyagok megtekinthetőségének biztosításával, anyaggyűjtéssel és publikálási lehetőséggel.

A rendszerváltozás után a missziótársulatba lépőket – miként a befogadó közösség jellemzőit feltáró kutatókat is – nagyban segítette az első irodalmi mű, amely közöttünk már az 1990-es évektől kézről kézre járt. Ez egy kézirat volt Sister Jean Marie Renfro szociális testvér tollából: *Mint a folyóvíz mellé ültetett fa. Egy karizma története.* Bár az írásmű a saját rendi felfogás igazságát emeli ki, de olyan nagymértékű realitásra és szeretetre törekedő módon engedi át a történelmi adatokat, hogy csak hálálkodni lehet ezért a hangvételért.

A Szociális Missziótársulat – karizmájának születését elemezve – mindenkor fontos szerepet tulajdonított annak a mély és egymást segítő szellemi kapcsolatnak, amely az alapító anyát, Farkas Edithet fiatalságától kezdve a püspök haláláig Prohászka Ottokárhoz fűzte. A lelkiséget illetően a szociális gondolkodás témájában teljesen egyek voltak, és bár az alapító Farkas Edith volt, valamiképpen Prohászka is magáénak tekintette a Szociális Missziótársulatot, mintegy a szociális eszme magyarországi nyugvópontjának, ahonnan új kezdeményezések indulhatnak. Ezért, mint minden Prohászka-kutatónak, nekünk, szociális missziós nővéreknek is jelentős forrásanyagaink azok a kiadványok, amelyek püspök atyánk szellemiségét és életművét kutatják. Ezek közé tartozik az 1990-es évek második felében életre kelt, Szabó Ferenc SJ által indított Prohászka-kutató csoport. Szabó Ferenc nagy ívű, tudományos precizitással megírt munkái, valamint a *Távlatok*ban megjelent publikációi mind segítettek a tisztánlátásban. Ezek közül számunkra kiemelkedő jelentőségű a szerző monográfiája, amelyben külön fejezetben foglalkozik Farkas Edithtel és a Szociális Missziótársulattal, és ugyanitt közli Bella Lászlóné írását Prohászka Ottokár levelezéseiről, melyben a Farkas Edithtel váltott leveleit is elemzi.

Értékes adatokat kaptunk Szabó Ferenc SJ előadásából két szociális apostolról (Prohászka Ottokárról és Apor Vilmosról), mert mindkettő jelentős szerepet játszott társulatunk működésében.

Bella Lászlóné Prohászka-kutató két írása a Szabó Ferenc SJ által vezetett kutatócsoport más kiadványaiban (*Prohászka ébresztése I–II.*, illetve

Távlatok című folyóirat) is megjelent. Témája a Szociális Missziótársulat és Prohászka püspök kapcsolata, illetve Farkas Edithnek és a nővéreknek Prohászkával mint lelki vezetővel való kapcsolata.

Ugyancsak az 1990-es évek másik felfedezése volt számunkra a szenvedélyes elkötelezettséggel Prohászkát kutató Barlay Ödön Szabolcs atya, aki kiadványaiban sok értékes tudnivalót publikált a missziótársulat, valamint egyes nővéreink kapcsolatáról Prohászka Ottokárral.

A kilencvenes évek végén Novák István szakdolgozata is a Szociális Missziótársulat történelmét, lelkiségét dolgozta fel.

2002-ben a missziótársulat munkatársa, Kereki Józsefné, egyetemi óvodapedagógusi szakirányú továbbképzésének záró dolgozatában részletesen és tudományos precizitással végzett kutatómunka alapján bővítette a Szociális Missziótársulatról közreadott publikációk számát.

Jelentős adalék a missziótársulat történelméhez és szellemiségéhez Tengely Adrienn értékes és gazdag ismeretanyagú előadása 2013-ban a Pécsi Szociális Iskoláról.

Itt szeretnénk megemlíteni hálás köszönettel Bencseky Mátyás világi karmelita közreműködését, aki számos – könyvünkben közölt – fénykép készítője.

Végül, de nem utolsósorban címadó témánkban az általunk ismert legjelentősebb írások közül is kiemelkedik Udvardy Tamás doktori disszertációja.

Nagy örömünkre szolgál, hogy egy igen értékes szakdolgozat létrejöttében szolgáltathattunk adatokat Takáts Anita szociális testvér irodalmi feldolgozásához, mely kimondottan a szociális testvéri karizma megszületését vizsgálja a gyökerekig visszanyúlva.

Ajánlott irodalom

A 20 éves Szociális Missziótársulat, 1908–1928. Szociális Missziótársulat Irodalmi Bizottság, 1928.

A Szociális Missziótársulat Magyarországon. Charitas, 1911, különlenyomat

André Louf: A szív imádsága. Korda Kiadó, Kecskemét, 2009.

Barlay Ö. Szabolcs: *Csobánkai napló. Norberta nővér feljegyzései Prohászkáról, 1907–1927.* Magánkiadás, Székesfehérvár, 2005.

Barlay Ö. Szabolcs: *Prohászka, az alkotó.* Vörösmarty Társaság, 2000, Székesfehérvár

Barlay Ö. Szabolcs: *Prohászka-interjú 2. – Isten kerubja – mindenkinek mindene.* 1998, Budapest, Szociális Missziótársulat

Barlay Ö. Szabolcs: *Prohászka-interjú 3. – Missziós nővérek emlékezései; csobánkai napló.* II. kiadás. Prohászka Kiadó, Székesfehérvár, 2002.

Bella Lászlóné: Prohászka és a Szociális Misszió Társulat. In: *Prohászka ébresztése I–II.* Szerk.: Szabó Ferenc SJ. Pázmány Péter Elektronikus Könyvtár, http://www.ppek.hu/konyvek/Szabo_Ferenc_Prohaszka_ebresztese_I_1.pdf.; http://www.ppek.hu/konyvek/Szabo_Ferenc_Prohaszka_ebresztese_II_1.pdf

Bella Lászlóné: Prohászka Ottokár, a lelki atya. *Távlatok,* 27, 1996. február

Csávossy Elemér SJ: *Századok nagy jele.* Budapest, Korda R.T., 1942.

Farkas Edith lelki iskolája. Alapító anyánk tanításai. I–V. Szociális Missziótársulat, Budapest, (I. 1943, II. 1944, III. 1945, IV. 1946, V. 1947)

Kereki Józsefné: *A Szociális Missziótársulat születése (1908–2002).* Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsészettudományi Kar, család- és gyermekvédelem pedagógiája szakirányú továbbképzés 2002.

Keresztény Nő. A Szociális Missziótársulat folyóirata 1915–1918 és 1922–1944.

Magyar Katolikus Lexikon I–XVII. Szent István Társulat, Budapest, 2000.

Novák István: *A Szociális Missziótársulat története.* 2000, szakdolgozat

Revertimini ad fontes. Szociális Missziótársulat, 1936.

S. Balázs Benedicta: *Korányi Sarolta 1868–1935, a szociális munka nagy úttörője.* Szentlélek Szövetség, Budapest, 1943.

Salvatore Perrella mariológus a Mária-jelenésekről: Csodákat keresünk, vagy Isten szavát? *Magyar Kurir,* 2017. október 15.
Simone Pacot: *A mélységek evangelizációja.* Sarutlan Kármelita Nővérek, 2003.
Sister Jean Marie Renfro, SSS: *Mint a folyóvíz mellé ültetett fa. Egy karizma Története.* Kézirat, Los Angeles, Kalifornia, 1985.
Szabó Ferenc SJ: Két szociális apostol: Prohászka Ottokár és Apor Vilmos. *Magyar Kurir,* 2008. április 1. http://mkdsz.hu/content/view/9290/210/.
Szabó Ferenc SJ: *Prohászka Ottokár élete és műve (1858–1927)*. Szent István Társulat, Budapest, 2007.
Szentlélek hárfája. *Prohászka-imakönyv.* Szerk.: Farkas Edith, Dr. Brisits Frigyes, Dr. Jovanovich Lea. Szociális Missziótársulat, Budapest, 1927.
Takács Anita SSS: *A szociális testvéri karizma születése.* Záró dolgozat, Sapientia Szerzetesi Hittudományi Főiskola, 2017.
Tengely Adrienn: *A Szociális Missziótársulat pécsi Szociális Iskolája* (1917) – ONK, 2013 (https://www.youtube.com/watch?v=OZB92EhBe9c)
Udvardy Tamás: *A Szociális Missziótársulat alapításának előzményei és fejlődése eredeti forrásművek és folyóiratok tükrében.* Dissertatio ad Doctoratum, Pázmány Péter Katolikus Egyetem Hittudományi Kar, Budapest, 2014, http://real-phd.mtak.hu/151/1/Udvardy%20Tam%C3%A1s.pdf

Képmelléklet

Kit keresel?

Ha Krisztust nálunk megtalálod, jó helyen vagy

A Szociális Missziótársulat szellemiségének alapjai

„Aki mindenét, egész életét, tehetségét fogadalommal adja a mindenható Istennek; egészen elégő áldozat az."

(Nagy Szent Gergely)

Belső életünk mottója: „Egy a szükséges."
(vö. Lk. 10,42)

„Mint ahogy szent, aki meghívott benneteket, legyetek ti is szentek bármilyen körülmények között; mert meg van írva: Szentek legyetek, amint én is szent vagyok." (Pét I. 1,15-17)

„A lélekmentés volt minden tevékenységének titkos rugója, s a szeretet kis műveiről ő maga említi:'ha csak egy lelket sikerült Istennek megmentenem, úgy nem sajnálok semmi velejáró fáradtságot és áldozatot'".

(gróf Zichy Sarolta: „gróf Pálffy Pálné")

„Mi nem azért alakultunk, hogy a szociális munkának legyen egy testülete, hanem elsősorban azért, hogy *megszentelődjünk,* és hogy egy *tökéletes em-*

bertípust állítsunk be a szociális munka megművelésére. A magyar Katolikus Egyháznak és a szociális munkának is *mindenekelőtt szentekre* van szüksége. A Missziótársulat megalakításával két ideált akartam egybekapcsolni: *a modern szentet és a legnagyobb feladat teljesítését, a szociális munka végzését.* Ezért most különös hangsúllyal mondom, mert rendkívül komoly időket élünk: *»Egy a szükséges!« Megyünk első és legfontosabb feladatunk, az önmegszentelődés útján, aztán pedig úgy és annyit dolgozni, amennyit a helyzet megenged."*

(Farkas Edith)

Külső tevékenységünk mottója: „Amit a legkisebb testvéreim közül eggyel is tesztek, velem teszitek."

(vö. Mt 25,40)

„Nekem olyan lelkek kellenek, kik Isten szolgálatában az enyémek, kik kiképzésben részesülve, életüket egy közös, nagy, ideális célnak szentelhetik – mondta Farkas Edith. És megszületett a Szociális Missziótársulat 1908-ban. Először magában mintázta meg, majd másokban alakította ki az új kegyelmi női típust, amely lemond saját igényeiről, de csak azért, hogy élővé és időszerűen termékennyé frissítse az evangélium szociális küldetését."

„Feltűnt lelkem előtt Szent Benedek dicső alakja, aki a népek alaktalan tömegének szociális szervezésére Rendet alapított… Vajon nem lehetne-e a mi szerény társulatunknak is erőssége a szerzeteseknek nagy patriarchája? Hisz mi is egy erkölcsileg sok tekintetben bomlott társadalomnak akarnánk segítségére lenni…" (Farkas Edith – Directorium spirituale, Szent Benedek Regulájára alapozott Szabályzat, 1911. Készítette Mázy Engelbert OSB)

„Ora et labora". (Imádkozzál és dolgozzál. vö. Szent Benedek Regulája 20; 48).

„Foris apostolus*; Intus monachus*" (A missziós nővér kívül apostol, telve buzgósággal, belül szerzetes, erős, mély liturgikus lelkülettel. Ez Társulatunk nővéreszménye)

Konstitúció: „A Társulat a Szentlélek Úristennek és Jézus Szentséges Szívének van felajánlva. Égi pártfogói: A Boldogságos Szűzanya – a Magyarok Nagyasszonya; Szent József – a Szent Család gondos őrizője; Szent Benedek – a szerzetesek nagy pátriárkája; Árpád-házi Szent Erzsébet, a karitász lelkes apostola. A Társulat tagjai fejtsenek ki minél nagyobb buzgóságot a Szentlélek és a Szent Szív tiszteletében és e tisztelet terjesztésében. Legyenek hűséges tisztelői égi pártfogóiknak."

(A Szociális Missziótársulat Konstitúciója, Budapest, 1995)

„Oh, Szentlélek, kinek kegyelme nélkül semmire sem vagyok képes, de aki által mindent megtehetek, jöjj segítségemre, hogy jó szándékaimban állhatatos legyek, a bűnt kerüljem, az erényekben növekedjem és a mennyországot megnyitó érdemekben gyarapodjam. Mindent Jézus Szentséges Szívében és a Szentlélek Úristen ereje által."

(A missziós nővérek napi imájából).

Farkas Edith eszmeszolgálatát nagyban segítette két szociális püspök: a kassai Fischer Colbrie Ágoston (aki Szikszón az első letelepedési helyet biztosította alakuló közösségünknek) és Prohászka Ottokár székesfehérvári püspök, aki atyai pártfogónk volt megalakulásunktól kezdve egészen haláláig.

„A magyar haza prófétája, tanítója és apostola Prohászka Ottokár volt, az ő szavai, beszédei és könyvei ébresztették fel a magyar katolikus népet abból a holt, névleges, formalisztikus világból, melyben évtizedek óta élt – élő hitre, pozitív, katolikus életmódra. Az sikerült neki, ami transzcendens értelemben mindennél nagyobb: a magyarság széles tömegeit újra visszavinni a kegyelmi életbe."

(Szekfű Gyula: *Három nemzedék)*

„A nővérek nem felszentelt lelkipásztorok lesznek, de nem is csak az evangélium szerinti szerető szamaritánusok, hanem kifejezetten lelki irányzattal bíró királyi papsággá válnak minden család, társulat és baráti kör számára. Így az Egyház hálója sok új szemmel bővül."

(Prohászka Ottokár programja a Szociális Missziótársulat nővéreinek)

A csobánkai Ottokár Hadiárvaház

Az 1917-ben megnyíló árvaház egyik legnagyobb jótevője a mi jó Atyánk volt. Nemcsak anyagilag segítette megnyitását, hanem ahogy ő mondta az árvákról: A magaménak tekintem őket. Talán ezért is volt lehetséges, hogy ebben az árvaházban minden csupa élet, derű, öröm és szépség volt. Biztonságot jelentett ez a jelenben és reményt a jövőben. A gyermekek valamennyien Püspök Atyának szólították, ismerték és szerették.

„Kedves Bernadettem!

Isten áldja meg Önt s társait s gondozottait. Önt s a kedves nővéreket szellemmel, lélekkel, jellemmel, hűséggel, készséggel és áldozatos szívvel, a növendékeket engedelmességgel, fogékonysággal, hálával s ragaszkodással.
Iparkodjanak a nővérek, hogy szentek legyenek! De nem zárdaszentek, hanem szociális misszionáriák, kiknek szeme, szíve a világ baján s kik ha fegyelemben s közösségben is élnek, de ezt az ő életüket s annak áhítatát s összeszedettségét is apostoli missziós munkájuk megszentelésére ajánlják föl.
Örüljenek, hogy vannak, a hogy a Misszióban szerethetnek, áldozatos életet élhetnek!

Isten velük! Sok szeretettel:
Székesfehérvár, 1925. XII. 26

Prohászka Ottokár
püspök

I. Karizma

Aki mindenét, egész életét, tehetségét fogadalommal adja a mindenható Istennek, egészen elégő áldozat az
Nagy Szent Gergely

„A lélekmentés volt minden tevékenységének titkos rugója, s a szeretet kis műveiről ő maga említi: »ha csak egy lelket sikerült Istennek megmentenem, úgy nem sajnálok semmi vele járó fáradtságot és áldozatot«”. (Gróf Zichy Sarolta: „Gróf Pálffy Pálné”)

Pálffy Pálné

„Mi nem azért alakultunk, hogy a szociális munkának legyen egy testülete, hanem elsősorban azért, hogy megszentelődjünk, és hogy egy tökéletes embertípust állítsunk be a szociális munka megművelésére. (…) Megyünk első és legfontosabb feladatunk, az önmegszentelődés útján, aztán pedig úgy és annyit dolgozni, amennyit a helyzet megenged.” (Farkas Edith)

Farkas Edith, a szervező

Prohászka Ottokár (1858–1927)

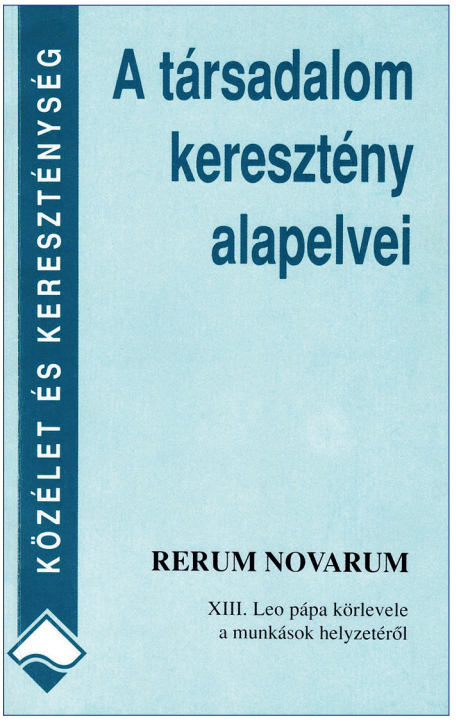

Rerum novarum

Boér Judit SM

Kopasz Irma SM Amerikában, papok társaságában

Farkas Edith, az alapító (1877–1942)

„Nekem olyan lelkek kellenek, kik Isten szolgálatában az enyémek, kik kiképzésben részesülve, életüket egy közös, nagy, ideális célnak szentelhetik – mondta Farkas Edith. És megszületett a Szociális Missziótársulat 1908-ban. Először magában mintázta meg, majd másokban alakította ki az új kegyelmi női típust, amely lemond saját igényeiről, de csak azért, hogy élővé és időszerűen termékennyé frissítse az evangélium szociális küldetését."

Belső életünk mottója: „Egy a szükséges.” (vö. Lk. 10,42)

Külső tevékenységünk mottója: „Amit a legkisebb testvéreim közül eggyel is tesztek, velem teszitek.” (vö. Mt 25,40)

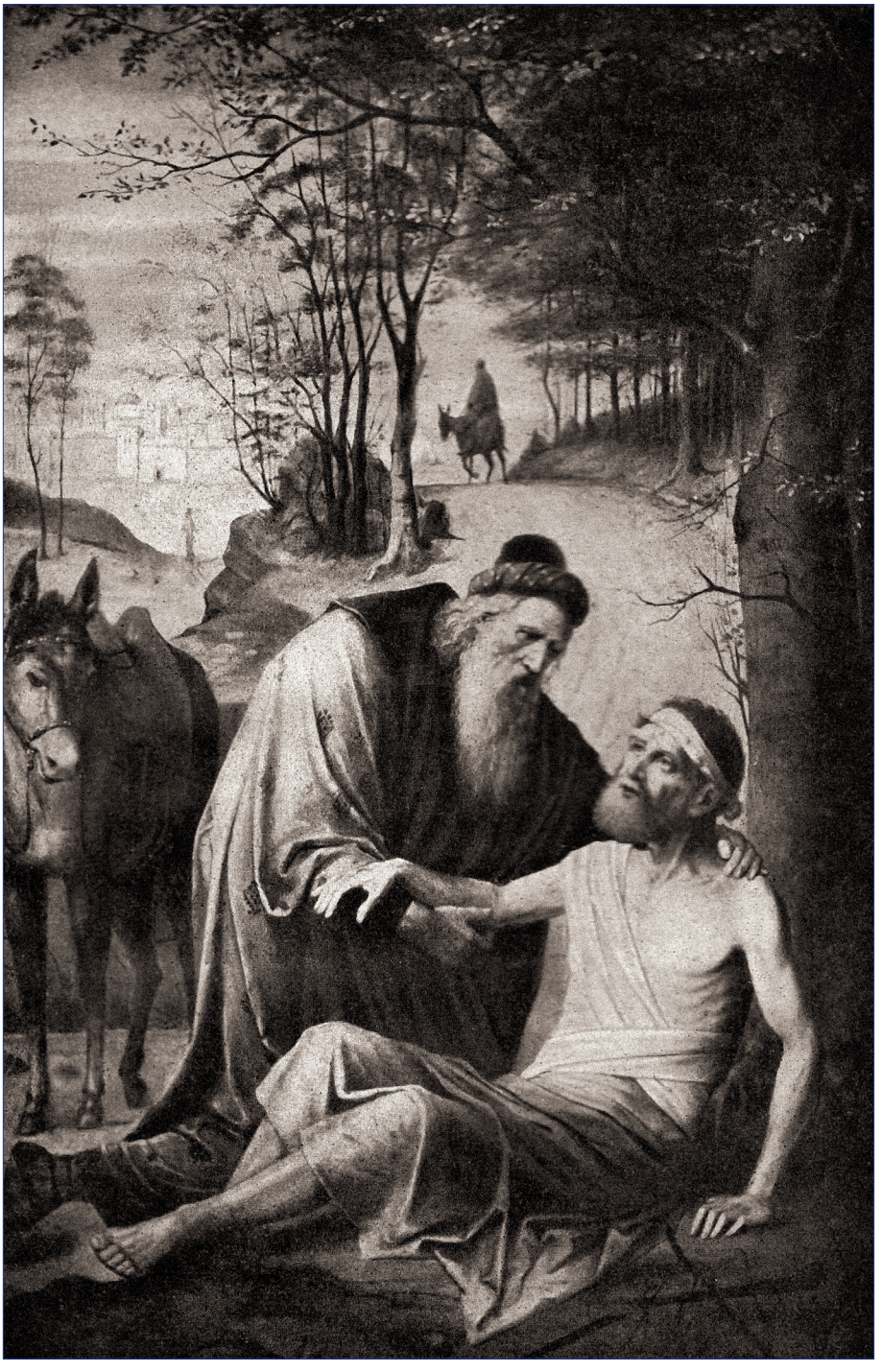

Az irgalmasság cselekedete

A nővérek példaképei

Szent Benedek

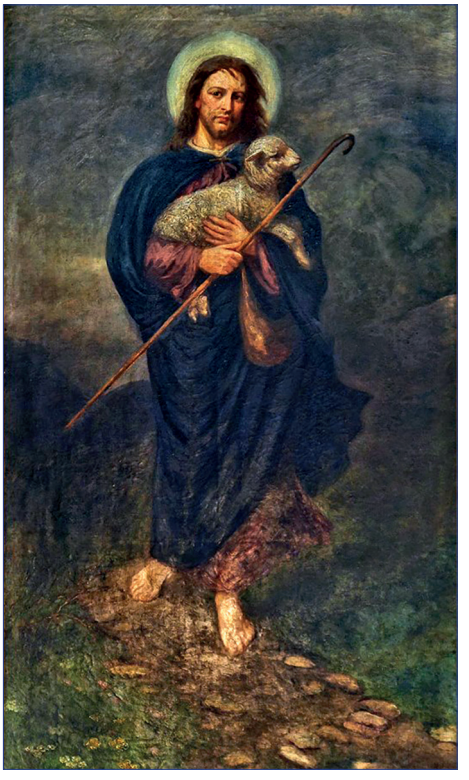

Jó Pásztor

„Oh, Szentlélek, kinek kegyelme nélkül semmire sem vagyok képes, de aki által mindent megtehetek, jöjj segítségemre, hogy jó szándékaimban állhatatos legyek, a bűnt kerüljem, az erényekben növekedjem és a mennyországot megnyitó érdemekben gyarapodjam. Mindent Jézus Szentséges Szívében és a Szentlélek Úristen ereje által."
(A missziós nővérek napi imájából).

Jézus Szíve

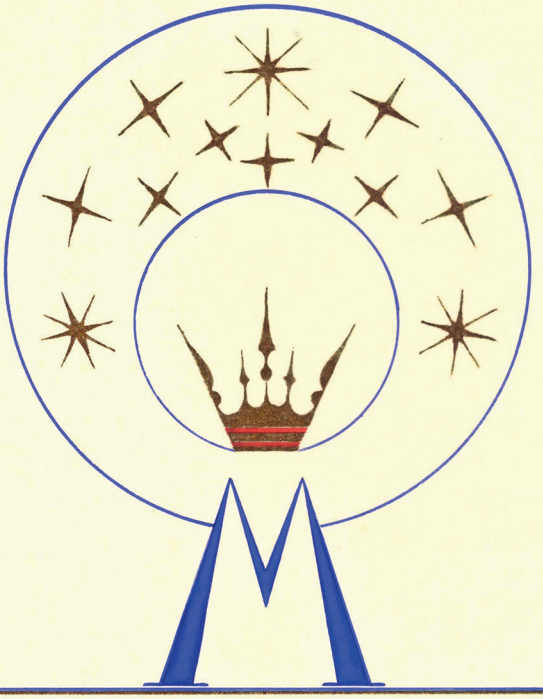

Zágrábi Névtelen:

A Szűz Máriáról

Téged egek áldanak,
minden kegyek asszonyát,
Mária!

Bűnösök kiáltanak
e sikalomvölgyön át,
Mária!

Halld szavunk, töröld le könnyünk,
kérd érettünk szent Fiad,
Mária!

Hogy majd trónjánál pihenjünk
a Te érdemed miatt,
Mária!

Szent Erzsébet *Szent István*

Szent József

„A Társulat a Szentlélek Úristennek és Jézus Szentséges Szívének van felajánlva. Égi pártfogói: A Boldogságos Szűzanya – a Magyarok Nagyasszonya; Szent József – a Szent Család gondos őrizője; Szent Benedek – a szerzetesek nagy pátriárkája; Árpád-házi Szent Erzsébet, a karitász lelkes apostola. A Társulat tagjai fejtsenek ki minél nagyobb buzgóságot a Szentlélek és a Szent Szív tiszteletében és e tisztelet terjesztésében. Legyenek hűséges tisztelői égi pártfogóiknak." (A Szociális Missziótársulat Konstitúciója, Budapest, 1995)

A SM cselekvési területe

Kórházmisssszió

Ruhaosztás

Az Ottokár Hadiárvaház

„A magaménak tekintem őket”

Árvák menedéke

Első világháborús szolgálat

Találkozás

Ostrom után

II. Intézményes munka

„Az, ami házainkat igazán boldog otthonokká fogja varázsolni, az kétségtelenül az abban uralkodó szellemnek lesz műve és eredménye. Ezt a közös szellemet kell ápolnunk és kidolgoznunk. Ez azonban csak úgy lesz elérhető, ha mindenki hozzájárul a célhoz, ha mindenki betölti a maga helyét."

(Farkas Edith).

„Bízzatok, örüljetek, legyetek világító emberek."

(Prohászka Ottokár)

„Ha mindegyikünk teljesíti a reá váró feladatokat, akkor építői leszünk annak a világítótoronynak, mely a mai emberélet óceánjában hajótörést szenvedőnek fogja mutatni a biztos kikötőt."

(Ostromnapló)

Ha Szikszó, akkor gólya

A Bethánia óvoda épülete

„Én a lelki nagyitok vagyok”

Megjött a Mikulás!

Végre! Megújult az óvoda

A jól végzett munka öröme

Az óvoda babája

Farkas Edith Szakiskola

Felolvasás

Kornél atya és a tanárok

Már megy a főzés!

Ők mind a mieink!

Rita nővér, a nevelő

Szociális gondozó tanulóink

Egyetemisták kollégiuma

Szent József, légy házunk ura!

Daloljatok az Úrnak!

Kollégiumi áhítat

Kissvábhegyi hitéleti központ

Bethánia Otthon és kápolna

Mária oltalmában

Hol szeretet,
ott béke

A Krisztina körúti SM anyaház
és szeretetotthon

100 éves a Szociális Missziótársulat, ünnepel az óvoda

Fergeteges kerti parti

Amikor a pap is jelmezt ölt

Jubilál a Farkas Edith Szeretetotthon

Egy szerzetes nővér és egy főnővér

Lélekóvóhely és élvezői

Nálunk minden gyermek öröm

Boldog találkozás

III. Közösségi élet

„Nézzétek, milyen kedves és jó, ha egyetértésben élnek a testvérek! Olyan az, mint a drága olaj a fejen, amely lecsordul a szakállra, lecsordul Áron szakállára, palástja szegélyére. Olyan ez, mint a harmat a Hermonon, mint a Sionra lehulló harmatcsepp, mert az Úr ott áldást ad: életet mindörökre."

(133 /132/ zsoltár. Testvéri egyetértés)

„Egyetlenegy lélek, mely forró szívét és nagy energiáit Isten szolgálatába állítja, sokat érhet el."

(Farkas Edith)

A legszebb közös pillanatok

Józsa nővérrel együtt

Befogadlak benneteket

Cecília nővér, Mona Ilona és Mózessy Gergely

Júliából Rita nővér, Klárából Edit nővér

Köszönjük a meghívást!

Feri atya is közöttünk volt

Ez a mise jól sikerült!

Mi is missziós nővérek vagyunk Amerikában

A nővér is háziasszony

Figyeljetek, lányok!

Jaj, de jó!

Isten éltesse a Bethániát!

Három a kislány

Képzeld el!

Kerek születésnap a családban

Kicsit fáradt vagy, Edit nővér!

Nővérközösségben egy életen át

Ünnepelni tudni kell!

Ahol a papot megtáncoltatják

Kápolnai barátaink

Kültag ígéretet újítottunk

Köszönjük, hogy vagytok!

Lelkigyakorlat Csobánkán

Letesszük az alapkövet

Az utolsó találkozás öröme

Prohászka Ottokár stólája

Szentkúti zarándoklat

Örömben Máriával és Tamás atyával

Az Úr adta ezt a napot, ujjongjunk!

IV. Istenkapcsolat

„Ennek a nagy fölséges organizmusnak (Krisztus népe) vérkeringése a Szentlélekjárás, szíve pedig a krisztusi Szív, mely ezen a földön végigdobogott egy emberéletet, hogy azután örök időkig minden lüktetésével a szentségek áramát küldözze határtalan lélekközösségének minden szülöttébe."

(Prohászka Ottokár)

„Ma is azt akarjuk tenni, mint amire a Társulat kezdetektől törekedett. Régi krisztusi erők új beállításával szolgáljuk a közügyet. Mindenütt segíteni akarunk, ahol csak segíthetünk; mindenkinek szolgálni akarunk, akinek csak szolgálhatunk; annyit akarunk tenni, amennyit csak tehetünk, de valljuk, hogy e földön minden elmúlik, a szükséges csak egy: a lélek üdvössége".

(Első világháborús felhívás)

„Mi az, ami a keresztény örömet oly igazán méllyé teszi, s ami a világ örömeitől megkülönbözteti, melyek magukba véve nem mindig rosszak és megvetendők?

A különbség az örökkévalóság bélyege. A szent öröm nem végződik a sírban, nem veszíthető el, mert igazi folytatása és kivirágzása ott túl van."

(Farkas Edith)

Eukarisztikus Kongresszus, 1938

A Szentháromság oltalmában Szikszón

Szentlélek és szentmise

Tibor atya szentmiséje

Adjunk hálát az Úrnak!

A kehely, amelyből isztok

Nálunk ritkán misézik egyedül a pap

Köszöntjük a görög atyát

Oh, boldog lakoma!

Pünkösdi szeretetegység

Újmisés áldásban részesülve

A betegek szentségének erejéből

„Krisztus teste!”

Jöjjön hozzánk!

„Itt van, mit a végvacsorán Jézus értünk szerzettél…”

„Ez nagy Szentség valóban…”

„Itt jelen vagyon az Istennek Fia…”

„Templom csendes mélyén…”

Elment a mi anyánk

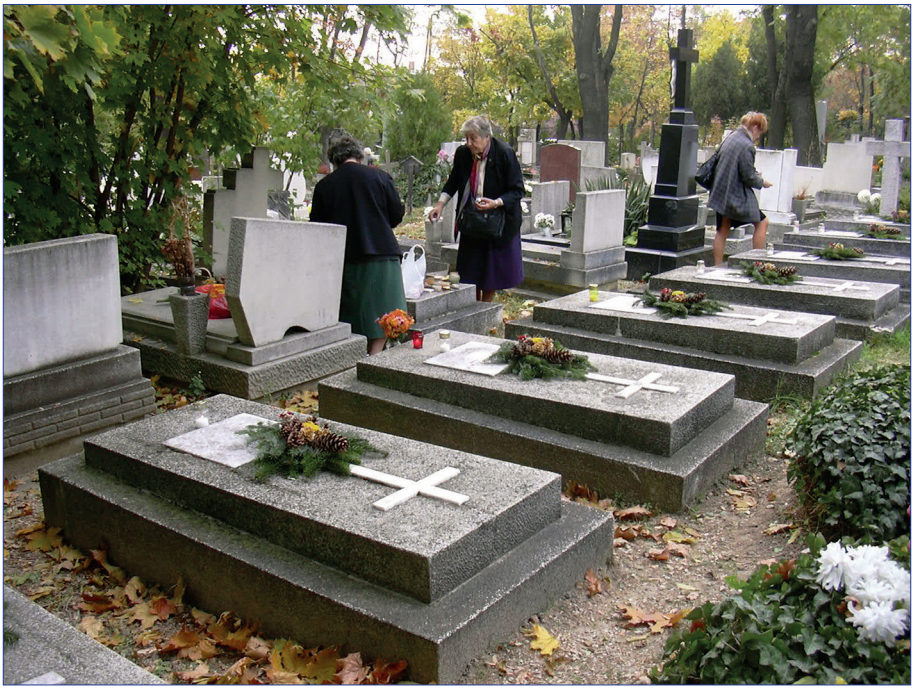

Itt is együtt

Itt nyugodott átmenetileg az ostrom alatt Bodrogi karnagy

Magányos sír mélyén pihen egy jó nővér

Nem feledünk!

Honória nővér és édesanyja, Edina nővér sírja

1956 után idegen földben

Egy anya fájdalmánál nincs nagyobb

Konstancia nővér hazatért

De jó, hogy voltál nekünk, Engrácia nővér!

Most is itt vagyunk

Ágnes nővér is hazatért

„Az mellékes, hogy látszólag kis vagy nagy, feltűnő vagy rejtett fényforrások vagyunk-e, lényeges csak az, hogy világítsunk, mert ez a mi feladatunk."

Farkas Edith

„Jézus oda szeret jönni, ahol önmagába tért és mégis egymást szerető lelkek várnak rá.
Az önmagába térésben magunkra találunk,
s a szeretetben szociális lelkeknek bizonyulunk.
Mindkettő kell a szép fejlődéshez. Aki magában nem egész: az másnak jó, másnak kincs nem lehet;
és aki elfordul a testvéri közösségtől, hogy önmagát keresse, az rideg lesz és kifárad."

Prohászka Ottokár

„Járj vígan útjaidon. Dalolj, ha kék az ég fölötted, ha szürke, ha fekete… Dalolva menni át az életen annyi, mint hívő lélekkel járni az élet útjain.
Aki derűsen jár-kel, azt bizonyítja, hogy hisz abban, hogy a legsötétebb éjszakán túl is van világosság, örök fény, és hogy még a legsúlyosabb megpróbáltatás mögött is van szeretet, vigasz, jutalom."

Farkas Edith

KAIROSZ
www.kairosz.hu

ISBN 978-963-514-037-4
9 789635 140374 >
3800 Ft